

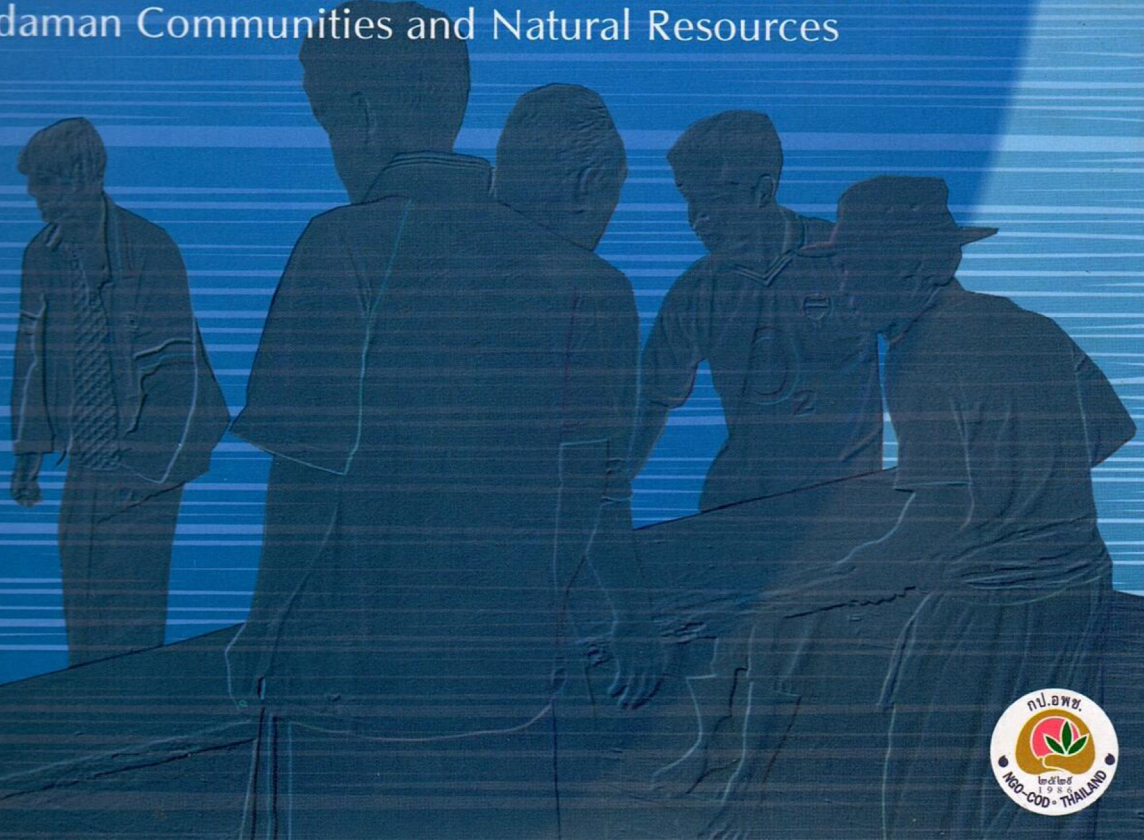

เวทีสาธารณะ

การฟื้นฟูชีวิตและชุมชน หลังภัยพิบัติคลื่นยักษ์สึนามิ:
สิ่งท้าทาย ยุทธศาสตร์และข้อเสนอทางนโยบาย
โรงแรมมารีไทม์ปาร์คแอนด์สปา รีสอร์ท จังหวัดกระบี่
วันที่ 25-26 กันยายน พ.ศ. 2548

เครือข่ายความร่วมมือเพื่อการฟื้นฟูชุมชน และทรัพยากรธรรมชาติ กรณีสึนามิ (ดพธ.)

The Collaborative Network for the Rehabilitation of
Andaman Communities and Natural Resources

โครงการประชุมเวทีสาธารณะ
การฟื้นฟูชีวิตและชุมชน หลังภัยพิบัติคลื่นยักษ์สึนามิ
สิ่งทำลาย ยุทธศาสตร์ และข้อเสนอทางนโยบาย
วันที่ 25-26 กันยายน 2548
ณ โรงแรมมาร์ไทม์แอนด์สปา รีสอร์ท จังหวัดกระบี่

ร่วมจัดโดย

เครือข่ายความร่วมมือเพื่อการฟื้นฟูชุมชนและทรัพยากรธรรมชาติ
กรณีสึนามิ ภายใต้คณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชน
เครือข่ายความร่วมมือฟื้นฟูชุมชนชายฝั่งอันดามัน
คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
เครือข่ายสิ่งแวดล้อมลุ่มไทย '48

**รายนามองค์กรร่วมจัด องค์กรสนับสนุน คณะทำงาน
ผู้ประสานงานในพื้นที่ และเจ้าหน้าที่สนับสนุน
เวทีสาธารณะ การฟื้นฟูชีวิตและชุมชนหลังภัยพิบัติคลื่นยักษ์สึนามิ
เรื่องท้าทาย ยุทธศาสตร์และข้อเสนอทางนโยบาย
วันที่ 25-26 กันยายน 2548
ณ โรงแรมมารีไทม์ปาร์คแอนด์สเปา รีสอร์ท จังหวัดกระบี่**

องค์กรร่วมจัด

- เครือข่ายความร่วมมือเพื่อการฟื้นฟูชุมชนและทรัพยากรธรรมชาติ กรณีสึนามิ ภายใต้คณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชน(กป.อพช)
- เครือข่ายความร่วมมือฟื้นฟูชุมชนชายฝั่งอันดามัน
- คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
- เครือข่ายสิ่งแวดล้อมไทย '48

องค์กรสนับสนุน

- Action Aid
- Japan Foundation
- Japan Volunteer Center (JVC)
- Terre des Hommes (TDH)
- สถานทูตนอร์เวย์

คณะทำงาน

พิภพ ธงไชย	เครือข่ายความร่วมมือเพื่อฟื้นฟูชุมชนและทรัพยากรธรรมชาติ
วสันต์ พานิช	คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
วีรวัฒน์ ธีรประสารณ์	มูลนิธิฟื้นฟูชีวิตและธรรมชาติ/ เครือข่ายเวทีสิ่งแวดล้อมไทย '48
อุษา เลิศศรีสันทัต	มูลนิธิผู้หญิง
ช่อทิพย์ ชัยชาญ	มูลนิธิผู้หญิง
รัชณี ธงไชย	มูลนิธิเด็ก
เปรมจิต มามาศ	มูลนิธิเด็ก
อดิสร เกิดมงคล	คณะกรรมการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตยในพม่า
จำนง จิตนิรัตน์	มูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัย
สุทธิพงษ์ ลายทิพย์	เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชน ด้านชุมชนเมือง
พรทิพย์ ฝนหวานไฟ	เครือข่ายพุทธิกา
ประกาศ เรืองดิษฐ์	ศูนย์เผยแพร่และส่งเสริมงานพัฒนา
สุริยะใส กตะศิลา	คณะกรรมการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตย
บัญญัติ พงษ์พานิช	เครือข่ายความร่วมมือฟื้นฟูชุมชนชายฝั่งอันดามัน
กรวิน ชูติมา	มูลนิธิกองทุนไทย
ภาคภูมิ วิธานดิรวัฒน์	กป.อพชภาคใต้
เรวดี ประเสริฐเจริญสุข	กป.อพช.
อนุสรณ์ ไชยพาน	กป.อพช.
วารุณี บุรินทร์รัตน์	กป.อพช.
ปริญญญา บุญฤทธิ์ฤทัยกุล	Action Aid Thailand
วิมาลา สุทธิอดิศัย	Action Aid Thailand
Kaoru Morimoto	Japan Volunteer Center
วิโชคศักดิ์ รัตนวงศ์ไพรี	สมาพันธ์ชาวประมงพื้นบ้านภาคใต้

ผู้ประสานงานพื้นที่

จังหวัดกระบี่
จรงค์ แซ่มศรี
พรชัย วิเศษโชค
จังหวัดพังงา
สมยศ โต๊ะหลัง
สุพรรณ มาเหรัมย์
ทัศนีย์ เผ่าสุภาพ
กระบี่
นกุล โกกิจ
หทัยรัตน์ หาญณรงค์
ทิพวรรณ แก้วพิทักษ์
เสาวนีย์ สุทธิชล
จังหวัดตรัง
สมบูรณ์ คำแหง
ปทุม มาเหรัมย์
สุบายดะห์ ยามิง
จังหวัดสตูล
นายวัชร ทิพย์ทอง

เจ้าหน้าที่สนับสนุน

เครือข่ายความร่วมมือฟื้นฟูชุมชนชายฝั่งอันดามัน
นัยนา ประไพวงศ์
มยุรา ปะลาวัน
นิตินาถ ใจเหล็ก
นิตยา อุมายี
วนิดา สะลีสวรรณ
พรชัย วิเศษโชค

มูลนิธิเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ยุภาพร บุญติด
โจนาธาน ขอทท์
เกศินี แก้วเจริญ
ดวงกมล ศิริสุข
ปรีชา อมรแมนนันท์
วิทยา ชัยธีระยานนท์
วิภาพันธ์ ก่อเกียรติขจร (อาสาสมัคร)

People channel

ขวัญชัย หมื่นยิ่ง
ภาณุภัทร กาญจนระพีพงษ์
ประวิทย์ ประชาบาล
ภิรมย์ญา หมื่นยิ่ง

สนกรณิเครดิติญเนียนนักพัฒนาจำกัด
สายฝน อมรแมนนันท์

ขอขอบคุณพี่น้องประชาชนผู้ประสพภัยในพื้นที่

รายนามเอกสารเวทีสาธารณะ
การฟื้นฟูชีวิตและชุมชน หลังภัยพิบัติคลื่นยักษ์สึนามิ :
สิ่งท้าทาย ยุทธศาสตร์ และข้อเสนอทางนโยบาย
วันที่ 25-26 กันยายน 2548
ณ โรงแรมมารีไทม์แอนด์สไปรตส์รีสอร์ท จังหวัดกระบี่

๒

กำหนดการเวทีประชุมสาธารณะ รายนามองค์กรร่วมจัด
องค์กรสนับสนุน คณะทำงาน เจ้าหน้าที่สนับสนุน

๒

ฟื้นฟูชีวิต ฟื้นฟูชุมชน หลังสึนามิ รายงานความก้าวหน้า 6 เดือน
(เครือข่ายความร่วมมือฟื้นฟูชุมชนชายฝั่งอันดามัน)

๒

เด็ก...ชีวิต ความหวัง :บาดแผลทางใจหลังคลื่นยักษ์สึนามิ
(คณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชน)

๒

ผู้หญิงกับการฟื้นฟูชีวิต ชุมชนและครอบครัว
หลังประสบภัยคลื่นยักษ์สึนามิ
(มูลนิธิผู้หญิง)

๒

ผู้ใช้แรงงานหลังคลื่นยักษ์สึนามิ : ชะตากรรมของผู้สร้างเศรษฐกิจ
บทเรียนเพื่อมุ่งสู่การคุ้มครองสิทธิของผู้ใช้แรงงาน
(คณะกรรมการรณรงค์ประชาธิปไตยในพม่า)

๒

สถานการณ์ปัญหาที่ดินหลังประสบภัยคลื่นยักษ์สึนามิ
(เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนด้านชุมชนเมือง)

๒

รวบรวมบทความมุมมองสถานการณ์คลื่นยักษ์สึนามิ
(คณะกรรมการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตย)

๒

พุทธวิธีแห่งการเยียวยา : น้อมรับความทุกข์ จึงสามารถช่วยคนทุกข์
(เครือข่ายพุทธิกา)

๒

พลังความร่วมมือ มุมมองภาคธุรกิจ
(เครือข่ายความร่วมมือฟื้นฟูชุมชนชายฝั่งอันดามัน)

๒

แนวทางในการฟื้นฟูจิตใจประชาชนและชุมชน 6 จังหวัด
(พระไพศาล วิสาโล น.พ.ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานต์)

๒

เมื่อดอกไม้บานสะพรั่งทั้งแผ่นดิน
(พระไพศาล วิสาโล)

๒

มติคณะรัฐมนตรีการประชุมนอกสถานที่
วันที่ 6 กันยายน 2548 ว่าด้วยการแก้ไขปัญหาคื่นยักษ์สึนามิ

๒

บทเรียนการฟื้นฟูภัยพิบัติแผ่นดินไหวจากประเทศญี่ปุ่น

กำหนดการเวทีสาธารณะ

การฟื้นฟูวิถีชีวิตและชุมชน หลังภัยพิบัติคลื่นยักษ์สึนามิ :

สิ่งท้าทาย ยุทธศาสตร์ และข้อเสนอทางนโยบาย

วันที่ 25 – 26 กันยายน 2548 ณ ห้องนพรัตน์ โรงแรมมารีไทม์ปาร์กแอนด์สปรัง รีสอร์ท จ. กระบี่

24 กันยายน 2548	
	ผู้เข้าร่วมจากประเทศไทยและต่างประเทศเดินทางเข้าที่พัก
18:00 – 19:00 น.	รับประทานอาหารเย็น
วันที่ 1: 25 กันยายน 2548	
08:00 – 08:30 น.	ลงทะเบียน
08:30 – 09:00 น.	กล่าวต้อนรับ โดย คุณช่วงชัย เปาอิน ปลัดจังหวัดกระบี่ กล่าวเปิดงาน โดย คุณพิภพ ธงไชย ประธานเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการฟื้นฟูชุมชนและ ทรัพยากรธรรมชาติ กรณีศึกษา
09:00 – 10:30 น.	อภิปรายหัวข้อ “ภาพรวมผลกระทบของสึนามิต่อคนชายขอบและทิศทางการฟื้นฟูชุมชนอย่างยั่งยืน” โดย ดร. วัลเตอร์ สะโอรบานี ผู้ประสานงานภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ องค์การแตรเคซอม คุณบัญชา พงษ์พานิช ประธานเครือข่ายความร่วมมือฟื้นฟูชุมชนชายฝั่งอันดามัน (Save Andaman Network, SAN) คุณ ปราณี ชาญน้ำ ตัวแทนชุมชนจังหวัดกระบี่
ดำเนินรายการโดย : คุณเรวดี ประเสริฐเจริญสุข ประธานคณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชน (กป.อพช.)	
10: 30 – 10:45 น.	พักรับประทานอาหารว่าง
10: 45 – 12:00 น.	การนำเสนอจากต่างประเทศ ในหัวข้อเรื่อง “สถานการณ์การฟื้นฟูชุมชนหลังสึนามิ : ความก้าวหน้าและประเด็นที่ต้องได้รับการแก้ไขเพื่อการฟื้นฟูชุมชนชายขอบอย่างยั่งยืน” จากตัวแทนผู้ประสบภัยจากประเทศ อินเดีย อินโดนีเซีย และศรีลังกา
ดำเนินรายการโดย : รศ.สุริชัย หวันแก้ว ศูนย์ศึกษาการพัฒนาสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	
12:00 – 13:00 น.	รับประทานอาหารกลางวัน
13:00 – 14:00 น.	นำเสนอจากต่างประเทศ ในหัวข้อเรื่อง “เรียนรู้ประสบการณ์การรับมือกับภัยธรรมชาติจากประเทศ ญี่ปุ่น” โดย • คุณ มาซากิ โยชิ มุราอิ องค์กร CODE • คุณ อากิโกะ อิซูกะ องค์กร CODE • คุณ โตโมะ โนบุ ฮากะ องค์กร Nagoka International Affairs Center • คุณ ฮิโรชิ มิอุระ องค์กร Okushiri Fire Defense Division
ดำเนินรายการโดย : คุณมิซึยา คูมากา ศูนย์อาสาสมัครญี่ปุ่น (JVC)	

โครงการสัมมนาเวทีสาธารณะ
การฟื้นฟูชีวิตและชุมชน หลังภัยพิบัติคลื่นยักษ์สึนามิ :
สิ่งท้าทาย ยุทธศาสตร์และข้อเสนอทางนโยบาย
โรงแรม มาริไทม์ปาร์กแอนด์สปา รีสอร์ท จังหวัดกระบี่
วันที่ 25 –26 กันยายน 2548

กำหนดการเสวนากลุ่มย่อย
กลุ่มที่ 1 เด็กและผู้หญิง “บาดแผลทางใจหลังภัยสึนามิ”
วันที่ 25 กันยายน 2548
ณ ห้องพนม เวลา 14: 30 – 18:00 น.

วัตถุประสงค์

1. เพื่อประเมินสถานการณ์ ความก้าวหน้า ปัญหาและอุปสรรคในการเข้าถึงความช่วยเหลือเฉพาะหน้าและระยะยาว สำหรับผู้หญิงและเด็กที่ได้รับผลกระทบจากสึนามิจากภาครัฐ หน่วยงานเอกชน และหน่วยงานต่างๆ ในมิติ ด้าน สิทธิ ความเป็นธรรมและความเท่าเทียม
2. เพื่อประมวลข้อคิดเห็นและข้อเสนอเพื่อแก้ไขปัญหาต่อภาครัฐและหน่วยงานต่างๆ

กำหนดการ

ช่วงที่ 1 14:30-15:30	เปิดเสวนาในหัวข้อเรื่อง “สิทธิ โอกาสและอุปสรรคในการฟื้นฟูชีวิต: เสี่ยงจากผู้ประสบภัย” โดยผู้แทนเด็กจากบ้านในไร่ อ. ท่ายเหมือง จ. พังงา ผู้แทนเด็กจากบ้านปากเตรียม อ. คุระบุรี จ. พังงา ผู้แทนเด็กจากศูนย์แรงงานพม่า ตัวแทนผู้หญิงหม้ายจากภัยสึนามิ และ ตัวแทนผู้หญิงจากศูนย์พักพิงผู้ประสบภัยจากสึนามิ
15:30-16:00	พักรับประทานอาหารว่าง
ช่วงที่ 2 16:00-17:00	เสวนาในหัวข้อเรื่อง “บทเรียน ประเด็นท้าทายและข้อเสนอแนะในการทำงานฟื้นฟูชีวิตผู้หญิงและเด็กในชุมชน” โดย รศ.ดร.พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ นางรัชนิ รัชไชย มูลนิธิเด็ก นายบุญสม พิมพ์หนู สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ และ นางสาวช่อทิพย์ ไชยชาญ มูลนิธิผู้หญิง
17:00-18:00	อภิปรายแลกเปลี่ยนและสรุปข้อเสนอแนะต่อรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาของผู้หญิง เยาวชนและเด็กในพื้นที่ประสบภัย
ดำเนินรายการโดย นางสาวอุษา เลิศศรีสันทัก มูลนิธิผู้หญิง	

ผู้ประสานงานกลุ่ม	นางสาวอุษา เลิศศรีสันทัก มูลนิธิผู้หญิง และ นางรัชนิ รัชไชย มูลนิธิเด็ก	
ผู้จัดบันทึก	นางสาว เปรมจิต มามาส	มูลนิธิเด็ก
ล่าม	นางสาว วิภาพันธ์ ก่อเกียรติขจร	นักวิชาการอิสระ
อำนวยความสะดวก/เอกสาร	นางสาวอนุสรณ์ ไชยพาน	คณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชน

โครงการสัมมนาเวทีสาธารณะ
การฟื้นฟูชีวิตและชุมชน หลังภัยพิบัติคลื่นยักษ์สึนามิ:
สิ่งท้าทาย ยุทธศาสตร์และข้อเสนอทางนโยบาย
โรงแรม มารีไทม์ปาร์กแอนด์สปา รีสอร์ท จังหวัดกระบี่
วันที่ 25 –26 กันยายน 2548

กำหนดการเสวนากลุ่มย่อย
กลุ่มที่ 2 แรงงานและภาคบริการ
วันที่ 25 กันยายน 2548

ณ ห้องมิวสิกเลาท์ เวลา 14 :30 – 18:00 น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อประเมินความก้าวหน้า/ปัญหาที่ยังค้างคาจากการช่วยเหลือและฟื้นฟูครอบครัวและงานอาชีพของกลุ่มแรงงานทั้งในและนอกระบบ รวมทั้งแรงงานข้ามชาติ
2. เพื่อประมวลข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะด้านนโยบายและแนวทางการทำงานกับแรงงานกลุ่มต่างๆที่ประสบภัย

กำหนดการ

ช่วงที่ 1 14:30-15:30	เสียงสะท้อนจากแรงงานกลุ่มต่างๆ หลังประสบภัยสึนามิ
15:30-15:45	พักรับประทานอาหารว่าง
ช่วงที่ 2 15:45 – 17:00	ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะด้านนโยบายและแนวทางการแก้ไขปัญหาและฟื้นฟูแรงงานผู้ประสบภัยสึนามิ ผู้ร่วมเสวนาโดย นางสาวกาญจนา คีอูด มูลนิธิเพื่อสุขภาพและการเรียนรู้ของกลุ่มแรงงานชาติพันธุ์ ตัวแทนสหภาพแรงงานในระบบ และ ตัวแทนภาคบริการ
17:00 – 18:00	ประมวลข้อสรุป
ดำเนินรายการโดย นายอดิสร เกิดมงคล เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนด้านแรงงาน	

ผู้ประสานงานกลุ่ม

นายอดิสร เกิดมงคล

เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนด้านแรงงาน

อำนวยการ/ผู้จัดบันทึก/เอกสาร

นายเจียงคำ พานิชติ

โครงการดับบ้านดับเมือง: เรียนรู้อยู่ที่ปากใต้

ล่าม

นายกวิน ชูติมา

มูลนิธิไท

โครงการสัมมนาเวทีสาธารณะ
การฟื้นฟูชีวิตและชุมชน หลังภัยพิบัติคลื่นยักษ์สึนามิ :
สิ่งทำลาย ยุทธศาสตร์และข้อเสนอทางนโยบาย
โรงแรม มารีไทม์ปาร์กแอนด์สปา รีสอร์ท จังหวัดกระบี่
วันที่ 25 -26 กันยายน 2548

กำหนดการเสวนากลุ่มย่อย
กลุ่มที่ 3: การประมวงกับการจัดการทรัพยากรชายฝั่งที่ยั่งยืน
วันที่ 25 กันยายน 2548
เวลา 14 :30 – 18:00 น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อประมวลผลที่เกิดขึ้น ปัญหาและข้อจำกัดจากการเข้าไปดำเนินงานของหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรสาธารณะประโยชน์ที่เข้าดำเนินงานในชุมชน ชาวประมงพื้นบ้านที่ประสบภัยสึนามิมองจากการพัฒนาที่ยั่งยืนและสิทธิมนุษยชน
2. ประมวลแนวคิดและแนวทางการให้การช่วยเหลือ การพัฒนาอาชีพ การฟื้นฟูชุมชน และการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติชายฝั่งที่ยั่งยืน
3. ประมวลข้อคิดเห็นและข้อเสนอต่อนโยบายต่างๆที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ชาวประมงพื้นบ้านและการส่งเสริมความเข้มแข็งขององค์กรท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

กำหนดการ

ช่วงที่ 1 14:30-15:30	เปิดเสวนาและนำเสนอประเด็นการเสวนาแลกเปลี่ยน
	ประมงพื้นบ้าน : การดำรงอยู่ ปัญหาและแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดย นายสมะแอ เจะมูดอ เลขาธิการสมาพันธ์ชาวประมงพื้นบ้าน
	นโยบายการช่วยเหลือชาวประมงพื้นบ้านและการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง • การส่งเสริมการเพาะเลี้ยงบนแนวคิดการแปลงทรัพยากรสินเป็นทุน • การพัฒนาในเขตเศรษฐกิจพิเศษในทะเลอันดามัน โดย นายวสันต์ พานิช คณะกรรมาสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และ นายวิโชคศักดิ์ รัตนรักษ์ไพรี สมาพันธ์ชาวประมงพื้นบ้านภาคใต้

	ผลที่เกิดขึ้น ปัญหาและข้อจำกัดจากการเข้าไปดำเนินงานของหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ และองค์กรเอกชนที่เข้าไปทำงานในชุมชนประมงพื้นบ้านที่ประสบภัยสึนามิ: มุมมองจากแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนบนฐานสิทธิมนุษยชน • ศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ในกระบวนการช่วยเหลือ • ความเป็นธรรม ความเท่าเทียมและความเสมอภาค • การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการฟื้นฟูตนเอง ครอบครัวและชุมชน
15:30-16:00	พักรับประทานอาหารว่าง
16:00-18:00	เรียนรู้ประสบการณ์การแก้ไขปัญหาและทางออกของชุมชนชาวประมงพื้นบ้าน โดยตัวแทนชาวประมงพื้นบ้านจังหวัดสตูลและตัวแทนชาวประมงพื้นบ้านจังหวัดตรัง
	อภิปรายข้อเสนอแนะก่อนนโยบายและแผนการพัฒนาแก้ไขปัญหาพื้นที่ฟูอาชีฟและชุมชนชาวประมงพื้นบ้าน และมาตรการการจัดการพื้นที่คุ้มครอง สิ่งแวดล้อมในพื้นที่ประสบภัยและการจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่งอย่างยั่งยืน
ดำเนินรายการโดย นายจรงค์ แซ่มศรี ผู้ประสานงานจังหวัดกระบี่ เครือข่ายความร่วมมือฟื้นฟูชุมชนชายฝั่งอันดามัน	

ผู้ประสานงานกลุ่ม

นายวิโชคศักดิ์ วรรณคำไพรี

สมาพันธ์ชาวประมงพื้นบ้านภาคใต้

อำนวยการ/ผู้จัดบันทึก/เอกสาร

นางสาวปทุม มะหะหมัด และนางสาวนิตยา อูมาย์

ชมรมประมงพื้นบ้านจังหวัดตรัง

ล่าม

นางสาวปริญญ์ บุญฤทธิ์ฤทัยกุล

องค์กร Action Aid

โครงการสัมมนาเวทีสาธารณะ
การฟื้นฟูชีวิตและชุมชน หลังภัยพิบัติคลื่นยักษ์สึนามิ :
สิ่งท้าทาย ยุทธศาสตร์และข้อเสนอทางนโยบาย
โรงแรม มาริไทม์ปาร์กแอนด์สปา รีสอร์ท จังหวัดกระบี่
วันที่ 25 –26 กันยายน 2548

กำหนดการเสวนากลุ่มย่อย
กลุ่มที่ 4 ที่ดินและที่อยู่อาศัย
วันที่ 25 กันยายน 2548

ณ ห้องเบญจา เวลา 14 :30 – 18:00 น.

วัตถุประสงค์

1. เพื่อประเมินและสังเคราะห์ความก้าวหน้าและปัญหาการดำเนินการในการจัดการแก้ไขปัญหา กรณี ปัญหาที่ดิน และที่อยู่อาศัยในพื้นที่ประสบภัยสึนามิ
2. เพื่อประมวลข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนวทางการจัดการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งเรื่องที่ดินและที่อยู่อาศัยเสนอต่อหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง

กำหนดการ

ช่วงที่ 1 14:30-15:30	นำเสนอภาพรวมปัญหาเรื่องที่ดินและที่อยู่อาศัยที่เกิดขึ้นในพื้นที่ประสบภัยสึนามิเพื่อเปิดประเด็นเสวนาโดยนางจาง จิตนิรัตน์ มูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัยและตัวแทนจากเครือข่ายสลัม 4 ภาค
	ปัญหาสาเหตุและผลกระทบที่เกิดขึ้นแก่ผู้ประสบภัย จากกรณีปัญหาเรื่องที่ดินและที่อยู่อาศัย โดยนางราตรี คงจัดใหม่ ตัวแทนชุมชนบ้านแหลมป้อม และ นางลาบ หาญทะเล ตัวแทนชุมชนบ้านทับตะวัน
15:30-16:00	พักรับประทานอาหารว่าง
ช่วงที่ 2 16:00-17:00	ความเป็นธรรมและกระบวนการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง กรณีที่ดินและที่อยู่อาศัย โดย ดร.บรรเจิด สังคเสนี ผู้อำนวยการคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ นายวงษ์พันธ์ ณ ตะกั่วทุ่ง สมาชิกวุฒิสภา จ. พังงา อ. ศศิน เฉลิมลาบ อนุกรรมการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และนายสุทิน บรมเจตต์ สภาทนายความและอนุกรรมการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน
17:00 – 18:00	อภิปราย ระดมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาที่ดินและที่อยู่อาศัย
ดำเนินรายการโดย นายจาง จิตนิรัตน์ มูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัยและตัวแทนจากเครือข่ายสลัม 4 ภาค	

ผู้ประสานงานกลุ่ม

นายสุทธิพงษ์ ลาภทิพย์

เครือข่ายสลัม 4 ภาค

อำนาจการ/ผู้จัดบันทึก/เอกสาร

นางสาวสุพรรณษา มะเหรัมย์

เครือข่ายความร่วมมือฟื้นฟูชุมชนชายฝั่งอันดามัน

ล่าม

นางยุภาพร บุญติด

มูลนิธิเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

โครงการสัมมนาเวทีสาธารณะ
การฟื้นฟูชีวิตและชุมชน หลังภัยพิบัติคลื่นยักษ์สึนามิ:
สิ่งท้าทาย ยุทธศาสตร์และข้อเสนอทางนโยบาย
โรงแรม มารีไทม์ปาร์กแอนด์สปา รีสอร์ท จังหวัดกระบี่
วันที่ 25-26 กันยายน 2548

กำหนดการเสวนากลุ่มย่อย
กลุ่มที่ 5 บทบาทภาครัฐและองค์กรสาธารณะประโยชน์
กับการพัฒนาเพื่อความมั่นคงของมนุษย์หลังประสบภัยพิบัติสึนามิ
วันที่ 25 กันยายน 2548
ณ ห้องขนานน้ำ เวลา 14:30 - 18:00 น.

วัตถุประสงค์

1. เพื่อประเมินประสิทธิภาพและความสอดคล้องเหมาะสม บทบาทและความรับผิดชอบของภาครัฐและองค์กรสาธารณะประโยชน์ต่อการแก้ไขปัญหาและฟื้นฟูชุมชนที่ประสบภัยสึนามิ
2. เพื่อประมวลข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อนโยบายและแนวทางการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาและฟื้นฟูชุมชนผู้ประสบภัยสึนามิ

กำหนดการ

	เกริ่นนำก่อนดำเนินการเสวนา โดย นายสุริยะใส กตะศิลา คณะกรรมการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตย
ช่วงที่ 1 14:30-15:30	ศักยภาพและข้อจำกัด: มุมมองจากผู้ประสบภัยต่อการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐและองค์กรสาธารณะประโยชน์ต่างๆ ในการให้ความช่วยเหลือแก้ไขปัญหาและการฟื้นฟูผู้ประสบภัย ครอบครัวและชุมชน กับการพัฒนาที่ยั่งยืน นำเสวนาโดย นายไมตรี จงไกรจักร ผู้ประสบภัยจากบ้านน้ำเค็ม จ. พังงา นายณัฐวุฒิ แกนทอง ผู้ประสบภัยเกาะพีพี และ นางสาวนุติ จำปาแสน ผู้ประสบภัยกลุ่มชาวประมงขนาดกลาง บ้านน้ำเค็ม จ. พังงา
15:30-15:45	พักรับประทานอาหารว่าง
ช่วงที่ 2 15:45-16:45	การพัฒนาเพื่อความมั่นคงของมนุษย์ หลังภัยสึนามิและบทบาทหน่วยงานภาครัฐและองค์กรสาธารณะประโยชน์: ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ โดย ดร. สุริชัย หวันแก้ว ศูนย์ศึกษาการพัฒนาสังคม คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ นายสันต์ พานิช คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ นางอรจิต บำรุงสกุลสวัสดิ์ กลุ่มงานสนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคี สปสช. และ นายวัชร ทิพย์ทอง ผู้ประสานงานจังหวัดสตูล เครือข่ายความร่วมมือฟื้นฟูชุมชนชายฝั่งอันดามัน
16:45 - 18:00	อภิปรายแลกเปลี่ยนและสรุปข้อเสนอแนะต่อรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาของหญิง เยาวชนและเด็กในพื้นที่ประสบภัย
ดำเนินรายการโดย นายสุริยะใส กตะศิลา คณะกรรมการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตย	

ผู้ประสานงานกลุ่ม	นายสุริยะใส กตะศิลา	คณะกรรมการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตย
ผู้จัดบันทึก	อร่าม จันทรแจ่ม	คณะกรรมการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตย
ล่าม	นางชนิดา แบลมฟอร์ด	FOCUS
อำนวยความสะดวก/เอกสาร	นางสาวนัยนา ประไพวงศ์ และนางสาววนิด สะตีสวรรณ เครือข่ายความร่วมมือฟื้นฟูชุมชนชายฝั่งอันดามัน	

โครงการสัมมนาเวทีสาธารณะ
การฟื้นฟูชีวิตและชุมชน หลังภัยพิบัติคลื่นยักษ์สึนามิ:
สิ่งท้าทาย ยุทธศาสตร์และข้อเสนอทางนโยบาย
โรงแรม มารีไทม์ปาร์กแอนด์สปา รีสอร์ท จังหวัดกระบี่
วันที่ 25 –26 กันยายน 2548

กำหนดการเสวนากลุ่มย่อย
กลุ่มที่ 6 การแก้ไขปัญหาและการฟื้นฟูระบบนิเวศชายฝั่งและทะเลหลังเหตุการณ์สึนามิ
วันที่ 25 กันยายน 2548

ณ ห้องเจ้าฟ้า เวลา 14:30 – 18:00 น.

วัตถุประสงค์

1. เพื่อแลกเปลี่ยนและประมวลข้อคิดเห็นเรื่องการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและนิเวศชายฝั่งหลังภัยพิบัติสึนามิ
2. เพื่อประมวลข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อนโยบายและแนวทางการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและนิเวศชายฝั่งหลังภัยพิบัติสึนามิเพื่อเสนอต่อหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง

กำหนดการ

ช่วงที่ 1 14:30-15:30	เกริ่นนำประเด็นวัตถุประสงค์และประเด็นการสัมมนา ทรัพยากรธรรมชาติที่ถูกทำลายและเสื่อมโทรมกับการสูญเสียวิถีชีวิตและอาชีพของชุมชนผู้ประสบภัยสึนามิ โดย ตัวแทนชาวประมงพื้นบ้าน นายสมหมาย บุญสบ ประธานชมรมเรือเร็วเกาะพีพี นายสมศักดิ์ ชาติชาคร ตัวแทนนักดำน้ำจังหวัดกระบี่ นายอิทธิฤทธิ์ กิ่งเล็ก ตัวแทนชมรมท่องเที่ยวจังหวัดกระบี่
15:30-15:45	พักรับประทานอาหารว่าง
ช่วงที่ 2 16:45-16:45	การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและนิเวศชายฝั่ง โดยนายสำราญ รักษาติ รองอธิบดีกรมทรัพยากรชายฝั่ง นายวิทยา หงษ์เวียงจันทร์ หัวหน้าอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะลันตา และนายมานิตย์ คำกุล นายกสมาคมประมง จังหวัดกระบี่
16:45 – 18:00	อภิปรายข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะต่อการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและนิเวศชายฝั่งหลังภัยพิบัติสึนามิ
17:00 – 18:00	ประมวลข้อสรุป
ดำเนินรายการโดย นายวีรวัฒน์ ชีรประสาธน์ ประธานมูลนิธิฟื้นฟูชีวิตและธรรมชาติ/คณะกรรมการเวทีสิ่งแวดล้อม' 48	

ผู้ประสานงานกลุ่ม

นายวีรวัฒน์ ชีรประสาธน์

มูลนิธิฟื้นฟูชีวิตและธรรมชาติ

อำนวยการ/ผู้จัดบันทึก/เอกสาร

นางสาวเกศินี แก้วนเจริญ

มูลนิธิเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ล่าม

นางดวงกมล สิริสุข

มูลนิธิเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ได้ก... ชีวิต ความหวัง บาดแผลทางใจหลังคลื่นยักษ์สึนามิ

เรียบเรียงโดย
อนุสรณ์ ไชยพาน
คณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชน(กป.อพช)

เอกสารประกอบการประชุมเวทีสาธารณะ
การฟื้นฟูชีวิตชุมชน หลังภัยพิบัติคลื่นยักษ์สึนามิ :
สิ่งท้าทายยุทธศาสตร์และข้อเสนอทางนโยบาย
โรงแรมมารีไทม์ปาร์คแอนด์สเปา รีสอร์ท จังหวัดกระบี่
วันที่ 25-26 กันยายน 2548

เด็ก...ชีวิต ความหวัง บาดแผลทางใจหลังคลื่นยักษ์สึนามิ

“ ในอีกด้านหนึ่งของสึนามิ....
ยังมีบางผู้คนที่สังคมมองข้ามพวกเขาไป
ยังมีความไม่เท่าเทียมในการได้รับความช่วยเหลือ ”

ความน่า

จากการเกิดเหตุการณ์แผ่นดินไหวใต้พื้นมหาสมุทรอินเดียนอกชายฝั่งตะวันตกทางตอนเหนือของเกาะสุมาตราประเทศอินโดนีเซีย เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2547 ทำให้เกิดคลื่นยักษ์สึนามิ(Tsunami)กระจายรัศมีออกไปโดยรอบ และเดินทางด้วยความเร็ว มาตามพื้นมหาสมุทรเข้าถล่มเกาะแก่งบริเวณชายฝั่งอันดามันในเขตพื้นที่ 6 จังหวัดภาคใต้อันได้แก่ จังหวัดระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ ตรังและสตูล รวมทั้งอีกหลายประเทศรายรอบมหาสมุทรอินเดีย - เบงกอล - อันดามัน ปรากฏการณ์ภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นได้ก่อให้เกิดภัยพิบัติต่อผู้คนทั้งชีวิตทรัพย์สิน ชุมชนและทรัพยากรธรรมชาติอย่างรุนแรงยากที่จะประมาณค่าได้ สำหรับประเทศไทยข้อมูล ณ วันที่ 5 กันยายน 2548 จากศูนย์สารสนเทศ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย พบว่ามีผู้สูญเสียชีวิตรวม 5,395 คน (คนไทย 2,059 คน ต่างประเทศ 2,436 ไม่สามารถระบุได้ 900 คน) บาดเจ็บรวม 8,457 คน และยอดผู้สูญหาย 2,817 คน(ไทย1,921 คน ต่างชาติ 896 คน)

พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากคลื่นยักษ์สึนามิครั้งนี้ เป็นที่ตั้งถิ่นฐานของชุมชนท้องถิ่นที่ประชาชนจำนวนมากอาศัยทรัพยากรทางทะเลเป็นเครื่องยังชีพและการดำรงวิถีชีวิตที่ผูกพันกับท้องทะเลที่เป็นชาวประมงพื้นบ้านซึ่งอาศัยอยู่ตามริมฝั่งทะเลและเกาะต่างๆ บริเวณริมฝั่งอันดามัน จากการสำรวจกระทรวงมหาดไทยได้สรุปความเสียหายอันเนื่องมาจากเหตุการณ์คลื่นยักษ์สึนามิ มีพื้นที่ที่ประสบภัยพิบัติอยู่ใน 6 จังหวัด รวม 24 ตำบล 292 หมู่บ้าน โดยจังหวัดพังงาเป็นพื้นที่ที่ประสบภัยรุนแรงมากที่สุด ประชาชนได้รับความเดือดร้อน 54,672 คน จำนวน12,068 ครอบครัว ความเสียหายต่อทรัพย์สินบ้านเรือนเสียหายรวม 6,799 หลัง และข้อมูลจากการสำรวจโดย เครือข่ายความร่วมมือฟื้นฟูชุมชนชายฝั่งอันดามัน¹ (ได้ทำการสำรวจข้อมูล 18 อำเภอ และ 1กิ่งอำเภอ จำนวน 186 หมู่บ้าน) พบว่ามีพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบมากกว่า 150 หมู่บ้าน โดยมีชุมชนที่ประสบความเสียหายอยู่ในชั้นวิกฤตอย่างหนัก 30 หมู่บ้าน และในระดับรองลงมา 124 ชุมชน บ้านเรือนของชาวบ้านได้รับความเสียหาย 2,205 หลัง เรือประมงเสียหาย 2,529 ลำ รวมทั้งเครื่องมือประกอบอาชีพประมงอื่นอีกมากมาย และยังมีผู้ที่ได้รับความเสียหายที่เป็นผู้ประกอบการอาชีพธุรกิจการท่องเที่ยวในหลายระดับ ชาวต่างชาติ ผู้ประกอบการรายย่อยที่ดำเนินกิจการต่างๆ ในชุมชน ร้านค้าการบริการอื่นๆรวมทั้งผู้ใช้แรงงานที่หมายถึงแรงงานข้ามชาติและแรงงานย้ายถิ่นที่มาจากภูมิภาคอื่นมาทำงานในเขตพื้นที่ชายฝั่งอันดามัน

เหตุการณ์ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นท่ามกลางการระดมความช่วยเหลือของประชาชนทั่วโลกและภายในประเทศไทย ที่มีความหวังโยและเห็นใจกันในยามทุกข์ยาก เป็นการกระตุ้นกระแสความรู้สึกร่วมกันของคนไทยให้ช่วยกัน

¹ เครือข่ายความร่วมมือเพื่อฟื้นฟูชุมชนชายฝั่งอันดามัน (Save Andaman network) เป็นภาคีความร่วมมือขององค์กรภาคประชาชนและองค์กรสาธารณประโยชน์ในภาคใต้ เพื่อระดมพลังในการทำงานร่วมกันเมื่อวันที่ 28 ธันวาคม 2547และต่อมาภาคีเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการฟื้นฟูชุมชนและทรัพยากรธรรมชาติเข้าร่วม (ซึ่งเป็นการรวมตัวขององค์กรพัฒนาเอกชน 44 องค์กร) โดยมีคณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชนเป็นองค์กรประสานงานกลาง มูลนิธิเพื่อการพัฒนายังยั้งสำนักงานเลขาธิการเครือข่ายฯ

ทั้งชาติ ให้ช่วยกันคนละไม้คนละมือแล้วแต่ศรัทธาและความเสียสละของแต่ละคนในการช่วยเหลือผู้ประสบเคราะห์กรรมครั้งนี้ นับเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของการรวมพลังน้ำใจจากผู้คนทั่วประเทศ รวมทั้งการหันหน้าเข้ามาหารือร่วมกันของหลายหน่วยงาน ทั้งภาครัฐและภาคประชาชน เพื่อสร้างสังคมที่บอบช้ำจากผลกระทบขึ้นมาใหม่อีกครั้ง นับเป็นปรากฏการณ์ที่ดีที่เกิดขึ้นต่อกรณีการเกิดคลื่นยักษ์สึนามิ

อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากเกิดเหตุการณ์คลื่นยักษ์สึนามิถล่มในพื้นที่ 6 จังหวัดภาคใต้ ที่ผ่านมาร่องรอยภัยพิบัติดูเหมือนจะเลือนลางลง โดยเฉพาะพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวและแหล่งทำมาหากินของกลุ่มนักท่องเที่ยวในบริเวณชายฝั่งอันดามัน ท่ามกลางการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวของภาครัฐและธุรกิจการท่องเที่ยว คนชายขอบและคนยากไร้ของแผ่นดิน ยังคงถูกทำให้ (ลืม) ไม่ว่าจะเป็น ชาวประมงพื้นบ้าน แรงงานพลัดถิ่น แรงงานบริการขนาดเล็ก ผู้หญิง เด็ก ต่างดิ้นรนตามวิถีทางตนเอง และยังเกิดกรณีพิพาทระหว่างชุมชนกับเอกชนในเรื่องกรรมสิทธิ์ที่ดินในหลายพื้นที่ อาทิ ชุมชนหาดแหลมป้อม บ้านทับตะวัน และบ้านในไร่ จังหวัดพังงา ที่ยังคงเป็นประเด็นปัญหาที่รัฐยังไม่สามารถจัดการได้ ปัญหาการติดตั้งระบบเตือนภัยที่มีความล่าช้า ปัญหาด้านเงินช่วยเหลือที่ยังไม่ทั่วถึง

แผนฟื้นฟูอันดามันหลังคลื่นยักษ์สึนามิ ก็ยังคงมีทิศทางกลับไปใช้แนวคิดเดิม คือเน้นการท่องเที่ยว มุ่งผลประโยชน์ในเชิงธุรกิจมากกว่าการฟื้นฟูชุมชนในระยะยาว ดังจะเห็นได้จากการประชุมสัจจรณอกสถานของรัฐบาล (วันที่ 5-6 กันยายน 2548 ที่ฐานทัพเรือละมู จังหวัดพังงา) ที่มีมติกรม.วันที่ 6 กันยายน 2548 ได้วางยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดสามเหลี่ยมอันดามันที่สำคัญคือการฟื้นฟูสู่ความเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางทะเลระดับโลกที่ได้รับสมญานามว่า “ *Andaman Paradise*” หรือ “*มรกตเมืองใต้*” โดยมีภูเก็ตเป็นแหล่งท่องเที่ยว พังงาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล และแหล่งดำน้ำทางธรรมชาติ กระบี่เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ และการพัฒนาฐานการผลิตสินค้าเพื่อการส่งออก

เหตุการณ์ผ่านไปกว่า 8 เดือน การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยยังมีความก้าวหน้าแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ ถึงแม้รัฐบาลจะกล่าวถึงการดำเนินการแก้ไขของผู้ประสบภัย แต่ในภาพความเป็นจริงปัญหาหลายประการก็ดูเหมือนจะไม่ได้รับการแก้ไขให้ดีขึ้น มีปัญหาอุปสรรคต่างรูปแบบ หลายพื้นที่กำลังฟื้นฟูชุมชนและชีวิต มีหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ เข้าไปหนุนเสริม ถึงแม้ชาวบ้านได้เข้าไปอาศัยในบ้านพักชั่วคราว บ้านพักถาวร แต่เมื่อหลังจากการเกิดแผ่นดินไหวเมื่อเดือนกรกฎาคม ที่ผ่านมามีความเหมือนว่าจะเริ่มต้นใหม่ ความทุกข์ของผู้ประสบภัยยังไม่จางหาย ดังจะเห็นได้จากข้อมูลของกรมสุขภาพจิตที่มีตัวเลขผู้มารับบริการฟื้นฟูสุขภาพจิตจำนวน 27,608 คน รวม 6 จังหวัด มีผู้มีอาการทางจิต 4,435 คน ให้คำปรึกษา 17,635 คนและมีอาการทางกาย 5,538 คน จังหวัดพังงามีผู้มารับบริการปัญหาทางจิตมากที่สุดจำนวน 14,433 คน ซึ่งพบว่าภาวะผิดปกติทางจิตใจจากเหตุการณ์คลื่นยักษ์ยังคงมีอยู่ จะมีอาการซึมเศร้า เครียด คิดถึงแต่เรื่องเก่าๆเกี่ยวกับคลื่นยักษ์ บางคนคิดอยากฆ่าตัวตาย เด็กหลายคนกลายเป็นเด็กกำพร้า และมีอาการกลัวทะเล กลัวคลื่น ผันร่าย ไม่อยากให้อาบน้ำและพูดถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับพวกเขาอีก

เด็ก : ผลกระทบจากคลื่นยักษ์สึนามิ

เหตุการณ์ธรณีพิบัติ คลื่นยักษ์สึนามิ เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2547 นอกจากความเสียหายที่ประมาณค่าไม่ได้ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่อยู่อาศัย และการสูญเสียชีวิต ทรัพย์สินต่างๆที่เกิดขึ้นแล้ว ยังก่อให้เกิดผลกระทบสภาวะทางจิตใจ ต่อครอบครัวผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่ โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กเยาวชนที่ยังไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้อย่างเต็มที่ ที่ต้องพลัดพรากจากผู้ปกครอง ญาติบิดา มารดา ต้องกลายมาเป็นเด็กกำพร้า จากการสำรวจข้อมูลของกระทรวงศึกษาธิการ (ข้อมูล ณ วันที่ 11 กันยายน 2548) พบว่า มีเด็กกำพร้าและสูญเสีย

ผู้ปกครองทั้งสิ้นจำนวน 1,468 ราย (บิดา มารดา ผู้ปกครองเสียชีวิต สูญหาย 185 ราย) โดยจังหวัดพังงามีจำนวนเด็กกำพร้ามากที่สุด 591 ราย รองลงมาจังหวัดภูเก็ต 195 ราย และกระบี่ 132 ราย และจังหวัดอื่นๆ กระจายไปทั่วทุกภาครวมทั้งสิ้น 54 จังหวัด และเด็กที่ได้รับผลกระทบจำนวน 30,226 ราย ตามตารางแสดงจำนวนเด็กกำพร้าและผู้ที่ได้รับผลกระทบจากคลื่นยักษ์ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดง จำนวนเด็กกำพร้าที่สูญเสียบิดา มารดา ผู้ปกครองจำแนก 6 จังหวัดภาคใต้

จังหวัด	จำนวน	ผลกระทบ	หมายเหตุ
กระบี่	132	สูญเสียบิดา มารดา ผู้ปกครองสูญหาย	บิดาเสียชีวิต 65 ราย มารดา 35 ราย
พังงา	591	สูญเสียบิดา มารดา ผู้ปกครองสูญหาย	บิดา/มารดาเสียชีวิต 81 ราย
ภูเก็ต	195	สูญเสียบิดา มารดา ผู้ปกครองสูญหาย	บิดาเสียชีวิต 77 ราย มารดาเสียชีวิต 64 ราย
สตูล	13	สูญเสียบิดา มารดา ผู้ปกครองสูญหาย	บิดาเสียชีวิต 5 ราย
ระนอง	98	สูญเสียบิดา มารดา ผู้ปกครองสูญหาย	บิดา/มารดาเสียชีวิต 18 ราย
ตรัง	38	สูญเสียบิดา มารดา ผู้ปกครองสูญหาย	บิดาเสียชีวิต 15 ราย มารดา 13 ราย
อื่นๆ	401	สูญเสียบิดา มารดา ผู้ปกครองสูญหาย	รวมผู้ได้รับผลกระทบทั้งหมด 1,468 ราย กระจายไปตามจังหวัดต่างๆขอบเขตทั่วประเทศไทยอีก 48 จังหวัด พบว่าจังหวัดบุรีรัมย์มีเด็กกำพร้าจากภัยพิบัติ คลื่นยักษ์ มากที่สุดจำนวน 28 ราย รวมบิดาเสียชีวิต 441 ราย สูญหาย 28 ราย มารดาเสียชีวิต 405 ราย สูญหาย 99 ราย ผู้ปกครองเสียชีวิต 67 ราย สูญหาย 112 ราย บิดามารดาเสียชีวิต 120 ราย สูญหาย 11 ราย บิดามารดาผู้ปกครองเสียชีวิต สูญหาย 185 ราย

ข้อมูลกระทรวงศึกษาธิการ : <http://www.mis12.moe.go.th/tsunami> ณ วันที่ 11 กันยายน 2548

ตารางที่ 2 แสดง เด็ก /นักเรียน /นักศึกษา ที่ได้รับผลกระทบ จากกรณีภัยพิบัติคลื่นยักษ์สึนามิ ใน 6 จังหวัด

จังหวัด	จำนวน	ผลกระทบ	หมายเหตุ
กระบี่	6,361	ที่อยู่อาศัย / บาดเจ็บ/อุปกรณ์ประกอบอาชีพเสียหาย	ผลกระทบส่วนใหญ่ เครื่องมือประกอบอาชีพเสียหาย
พังงา	5,709	ที่อยู่อาศัย / บาดเจ็บ/อุปกรณ์ประกอบอาชีพเสียหาย	ที่อยู่อาศัยเสียหาย 1,506 ราย
ภูเก็ต	3,045	ที่อยู่อาศัย / บาดเจ็บ/อุปกรณ์ประกอบอาชีพเสียหาย	ที่อยู่อาศัยเสียหาย 300 ราย
ระนอง	2,993	ที่อยู่อาศัย / บาดเจ็บ/อุปกรณ์ประกอบอาชีพเสียหาย	บิดามารดา บาดเจ็บ 56 ราย
สตูล	4,587	ที่อยู่อาศัย / บาดเจ็บ/อุปกรณ์ประกอบอาชีพเสียหาย	อุปกรณ์เสียหาย 4,489 ราย
ตรัง	6,286	ที่อยู่อาศัย / บาดเจ็บ/อุปกรณ์ประกอบอาชีพเสียหาย	อุปกรณ์เสียหาย 6,095 ราย
อื่นๆ	1,245	ที่อยู่อาศัย / บาดเจ็บ/อุปกรณ์ประกอบอาชีพเสียหาย	รวมผู้ได้รับผลกระทบใน 6 จังหวัด 28,981 ราย และรวมทั้งรวม 30,226 ราย กระจายตามจังหวัดต่าง ๆ 28 จังหวัด

ข้อมูลกระทรวงศึกษาธิการ : <http://www.mis12.moe.go.th/tsunami> ณ วันที่ 11 กันยายน 2548

ผลกระทบจากเหตุการณ์ คลื่นยักษ์สึนามิ ไม่เพียงแต่ประชาชนใน 6 จังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามันเท่านั้นที่ได้รับผลกระทบเดือดร้อน แต่ยังมีประชาชนและครอบครัวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคอื่นๆ อีกจำนวนหนึ่ง ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ครั้งนี้ด้วย กรณีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปัญหาที่เกิดขึ้นเกิดจากการโยกย้าย

แรงงานไปยังพื้นที่ในเขต 6 จังหวัดอันดามันภาคใต้ โดยจำนวน แรงงานที่ประสบเหตุคลื่นยักษ์สึนามิมีจำนวนหลายร้อยคน และ นักเรียนเกือบสองร้อยคนต้องสูญเสียบิดามารดาหรือบุคคลที่รับผิดชอบครอบครัวไป ทำให้เด็กนักเรียนเหล่านี้ประสบปัญหาความยากลำบากในชีวิต และปัญหาครอบครัวอื่นๆ ตามมา เช่น การขาดรายได้มาจุนเจือครอบครัว ปัญหาสุขภาพจิต ต่างๆ เป็นต้น โดยเฉพาะจังหวัดบุรีรัมย์มีแรงงานเดินทางไปทำงาน ประมาณ 1000 คน มีจำนวนผู้สูญเสีย 70 คน มีเด็กกำพร้าจำนวน 28 คน รองลงมาได้แก่จังหวัดนครพนม ชาวบ้านคำนกกก ตำบลหนองแวง อำเภอบ้านแพง จำนวน 150 คน เหมารถไปประกอบอาชีพช่างปูน ช่างไม้และกรรมกรที่เกาะพีพี จังหวัดกระบี่ และพบว่ามียอดนักเรียนที่สูญเสียบิดามารดา หรือทั้งบิดามารดา รวม 18 คน ชาวบ้านสูญหาย 21 ราย พบศพที่พิสูจน์ได้ 12 ราย หายสาบสูญ 9 ราย นอกนั้นบาดเจ็บพิการ ศพของชาวบ้านไม่ได้นำมาประกอบพิธีเหมือนศพทั่วไป เพราะอยู่ในสภาพจำไม่ได้ เพียงนำผ้ากระดุกห่อผ้าขาวมาให้ลูก พ่อแม่ทำพิธีเผาเทียม ส่วนญาติผู้สูญหายต่างรอว่าเมื่อไหร่หน่วยงานรัฐจะพิสูจน์ได้ว่าบุคคลที่สูญหายไปกับคลื่นยักษ์นั้นจะเป็นญาติของเราจริง เพื่อจะได้นำเงินชดเชยมาทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้ (มติชนรายวัน 30 สิงหาคม 2548)

มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก ได้ทำการสำรวจปัญหาความต้องการของเด็กและครอบครัวในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์คลื่นยักษ์ ในพื้นที่ ภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5 จังหวัดจำนวน 82 ครอบครัว (ปราจีนบุรี สระแก้ว ศรีสะเกษ มหาสารคาม และบุรีรัมย์) พบว่ามีเด็กที่ได้รับผลกระทบ 120 คน เด็กกำพร้า 59 คน จังหวัดบุรีรัมย์มีจำนวนเด็กกำพร้า 32 คน เด็กที่ได้รับผลกระทบ 120 คน สภาพปัญหาที่พบจากการสำรวจคือ การขาดผู้หารายได้มาเลี้ยงดูครอบครัว กลัวว่าจะไม่ได้เรียน ขาดการจัดการที่ดีในการนำเงินกู้ยืมมาใช้เพื่อให้เกิดรายได้ ทำให้มีภาระหนี้สิน ขาดแนวทางในการดำเนินชีวิต และขาดความรู้ความเข้าใจในแนวทางการช่วยเหลือของรัฐ เช่นการประกันสังคม การศึกษา สิ่งที่ต้องการคือ ขอบทุนการศึกษาต่อเนื่อง ขอค่าใช้จ่ายอื่นๆ นอกจากค่าเทอม อยากให้พ่อแม่กลับคืนมา ในส่วนของครอบครัวต้องการปลดหนี้ มีที่ทำกิน อยากพบศพญาติ และทำบุญให้ผู้สูญเสีย และอยากได้เงินค่าแรงที่นายจ้างค้างจ่าย รวมทั้งเครื่องมือการทำมาหากินทางการช่าง

นับจนถึงปัจจุบันถึงแม้เหตุการณ์จะผ่านมาหลายเดือน เด็กและเยาวชนจำนวนมากก็ยังไม่ลืมเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ ยังคงมีอาการซึมหม่อเมื่อยอยู่ตามลำพัง ดังเสียงสะท้อนคำบอกเล่าเด็กหญิงจากบ้านน้ำเค็ม ตำบลบางม่วง อำเภอดำรงวิทยารุจิรา จังหวัดพังงา ซึ่งต้องสูญเสียบิดามารดาที่รักไปในเหตุการณ์คลื่นยักษ์สึนามิ

“หนูไหว้พระภาวนาขอให้เจอสพแม่ หนูเคยฝันว่าแม่มาหา เรียกชื่อหนูแล้วหนูก็ตื่นขึ้นมา หนูอยากให้แม่มาหาอีก ก่อนนอนหนูจะคิดถึงแม่ เพราะเคยนอนกับแม่ทุกคืน แม่ไม่ได้อยู่กับเรา ก็ไม่มีคนดูแลเอาใจใส่เราเหมือนเดิม”

“ หนูยังทำใจไม่ได้ ผ่านมา 6 เดือนแล้ว หนูยังจำเหตุการณ์ติดตา หนูฝันว่าพ่อกับแม่มากอด หนูแม่บอกว่าสบายดี แล้วเขาก็หายไป” (ข้อมูล จากหนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์)

สรุปผลพวงจากคลื่นยักษ์

เด็กหลายคน ต้องสูญเสียพ่อแม่อันเป็นที่รักที่เสียชีวิตหรือสูญหายไป ขาดที่พึ่งกลายเป็นเด็กกำพร้า

เด็กหลายคน เผชิญกับเหตุการณ์โดยตรงได้รับผลกระทบทางจิตใจ ทำให้พวกเขากลายเป็นคนตื่นกลัว หวาดผวา ขาดความมั่นใจในตัวเอง ไม่กล้าแสดงออก

เด็กหลายคน ครอบครัวอยู่ในภาวะที่ต้องสูญเสียที่อยู่อาศัย ที่ดิน ทรัพย์สิน เครื่องมือเลี้ยงชีพ ทำให้อยู่ในภาวะถูกทอดทิ้ง ขาดการดูแลเอาใจใส่ที่ดี

หลายฝ่ายต่างเป็นห่วงว่าชีวิตในวันข้างหน้าของเด็กหลายคนที่ยูสูญเสีย และครอบครัวที่ขาดสมาชิกจะฝ่าฟันความเศร้าโศกได้อย่างไร กลายเป็นปัญหาใหม่ที่เกิดขึ้นจากการเกิดกรณีคลื่นยักษ์ ซึ่งองค์กรพัฒนาเอกชนได้เข้าไปมีบทบาทในการฟื้นฟูชีวิตและชุมชนในพื้นที่ประสบภัย

องค์กรพัฒนาเอกชน : การฟื้นฟูชีวิต ชุมชน หลังภัยพิบัติคลื่นยักษ์สึนามิ

ภายหลังการเกิดเหตุการณ์ภัยพิบัติครั้งนี้ มีหน่วยงาน ต่าง ๆ ได้เข้าไปให้การช่วยเหลือในพื้นที่ประสบภัย เป็นจำนวนมาก หลายหน่วยงานได้เข้าไปช่วยเหลือบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ ที่ประสบภัย ในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการช่วยเหลือ การบรรเทาความทุกข์ และการฟื้นฟูจิตใจ เด็กเป็นกลุ่มเป้าหมายหนึ่งที่หน่วยงานที่ทำงานด้านเด็กได้ให้ความสนใจ โดยเฉพาะเด็กที่รอดชีวิตจากเหตุการณ์ แต่ต้องสูญเสียบ้าน บุคคลที่เป็นที่รัก โรงเรียน อาคารเรียนเสียหาย ต่างเป็นประเด็นที่หลายฝ่ายอยากเข้าไปช่วยเหลือ

ที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่ามีหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเข้าไปช่วยเหลือผู้ประสบภัยเป็นจำนวนมาก การให้ความช่วยเหลือมีความก้าวหน้าแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ หลายพื้นที่ประสบปัญหาอุปสรรคในรูปแบบต่าง ๆ เช่นการให้ความช่วยเหลือที่ไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน ปัญหาความขัดแย้ง ในสิทธิที่ทำกิน ความไม่พอเพียงของเงินทุนฟื้นฟู ซึ่งส่งผลกระทบต่อการฟื้นฟูวิถีชีวิตและชุมชน

องค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำงานด้านเด็ก เยาวชน ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูวิถีชีวิตชุมชน จำนวนมากมาย ดังตัวอย่างการดำเนินงานขององค์กรต่าง ๆ ที่เข้าไปดำเนินงานในพื้นที่อาทิ

มูลนิธิดวงประทีป

มูลนิธิดวงประทีป ได้เข้าไปให้การช่วยเหลือฉุกเฉินในช่วงหลังการเกิดภัยพิบัติ โดยทีมงานบรรเทาสาธารณภัยและอาสาสมัครชาวบ้านในคลองเตย และมองเห็นสภาวะจิตใจของเด็กและเยาวชนที่อยู่ในเหตุการณ์ที่สูญเสียพ่อแม่ ญาติพี่น้อง จึงได้จัดทำ “ โครงการ ฟื้นฟูจิตใจเด็ก เยาวชน ผู้ประสบภัยสึนามิ “ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อฟื้นฟูสภาพจิตใจเด็กและการสร้างกลุ่มเยาวชนให้สนใจงานพัฒนาชุมชนในระยะยาวและได้ทำงานรณรงค์เพื่อระดมทุน ใน “โครงการ” สู้ภัย.. ภูเขา.. ก้าวต่อไปอันดามัน” เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2548 เพื่อนำกิจกรรมต่าง ๆ ที่มูลนิธิทำงานในพื้นที่มาแสดงและระดมทุนการช่วยเหลือผู้ประสบภัย

กิจกรรมที่ดำเนินการในพื้นที่

- ศูนย์สื่อฟื้นฟูจิตใจเด็กและเยาวชน เปิดบริการที่บางม่วงและพรุเตียว เน้นกิจกรรมการเล่นเพื่อผ่อนคลายความในใจ เพื่อให้เด็กมีพัฒนาการ
- ศิลปะบ้านน้ำเค็ม มีศูนย์ที่บางม่วง มีกลุ่มเด็กเล็ก 5-12 ปีมาวาดภาพและมีกลุ่มแม่บ้านมาเย็บกระเป๋าและเสื้อ ผลิตภัณฑ์ในรูปแบบต่าง ๆ กระเป๋า ผ้าเช็ดหน้า เสื้อบาติก
- ผ้าบาติกฟื้นฟูจิตใจ เป็นงานศิลปะบนผืนผ้าบาติก เพื่อให้เด็กได้ผ่อนคลายความเครียดและยังทำให้เยาวชนมีรายได้จากผลงานที่ปรากฏบนผืนผ้า มีศูนย์ที่บ้านน้ำเค็ม บ้านพรุเตียว อำเภอบางม่วง และบ้าน

ทับตะวัน อำเภอบางลึก จังหวัดพังงา สามารถทำให้เกิดผลิตภัณฑ์ที่เป็นรายได้ให้กับกลุ่มเยาวชนและ
แม่บ้านสามารถจนใจครอบครัวได้

- เยาวชนด้านภัยสึนามิ เป็นการรวมกลุ่มเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 14- 25 ปี ทำกิจกรรมเล่นดนตรี กีฬา
อบรม สัมมนา ออกค่าย ทักษะศึกษานอกสถานที่ จัดขึ้นในพื้นที่ บางม่วง พุธเดียว ทับตะวัน
- ละครหุ่นพื้นฟูจิตใจ เป็นละครหุ่นเพื่อการศึกษา นำพาหัวใจสู่ชาวอันดามัน มีเป้าหมายตระเวนแสดงตาม
โรงเรียน 260 โรงเรียน ใน 6 จังหวัดที่ประสบภัยสึนามิ โรงละครหุ่นและตัวหุ่นผลิตโดยผู้ประสบภัยเพื่อ
สร้างรายได้
- ศูนย์วัฒนธรรม เพื่อให้เยาวชนได้คลายทุกข์ ความวิตกกังวล ด้วยเสียงดนตรีและการแสดงวัฒนธรรม
พื้นบ้าน โดยได้เปิดสอนการเต้นรำ การแสดง การร้องเพลง มีเยาวชนมากกว่า 40 คน เข้าร่วมกิจกรรม
เปิดขึ้นที่บ้านบางม่วง อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา
- มีทุนการศึกษาช่วยเหลือเด็กที่ประสบภัยจำนวน 200 ทุนๆ ละ 9,000 บาท/คน

แผนงานระยะยาว

มูลนิธิดวงประทีป จะสร้างศูนย์เยาวชนที่บ้านน้ำเค็ม ซึ่งเรียกว่า Night Care Center ที่จะเป็นศูนย์ดูแล
เด็กและเยาวชนในยามที่พ่อแม่ผู้ปกครองออกไปประกอบอาชีพ โดยเฉพาะชาวประมงที่ต้องออกจากบ้านในเวลา
กลางคืน และเป็นศูนย์เยาวชน มีห้องฝึกอบรม ห้องดนตรี มินิเธียเตอร์ เพื่อใช้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน
การทำงานของมูลนิธิ มีเจ้าหน้าที่โครงการฯ ประจำศูนย์และอาสาสมัครในชุมชน (ผู้ได้รับผลกระทบ) มาช่วยงาน
โดยเน้นการมีส่วนร่วมขององค์กรท้องถิ่นที่จะมาสานงานต่อในพื้นที่

มูลนิธิผู้หญิง

ได้จัดทำโครงการสานชีวิตหญิงและเด็กอันดามัน มีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมและเสริมพลัง
ให้แก่ผู้หญิงและเด็กที่ประสบภัยจากสึนามิ เน้นกลุ่มเป้าหมาย 4 กลุ่มในพื้นที่ 6 จังหวัดที่ได้รับผลกระทบ คือ 1.
ผู้หญิงและเด็กที่ได้รับผลกระทบทางจิตใจ 2. ผู้หญิงที่รับภาระเป็นหัวหน้าครอบครัวดูแลเด็กและสมาชิกใน
ครอบครัว 3. ผู้หญิงและเด็กชนกลุ่มน้อยชาวมอแกนที่ถูกอพยพจากชุมชนที่เคยอาศัยอยู่ และ 4. ผู้หญิงและเด็กที่
เป็นแรงงานอพยพทั้งคนไทยและต่างชาติที่เสี่ยงต่อการถูกกระทำ โดยมีศูนย์ประสานงานในพื้นที่ 2 แห่งคือ
อำเภอคุระบุรีจังหวัดพังงาและจังหวัดภูเก็ต และมีครูอาสาสมัครทำงานต่อเนื่องในโรงเรียน 2 แห่ง

มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก(มพด.)

ในระยะเบื้องต้นหลังเกิดเหตุการณ์ทำงานร่วมกับคณะสังคมสงเคราะห์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สํารวจ
ข้อมูลด้านเด็ก และพบว่ามิดีเด็กต่างถิ่นที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ ในพื้นที่ภาคอีสาน จึงทำการสำรวจสภาพ
ปัญหาและความต้องการครอบครัวในจังหวัดภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5 จังหวัด (ปราจีนบุรี
สระแก้ว มหาสารคาม ศรีสะเกษ และบุรีรัมย์) แล้วจึงดำเนินงานช่วยเหลือโดยประสานงานกับหน่วยงานพื้นที่
ติดตามเยี่ยมบ้าน พร้อมกับจัดทำฐานข้อมูลเรื่องเด็กที่ได้รับผลกระทบเป็นรายบุคคล เพื่อวางแผนการช่วยเหลือ
ในระยะยาว รวมทั้งการให้ทุนการศึกษาเด็กที่ได้รับผลกระทบ

มูลนิธิเด็ก

จัดทำโครงการ “ โรงเรียนชั่วคราว ” โดยโรงเรียนหมู่บ้านเด็ก ใน 4 พื้นที่ได้แก่ จังหวัดระนอง (บ้านเกาะเหลา อำเภอมือง) โดยจังหวัดพังงา (บ้านปากเตริยม อำเภอคุระบุรี / บ้านทับตะวัน บ้านคึกคัก อำเภอดะกั่วป่า และบ้านโนไร่ อำเภอยายะเมือง) โดยสร้างเป็นศูนย์การเรียนรู้ภายในศูนย์ช่วยเหลือผู้ประสบภัย เพื่อระดมความช่วยเหลือเด็กและครอบครัวที่ประสบภัยธรรมชาติ การบำบัดฟื้นฟูจิตใจเด็กและการเสริมสร้างอนามัยแม่และเด็ก

จังหวัด/พื้นที่	กิจกรรม	หมายเหตุ
ระนอง เกาะเหลา ตำบลปากน้ำ อำเภอมือง	โครงการเร่งด่วน การส่งเสริมคุณภาพชีวิต อนามัยแม่และเด็ก โครงการอาหาร กลางวัน การส่งเสริมกลุ่มอาชีพ โครงการต่อเนื่อง การศึกษา อ่านออก เขียนได้ สิทธิเด็ก เยาวชน โครงการ สุขภาพและสิ่งแวดล้อม	เป็นพื้นที่ที่ชาวมอแกน(ไทยใหม่)อาศัยอยู่ ประมาณ 68 หลังคาเรือนมีเด็ก 104 คน เยาวชน 7 คน ปัญหาที่พบเรื่องสัญชาติ การถูกกลั่นแกล้ง สิทธิ มีเจ้าหน้าที่ 2 คนทำงานร่วมกับ ACTION AID ในพื้นที่
พังงา บ้านทับตะวัน อำเภอดะกั่วป่า ศูนย์การเรียนรู้บ้านหาดทับตะวัน	การฟื้นฟูบำบัด ศิลปะบำบัด วาดภาพ ดนตรีบำบัด การดูแลเด็ก สุขภาพอนามัย ค่ายเยาวชน 4 ศูนย์ วางแผนทำกิจกรรมอาชีพเสริม การเพาะเห็ด ริเริ่มทำกิจกรรมกลุ่มออม ทรัพย์	มีเด็ก 72 คน เยาวชน 24 คน กำพร้าจากเหตุการณ์ 6 คน เดิม 1 เป็นชุมชนที่มีหลายหน่วยงานปฏิบัติการ ในพื้นที่ มูลนิธิเด็กทำงานร่วมกับเครือข่าย สลัม 4 ภาคในงานเยาวชน
บ้านคึกคัก อำเภอดะกั่วป่า ศูนย์การเรียนรู้บ้านทุ่งขมิ้น(คึกคัก)	กิจกรรมการดูแลเด็ก การฟื้นฟูและบำบัด จิตใจ สันทนาการ ศิลปะบำบัด การดูแลอาหารสุขภาพ การให้ ทุนการศึกษาพิจารณาครอบครัวที่ไม่ได้ รับการช่วยเหลือจากภาครัฐ คัดเลือกไว้ 13 คน ทุนละ 10,000 บาทโดยส่งเป็นราย เดือน ทุนละ 2,000 บาท	กลุ่มเป้าหมายเด็กเยาวชนไทยใหม่ (มอแกน) มีเด็ก 87 คน เยาวชน 24 คน กำพร้าจากเหตุการณ์ 12 คน เดิม 2 คน
บ้านปากเตริยม อำเภอคุระบุรี ศูนย์การเรียนรู้บ้านปากเตริยม	การฝึกอาชีพแก่กลุ่มที่ว่างงาน(การตัดเย็บ เสื้อผ้า งานฝีมือแกะสลักป้าย งานศิลปะ ประดิษฐ์) การจัดกิจกรรมเข้าค่ายเยาวชน	สมาชิกชุมชนเป็นชาวไทยมุสลิม เด็ก 35 คน เกิดเครือข่ายเยาวชน ต้นกล้าอันดามัน มีอาสาสมัครประจำศูนย์ 2 คน
บ้านโนไร่ อำเภอยายะเมือง ศูนย์การเรียนรู้บ้านโนไร่	กิจกรรมเพื่อฟื้นฟูและบำบัดจิตใจ สันทนาการ การเล่นเกม การเล่นกีฬา ศิลปะบำบัด (ผ้าบาติก ประดิษฐ์ของเล่น งานไม้) ดนตรีบำบัด การเล่นกีฬา การส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนา ศักยภาพของเด็ก การศึกษานอกระบบ การส่งเสริมดูแลสุขภาพอนามัย	เป็นชุมชนมุสลิม เด็ก 45 คน เยาวชน 15 คน มีเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์และอาสาสมัครจาก ชุมชน

นอกจากนี้สถาบันสวัสดิการและพัฒนาการเด็กมูลนิธิเด็ก ได้ทำโครงการ “ส่งหนังสือ สื่อน้ำใจสู่เด็ก ผู้ประสบภัยสึนามิ” ร่วมกับสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย มูลนิธิหนังสือเพื่อเด็กและโรงพยาบาลสมิติเวช เพื่อบริการจัดหาหนังสือให้แก่เด็กและเยาวชนใน 15 โรงเรียน ในพื้นที่ 6 จังหวัดที่ประสบภัยสึนามิ

มูลนิธิศึกษาเอเชีย

การให้ความช่วยเหลือของมูลนิธิฯ มีกิจกรรมที่ดำเนินการในพื้นที่ที่ประสบภัยดังนี้

ห้องสมุด มีห้องสมุดถาวร 2 แห่ง และห้องสมุดชั่วคราว 2 แห่ง โดยได้เลือกพื้นที่ที่จะสร้างห้องสมุดถาวร ที่โรงเรียนบ้านโนไกรกับศูนย์พักพิงถาวรพระเดียว และห้องสมุดชั่วคราวที่วัดสามัคคีธรรม กับท่าเรือคุระบุรี ขณะนี้กำลังอยู่ระหว่างการก่อสร้าง และคาดว่าจะแล้วเสร็จในเดือนพฤศจิกายน 2548 และมกราคม 2549 ตามลำดับ

ห้องสมุดเคลื่อนที่และกล่องหนังสือ โดยใช้ชื่อทีมว่า “ สะตอ ” มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบ 3 คน ซึ่งบุคลากรทั้ง 3 เป็นชาวบ้านในพื้นที่ และมีความสนใจในการทำกิจกรรมของมูลนิธิฯ และเริ่มดำเนินกิจกรรม ห้องสมุดเคลื่อนที่ตั้งแต่กิจกรรมวันที่ 2 มีนาคม 2548 มีพื้นที่ดำเนินการ คือ ศูนย์เด็กเล็ก, โรงเรียนต่าง ๆ , ศูนย์พักพิงในจังหวัดพังงา และพื้นที่จังหวัดใกล้เคียง

กล่องหนังสือ มีทั้งหมด 50 กล่อง ได้มอบให้ศูนย์เด็กและโรงเรียน โดยในแต่ละกล่องนั้นจะประกอบด้วย หนังสือนิทาน 50 เล่ม กระเป๋าใส่หนังสือ 1 ชุด และแบบฟอร์มการใช้หนังสือ 1 ชุด กล่องหนังสือนี้ มูลนิธิฯ จะมอบให้โรงเรียนและศูนย์เด็กที่ลงกิจกรรมได้ใช้ชั่วคราว และจะนำกล่องใหม่ หนังสือใหม่ไปเปลี่ยนหมุนเวียน และจัดกิจกรรมให้อีกทุก ๆ 2 เดือน

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแป๊ะไยย

จากการสำรวจพบว่า มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแป๊ะไยย ซึ่งมีเด็ก 20 คน มีครู 2 คน ซึ่งกำลังมีปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายในด้านต่าง ๆ มูลนิธิฯ จึงให้การสนับสนุน วัสดุ/อุปกรณ์การเรียนการสอน สนับสนุนค่าตอบแทนครู 2 คน สนับสนุนค่าอาหารกลางวันเด็ก จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

สนับสนุนทุนการศึกษา

มูลนิธิฯ ได้ตั้งเป้าหมายจะสนับสนุนทุนการศึกษา จำนวน 100 ทุน ให้ 3 ชุมชน คือ ปากวิป , คุระบุรีและ พระเดียว ในระดับชั้นประถม – มัธยมต้น สนับสนุน 2,000 บาท/ปี, ระดับมัธยมปลาย 3,000 บาท/ปี โดยมีเงื่อนไขในการรับทุน พ่อแม่เสียชีวิต จากเหตุการณ์สึนามิ พ่อหรือแม่เสียชีวิต พ่อหรือแม่เสียสุขภาพหรือพิการจากเหตุการณ์สึนามิ เครื่องมืออุปกรณ์ในการเลี้ยงชีพได้รับความสูญเสียและที่อยู่อาศัยได้รับความเสียหาย

ณ ปัจจุบันมูลนิธิฯ เปิดสำนักงานที่บางม่วง ตะกั่วป่า จ.พังงา และได้ส่งบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านการทำงานห้องสมุดมาประจำอยู่ที่สำนักงาน จำนวน 1 คน และทีมงานส่งเสริมการอ่านอีกจำนวน 4 คน และอาสาสมัครซึ่งเป็นบุคคลในพื้นที่อีกจำนวน 2 คน

มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก(มพด.)

ในระยะเบื้องต้นหลังเกิดเหตุการณ์ทำงานร่วมกับคณะสังคมสงเคราะห์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สำรวจข้อมูลด้านเด็ก และพบว่า มีเด็กต่างถิ่นที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ ในพื้นที่ภาคอีสาน จึงทำการสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการครอบครัวในจังหวัดภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5 จังหวัด (ปราจีนบุรี สระแก้ว มหาสารคาม ศรีสะเกษ และบุรีรัมย์) แล้วจึงดำเนินงานช่วยเหลือโดยประสานงานกับหน่วยงานพื้นที่

ติดตามเยี่ยมบ้าน พร้อมกับจัดทำฐานข้อมูลเรื่องเด็กที่ได้รับผลกระทบเป็นรายบุคคล เพื่อวางแผนการช่วยเหลือในระยะยาว รวมทั้งการให้ทุนการศึกษาเด็กที่ได้รับผลกระทบ

มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม(มอศ.)

จัดทำโครงการ วิทยุชุมชนเพื่อพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนในการฟื้นฟูชุมชนชายฝั่งทะเลอันดามันหลังภัยคลื่นยักษ์สึนามิ เพื่อพัฒนาศักยภาพของเยาวชน(เยาวชนมอแกน)ในการผลิตรายการวิทยุชุมชนและการสร้างพื้นที่สาธารณะผ่านสื่อทางเลือกลูกให้กับกลุ่มเยาวชนในพื้นที่ประสบภัย มีพื้นที่ปฏิบัติการอยู่ที่ชุมชนบ้านทับตะวัน บ้านบางลึก ตำบลบางม่วง อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงาและบ้านหาดทรายดำ (หน้านอก) จังหวัดระนอง โดยได้รับการสนับสนุนจาก SAVE THE CHILDREN SWEDEN และส่งอาสาสมัครลงพื้นที่ทำงานกับเครือข่ายชาวบ้านฟื้นฟูอันดามัน ที่ได้รับผลกระทบ 8 พื้นที่ ได้แก่ จังหวัดพังงา (บ้านน้ำเค็ม บ้านแหลมป้อม บ้านทับตะวัน ตำบลบางม่วง อำเภอตะกั่วป่า ตำบลลี้กัก อำเภอตะกั่วป่า และบ้านโนไร่ อำเภอท้ายเหมือง) จังหวัดระนอง (บ้านหน้านอก (หาดทรายดำ) อำเภอเมือง)

มูลนิธิกองทุนการศึกษาเพื่อการพัฒนา (EDF)

จัดทำโครงการ “สึนามิต่อีสาน” โดยการมอบทุนการศึกษาและอุปกรณ์การเรียนให้แก่นักเรียนกำพร้าจากเหตุการณ์สึนามิ เงินที่นำมาช่วยเหลือเป็นเงินให้เปล่าที่ได้จากการระดมทุนจากชาวญี่ปุ่นเพื่อมอบให้กับครอบครัวเด็กที่ประสบภัย โดยการให้ทุนการศึกษากับเด็กทุนละ 2,000 บาท พร้อมอุปกรณ์การศึกษา พื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์มีเด็กกำพร้ามากที่สุด จำนวน 28 ราย รองลงมา จังหวัดนครพนม โดยโครงการจะพยายามให้ทุนการศึกษาแก่เด็กทุกคนที่ได้รับผลกระทบในภาคอีสาน

มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

สร้างโรงเรียนขึ้น 4 แห่ง ในลักษณะโรงเรียนประจำเพื่อรองรับเด็กกำพร้าจากเหตุการณ์ภัยพิบัติที่เกิดขึ้น คือ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 36 ที่ตำบลกลมา อำเภอกระบุรี จังหวัดภูเก็ต โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 37 อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ และโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 38 อำเภอเมือง จังหวัดระนอง โดยมูลนิธิจะรับเด็กกำพร้าทุกคนทุนการศึกษาให้เรียนจนจบชั้น ม. 6 และสามารถเรียนต่อถึงชั้นอุดมศึกษา โดยจะมีทุนการศึกษาให้

สภาองค์กรเด็กและเยาวชน(สอद्य.)

ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากองค์การ SAVE THE CHILDREN SWEDEN ดำเนินโครงการต่างๆในพื้นที่ที่ประสบภัยแบ่งเป็น โครงการพัฒนาอาสาสมัครเยาวชน โดยผ่านกลุ่มระดับใบ ทำงานในพื้นที่จังหวัดระนอง และการพัฒนาศักยภาพในพื้นที่ กิจกรรมการอบรมสิทธิเด็กโดยผ่านมูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก และกระบวนการพัฒนาศักยภาพกลุ่มเยาวชน โดยผ่านเครือข่ายเยาวชนเพื่อการพัฒนา โดยจัดกิจกรรมจังหวัดละ 1 ครั้ง /ปี และได้รับการสนับสนุนงบประมาณจาก NOKIA และ IYF ทำโครงการพัฒนาอาชีพเยาวชน ร่วมกับหน่วยงานในพื้นที่ จังหวัดพังงาและระนอง และโครงการพัฒนาศักยภาพในพื้นที่ ในเรื่องการวางแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วมโดยศูนย์สาธารณสุขประโยชน์ นิติ และการพัฒนาทักษะการดูแลเด็กเล็ก โดยมูลนิธิเด็กอ่อนในสลัม มีระยะเวลาการดำเนินงาน 3 ปี

สหทัยมูลนิธิ

จัดทำ”โครงการฟื้นฟูครอบครัวและเด็กที่ได้รับผลกระทบจากกรณีพิบัติภัยชายฝั่งอันดามัน” โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อฟื้นฟูสภาพจิตใจ ร่างกาย และสภาพความเป็นอยู่ของเด็กและครอบครัวที่ได้รับผลกระทบให้มีความหวัง มีเป้าหมายในชีวิตสามารถทำหน้าที่และใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติ กลุ่มเป้าหมายหลัก ครอบครัว และเด็ก ที่รับผลกระทบในพื้นที่ ตำบลกำพวนและตำบลนาคา กิ่งอำเภอสุขสำราญ จังหวัดระนอง จำนวน 12 หมู่บ้าน กลุ่มเป้าหมายรอง เป็นครอบครัว เด็กและเยาวชนที่รับผลกระทบในพื้นที่ของจังหวัดอื่นๆ โดยการเสริมช่วยงานด้านการฟื้นฟูเด็กและครอบครัว ในลักษณะการส่งต่อเด็กและครอบครัวที่ได้รับผลกระทบเข้ารับบริการ ของโครงการฟื้นฟูเด็กและครอบครัวของมูลนิธิเป็นรายๆไป มีระยะเวลาการดำเนินงาน 3 ปี (มกราคม 2548 – ธันวาคม 2550)

พื้นที่เป้าหมาย	กลุ่มเป้าหมาย ครอบครัว	กลุ่มเป้าหมาย เด็ก
ตำบลกำพวน หมู่ 1	12	20
หมู่ 2 หมู่ 3	14	25
หมู่ 4	3	6
หมู่ 7	38	84
ตำบลนาคา หมู่ 2	39	64
หมู่ 3	3	7
รวม	109	237

หมายเหตุ จำแนกลักษณะครอบครัวออกเป็น ครอบครัวพ่อเดี่ยว 3 ครอบครัว ครอบครัวแม่เดี่ยว 15 ครอบครัว ครอบครัวเครือญาติ 15 ครอบครัว ครอบครัวมีทั้งพ่อและแม่ 66 ครอบครัว และครอบครัวไทยพลัดถิ่น 10 ครอบครัว

ลักษณะการดำเนินงาน

- การดำเนินการช่วยเหลือเฉพาะหน้าแก่ครอบครัวผู้ประสบภัยโดยตรง ผ่านผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา และโรงเรียนของเด็กๆที่ประสบภัยโดยตรง (การช่วยเหลือมอบถุงยังชีพแก่เด็กทารก หนังสือเรียน ของเล่น เงิน ข้าวสาร)
- การช่วยเหลือเฉพาะราย การช่วยเหลือตามกระบวนการทางสังคมสงเคราะห์ การบำบัดทางจิตใจ การให้คำปรึกษาการช่วยเหลือครอบครัวผู้รับบริการ การบริการนมสำหรับเด็ก การสนับสนุนทุนการศึกษา แก่เด็กวัยเรียน 200 ราย การช่วยเหลือข้าวยังชีพ 70 การซ่อมแซมที่อยู่อาศัย 20 ครอบครัว
- การจัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อบำบัดคลี่คลายปัญหาฟื้นฟูสภาพจิตใจและพัฒนาศักยภาพกลุ่มเป้าหมาย ในระยะต่อไปจะขยายพื้นที่ การช่วยเหลือผู้ประสบภัยไปยังจังหวัดกระบี่ และสำรวจพื้นที่เป้าหมายใหม่ในจังหวัดพังงา

โครงการฟื้นฟูจิตใจและพัฒนาทักษะชีวิตวัยรุ่นบ้านน้ำเค็ม

เป็นโครงการที่สหทัยมูลนิธิ เข้าไปดำเนินงาน ในศูนย์ประสบภัยอบต. บางม่วง อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา เพื่อให้วัยรุ่นหญิง ชายในศูนย์ที่พักชั่วคราวมีพื้นที่สำหรับคลายความเครียด เป็นเวทีสนับสนุนให้วัยรุ่นได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้นอกห้องเรียนและทักษะการใช้ชีวิตในศูนย์ที่พักชั่วคราว โดยใช้

กระบวนการกิจกรรมกลุ่มแบบมีส่วนร่วม โดยคาดหวังว่าหลังจากวัยรุ่นบ้านน้ำเค็มได้รับการฟื้นฟูจิตใจและพัฒนาทักษะชีวิต จนสามารถพาตนเองอยู่รอดปลอดภัยแล้ว วัยรุ่นกลุ่มนี้จะเป็นพลังในการฟื้นฟูพัฒนาครอบครัวของตน และชุมชนบ้านน้ำเค็มต่อไปในอนาคต (ข้อมูลจากเอกสารรายงานการดำเนินงาน สหทัยมูลนิธิ)

สมาคมไทสร้างสรรค์

เป็นองค์กรพัฒนาเอกชนด้านเด็กที่ปฏิบัติงานด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กปฐมวัยและครอบครัว ที่มุ่งเน้นการทำงานผ่านสถาบันครอบครัวได้จัดทำโครงการเล่านิทานอ่านหนังสือ (ฟังทะเล้นตามัน) เพื่อให้เด็ก ๆ ได้รับการพัฒนาและการดูแลที่ดีขึ้น โดยเบื้องต้นได้เลือกพื้นที่ตำบลคึกคัก จ.พังงา ซึ่งเป็นพื้นที่ประสบภัยสึนามิ เป็นจุดเริ่มต้นของโครงการฯ ซึ่งงบประมาณในการดำเนินโครงการนี้ได้จากการบริจาคของผู้มีจิตศรัทธา และจากโครงการเล่านิทานอ่านหนังสือ (ภูเวียง-หนองเรือ) ซึ่งเป็นโครงการภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ(สสส.)

โครงการนิทานเพื่อน้อง (ภาคใต้) จะดำเนินกิจกรรมผ่านศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและชุมชน โดยใช้หนังสือนิทานเป็นสื่อกลางในการส่งเสริมและพัฒนาเด็ก ทางโครงการฯ จะจัดอบรมเสริมทักษะความรู้แก่ครูพี่เลี้ยงเด็กทั้งในเรื่องการใช้หนังสือนิทาน การดูแลและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก นอกจากนี้ยังจะสร้างความเข้าใจถึงความสำคัญของหนังสือนิทานให้กับกลุ่มพ่อแม่และชุมชนผ่านการพูดคุยและอบรมสัมมนาและกำลังเตรียมสร้างห้องสมุดขึ้น 3 แห่งเพื่อรองรับการดำเนินกิจกรรมของโครงการฯ ที่อำเภอท้ายเหมืองและอำเภอกะปง ซึ่งงบประมาณในการก่อสร้างห้องสมุดได้จากการบริจาคของผู้มีจิตศรัทธาที่ช่วยเหลือเมื่อครั้งประสบภัยสึนามิ

กองทุนเพื่อเพื่อน

กองทัพอากาศให้การสนับสนุนกองทุนเพื่อเพื่อน ในการจัดโครงการ "แต่น้องผู้มีความหวัง" มาโดยตลอด ตั้งแต่ปี ๒๕๓๘ เป็นต้นมา สำหรับในปีนี้ โครงการแต่น้องผู้มีความหวังปีที่ ๑๕ นอกจากจะมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเด็กด้อยโอกาสและเด็กบกพร่องทางร่างกายให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกายและจิตใจ เพื่อให้สามารถช่วยเหลือตนเองและอยู่ร่วมในสังคมอย่างมีความสุขแล้ว กองทุนเพื่อเพื่อน ได้นำคณะเยาวชนจากพื้นที่ภาคใต้ที่ประสบภัยพิบัติภัยมาร่วมโครงการ ฯ เพื่อฟื้นฟูสภาพจิตใจในครั้งนี้ด้วย

กลุ่มเพื่อนแก้ว

ทำงานกับกลุ่มเด็กวัยแรกเกิด - 18 ปี ในพื้นที่ 3 จังหวัด ได้แก่ กระบี่ พังงา ภูเก็ต ในกิจกรรมด้านการบำบัดฟื้นฟูสภาพจิตใจ และการส่งเสริมความรู้ด้านสิทธิเด็ก โดยการสนับสนุนทุนจากองค์การแพลนอินเตอร์เนชั่นแนล

คณะกรรมการการศึกษาและการพัฒนาสิทธิมนุษยชนในระดับรากหญ้า (GHRE)

เปิดศูนย์การเรียนรู้ที่บ้านบางนาง บ้านบางเนียง บ้านปะการัง และบ้านน้ำเค็ม ตำบลตะกั่วป่า อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา (กำลังจะปิดศูนย์ เนื่องจากมีความซ้ำซ้อน มีหลายหน่วยงานลงพื้นที่) ทำงานกับกลุ่มเด็กช่วงวัยอายุ 4-10 ปี ลูกแรงงานพม่าที่พ่อแม่ไปทำงาน

Save the Children UK

เป็นองค์กรที่สนับสนุนหน่วยงาน/องค์กรที่ทำงานด้านเด็กในพื้นที่ประสบภัย โดยสนับสนุนงานผ่านองค์กรในพื้นที่ เช่นสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน มูลนิธิดวงประทีป และมูลนิธิเด็ก สนับสนุนองค์กร TAG ในการให้ความ

ช่วยเหลืออพยพคนงาน รวมทั้งการซ่อมแซมโรงเรียน อพยพเด็กอย่างไม่เป็นทางการในที่พักชั่วคราว และรณรงค์ HIV และเอดส์ ด้วย

แอดชั่น เอด ประเทศไทย

จัดทำโครงการ **Mobile education unit** ภายหลังจากที่ได้สำรวจพื้นที่โรงเรียนในเขตประสบภัย และชุมชนต่าง ๆ รอบโรงเรียน ที่ได้รับผลกระทบ พบว่าหลายแห่งยังขาดแคลนครูผู้สอน และอุปกรณ์เรียนการสอน โดยเฉพาะในโรงเรียนขนาดเล็ก (ขนาด 120 คน) แม้ว่าจะมีหน่วยงานจากภายนอกเข้ามาให้ความช่วยเหลือบ้างแล้วก็ตามซึ่งเป็น ในลักษณะของการแจกของ เป็นการช่วยเหลือเฉพาะหน้า โครงการการศึกษาสัญจรจะใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนผ่านละคร (Theater in Education)" เพื่อช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนให้กับโรงเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม ในพื้นที่ปฏิบัติการคือโรงเรียนต่างๆ ในจังหวัดพังงา มีระยะเวลาการดำเนินงาน 1 ปี

ADRA

ADRA ทำงานพัฒนาชุมชนด้านสาธารณูปโภค น้ำ, สุขาภิบาล, ไฟฟ้า, สร้างอาคารเรียนในเกาะสุรินทร์ และคุระบุรี ระยะเวลาดำเนินงาน 4 โครงการ ได้แก่ หน่วยแพทย์เคลื่อนที่บริเวณชายฝั่งทะเล โครงการประชาสัมพันธ์การตรวจร่างกายทั่วไป 3 ปี สนับสนุนหน่วยเคลื่อนที่นักจิตวิทยาสังคม แก่เด็กและผู้ใหญ่ โดยการเยี่ยม โรงเรียนและชุมชน 3 ปี การทำงานเป็นทีมที่มีความเสี่ยง ทำงานกับคนหนุ่มสาวที่สร้างขึ้นใหม่ มีระยะเวลาทำงาน 3 ปี

CPCR

ในกรณีฉุกเฉิน ได้ให้การช่วยเหลือครู และเด็กที่ได้รับผลกระทบ ระยะเวลาแผนงานคือ ทำระบบคุ้มครองเด็กเข้มแข็งขึ้นในจังหวัดภูเก็ต สร้างเครือข่ายของอาสาสมัคร ทำแผนและอุดหนุนเด็กกำพร้ากว่า 400 คน ผู้ซึ่งประสบภัยเหตุการณ์สึนามิตามทางทิศเหนือหรือทิศตะวันออกเฉียงเหนือองค์กร จะทำงานจัดตั้งระบบการช่วยเหลือเลี้ยงดู CPCR พร้อมด้วยการอบรมแผน พวกเราต้องการทำให้ครบ 6 จังหวัด และวางแผนขยายตัวครบทุกจังหวัด ส่งเสริมการเลี้ยงดูเด็กรายบุคคล

Department of Pediatrics, Khon Kaen University

ให้การช่วยเหลือฉุกเฉินประกอบด้วย นักจิตวิทยาสังคมช่วยเหลือกลุ่มแรกคือเด็กกำพร้า และผลกระทบอื่นๆ กับเด็กใน 4 จังหวัด ระยะเวลาวางแผนให้ความสำคัญกับระบบการคุ้มครองเด็กให้เข้มแข็งในจังหวัดระนอง (โครงการ 2 ปี) เป็นส่วนหนึ่งของ 5 โครงการคือ 1. ลงทะเบียนเด็ก และช่วยเหลือแกนนำเยาวชน 2. พัฒนาคูซึ่ง เป็นกลุ่มแกนกลางในทุกๆ โรงเรียน 3. ทำให้ครอบครัวเข้มแข็ง 4. พัฒนาระบบการคุ้มครองเด็กในระดับจังหวัด 5. วางแผนพัฒนาชุมชน

UNICEF

ทำงานช่วยเหลือเด็กและผู้หญิงที่ประสบภัย ในเขตพื้นที่ 6 จังหวัด โดยการระดมทุนสาธารณะในการบริจาคช่วยเหลือเด็กในพื้นที่ ประสบภัย

อื่นๆ

นอกจากนี้ยังมีองค์กรอื่นๆอีกเป็นจำนวนมาก ที่เข้าไปทำงานเกี่ยวข้องกับเด็ก/เยาวชน ในพื้นที่ ที่ประสบภัย ในรูปแบบกิจกรรมต่างๆ ที่ไม่ได้ระบุไว้ในเอกสาร เช่นกลุ่มนิทานกระดานหก โรงเรียนได้ร่มไม้ มูลนิธิศุภนิมิต แพลนอินเตอร์เนชั่นแนล กลุ่มเพื่อนแก้ว องค์การสยามแคร์ ฯลฯ

บทบาทภาครัฐกับแนวทางการช่วยเหลือและฟื้นฟูเด็ก

การแก้ไขเร่งด่วนในด้านการศึกษา คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กพฐ.) ได้มอบหมายให้สำนักเขตพื้นที่การศึกษา (สพท.) พังงา นำเด็กทั้งหมดไปฝากเรียนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จังหวัดกระบี่ พร้อมกับก่อสร้างหอพักและโรงอาหารเพิ่มเติม เพื่อรองรับเด็กที่อาจจะเพิ่มขึ้น ซึ่งหากเป็นเช่นนั้นก็จะมีการถ่ายเทไปให้กับโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ในพื้นที่ภาคใต้ อีก 5 แห่ง มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ในพระบรมราชูปถัมภ์ จะทำการก่อสร้างโรงเรียนขึ้นที่ อ.ตะกั่วป่า จังหวัดพังงา โดยจะใช้พื้นที่เดิมของโรงเรียนบ้านบางสัก จ.พังงา ที่พังเสียหาย ซึ่งคาดว่าจะใช้เวลาก่อสร้างประมาณ 6 เดือน ใช้งบประมาณ 90 ล้านบาท สามารถรองรับนักเรียนได้ 300 คน โดยจะรองรับเด็กที่เคยเป็นเด็กในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ และเด็กกำพร้าที่พ่อแม่เสียชีวิตจากคลื่นยักษ์ไว้ทั้งหมด นอกจากนี้จะจัดสรรงบประมาณอีก 20 ล้านบาททยอยยกระดับโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ใน จ.กระบี่ ซึ่งก่อนหน้านี้ **พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ** ทรงมีพระกระแสรับสั่งให้ดำเนินการช่วยเหลือเด็กกำพร้าทั้งหมด โดยให้อยู่ในการดูแลของ**มูลนิธิราชประชานุเคราะห์** จนกระทั่งสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี

นอกจากนี้ในส่วนของการให้การเลี้ยงดูแก่เด็กต่อไปนั้น เด็กที่ยังมีญาติพี่น้องก็จะมี การติดต่อญาติ โดยให้นำหลักฐานมาขอรับกลับไปดูแล ส่วนเด็กกำพร้าที่ไม่มีญาติพี่น้องเลย ทาง**กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์** จะได้ทำการเร่งจัดหาครอบครัวอุปถัมภ์รับไปเลี้ยงดู

กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ร่วมหาแนวทางจัดทำฐานข้อมูลให้ความช่วยเหลือเด็กกำพร้าจากภัยพิบัติให้เป็นระบบเดียวกัน เพื่อประสิทธิภาพในการช่วยเหลือเด็ก ซึ่งขณะนี้ตัวเลขของเด็กกำพร้าประมาณ 1,100 ราย โดยกระทรวงศึกษาธิการจะรับผิดชอบในเรื่องของการให้การการศึกษา กระทรวงสาธารณสุขจะรับผิดชอบในด้านจิตใจ และกระทรวงพัฒนาสังคมฯ ดูแลเรื่องการใช้ชีวิตความเป็นอยู่ โดยขณะนี้กระทรวงสาธารณสุข มีโครงการศูนย์เด็กเล็กนอกระบบ ใน 5 อำเภอ ของ 6 จังหวัด ภัยพิบัติ งบประมาณ 29 ล้านบาท โครงการจัดตั้งบ้านคนพุ่มเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาเด็ก ที่โรงพยาบาลวชิระภูเก็ต และโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของกรมอนามัย โดยจะปรับปรุงรูปแบบการดำเนินการให้ดูแลเด็กให้มากขึ้น

ส่วนความคืบหน้าการให้ความช่วยเหลือของกองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) ได้อนุมัติการให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่นักเรียนที่ได้รับผลกระทบแล้ว 639 ราย เป็นเงิน 256.6 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 40.6 ของผู้ขอรับความช่วยเหลือ และร้อยละ 40.6 ของวงเงินที่ขอรับความช่วยเหลือ)

ปัญหาที่พบการช่วยเหลือจากการทำงานภาครัฐ

ด้านทุนการศึกษาของภาครัฐที่ให้การสนับสนุนในกรณีเด็กกำพร้าคนละ 25,000 บาท และกรณีที่ไม่กำพร้า คนละ 15,000 บาท ยังมีปัญหาในกรณีที่เด็กย้ายมาจากพื้นที่อื่น โรงเรียนไม่มีข้อมูล ทำให้เด็กที่ประสบภัยยังไม่ได้รับทุน

การยังไม่มี การติดตั้งสัญญาณเตือนภัยในบริเวณพื้นที่ประสบภัย ทำให้ชาวบ้าน เด็กต้องคอยฟังสัญญาณจากวิทยุ โทรทัศน์ และคอยตื่นตระหนก หวาดกลัวอยู่เสมอ ดังเช่นการเกิดกรณีเมื่อปลายเดือนกรกฎาคมที่ผ่านมา ทำให้เด็กมีภาวะความหวาดกลัว กลัวข่าวลือคำว่า "คลื่น"

นอกจากนี้ในส่วนขององค์กรที่ปฏิบัติงานในพื้นที่พบว่า มีการทำงานหลายกลุ่มมาก ขาดการประสานงานและความร่วมมือที่ดีต่อกันระหว่างองค์กร มีความซ้ำซ้อนในการทำงาน ในพื้นที่ยังมีกลุ่มชายขอบที่เข้าไม่ถึงบริการของรัฐด้านสวัสดิการสังคม ผู้ประสบภัยส่วนใหญ่เมื่อประสบความเดือดร้อน ไม่มีความรู้ว่าตนเองมีสิทธิที่จะได้รับสวัสดิการสังคมอะไรบ้าง และปัญหาด้านการศึกษาของเด็ก การทำงานของภาครัฐมักจะเน้นที่เด็กกำพร้า พ่อ แม่ ตกงานไม่ได้รับความช่วยเหลือ (ขาดการทำงานกับครอบครัว/เครือญาติ) แนวทางการช่วยเหลือเด็กบางเรื่องไม่สอดคล้อง เช่นการแยกเด็กออกจากครอบครัวหรือชุมชน เด็กในศูนย์ถูกจัดให้มีกิจกรรมจากหน่วยงานต่างๆมากเกินไป มีการละเมิดสิทธิเด็ก การสัมภาษณ์เด็กที่ประสบภัยโดยขาดการคำนึงถึงความรู้สึกของเด็ก การเก็บข้อมูลสัมภาษณ์ซ้ำซ้อนของแต่ละหน่วยงาน

และพบว่าหลายพื้นที่ถูกละเลย ยังเข้าไม่ถึงการช่วยเหลือ เช่นกลุ่มต่างๆ แรงงานต่างชาติ แรงงานย้ายถิ่น (ภาคอีสาน)มีองค์กรเข้าไปช่วยเหลือน้อยมาก จึงไม่ได้รับสิทธิขั้นพื้นฐาน บางพื้นที่มีปัญหาเรื่องสัญชาติ ไม่ได้รับความเป็นธรรม และการพึงปฏิบัติ และมีบางพื้นที่ยังถูกกีดกันในการทำงาน ใช้มิติทางศาสนามาเป็นเครื่องมือในการให้ชาวบ้านเข้าไปรับการช่วยเหลือ(แลกเปลี่ยน)

ข้อเสนอแนวทางการทำงานด้านเด็ก

- 1.การฟื้นฟูด้านสุขภาพจิตของเด็กและครอบครัวที่ประสบภัยเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องทำ
- 2.การส่งเสริมการทำหน้าที่ของครอบครัว โรงเรียน ชุมชน
- 3.องค์กรที่ทำงานด้านเด็กจะต้องมีการประสานความร่วมมือ แลกเปลี่ยนข้อมูลและวางแผนการทำงานเพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อน

ข้อเสนอเชิงนโยบาย

1. ต้องใช้เหตุการณ์คลื่นยักษ์สึนามิ เป็นกรณีศึกษา ทบทวน กลไกการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ประสบภัยและครอบครัว
2. รัฐต้องให้บริการสิทธิขั้นพื้นฐาน สิทธิในการเข้าถึงบริการของรัฐเช่น สิทธิด้านการประกันสังคม ทุนการศึกษา การจัดหางาน การรักษาพยาบาล การพัฒนาคุณภาพชีวิต
3. การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน และการทำงานเชิงรุกให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายและชุมชน
4. ส่งเสริมศักยภาพประชาชนเพื่อความสามารถในการพึ่งพาตนเองในระยะยาวโดยใช้กลไกของชุมชนเพื่อชุมชน
5. รัฐต้องให้ความคุ้มครองและดูแลสวัสดิภาพความปลอดภัยของเด็ก

“ถึงแม้จะมีความช่วยเหลือต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก

แต่สิ่งที่สำคัญที่สุดพวกเขากำลังต้องการ

คือการเยียวยาจิตใจ

ลบภาพเหตุการณ์เลวร้ายออกไปจากความทรงจำของพวกเขา
เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคมที่สมบูรณ์ทั้งกายและใจ”

คณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชน
ขอขอบคุณองค์กรพัฒนาเอกชนต่างๆ
ที่ช่วยให้ข้อมูล ในการสัมภาษณ์และ เอกสารรายงานการปฏิบัติงาน
เพื่อนำมาเรียบเรียงในการจัดทำเอกสารประกอบการสัมมนา

ตัวอย่าง องค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำงานด้านเด็กที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ กรณีเคลื่อนย้ายถิ่นฐาน

องค์กร	พื้นที่ปฏิบัติงาน	สถานที่ติดต่อ	หมายเหตุ
มูลนิธิเด็ก	บ้านเกาะเหลา ต.ปากน้ำอ.เมือง จ.ระนอง บ้านทับตะวัน บ้านคึกคัก อ.ตะกั่วป่า บ้านปากเตรียม อ. กระบุรี บ้านในไร่ อ. ห้วยเหมือง จ พังงา	95/24 หมู่6 ซ.เกียรติร่วมมิตร ถ.พุทธมณฑล สาย4 ต.กระทุ่มล้ม อ.สามพราน จ.นครปฐม 73220 โทรศัพท์ 02 814-1481-7 โทรสาร 02 814-0369 เว็บไซต์ http://www.ffc.or.th ผู้ประสานงาน รัชณี ธงไชย	เปิดศูนย์การเรียนรู้ 4 ศูนย์ บำบัดฟื้นฟูจิตใจ และเสริมสร้างอนามัยแม่ และเด็ก
มูลนิธิผู้หญิง	อ.กระบุรี จังหวัดพังงา	35/267 ซ.จรัญสนิทวงศ์ 62 แขวงบางยี่ขัน บางพลัด กรุงเทพฯ 10700 โทรศัพท์ 02 433-5149 โทรสาร 02 434-6774 เว็บไซต์ : http://www.womenthai.com ผู้ประสานงาน ช่อทิพย์ ไชยชาญ	จัดทำโครงการสานชีวิต หญิงและเด็กอันดามัน
มูลนิธิกอง ทุนการศึกษา เพื่อการพัฒนา	พื้นที่ที่มีเด็กกำพร้าที่ ได้รับผลกระทบจากการ สูญเสียบิดามารดา ใน 16 จังหวัดภาคอีสาน	เลขที่ 50 อาคารสมก. ชั้น 3 ถนนพหลโยธิน จตุจักร กรุงเทพฯ 10900 โทรศัพท์ 02 579-9209-11 โทรสาร 02 940-5266 อีเมล public@edfthai.org เว็บไซต์ : http://www.edfthai.org ผู้ประสานงาน อนันตชัย ยूरประภม	เริ่มแรกให้ทุนการศึกษาที่ จังหวัดบุรีรัมย์มีเด็กกำพร้า จำนวน 28 คน และขยาย พื้นที่ไป ในจังหวัดต่างๆที่มี เด็กที่ได้รับผลกระทบ
มูลนิธิสิกขาเอเชีย	บ้านในไร่ ศูนย์พักพิงพรเดียว วัดสามัคคีธรรม ท่าเรือกระบุรี จ.พังงา	1002/14-20 เคหะคลองเตย 4 เขตคลองเตย กทม. 10110 โทรศัพท์ 02-249-7567-8 โทรสาร 02-249-0055 เว็บไซต์ : http://www.sikkha.or.th ผู้ประสานงาน อรุณี พรหมมา	ห้องสมุดเคลื่อนที่ กล่องหนังสือ ทุนการศึกษา
มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อ สังคม	จังหวัดพังงา (บ้าน น้ำเค็ม บ้านแหลมป้อม บ้านทับตะวัน ตำบล บางม่วง อำเภอดงทับป้อ ตำบลคึกคัก อำเภอ ตะกั่วป่า และบ้านในไร่ อำเภอท้ายเหมือง) จังหวัดระนอง (บ้าน หน้านอก หาดทรายคำ	409 ซอยโรหิตสุข ถนนประชาราษฎร์ บำเพ็ญ 5 ห้วยขวาง กทม. 10320 โทรศัพท์ 02-691-0437-9 โทรสาร 02-691-0437 อีเมล tyvs@thaivolumteer.org เว็บไซต์ : http://www. ผู้ประสานงาน เสาวลักษณ์ ประทุมทอง	มีงานพัฒนาศักยภาพ เยาวชนมอแกนในการทำ วิทยุชุมชนและส่ง อาสาสมัครลงประจำใน พื้นที่ ที่ได้รับผลกระทบ

องค์กร	พื้นที่ปฏิบัติงาน	สถานที่ติดต่อ	หมายเหตุ
สหทัยมูลนิธิ	ตำบลกำแพงและตำบล นาคา กิ่งอำเภอสุม สำราญ จังหวัดระนอง จำนวน 12 หมู่บ้าน	สำนักงานกลาง 850/33 ซอยปรีดี พนมยงค์ 36 สุขุมวิท 71 คลองตัน เขตวัฒนา กทม. 10110 โทรศัพท์ 02-381-8834-6 โทรสาร 02-381-8837 อีเมล sahathai@asiaaccess.net.th สำนักงานสนาม 462/5 หมู่ 8 ตำบลคุระบุรี อำเภอกุระบุรี จังหวัดพังงา โทรศัพท์ 076 491 –898 , 04-186-1660 ผู้ประสานงาน จินตนา นนทเปาระยะ	จัดทำ “โครงการฟื้นฟู ครอบครัวและเด็กที่ ได้รับผลกระทบจากกรณี พิบัติชายฝั่งอันดามัน” กลุ่มเป้าหมายหลัก ครอบครัวที่ได้รับผลกระทบ ในพื้นที่
สมาคมไทสร้างสรรค์	ตำบลคึกคัก อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา	สำนักงานกลาง 2/101 หมู่ 12 บ้านโนนชัย ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000 โทรศัพท์ 043 –331-273-4 โทรสาร 043-331-274 อีเมล infotaiwis@taiwisdom.org เว็บไซต์ www.taiwisdom.org สำนักงานสนาม 143 หมู่ 4 ตำบลคึกคัก อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา โทรศัพท์ 076-423-867 มือถือ 01-380-0384 อีเมล childrencall@chloxinfo.com ผู้ประสานงานพื้นที่ สุดาวรัตน์ จริยประเสริฐ	โครงการเล่านิทานอ่าน หนังสือ(ฝั่งทะเลอันดามัน)
สภาองค์กรพัฒนา เด็กและเยาวชน	จังหวัดระนอง ผ่านกลุ่มระบัดใบ โครงการพัฒนา อาสาสมัครเยาวชน และใน 5 จังหวัด	618/1 ถนนนิคมมักกะสัน เขตราษฎร์เทวี กทม.10400 โทรศัพท์ 02-255-9922 /02-651-7033 โทรสาร 02-254-7219 อีเมล : nycd@dordek.org เว็บไซต์ www.dordek.org ผู้ประสานงาน ศรัศิกดิ์ ไทยอารี	งบประมาณสนับสนุนจาก Save the children Sweden / nokia และ IYF กิจกรรมการอบรมสิทธิเด็ก การวางแผนแบบมีส่วนร่วม
คณะกรรมการ การศึกษาและพัฒนา สิทธิมนุษยชนใน ระดับรากหญ้า(GHRE)	บ้านปากนาง บ้านบาง เนียงบ้านปะการัง อ.ตะกั่วป่า	โทรศัพท์ มือถือ 04-107-9352	เปิดศูนย์การเรียนรู้ ลูกแรงงานพม่า ทำงานกับเด็กวัย แรกเกิด- 18 ปี

องค์กร	พื้นที่	สถานที่ติดต่อ	หมายเหตุ
องค์การแอ็คชั่นเอด ประเทศไทย	จังหวัดพังงา	691/34 ถนนจรลสนิทวงศ์ แขวงบางบำหรุ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ 10700 โทรศัพท์ 02-886-0127-8 โทรสาร 02-886-0129 ผู้ประสานงาน <u>ปริญญ์ บุญฤทธิ์ฤทัยกุล</u>	โรงเรียนต่างๆ ในจังหวัดพังงา
SAVE THE CHILDREN UK	6 จังหวัด	อาคารเมธิยา ชั้น14 518/5 ถ.เพลินจิต แขวงลุมพินี เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330 โทรศัพท์ 02-684-1286-88 อีเมล scfuk@setro.or.th ผู้ประสานงาน MR.Grge Duly	สนับสนุนองค์กรต่างๆที่ ทำงานในพื้นที่
องค์กรยูนิเซฟ	6 จังหวัด	19 ถ.พระอาทิตย์ แขวงพระนคร เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200 โทรศัพท์ 02-280-5931 โทรสาร 02-280-3563	องค์กรสนับสนุนทำงาน ด้านเด็กและผู้หญิง
กลุ่มเพื่อนแก้ว	กระบี่ พังงา ภูเก็ต	100/22 ถนนเฉลิมพระเกียรติ ร 9 หมู่บ้านศรีสุชาติแกรนด์วิลล์ ด.รัชดา อ. เมือง จ.ภูเก็ต โทรศัพท์ 076-376-149-50 โทรสาร 076-376-149 อีเมล : saidekcaravan@gmail.com ผู้ประสานงาน อรุณัท ปัญญาวิฑู	การบำบัดฟื้นฟู สิทธิเด็ก

หมายเหตุ ยังมีองค์กรพัฒนาเอกชนอื่นๆที่ทำงานด้านเด็กและปฏิบัติการในพื้นที่ เพื่อการสื่อสารและรับรู้แลกเปลี่ยนการทำงาน
สถานการณ์การทำงานในพื้นที่งานด้านเด็ก แอ็คชั่นเอด ประเทศไทย ได้จัดเวทีให้องค์กรที่ปฏิบัติงานในพื้นที่มาแลกเปลี่ยนการ
ทำงานร่วมกัน ในวันที่ 29-30 กันยายน 2548 ณ อุทยานแห่งชาติจังหวัดพังงา

สรุปการจ่ายเงินช่วยเหลือเด็กกำพร้าและนักเรียน นักศึกษาที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด

ส.พ	จังหวัด	กรณีจัดการศพ		กรณีสูญหาย		กรณีบาดเจ็บ		กรณีติดกำพร้า		ให้ทุนการศึกษา		กรณีได้รับผลกระทบ		อื่น ๆ		รวม	
		จำนวน (ราย)	จำนวนเงิน (บาท)	จำนวน (ราย)	จำนวนเงิน (บาท)	จำนวน (ราย)	จำนวนเงิน (บาท)	จำนวน (ราย)	จำนวนเงิน (บาท)	จำนวน (ราย)	จำนวนเงิน (บาท)	จำนวน (ราย)	จำนวนเงิน (บาท)	จำนวน (ราย)	จำนวนเงิน (บาท)	จำนวน (ราย)	จำนวนเงิน (บาท)
1	ระนอง	0	0	0	0	1	2,000	100	2,500,000	4	12,000	15	45,000	0	0	105	2,559,000
2	ภูเก็ต	0	0	0	0	0	0	251	6,252,000	0	0	0	0	0	0	251	6,252,000
3	สตูล	0	0	0	0	0	0	15	375,000	8	105,015	1,882	28,230,000	0	0	1,899	28,710,015
4	กระบี่	7	70,000	0	0	2	4,000	126	2,970,000	7	14,000	142	286,000	0	0	277	3,344,000
5	ตรัง	0	0	0	0	0	0	27	630,000	587	7,638,300	737	9,439,000	1,292	2,602,000	1,319	20,309,300
6	พังงา	90	900,000	0	0	69	141,000	641	15,338,000	536	8,050,000	4,300	64,500,000	1,00	15,000	5,309	88,944,000
รวม		97	970,000	0	0	72	147,000	1,160	28,065,000	1,142	15,819,315	7,076	102,500,000	1,293	2,617,000	9,160	150,118,315

ผู้หญิง กับการฟื้นฟูชีวิต ครอบครัว และชุมชน ๖ เดือนหลังประสบภัยสึนามิ

โดย
มูลนิธิผู้หญิง

เอกสารประกอบการประชุมเวทีสาธารณะ
การฟื้นฟูชีวิตชุมชน หลังภัยพิบัติคลื่นยักษ์สึนามิ :
สิ่งท้าทายยุทธศาสตร์และข้อเสนอทางนโยบาย
โรงแรมมารีไทม์ปาร์คแอนด์สไปรส์ จังหวัดกระบี่
วันที่ 25-26 กันยายน 2548

ผู้หญิงกับการฟื้นฟูชีวิต ครอบครัว และชุมชน ๖ เดือนหลังประสบภัยสึนามิ ข้อมูลและบทเรียนการดำเนินงานในจังหวัดพังงา

มูลนิธิผู้หญิง

เหตุการณ์ภัยพิบัติจากคลื่นสึนามิ เมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๗ ส่งผลกระทบต่อประชาชนโดยไม่ได้เลือกปฏิบัติต่อคนกลุ่มใด ไม่ว่าหญิงหรือชาย ชนชั้น หรือเชื้อชาติใด คลื่นสึนามิได้สร้างความเสียหายอย่างหนักต่อพื้นที่ ๖ จังหวัดชายฝั่งอันดามัน โดยพบว่าจังหวัดพังงามีผู้เสียชีวิตมากที่สุดทั้งชาวบ้านภายในท้องถิ่นและต่างถิ่น รวมถึงชาวต่างชาติ จำนวนมากถึง ๔,๒๒๔ ราย จากผู้เสียชีวิตทั้งหมด ๕,๓๙๕ ราย มีผู้บาดเจ็บ ๕,๕๙๗ ราย จากยอดรวมทั้งหมด ๘,๔๕๗ ราย และสูญหาย ๑,๖๘๗ ราย จากยอดรวมทั้งหมด ๒,๙๓๒ ราย

อย่างไรก็ตาม จนถึงปัจจุบันยังไม่มีกรรณการรายงานข้อมูลตัวเลขผู้เสียชีวิตโดยแยกเพศหญิงชาย ในระดับประเทศ มีเพียงข้อมูลในระดับท้องถิ่นที่รายงานจำนวนผู้เสียชีวิตและมาขอรับความช่วยเหลือที่แยกเพศหญิงและชาย

ผลการสำรวจข้อมูลท้องถิ่นประสบภัย และประชาชนที่ได้รับความเสียหายใน ๖ อำเภอ ของจังหวัดพังงา มีหมู่บ้านได้รับความเสียหาย ๖๙ หมู่บ้าน มีชาวบ้านเดือดร้อนได้รับความเสียหายรวม ๔,๓๙๔ หลังคาเรือน ๑๙,๕๐๙ ราย อำเภอที่ได้รับความเสียหายมากที่สุด คือ อำเภอตะกั่วป่า มีผู้เสียชีวิต ๓,๘๐๗ ราย บาดเจ็บ ๔,๒๑๐ ราย โดยเฉพาะที่บ้านบางม่วง บ้านในไร่ บ้านบางสัก อันดับสอง คือ อำเภอกระบุรี มีผู้เสียชีวิต ๙๔ ราย สูญหายไม่พบศพ ๔๖ ราย ผู้บาดเจ็บ ๕๓๒ ราย มีชาวบ้านได้รับความเสียหาย ๙๗๙ ครัวเรือน จำนวน ๓,๘๑๗ ราย หมู่บ้านเสียหายมากได้แก่ บ้านปากจก ต.เกาะพระทอง

ข้อมูลผู้เสียชีวิตในระดับหมู่บ้าน ชี้ว่ามีผู้หญิงและเด็ก เสียชีวิตมากกว่าพ่อบ้าน เช่น ต.คึกคัก จำนวน ๖ หมู่บ้าน มีผู้เสียชีวิตรวม ๖๖ ราย ในกลุ่มผู้ใหญ่ที่เสียชีวิต มีหญิงเสียชีวิต ๓๔ ราย ผู้ชายเสียชีวิต ๒๑ ราย ส่วนข้อมูลของโรงพยาบาลกิ่งอำเภอสุขสำราญ จ.ระนอง ชี้ว่า มีแม่บ้านเสียชีวิต ๓๒ ราย พ่อบ้านเสียชีวิต ๒๑ ราย เป็นต้น สาเหตุที่ผู้หญิงเสียชีวิตมากกว่า เนื่องจากผู้หญิงและเด็กอยู่บ้านในช่วงเวลาที่คลื่นกวาดทำลายบ้านที่ตั้งอยู่ตามชายฝั่ง

ภาพรวมการฟื้นฟูชีวิต และชุมชน ๖ เดือนหลังสึนามิ

การช่วยเหลือผู้ประสบภัยในช่วง ๖ เดือนที่ผ่านมา มีหน่วยงานทั้งจากภายในประเทศทั้งภาคราชการ ภาคธุรกิจเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน และอาสาสมัครจากต่างประเทศเข้ามาดำเนินงานช่วยเหลือในพื้นที่จำนวนมาก ทั้งการสร้างบ้านพักชั่วคราวแก่ผู้ที่บ้านเรือนถูกทำลาย และการช่วยเหลือด้านปัจจัยดำเนินชีวิตด้านต่างๆ แก่ผู้ประสบภัย

ที่จังหวัดพังงา ผู้ประสบภัยสึนามิ และครอบครัวที่รอดชีวิตจากชุมชนประสบภัยร้ายแรง จำนวน ๑,๘๐๘ ครัวเรือนได้เข้าพักตามบ้านพักชั่วคราวและอาศัยในเต็นท์ รวม ๒๗ แห่ง ที่อำเภอตะกั่วป่ามีศูนย์พักพิงชั่วคราว ๑๔ แห่ง โดยมี ๙ แห่งที่ตำบลบางม่วง และ ๕ แห่งที่ตำบลคึกคัก ส่วนผู้ประสบภัยอีก ๒,๕๘๖ ครัวเรือน ทรัพย์สินได้รับความเสียหาย ยังอาศัยอยู่ในชุมชนของตนเอง

ในเขตอำเภอกระบุรี มีบ้านเรือนเสียหายทั้งหมด ๒๕๐ หลังคา หลังประสบภัย ๔ เดือน ชาวบ้านยังอาศัยที่บ้านพักชั่วคราว ๘ แห่ง และกำลังเตรียมการสร้างบ้านถาวรต่อไป บ้านพักชั่วคราวได้แก่

- บ้านพักชั่วคราว บ้านทุ่งละออง ต.บางวัน จำนวน ๕๐ ครั้วเรือน
- บ้านพักชั่วคราว วัดสามัคคีธรรม ต.แม่นางขาว พักในเต็นท์ จำนวน ๕๕ ครั้วเรือน บ้านพักชั่วคราว ๓๒ ครั้วเรือน
- บ้านพักชั่วคราว ท่าเรือคุระบุรี ๑ (หมู่ ๓ เกาะระ)
- บ้านพักชั่วคราว ท่าเรือคุระบุรี ๒ (หมู่ ๔ บ้านปากจก) จำนวน ๑๓๐ ครั้วเรือน
- บ้านพักชั่วคราว ขอยสุตสะอาด(ท่าชาวน้ำ) จำนวน ๒๐ ครั้วเรือน
- บ้านพักชั่วคราว บ้านปากเตรียม จำนวน ๒๓ ครั้วเรือน
- บ้านพักชั่วคราว อ่าวเคย ๑ จำนวน ๙ ครั้วเรือน
- บ้านพักชั่วคราว อ่าวเคย ๒ จำนวน ๖ ครั้วเรือน

ผู้หญิงที่อาศัยที่บ้านพักชั่วคราวส่วนใหญ่ยังไม่เห็นความจำเป็นของการกลับไปสร้างบ้านถาวรในชุมชนเดิม ชาวบ้านยังประสบความเดือดร้อนเรื่องขาดรายได้ประจำวันมาเพื่อเลี้ยงชีพ เงินช่วยเหลือแบบให้เปล่าเริ่มลดลง การสร้างบ้านพักถาวรยังไม่ลงตัว ข้อมูลจำนวนชาวบ้าน และหลังคาเรือนมีการเปลี่ยนแปลง เพราะการโยกย้ายระหว่างบ้านพักชั่วคราวที่วัดสามัคคีธรรมกับแพปลา นอกจากนี้ลูกที่แต่งงานแล้วมีการขอแยกทะเบียนบ้านออกจากครอบครัวเดิม

ในการสร้างบ้านถาวรให้แก่ผู้ประสบภัย ส่วนใหญ่การจัดหาที่ดินและสร้างบ้านถาวรดำเนินการโดยองค์กรพัฒนาเอกชน และภาคธุรกิจ เช่น บริษัทปูนซิเมนต์นครหลวง จำกัด(มหาชน) สภาอากาศไทย มูลนิธิชัยพัฒนา มูลนิธิศุภนิมิต มูลนิธิรักไทย มูลนิธิเมืองน่ายุ่ สโมสรโรตารีป่าตอง มูลนิธิฝรั่งใจดี ประเทศสวีเดนเซอร์แลนด์ และอื่น ๆ

การช่วยเหลือจากหน่วยงานราชการ ทางอำเภอคุระบุรีได้ดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบภัยกรณีเสียชีวิต มีการมอบเงินค่าจัดการศพผู้เสียชีวิตตามระเบียบของกระทรวงการคลัง รายละเอียด ๑๕,๐๐๐ บาท (๖๓ ราย) มอบเงินสงเคราะห์ครอบครัวแก่ญาติผู้เสียชีวิตที่เป็นผู้นำครอบครัว หรือเป็นผู้หารายได้เลี้ยงครอบครัว รายละเอียด ๒๕,๐๐๐ บาท (๑๙ ราย) มอบเงินปลอบขวัญผู้บาดเจ็บ รายละเอียด ๒,๐๐๐ บาท (๕๓๒ ราย)และผู้บาดเจ็บเข้ารับการรักษายาบาลเกิน ๓ วัน รายละเอียด ๓,๐๐๐บาท (๘ราย) สำนักงานบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงมหาดไทย ให้เงินค่าจัดการศพแก่หัวหน้าครอบครัวรายละเอียด ๔๐,๐๐๐ บาท ส่วนกรณีที่มีฐานะเป็นผู้อาศัยตามทะเบียนบ้านเสียชีวิตได้รับเงินค่าจัดการศพน้อยกว่าคือรายละเอียด ๑๕,๐๐๐ บาท ในขณะที่การช่วยเหลือข้าราชการที่เสียชีวิตสูงกว่าชาวบ้านที่เสียชีวิตโดยทั่วไป โดยครูจะได้รับการชดเชยการเสียชีวิตจากกระทรวงศึกษาธิการ ๑๐๐,๐๐๐ บาท

การซ่อมแซมที่อยู่อาศัย จ่ายค่าวัสดุซ่อมแซมบ้านเรือนที่เสียหาย จำนวน ๒๓ ครอบครัว มอบทุนประกอบอาชีพ ครอบครัวละ ๑๐,๐๐๐ บาท(๒๓๓ ครอบครัว) มอบเงินค่าเครื่องแบบนักเรียน/นักศึกษา รายละเอียด ๑,๐๐๐ บาท (๓๗๕ ราย)

มีการสำรวจและรับแจ้งความเสียหายพืชผลทางการเกษตร(๘๑ราย/ชดเชย ๒.๖๗ ล้านบาท) เรือประมง เครื่องมือและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ(๓,๑๓๔ ราย/ชดเชย ๖๗.๙๐ ล้านบาท) ปศุสัตว์(๑๕๑ ราย/ชดเชย ๐.๘ ล้านบาท) โดยมีการตั้งคณะกรรมการขึ้นมา เพื่อกู้เงินและพิจารณาดำเนินการช่วยเหลือในลำดับต่อไป

สรุปโดยภาพรวมแล้ว ในระยะเวลาสั้นเพียง ๖ เดือน ผู้ประสบภัยยังมิได้เป็นผู้นำกำหนดเงื่อนไข ต่าง ๆ ของการฟื้นฟูชีวิตและชุมชน ขั้นตอนและช่วงเวลาที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า และระยะยาว ชาวบ้านยังอยู่ในสภาพต้งรับเงินช่วยเหลือ และบริการต่าง ๆ ความช่วยเหลือในเรื่องที่สำคัญโดยเฉพาะเรื่อง

บ้านถาวรและกรรมสิทธิ์ในที่ดินทำกิน เงินทุนส่วนใหญ่มาจากภายนอกชุมชน การกำหนดเงื่อนไข และตัดสินใจยังรวมศูนย์อยู่ในมือของกลไกรัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และหน่วยงานพัฒนาเอกชนต่าง ๆ

เสียงของหญิงผู้ประสบภัยสึนามิ

ในช่วง ๖ เดือนแรก ผู้หญิงที่ประสบภัยได้เริ่มวางแผนการพึ่งตนเอง มีการฝึกอาชีพ ส่วนใหญ่ต้องการให้ความช่วยเหลือสามารถตอบสนองการทำอาชีพเดิม คือ ประมงชายฝั่ง อย่างไรก็ตามมีผู้หญิงจำนวนมากที่สูญเสียสามีแล้วไม่ได้ยึดอาชีพประมง และยังไม่สามารถสร้างอาชีพได้ในระยะเวลาที่ผ่านมา นอกจากนี้ ผู้หญิงในพื้นที่ยังได้สะท้อนว่า โดยทั่วไป ภาระในครอบครัวโดยเฉพาะการกินอยู่ในครอบครัวและการดูแลเรื่องค่าใช้จ่ายประจำวันของเด็กหรือสมาชิกในบ้าน มักจะเป็นหน้าที่รับผิดชอบของผู้หญิง บางรายสะท้อนว่า สามีมักจะนำเงินรายได้รวมถึงเงินที่ได้รับความช่วยเหลือไปใช้จ่ายนอกบ้าน เช่น ต้มเหล้า ทำให้เงินที่เหลือสำหรับให้กับภรรยาเพื่อใช้จ่ายในบ้านแทบจะไม่เพียงพอในแต่ละวัน ผู้หญิงต้องทำงานรับจ้างและประหยัดอดออมเพื่อประคับประคองครอบครัวอย่างยากลำบาก

จากการดำเนินงานของมูลนิธิผู้หญิงในการให้ความช่วยเหลือแก่หญิงและเด็กที่ได้รับผลกระทบสามารถแบ่งกลุ่มผู้หญิงที่ประสบภัย อำเภอกระบุรี จังหวัดพังงา ออกเป็น ๔ กลุ่ม คือ กลุ่มบ้านพักชั่วคราว กลุ่มนอกบ้านพักชั่วคราว กลุ่มแรงงานไทยย้ายถิ่น กลุ่มแรงงานข้ามชาติ ซึ่งประสบกับความยากลำบากและได้รับความช่วยเหลือที่แตกต่างกันไป ดังนี้

๑. ผู้หญิงในศูนย์พักพิงหรือที่บ้านพักชั่วคราว ข้อมูล ณ วันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๔๘ หญิงผู้ประสบภัยทั้งหมดมีภูมิลำเนาอยู่ที่อำเภอกระบุรีมาจากชุมชนที่ได้รับความเสียหายอย่างรุนแรง คือ บ้านปากจก หุ่นดาบ ท่าแป๊ะย้อย เกาะระ ต. เกาะพระทอง สภาพความเป็นอยู่มีความแออัด ทำให้ผู้ประสบภัยส่วนใหญ่มีความเครียดสูง รวมทั้งเกิดจากค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้นกว่าเดิมที่ใช้ชีวิตอยู่ที่บ้าน ผู้หญิงในศูนย์พักพิงสะท้อนว่าความสัมพันธ์ในครอบครัวแยลง บางครอบครัวพ่อแม่บ้านแม่บ้านมีความรับผิดชอบครอบครัวน้อยลง เลิกร้างกันไป ทั้งลูกให้ยายดูแล แต่มีเพียงบางส่วนที่ความสัมพันธ์ในครอบครัวดีขึ้น เพราะการรอดชีวิตจากสึนามิทำให้เห็นความสำคัญของชีวิตมากขึ้น

ชาวบ้านส่วนใหญ่กำลังเตรียมสร้างบ้านถาวร โดยภาพรวมแล้ว หญิงที่พักอยู่บ้านพักชั่วคราวรู้ว่าทำเลที่ตั้งของบ้านพักถาวรมีส่วนกำหนดอาชีพในอนาคตของผู้หญิง วิถีชีวิตของครอบครัวเริ่มมีการปรับเปลี่ยนไปจากเดิม

การสร้างบ้านถาวร และอาชีพ เสียงของผู้หญิงเกาะพระทองต่อเรื่องนี้ มีความเห็นแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ

ส่วนที่ ๑ ต้องการกลับชุมชนเดิม ที่บ้านหุ่นดาบ ต.เกาะพระทอง ต้องการยึดอาชีพประมงชายฝั่ง ผู้หญิงขอมีเรือเป็นของตนเอง เพราะยังมีบ้าน และชุมชนเดิมได้รับความเสียหายน้อย การดำเนินชีวิตในตัวอำเภอที่บ้านพักชั่วคราว มีความแออัด และมีค่าใช้จ่ายของครอบครัวสูงขึ้นกว่าเดิมมาก ส่วนเรื่องสุขภาพกลุ่มนี้ต้องเดินทางมารักษาสุขภาพบนฝั่ง เช่น คลอดลูก เป็นต้น

ส่วนที่ ๒ ไม่ต้องการกลับบ้านเดิม เป็นกลุ่มที่อาศัยอยู่ในที่ดินของนายหัว ไม่มีบ้าน เรือประมงเป็นของตนเอง บางส่วนยังกลัวทะเล จึงต้องการสร้างชุมชนใหม่บนฝั่ง มีทำเลอยู่ติดชายหาด สามารถทำอาชีพประมงชายฝั่งโดยสามีเป็นฝ่ายออกทะเล ผู้หญิงซ่อมเครื่องมือประมง และมองหาอาชีพใหม่ ๆ ซึ่งได้การฝึกอาชีพเพื่อค้นหาอาชีพที่เหมาะสมกับตนเองต่อไป เช่น ขนมหั้วบาติก เย็บผ้า เป็นต้น กลุ่มนี้มองเห็นผลดีของการอยู่บนฝั่งในเรื่องการศึกษาของลูก จะทำให้ลูกมีโอกาสเล่าเรียนสูงขึ้น

โดยสรุปแล้ว แม้ผู้หญิงจะมีความเห็นทั้งสนับสนุนและไม่สนับสนุนให้กลับชุมชนเดิม แต่ในทางปฏิบัติแล้ว ผู้หญิงที่อยู่บ้านพักชั่วคราว มีส่วนร่วมกำหนดตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของตนเอง และครอบครัวน้อยมาก เนื่องจากการตัดสินใจขึ้นอยู่กับพ่อบ้าน ผู้นำชุมชน ซึ่งอยู่ภายใต้การกำหนดเงื่อนไขของหน่วยงานผู้ให้ความช่วยเหลือ แม้ผู้ประสพภัยจะพยายามต่อรองกับแหล่งให้ความช่วยเหลือด้านบ้านพักถาวรแล้วก็ตาม

๒. กลุ่มนอกศูนย์พักพิงชั่วคราว นอกจากผู้ประสพภัยจากสึนามิจะสูญเสียบ้านอยู่อาศัยแล้ว ยังมีผู้ประสพภัยอีกจำนวนมากที่ได้รับผลกระทบด้านอื่น ๆ ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มหญิงหม้ายสึนามิที่สูญเสียสามีและลูก หญิงผู้ประสพภัยที่ทำงานรับจ้างนวดตามชายหาด และพนักงานโรงแรมต่าง ๆ ผู้ประสพภัยกลุ่มที่เข้าถึงยาก เพราะอาศัยอยู่ตามชุมชนประมงตามแนวชายฝั่ง และชุมชนที่ลึกเข้าไปตามสวนต่าง ๆ

กลุ่มหญิงหม้ายที่สามีเสียชีวิต ยังเป็นกลุ่มที่ไม่สามารถทราบจำนวนภาพรวมทั้งหมดได้ชัดเจน ในจังหวัดพังงาสถิติประมาณได้จากข้อมูลการชดเชยค่าทำศพผู้นำครอบครัวที่เสียชีวิตแล้วพบศพ ๓๓๑ ราย และไม่พบศพ ๓๐๓ ราย รวม ๖๓๔ ราย เฉพาะที่ อำเภอกระบุรี มี ๑๙ ราย ผู้นำครอบครัวส่วนใหญ่มักเป็นชาย หรือพ่อบ้าน จึงคาดว่าจังหวัดพังงามีหญิงหม้ายที่สามีเสียชีวิตในสึนามิประมาณ ๖๓๔ ราย ผู้หญิงกลุ่มนี้มีความเป็นอยู่ในภาวะยากลำบาก ส่วนใหญ่ลูกยังเล็ก ผู้หญิงต้องเลี้ยงดูลูกและผู้สูงอายุโดยไม่มีรายได้

“อยากให้ช่วยผู้ประสพภัยนอกศูนย์บ้าง เพราะความช่วยเหลือมีน้อย อยากให้มาสำรวจ เพราะมีหลายคนตรงนี้ที่ลำบากเหมือนกัน ทุกคนต่างเป็นหัวหน้าครอบครัวที่สูญเสีย ส่วนมากลูกสองลูกสามทั้งนั้นที่ขาดความช่วยเหลือ”

หญิงหม้ายมุสลิม อายุ 32 ปี กระบุรี

การฟื้นฟู ๖ เดือนหลังประสพภัยสึนามิ ช่วงแรกผู้หญิงเข้าไม่ถึงความช่วยเหลือ แต่ปัจจุบันมีหญิงหม้ายส่วนหนึ่งได้รับความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่องจากหน่วยงานเอกชนในเรื่องลูก เช่น การรักษาพยาบาลและทุนการศึกษาของลูก การซ่อมแซมและสร้างบ้าน และการสนับสนุนทุนประกอบชีพได้มีการกำหนดวางแผนอาชีพของตนเอง ผู้หญิงเลือกอาชีพที่ทำให้มีรายได้และสามารถเลี้ยงดูลูกได้ ส่วนใหญ่เป็นอาชีพค้าขายที่บ้านหรือตลาดนัด และทำสวนยาง ปาล์มน้ำมัน มีบางส่วนที่ต้องการเรือทำประมงชายฝั่ง หญิงหม้ายกลุ่มนี้มีทุนทางสังคมสูงเพราะในชุมชนยังมีเครือข่ายเครือญาติที่ช่วยเหลือเกื้อกูล ทำให้มีการรวมกลุ่มของหญิงหม้าย มีการติดต่อประสานงานกับโรงเรียนเพื่อช่วยเหลือเรื่องทุนการศึกษาของลูก และเชื่อมประสานกับผู้นำศาสนาในชุมชน อย่างไรก็ตาม หญิงหม้ายจำนวนมากที่มีลูกเล็กที่คลอดหลังจากพ่อเสียชีวิตไปแล้วและลูกที่ยังไม่ได้เข้าโรงเรียน

“ได้รับความช่วยเหลือ แต่น้อย ไม่เหมือนคนอยู่ในเหตุการณ์แบบบางม่วงหรือน้ำเค็ม อย่างกรณีเด็กที่เพิ่งคลอดแบบนี้ ช่วงสองเดือนแรก อด.ช่วยเดือนละ ๑,๐๐๐ บาท ตอนนี้ก็ไม่มีแล้ว ก็ไม่เห็นว่าจะได้รับความช่วยเหลืออะไร ส่วนมากเด็กที่เข้าโรงเรียนแล้วจึงจะได้รับความช่วยเหลือ”

หญิงหม้ายมุสลิม อายุ ๒๘ ปี

นอกจากหญิงหม้ายที่สูญเสียสามี ยังมีหญิงผู้ประสบภัยที่ทำงานนวดตามชายหาด ก่อนประสบภัย กลุ่มนี้มีรายได้ค่อนข้างสูง ทำงานอิสระตามชายหาดและตามร้านต่าง ๆ หลังประสบภัยสามีไม่มีงานทำและไม่ได้รับการชดเชยเรื่องการทำงานจากราชการ เพราะไม่มีประกันสังคม ระยะเวลา ๖ เดือนหญิงกลุ่มนี้ยังไม่มี การช่วยเหลือทางด้านเศรษฐกิจจากราชการ จึงมีความจำเป็นเร่งด่วนที่ทางราชการต้องช่วยเหลือ เพื่อฟื้นฟู ชีวิตของผู้ประสบภัยกลุ่มนี้

“ก่อนสิ้นสามี รายได้ต่อวัน ๑,๒๐๐ – ๑,๓๐๐ ตอนนั้นรับจ้างนวดที่โรงพยาบาลท้ายเหมือง ได้ ๑๐๐ – ๒๐๐ บาทต่อวัน ไม่ทำก็ไม่ได้ เพราะไม่รู้จะทำอะไร ...

เราอยากทำนวดแบบนี้ต่อไปตามชายหาด เพราะอายุมากแล้ว ไม่รู้จะไปทำอะไร ถ้าไปรับจ้างเขาก็ไม่รับ อยากให้ทำเป็นล๊อคให้เหมือนกัน จัดให้เป็นระบบ ไม่ต้องกลัวคนมารื้อ”

แรงงานนวด ชาวตะกั่วป่า อายุ ๕๕ ปี

หญิงพนักงานโรงแรมต่าง ๆ กลุ่มนี้ได้รับความช่วยเหลือเล็กน้อยจากสำนักงานประกันสังคม เป็นเวลา ๖ เดือน อยู่ในภาวะขาดรายได้ ซึ่งทางโรงแรมให้สิทธิเป็นพนักงานแต่ไม่ได้รับเงินเดือน แรงงานกลุ่มนี้ ยังไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาว และมีรายได้ขึ้นกับธุรกิจท่องเที่ยว

๓. กลุ่มแรงงานไทยย้ายถิ่น เป็นหญิงที่อพยพมากับครอบครัวซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ที่จังหวัดอื่น ๆ เช่น จังหวัดหนองคาย จังหวัดอุดรธานี จังหวัดเพชรบุรี และสามีเข้ามาทำงานรับจ้างเป็นลูกเรือประมงในพื้นที่ จังหวัดพังงา พักอาศัยอยู่บ้านเช่าตามท่าเรือต่าง ๆ หญิงผู้ประสบภัยเป็นครอบครัวของลูกเรือประมงน้ำลึก หลังเกิดเหตุ กลุ่มนี้ได้รับความช่วยเหลือน้อยมาก เพราะขาดหลักฐานบัตรประจำตัวประชาชน สำเนาทะเบียนบ้าน และมิได้รับการชดเชยทรัพย์สินสูญหาย เพราะขาดผู้รับรองสิทธิ เจ้าของบ้านเช่าเป็นผู้แจ้งความเสียหาย และได้รับการชดเชยในทรัพย์สินของตนเอง

“ความช่วยเหลือไม่ค่อยได้ เขาบอกให้เอาบัตรประชาชนไปยื่น และต้องอยู่ในพื้นที่นี้จึงจะได้ จึงอยาก ให้ช่วยคนที่ไม่มีชื่ออยู่ในพื้นที่ด้วย”

แรงงานหญิงย้ายถิ่น อายุ ๓๔ ปี

ผู้หญิงกลุ่มนี้มิได้เข้าพักอาศัยในบ้านพักชั่วคราว เพราะสามีตกงาน ขาดรายได้เพื่อยังชีพ ต้องรับ หางานทำและย้ายครอบครัวมาอยู่กับนายจ้างใหม่ ปัจจุบันอาศัยอยู่บ้านเช่าที่บ้านหินลาด ส่วนใหญ่มีลูกเล็ก ยังไม่มีรายได้เป็นของตนเอง ต้องพึ่งพิงรายได้ทั้งหมดจากงานรับจ้างของสามี ผู้หญิงต้องการความช่วยเหลือ ระยะยาวเรื่องอาชีพ และความช่วยเหลือเฉพาะหน้า เรื่อง ติดตามทำบัตรประจำตัว บังคับพื้นฐานในการดำรงชีพ เช่น ข้าวสาร อาหารแห้ง และการเรียนของลูก

การฟื้นฟูชีวิตหลังประสบภัย ๖ เดือน หญิงผู้ประสบภัยกลุ่มที่อาศัยอยู่ที่บ้านหินลาดได้มีการประชุม คิดค้นงานอาชีพของตนเอง ได้รับการสนับสนุนทุนการประกอบอาชีพตามความถนัด รวมทั้งสนับสนุนการ รวมกลุ่มของผู้ประสบภัยระหว่างผู้หญิงแรงงานไทยย้ายถิ่นกับแรงงานย้ายถิ่นชาวพม่า กับกลุ่มแม่หม้ายมุสลิม และหญิงผู้ประสบภัยที่บ้านพักชั่วคราวที่แพปลา

๔. กลุ่มหญิงแรงงานข้ามชาติ เป็นกลุ่มผู้ประสบภัยที่มีได้รับความช่วยเหลือจากภาครัฐ การช่วยเหลือเฉพาะหน้าเมื่อประสบภัยสึนามิ ในเรื่องอาหาร เสื้อผ้า การช่วยเหลือเรื่องการจัดการศพ สุขภาพอนามัย และการส่งกลับบ้าน ผู้ประสบภัยกลุ่มแรงงานข้ามชาติได้รับความช่วยเหลือจากองค์กรพัฒนาเอกชนภายในประเทศและองค์กรระหว่างประเทศที่ทำงานกับแรงงานข้ามชาติ

ก่อนประสบภัยสึนามิ กลุ่มแรงงานข้ามชาติที่อำเภอกระบุรี จังหวัดพังงา ส่วนใหญ่ทำงานประมงพาณิชย์ โดยสามีมีการเคลื่อนย้ายจับปลาไปตามทะเลทั้งฝั่งอันดามัน และอ่าวไทย ส่วนภรรยาและลูกอยู่ที่บ้านเช่าและทำงานรับจ้างตามท่าเรือต่าง ๆ พอมีรายได้เลี้ยงครอบครัว

“วันเกิดเหตุ มีคนบอกว่าน้ำสวย คนก็วิ่งไปดู แต่พอน้ำมาก็วิ่ง น้ำพัดไปติดที่ต้นไม้ พอน้ำลง ทหารก็มาช่วยให้ไปนอนอยู่ในคุกที่ตะกั่วป่าสองวัน เขาให้เสื้อผ้า แล้วให้ออกไป จะไปไหนก็ไป ความช่วยเหลือที่ได้ เป็นเสื้อผ้าและของแห้ง ส่วนเรื่องอื่น ช่วงแรกไม่ได้รับ”

แรงงานหญิงพม่า อายุ ๓๐ ปี

การฟื้นฟูหลังประสบภัยสึนามิ ๖ เดือน กลุ่มนี้ครอบครัวต้องประสบกับความยากลำบาก เพราะสามีตกงาน ผู้หญิงขาดรายได้สำหรับการดำรงชีวิตประจำวัน เช่น ค่าเช่าบ้าน อาหารการกิน ปัจจุบันมีปัญหาเฉพาะหน้าเรื่องการต่อทะเบียนแรงงานเพื่อให้ได้รับการผ่อนผันทำงานในพื้นที่ได้ต่อไปอีก ๑ ปี ซึ่งนายจ้างดำเนินการต่อทะเบียนแรงงานให้แก่สามีเท่านั้น ไม่รวมถึงภรรยาเพราะมิได้ทำงานให้กับนายจ้างในฐานะแรงงาน รวมทั้งติดหนี้ในระบบมากขึ้น

ประเด็นท้าทายในการช่วยเหลือฟื้นฟูผู้ประสบภัยที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้หญิง

๑. หน่วยงานระดับท้องถิ่นขาดระบบข้อมูลรวมของผู้ประสบภัยสึนามิที่จำแนกเพศ หญิง ชาย ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในการจัดการวางแผนความช่วยเหลือฟื้นฟู และการจัดสรรทรัพยากรที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้หญิง เนื่องจากบทบาทของหญิงชายในครอบครัว และสังคมมีความแตกต่างกัน โดยเฉพาะเรื่องอาชีพของผู้หญิงหม้ายและการศึกษาของลูก

๒. ทำอย่างไรการจัดสรรความช่วยเหลือแก่ผู้ประสบภัยและการวางแผนงานฟื้นฟูอย่างทั่วถึงทุกกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับผลกระทบและอยู่ในสภาพที่ยังพึ่งตนเองไม่ได้ กลุ่มชายขอบที่อยู่นอกศูนย์พักพิง โดยเฉพาะกลุ่มหญิงหม้ายที่มีลูกต้องดูแล ยังต้องการการเยียวยาฟื้นฟู ดูแล ที่มากกว่าการจ่ายเงินชดเชยสามีเสียชีวิต อีกทั้งบางคนมีลูกที่พิการ หรือภาระดูแลผู้สูงอายุในครอบครัว หญิงและเด็กในพื้นที่เป็นประสบภัยซึ่งไม่ได้รับความเสียหายต่อทรัพย์สินหรือสูญเสียสมาชิกในครอบครัว แต่ได้รับผลกระทบทางอ้อม โดยเป็นกลุ่มที่เป็นแรงงานรับจ้างจากประมงชายฝั่ง ค้าขายอาหารทะเลสดเล็กๆ น้อย ๆ กลุ่มที่หาหอยแครงหอยและปูเป็นรายได้ ซึ่งมีรายได้ลดลงหลังเหตุการณ์ รวมถึงครอบครัวแรงงานชาวพม่าซึ่งมีรายได้ลดลงจากเดิม ไม่พอค่าใช้จ่ายประจำวัน นอกจากนี้ยังมีกลุ่มที่อยู่ในภาวะยากลำบากที่อาศัยอยู่ตามชุมชนและได้รับผลกระทบจากสึนามิ เช่น เด็กกำพร้า ผู้สูงอายุ ผู้หญิงหม้าย พ่อหม้าย ผู้พิการ ผู้ติดเชื้อ ตลอดจนกลุ่มที่เป็นแรงงานต่างชาติซึ่งไม่ได้จดทะเบียน

๓. ทำอย่างไรการดำเนินงานของราชการจะสร้างการมีส่วนร่วมจากประชาชนในพื้นที่รวมถึงจากกลุ่มผู้หญิงในชุมชน แทนการดำเนินการผ่านผู้นำในชุมชน เพื่อให้เกิดความโปร่งใสในการดำเนินงานช่วยเหลือผู้เดือดร้อนในชุมชน เนื่องจากผู้หญิงที่ได้รับผลกระทบไม่มีความมั่นใจว่าตนจะได้รับเงินช่วยเหลือ

ครบถ้วน และส่วนใหญ่การจัดสรรความช่วยเหลือโดยผู้นำมักจะเน้นเฉพาะกลุ่มญาติหรือพวกพ้องตนเองของผู้นำ และละเลยกลุ่มที่เดือดร้อนหรือคนยากจนในชุมชน

๔. การดูแลสุขภาพจิตใจของผู้ได้รับผลกระทบ ผู้หญิงที่สูญเสียสามีต้องเผชิญกับความเศร้า เสียใจ และมีความเครียด จำเป็นต้องมีการฟื้นฟูจิตใจในระยะยาว ซึ่งปัจจุบันมีการใช้ยาแก้ปวด ยาอนาโบล ดัดต่อ เป็นระยะเวลานาน บางรายได้ได้รับผลข้างเคียงจากการใช้ยาและยังขาดรูปธรรมการทำงานเพื่อเยียวยาสภาพจิตใจของผู้สูญเสียสมาชิกในครอบครัว

๕. การดำเนินงานช่วยเหลือในปัจจุบันมีความแตกต่างในการให้ค่าจัดการศพของบางหน่วยงาน เนื่องจากการกำหนดให้เหลื่อมล้ำเงินค่าจัดการศพของผู้นำครอบครัวมากกว่าสมาชิกในครอบครัว และส่วนใหญ่หัวหน้าครัวเรือนมักเป็นผู้ชาย ซึ่งในทางปฏิบัติ แม้ผู้เสียชีวิตอาจมิใช่หัวหน้าครอบครัวแต่ก็เป็นผู้สร้างรายได้ให้กับครอบครัว ซึ่งอาจจะไม่น้อยกว่าผู้ที่เป็หัวหน้าครัวเรือน การกำหนดความเหลื่อมล้ำดังกล่าว สะท้อนภาพของสังคมไทยที่ให้คุณค่าแก่งานที่สร้างรายได้ของสามี สูงกว่าค่าของงานของภรรยาซึ่งทำงานในครอบครัวและดูแลลูก เป็นต้น

๖. ปัจจุบันยังไม่มีมีการประเมินสถานการณ์ความรุนแรงต่อผู้หญิงที่เกิดจากสภาพความตึงเครียด และข้อจำกัดที่เกิดจากอาศัยในศูนย์พักพิงผู้ประสบภัยซึ่งผู้หญิงสะท้อนว่า มีปัญหาด้านความสัมพันธ์ทางเพศ เนื่องจากผู้หญิงปฏิเสธสามีเพราะอยู่ในสภาพแวดล้อมในศูนย์ ทำให้ผู้ชายออกไปเที่ยวหญิงบริการทดแทน

ข้อเสนอแนะเพื่อดำเนินการ

- ให้ความสำคัญกับผู้หญิงที่ได้รับผลกระทบที่ไม่ได้พักในศูนย์พักพิงชั่วคราว และให้จัดสรรความช่วยเหลือเฉพาะหน้า ด้านปัจจัยสี่แก่ผู้ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติในพื้นที่ โดยเฉพาะ ข้าวสาร อาหารแห้ง นมผงสำหรับเด็ก เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจในชุมชนยังไม่ฟื้นตัว ทำให้มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต หรือไม่มีงานทำ โดยเฉพาะกลุ่มที่ถูกทะเลาะ ขาดหลักฐานเอกสาร เช่น แรงงานพม่า ขาวมอแกน
- ให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนในพื้นที่ซึ่งมีหนี้สินจากเงินนอกระบบ และจัดสรรเงินกู้ปลอดดอกเบี้ยเพื่อการประกอบอาชีพในระยะยาว โดยให้ชุมชนดูแลเรื่องการค้ำประกัน
- ส่งเสริมอาชีพที่สร้างรายได้ ซึ่งไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ และเป็นภัยต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม แรงงานนวดตามชายหาดต้องการสถานที่ทำงานโดยไม่ต้องจ่ายค่านายหน้า และส่งเสริมการรวมกลุ่มแรงงานนวดตามชายหาด
- ความช่วยเหลือในระยะยาวที่พอเพียงสำหรับกลุ่มที่ไม่สามารถทำงานสร้างรายได้ ได้แก่ คนที่ได้รับบาดเจ็บจนพิการทุพพลภาพ รวมถึงเด็กกำพร้าที่พิการและเด็กกำพร้า(มอแกน) รวมถึงเด็กแรกเกิดจนถึงเด็กก่อนวัยเรียนผู้สูงอายุ ให้มีการสำรวจจำนวนและสภาพความเป็นอยู่เพื่อให้ความช่วยเหลือและแบ่งเบาภาระของครอบครัวที่ได้รับผลกระทบจากสึนามิ
- ให้มีคณะกรรมการตรวจสอบจากส่วนกลาง และรับเรื่องราวร้องทุกข์เพิ่มเติม และให้หน่วยงานระดับจังหวัด อบจ. อบต. เปิดเผยข้อมูลการให้ความช่วยเหลือที่ผ่านมา โดยแยกประเภทความช่วยเหลือ ข้อมูลหญิงชายและเด็ก

- ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ได้รับผลกระทบในชุมชนโดยเฉพาะผู้หญิงในการดำเนินงานช่วยเหลือ พี่น้องชุมชนด้านต่าง ๆ สร้างหลักประกันว่าเงินช่วยเหลือของรัฐจะถึงมือผู้หญิงเดือดร้อนในชุมชน
- ให้ความช่วยเหลือด้านที่อยู่อาศัยอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะหญิงที่สูญเสียผู้นำครอบครัว แม้จะไม่ได้สูญเสียบ้านเรือนในภัยสึนามิ และกระจายกรรมสิทธิ์ในที่ดินทำกิน เพื่อเป็นหลักประกันในการสร้างรายได้ในอนาคต และเพื่อได้รับการช่วยเหลือในการสร้างบ้านต่อไป
- ส่งเสริมการแพทย์ทางเลือกในการดูแลสุขภาพฟื้นฟูจิตใจแก่ผู้ได้รับผลกระทบเช่น การนวดสมุนไพร แทนการใช้ยาแผนปัจจุบัน เช่น ยาแก้ปวด ยานอนหลับ
- การให้เงินช่วยเหลือหรือชดเชยแก่ครอบครัวผู้ประสบภัยควรให้เป็นวัสดุตามความต้องการเพื่อหลีกเลี่ยงกรณีผู้นำครอบครัวนำเงินไปใช้จ่ายฟุ่มเฟือย

เอกสารอ้างอิง

- เอกสารข้อมูลสรุปปัญหาความเดือดร้อนของกลุ่มผู้หญิง มูลนิธิผู้หญิง
- เอกสารสรุปความเสียหายและการช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากแผ่นดินไหวและคลื่นยักษ์จังหวัดพังงา ถึงวันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๔๘ , สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จังหวัดพังงา
- เอกสารศูนย์บ้านพักชั่วคราวผู้ประสบภัยคลื่นยักษ์สึนามิ จังหวัดพังงา สำนักงานพรรคไทยรักไทย จ.พังงา
- ข้อมูลประชากรและผู้ประสบภัยสึนามิ องค์การบริหารส่วนตำบลบางม่วง ตำบลคีตก อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา
- ข้อมูลประชากร ณ วันเกิดเหตุ องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะพระทอง อ.คุระบุรี จ.พังงา
- ข้อมูลผู้ประสบภัยเด็กกำพร้า หญิงหม้าย พ่อหม้ายในกิ่งอำเภอสุขสำราญ ,โรงพยาบาลกิ่งอำเภอสุขสำราญ จ.ระนอง
- เอกสารสรุปสถานการณ์และความเสียหายจากแผ่นดินไหวและคลื่นยักษ์ อำเภอกุระบุรี จ.พังงา
- เอกสารรายงานผลความเสียหายจากแผ่นดินไหวและคลื่นยักษ์ ,สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพังงา
- การประชุมคณะรัฐมนตรีเรื่องการช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรณีพิบัติ ๖ จังหวัดภาคใต้
- สุขภาพคนไทย ๒๕๔๘ การค้าเสรีกับการเข้าถึงยา, ๑๒ ตัวชี้วัดสุขภาพ,๑๐ สถานการณ์เด่นทางสุขภาพ,สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล
- ข้อมูลจากการประชุมเรื่อง เสียงของผู้หญิงต่อการฟื้นฟูชีวิตและชุมชนในพื้นที่ประสบภัยสึนามิ วันที่ 17-18 กันยายน 2548 ณ กรีนวิว รีสอร์ท อ. คุระบุรี จ. พังงา

**ผู้ใช้แรงงานหลังคลื่นยักษ์สึนามิ:
ชะตากรรมของผู้สร้างเศรษฐกิจ
บทเรียนเพื่อมุ่งสู่การคุ้มครองสิทธิของผู้ใช้แรงงาน**

เรียบเรียงโดย
อดิสร เกิดมงคล
คณะกรรมการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตยในพม่า

เอกสารประกอบการประชุมเวทีสาธารณะ
การฟื้นฟูชีวิตชุมชน หลังภัยพิบัติคลื่นยักษ์สึนามิ :
สิ่งท้าทายยุทธศาสตร์และข้อเสนอทางนโยบาย
โรงแรมมารีไทม์ปาร์คแอนด์สเปาเรียลส์ จังหวัดกระบี่
วันที่ 25-26 กันยายน 2548

**ผู้ใช้แรงงานหลังคลื่นยักษ์สึนามิ :
ชะตากรรมของผู้สร้างเศรษฐกิจ
บทเรียนเพื่อมุ่งสู่การคุ้มครองสิทธิของผู้ใช้แรงงาน**

เรียบเรียง โดย

อดิสร เกิดมงคล

คณะกรรมการณรงค์เพื่อประชาธิปไตยในพม่า

หลังจากเกิดเหตุการณ์คลื่นยักษ์สึนามิที่สร้างความเสียหายให้แก่จังหวัดในพื้นที่ภาคใต้ 6 จังหวัด ได้แก่จังหวัดระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ ตรัง และสตูล เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2547 ซึ่งส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม มีผู้คนจำนวนมากที่เสียชีวิต สูญหาย และสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก รวมทั้งทรัพย์สินต่างๆ ขณะเดียวกันก็มีความช่วยเหลือจากภาคส่วนต่างๆ ของสังคมได้หลั่งไหลลงไปยังพื้นที่ประสบภัยพิบัติอย่างมากมายเช่นกัน

อย่างไรก็ดี ผู้ที่ประสบภัยในครั้งนี้ก็มีกลุ่มต่างๆ จำนวนมาก เช่น ผู้ประกอบการธุรกิจ กลุ่มชาวบ้านในพื้นที่ กลุ่มประมงชายฝั่ง กลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ซึ่งความช่วยเหลือก็มีความแตกต่างกันไปตามสภาพความต้องการของแต่ละกลุ่ม ผู้ใช้แรงงานก็เป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติในครั้งนี้ และหลายส่วนก็ถูกมองข้ามหรือไม่สามารถเข้าถึงการช่วยเหลือ ทั้งที่ในภาวะปกติแรงงานเหล่านี้เป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจในพื้นที่เหล่านี้

ด้วยเหตุที่จังหวัดพื้นที่ประสบภัยพิบัติสึนามิเป็นพื้นที่ที่มีภาวะของการเติบโตทางเศรษฐกิจสูง และเป็นพื้นที่สำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ทำให้การจ้างงานในภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาคการท่องเที่ยวและบริการ ภาคการผลิต เช่น เกษตรและประมงทะเล จึงมีความต้องการจ้างแรงงานมากเช่นเดียวกัน ส่งผลให้ลักษณะการจ้างงานของแรงงานในพื้นที่จึงมีความหลากหลายของลักษณะการจ้างงานและกลุ่มแรงงาน ในที่นี้จะกล่าวถึงแรงงานที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติสึนามิในสามกลุ่มหลัก ๆ ได้แก่ แรงงานในระบบ แรงงานนอกระบบในภาคบริการ และแรงงานข้ามชาติ ซึ่งในแต่ละกลุ่มก็ได้รับผลกระทบและเข้าถึงการช่วยเหลือที่แตกต่างกันตามลักษณะของการจ้างงานและตัวแรงงานเอง

แรงงานในระบบ

แรงงานในระบบ ในที่นี้หมายถึงแรงงานที่มีการจ้างงานประจำและได้รับการคุ้มครองโดยกฎหมายแรงงานฉบับต่าง ได้แก่ พรบ.แรงงาน พรบ.แรงงานสัมพันธ์ พรบ.ประกันสังคม พรบ.กองทุนเงินทดแทน ซึ่งในพื้นที่ประสบภัยสึนามิแรงงานกลุ่มนี้จะอยู่ในกิจการการท่องเที่ยว โรงแรม รีสอร์ท ภัตตาคาร ร้านอาหาร ธุรกิจการค้าที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว ซึ่งพื้นที่ได้รับผลกระทบมากที่สุดจะอยู่ใน 3 จังหวัดท่องเที่ยวคือ ภูเก็ต พังงา และกระบี่

ผลกระทบต่อผู้ใช้แรงงาน

จากการรวบรวมปัญหาและสถานการณ์ของกลุ่มผู้ใช้แรงงานหลังภัยพิบัติสึนามิ ของศูนย์ประสานงานช่วยเหลือคนงานผู้ประสบภัยจากคลื่นยักษ์ถล่ม ซึ่งเป็นการทำงานของสหภาพแรงงานในพื้นที่ พบว่าผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อผู้ใช้แรงงานอันเนื่องมาจากภัยพิบัติสึนามิ เกิดจากความเสีย

หายของสถานประกอบการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นโรงแรม ร้านอาหาร สถานประกอบการอื่น ๆ ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาหนึ่งในการฟื้นฟู รวมทั้งภาวการณ์หยุดชะงักของการท่องเที่ยวหลังจากภัยพิบัติสึนามิ ซึ่งผลกระทบต่อการจ้างงานในพื้นที่ เช่น การลดการจ้างงาน การไม่สามารถจ่ายค่าจ้างให้แก่แรงงานได้ การสูญเสียทรัพย์สินของตนเองแรงงาน การสูญเสียชีวิต และได้รับบาดเจ็บของแรงงานและครอบครัว

ปัญหาหลักที่แรงงานต้องเผชิญหลังภัยพิบัติสึนามิคือ กิจการจำนวนหนึ่งปิดกิจการลงทำให้แรงงานจำนวนหนึ่งต้องตกงาน มีแรงงานจำนวนมากบาดเจ็บและสูญหาย กิจการที่ไม่ได้รับผลกระทบหรือได้รับความเสียหายโดยตรงก็ได้รับผลกระทบต่อภาวะหยุดชะงักของการท่องเที่ยว สถานประกอบการบางแห่งประกาศให้แรงงานหยุดพักงานชั่วคราว โดยได้รับเงินเดือนครึ่งหนึ่งจนกว่าจะมีการเรียกเข้าทำงานอีกครั้งหลายแห่งไม่มีกำหนด ทำให้แรงงานไม่มีความมั่นใจต่องาน ลูกจ้างบางส่วนที่อยู่ในระบบประกันสังคม แต่นายจ้างส่งเงินประกันไม่ครบทำให้เมื่อถูกเลิกจ้างจะมีปัญหาในเรื่องการขอรับเงินชดเชยจากการว่างงานตามกฎหมาย แรงงานที่ประสบภัยส่วนหนึ่งไม่มีความเข้าใจในกฎหมาย เนื่องจากแรงงานในพื้นที่ยังไม่มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย ทำให้ไม่ได้ใช้สิทธิตามกฎหมาย คนงานจำนวนมากอยู่ในสภาพยากจน มีหนี้สิน การจัดหางานให้แก่แรงงานที่ตกงานเนื่องมาจากภัยพิบัติสึนามิไม่สอดคล้องกับความต้องการของแรงงาน

ข้อเสนอต่อแนวทางการช่วยเหลือ

1. มีการให้ความรู้ข้อมูลข่าวสารในเรื่องสิทธิของแรงงานตามกฎหมายอย่างจริงจัง เพื่อให้แรงงานมีความเข้าใจและสามารถเข้าถึงการคุ้มครองสิทธิ การช่วยเหลือตามกฎหมาย
2. ให้ชะลอการหักเงินกองทุนประกันสังคมของแรงงานที่ประสบภัยสึนามิไประยะหนึ่งจนกว่าแรงงานจะสามารถฟื้นตัวและได้รับค่าจ้างตามปกติ ทั้งนี้อาจจะให้รัฐจ่ายเงินสมทบแทนแรงงานเป็นระยะเวลาหนึ่ง เพื่อรักษาสีทธิตามกฎหมายของแรงงาน
3. หาแนวทางในการให้ความช่วยเหลือต่อเรื่องหนี้สินของแรงงานที่เกิดขึ้นหลังภัยพิบัติ ในรูปแบบต่าง ๆ
4. ควรมีการช่วยเหลือฟื้นฟูกิจการต่าง ๆ อย่างจริงจัง โดยมีเงื่อนไขว่าสถานประกอบการจะต้องไม่มีการเลิกจ้างแรงงานทั้งหมด
5. มีกระบวนการตรวจสอบในเชิงรุกในเรื่องสภาพการจ้างงาน การปฏิบัติตามกฎหมายของสถานประกอบการ เพื่อรักษาสีทธิของแรงงาน โดยเน้นกระบวนการการมีส่วนร่วมของแรงงานหรือสหภาพแรงงานอย่างจริงจัง

แรงงานภาคบริการ

จากเหตุการณ์คลื่นสึนามิเมื่อ วันที่ 26 ธันวาคม 2547 ใน 6 จังหวัดภาคใต้กินนับเป็นเวลา เกือบจะ 2 เดือน ได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อผู้คนทั้งชีวิตและทรัพย์สิน ตลอดจนก่อให้เกิดการสูญเสียต่ออาชีพและรายได้เป็นจำนวนมาก กลุ่มที่ได้รับผลกระทบมากที่สุดอีกกลุ่มก็คือ แรงงานภาคบริการ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของอุตสาหกรรมของการท่องเที่ยว ซึ่งคนที่เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวนี้ มีแรงงานที่ทำงานก่อสร้าง นวดแผนโบราณ รถรับจ้าง หาบเร่ แผงลอย ซึ่งมีคนในอาชีพนี้ที่ได้รับผลกระทบกว่า พันคน แรงงานภาคบริการเข้ามาทำงานในพื้นที่ 6 จังหวัดนี้ค่อนข้างเยอะเพราะเป็นพื้นที่ที่ท่า

รายได้ให้กับประเทศ แรงงานภาคบริการนี้ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นผู้ที่อพยพมาทำงานจากต่างถิ่น รวมทั้งข้ามฝั่งมาจากประเทศเพื่อนบ้าน มีโรงแรม บังกะโล รีสอร์ท อพาทเมนต์ ร้านค้า สถานบริการ กว่่าพันแห่ง ซึ่งอยู่ในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ ซึ่งในแต่ละแห่งนั้นจะมีพนักงานบริการที่ทำงานอยู่ในสถานทีนั้นๆ ประมาณ 10-40 คนเป็นอย่างต่ำ ในส่วนของโรงแรมที่พักจะมีพนักงานประจำกว่า 20-50 คน ในส่วนของสถานบริการ เช่น บาร์เบียร์ จะมีพนักงานอยู่ประ 20-40 คน นวดแผนโบราณจะมีคนทำงาน 5-40 คน ขึ้นอยู่กับขนาดร้านเล็กใหญ่ ซึ่งมีพื้นที่ทำงานอยู่ตามชายหาดและบนถนนหน้าหาด ในส่วนของรถรับจ้าง มีเจ้าของที่ปล่อยให้เช่ารถ และรถพร้อมคนเช่าได้สูญหายไป ทาบเห่ร แผงลอย ก็เองก็มียอยู่หลายร้อยร้านเช่นกัน ตามสภาพความเป็นจริงแล้วแรงงานภาคบริการที่อยู่ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวนี้ เหมือนหนึ่งแรงงานนอกระบบ ที่ไม่เคยได้รับสวัสดิการใดๆมาก่อน ซึ่งไม่เหมือนกับแรงงานในโรงแรม ที่มีพนักงานประจำบางคนมีประกันสังคม แต่ส่วนใหญ่ก็ไม่ได้ทำสัญญาและไม่ได้รับการคุ้มครองแรงงาน เช่นกัน เมื่อเกิดเหตุการณ์คลื่นยักษ์เกิดขึ้น สวัสดิการต่างๆที่ทางภาครัฐจัดสรรให้กับผู้ที่ถูกผลกระทบนั้น แรงงานภาคบริการและการท่องเที่ยวไม่ได้รับความสำคัญ หรืออยู่ในการคุ้มครองเลย ดังนั้นเรื่องสวัสดิการ และความช่วยเหลือ เฉพาะหน้ากลุ่มคนแรงงานภาคบริการและการท่องเที่ยวจึงเข้าไม่ถึง

ปัญหาและผลกระทบต่อแรงงานภาคบริการ

1. ไม่มีบัตรประกันสังคมไม่มีการคุ้มครองแรงงาน ทำให้เข้าไม่ถึงสวัสดิการ การส่งเคราะห์ต่างๆที่ทางรัฐจัดให้
2. ตกลงงาน สถานที่ทำงานได้หายไปกับน้ำ การจัดระเบียบชายหาด อาชีพเก๋ารับจ้าง นวดตามชายหาดทำงานไม่ได้
3. ไม่สามารถหารายได้พอจุนเจือครอบครัว ขาดรายได้ประจำ ลูกค่าน้อยลง เกิดหนี้สินเพิ่ม
4. ไม่สามารถรู้ได้ว่ามีคนในอาชีพบริการหายไปเท่าไร เพราะคนที่เข้ามาทำงานส่วนใหญ่ไม่ใช่คนที่อยู่ในพื้นที่ ส่วนครอบครัว(ในประเทศ)ไม่คิดว่าญาติพี่น้องตัวเองไม่ได้อยู่ในพื้นที่นี้ ยังคิดว่าอยู่ที่อื่น ไม่มีใครช่วยติดตามหาให้
5. มีแรงงานบริการที่ทำงานอยู่บริเวณหาด ปาดทอง กมลา ในยาง และที่หมู่บ้านน้ำเค็มกว่า 2,000 คน และแรงงานอพยพ อีกไม่สามารถประเมินจำนวนได้ ที่จังหวัดระนอง และ กระบี่ ที่เสียชีวิตและสูญหาย โดยไม่มีญาติมาติดต่อรับศพ

ข้อเสนอแนวทางการแก้ปัญหา

รัฐต้องประกาศนโยบายให้ชัดเจนว่าจะรับผิดชอบ และให้ความสำคัญ ต่อความสูญเสีย ของประชาชน ที่เกิดขึ้นจากชีนามิ บนพื้นฐานความมีมนุษยธรรม เช่นเดียวกับการให้ความสำคัญต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติ โดยไม่เลือกปฏิบัติ ต่อบุคคลอื่นเนื่องจาก ถิ่นฐานบ้านเกิด, อาชีพ, ศาสนา หรือเพศที่แตกต่างกัน โดยให้

1. มีการทำการสำรวจ บุคคลผู้สูญหาย บาดเจ็บ สูญเสียทรัพย์สินในท้องถิ่น และมีรายงานคืบหน้า ข้อมูลอย่างต่อเนื่องเป็นระยะอย่างเปิดเผย

2. หาแนวทางแก้ไขเฉพาะหน้าอย่างรีบด่วน โดยจัดหาที่อยู่อาศัย เครื่องอุปโภคและ บริโภค รวมถึงเงินบริจาคเพื่อยังชีพ ที่ผู้ประสบปัญหาสามารถเข้าถึงได้
3. วางนโยบายแก้ปัญหาระยะยาวทางด้านสังคม และ เศรษฐกิจภาคแรงงาน เรื่องการคุ้มครองแรงงาน ทั้งในระบบ และ นอกกระบบ ตลอดจนการฝึกอบรมในอาชีพและทุนประกอบอาชีพ
4. สนับสนุนการทำงานนี้ โดยจัดสรรงบประมาณ ให้แก่กลุ่มองค์กร และ หน่วยงานต่าง ๆ โดยเฉพาะองค์กรพัฒนาเอกชน และองค์กรชุมชนในพื้นที่เพื่อการทำงานตามนโยบายนี้

แรงงานข้ามชาติ

แรงงานข้ามชาติเหล่านี้ เป็นแรงงานที่ได้รับอนุญาตให้ทำงานและอาศัยอยู่ในประเทศไทย ตามนโยบายของรัฐบาลไทย จากตัวเลขการขออนุญาตทำงานในพื้นที่หกจังหวัดที่ประสบภัยพิบัติสินามิมีแรงงานข้ามชาติที่ทำงานในกิจการต่าง ๆ ประมาณเกือบสี่หมื่นคน และมีผู้ที่มาจดทะเบียนคนต่างด้าวอีกประมาณ 100,000 คน ซึ่งแรงงานเหล่านี้อยู่ในภาคการผลิตที่สำคัญของพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นภาคประมงทะเล ต่อเนื่องประมงทะเล ภาคเกษตร และภาคบริการ แต่จากการสำรวจข้อมูลในพื้นที่หลังจากเกิดมหันตภัยสินามิขึ้น พบว่าแรงงานข้ามชาติเหล่านี้ไม่สามารถเข้าถึงความช่วยเหลือได้เนื่องจากปัญหาในเรื่องการสื่อสารกับคนไทยและเจ้าหน้าที่รัฐ การไม่สามารถแสดงเอกสารประจำตัวซึ่งสูญหายจากภัยพิบัติได้ ขณะเดียวกันก็มีมาตรการการจัดระเบียบในพื้นที่เพื่อป้องกันอาชญากรรม แรงงานข้ามชาติเหล่านี้ถูกเลือกปฏิบัติและเหมารวมเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของการจับกุมกวาดล้าง ทำให้แรงงานจำนวนมากไม่กล้าปรากฏตัวเพื่อออกมารับความช่วยเหลือ และจัดทำบัตรประจำตัวใหม่แทนบัตรเดิมที่สูญหายไป

ต่อมาแม้จะมีการดำเนินกระบวนการจัดทำบัตรประจำตัวแทนบัตรเดิมที่สูญหายให้แก่แรงงานข้ามชาติไปส่วนหนึ่งแล้ว แต่ก็ยังพบว่าแรงงานข้ามชาติส่วนหนึ่งไม่ได้รับความช่วยเหลือในด้านการเข้าถึงกลไกทางกระบวนการยุติธรรม ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มที่ถูกจับในข้อหาลักลอบพำนักที่เกิดขึ้นในช่วงหลังประสบภัย และคดียังอยู่ในกระบวนการซึ่งต้องการความช่วยเหลือในด้านคดีอย่างเร่งด่วน หรือกรณีของผู้เสียชีวิตหรือผู้สูญหายจากภัยพิบัติจนบัดนี้ก็ยังไม่ได้ดำเนินการใด ๆ การได้รับค่าชดเชยหรือสิทธิที่พึงได้รับอันเนื่องมาจากผลกระทบของภัยพิบัติที่เกิดขึ้น

ปัจจุบันแรงงานข้ามชาติที่ยังพักอาศัยอยู่ ในพื้นที่หกจังหวัดที่ประสบภัยสินามิราวแสนคน มีสภาพปัญหาบ้านเรือนที่อยู่อาศัยเสียหายถูกทำลาย ส่งผลกระทบโดยตรงต่อความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในท้องถิ่น กิจการต่าง ๆ ก็ต้องระงับหยุดชั่วคราว หรือไม่สามารถดำเนินกิจการต่อไปได้เกิดความไม่แน่นอนของการจ้างงานจากนายจ้าง ตลอดจนแรงงานจำนวนมากต้องดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดหลังจากหลังพายุสินามิต่าง ๆ ได้สูญเสียชีวิตไปกับภัยพิบัติ ทำให้แรงงานในพื้นที่ มีความเป็นอยู่อย่างลำบาก

ในช่วงที่ผ่านมา มีหน่วยงานภาครัฐและเอกชนจำนวนมาก ทั้งจากในและต่างประเทศได้เข้าไปให้ความช่วยเหลือ แต่ก็จะเน้นอยู่ในพื้นที่ที่ประสบภัยอย่างหนัก ที่มีจำนวนผู้เสียชีวิตสูง เช่น จังหวัดพังงา จังหวัดภูเก็ต และยังคงอาศัยเฉพาะกลุ่มคนไทยในพื้นที่ แต่หากมองโดยภาพรวมแล้ว การช่วยเหลือยังไม่เข้าถึงแรงงานข้ามชาติที่ประสบภัยอีกจำนวนมากที่ประสบปัญหาและมีความต้องการแตกต่างกันออกไป

การช่วยเหลือแรงงานข้ามชาติที่เกิดขึ้นหลังภัยพิบัติสึนามิ แม้ในช่วงแรก ๆ แรงงานข้ามชาติ จะไม่ได้รับการช่วยเหลือมากนัก แต่เมื่อมีการเผยแพร่ข้อมูลต่าง ๆ สู่สาธารณชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว การให้ความช่วยเหลือให้แก่แรงงานข้ามชาติจึงเริ่มดำเนินการโดยทั้งหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน แต่ก็ยังเป็นไปได้อย่างจำกัดและมีอุปสรรคต่าง ๆ โดยเบื้องต้นสามารถแยกการให้ความช่วยเหลือออกเป็นสองส่วนคือ หนึ่ง ความช่วยเหลือเร่งด่วนในด้านการดำรงชีพ สองการช่วยเหลือในด้านสิทธิ และกฎหมาย

ความช่วยเหลือเร่งด่วน

หน่วยงานเอกชนจำนวนหนึ่งได้ดำเนินการช่วยเหลือในกรณีเร่งด่วนเพื่อให้แรงงานข้ามชาติสามารถดำเนินชีวิตในภาวะหลังประสบภัยสึนามิ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องอาหาร ยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม การรักษาพยาบาลกรณีผู้บาดเจ็บ นมผงและการดูแลสำหรับเด็กทารก รวมถึงอุปกรณ์เครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน แต่ก็อยู่ในพื้นที่ที่จำกัด เนื่องจากหลังจากเกิดภัยพิบัติแรงงานส่วนหนึ่งได้หลบเข้าไปอยู่ในพื้นที่ปลอดภัย ไม่กล้าแสดงตัวเนื่องจากกลัวการจับกุมของเจ้าหน้าที่ นอกจากนั้นแล้วแรงงานข้ามชาติกลุ่มใหญ่ก็เคลื่อนย้ายไปขอความช่วยเหลือกับญาติพี่น้องหรือเพื่อนในพื้นที่อื่นๆ ทำให้การติดตามให้ความช่วยเหลือเป็นไปได้ยากลำบาก

ขณะเดียวกันก็มีความไม่ไว้วางใจระหว่างหน่วยงานภาคเอกชนที่เข้าไปให้ความช่วยเหลือกับกลุ่มนายจ้างบางส่วน เนื่องจากนายจ้างเกรงว่าจะทำให้แรงงานข้ามชาติหนีไป ซึ่งส่งผลกระทบต่อ การได้รับความช่วยเหลือของแรงงานข้ามชาติ รวมทั้งความปลอดภัยขององค์กรที่เข้าไปให้ความช่วยเหลือ อย่างไรก็ตามปัจจุบันการช่วยเหลือดังกล่าวได้ลดลงและเปลี่ยนไปเป็นการฟื้นฟูแรงงานข้ามชาติในด้านต่าง ๆ มากขึ้น เช่น การฟื้นฟูทางด้านจิตใจ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของแรงงาน

การให้ความช่วยเหลือด้านสิทธิและกฎหมาย

อีกปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นหลังจากภัยสึนามิ คือเรื่องความปลอดภัยของแรงงานข้ามชาติ ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากการดำเนินมาตรการการดูแลความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่รัฐในเรื่องการป้องกันการลัก ทรัพย์ในพื้นที่ โดยมุ่งเป้าไปที่การตรวจและจับกุมส่งกลับแรงงานข้ามชาติที่ไม่มีเอกสารแสดงตน ซึ่งทำให้แรงงานข้ามชาติส่วนหนึ่งที่เอกสารสูญหายจากภัยพิบัติและไม่ได้เก็บเอกสารไว้กับตนเอง ต้องคอยหลบซ่อนจากเจ้าหน้าที่รัฐ การดำเนินการช่วยเหลือด้านอื่นๆ จึงกระทำได้ยาก รวมทั้งความปลอดภัยของแรงงานข้ามชาติก็อยู่ในภาวะที่เสี่ยง

เมื่อรับทราบและวิเคราะห์ถึงปัญหาดังกล่าว องค์กรพัฒนาเอกชนและคณะทำงานของสภานายความ ได้ดำเนินการในเรื่องการผลักดันให้มีการจัดทำเอกสารทดแทนเอกสารที่สูญหาย ควบคู่ไปกับการให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายและสิทธิอื่นๆ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

การจัดทำเอกสารแสดงตนทดแทนเอกสารที่สูญหาย

เอกสารแสดงตนที่สำคัญของแรงงานข้ามชาติคือ ทร.38/1 และใบอนุญาตทำงาน เพื่อจะแสดงให้เห็นว่าแรงงานข้ามชาติและคนข้ามชาติเหล่านี้สามารถอาศัยอยู่และทำงานในประเทศไทยได้เป็น การชั่วคราว บัตรประกันสุขภาพของแรงงานข้ามชาติที่จะทำให้แรงงานข้ามชาติได้รับสิทธิประโยชน์ในการรักษาพยาบาล การดำเนินการขอเอกสารทดแทนแรงงานจะต้องไปแจ้งต่อที่ว่าการอำเภอเพื่อขอ

ให้ออกเอกสารทดแทนบัตรเดิม แต่ปัญหาสำคัญของแรงงานข้ามชาติคือ แรงงานไม่สามารถสื่อสารกับเจ้าหน้าที่ได้ และไม่สามารถจดจำข้อมูลที่อยู่ในบัตรของตนเองได้ เช่น เลขประจำตัว 13 หลัก ชื่อที่อยู่ของนายจ้าง ซึ่งเป็นภาษาไทย และแรงงานมักจะเรียกนายจ้างด้วยชื่อเล่น ทำให้ไม่คุ้นเคยกับชื่อที่เป็นทางการของนายจ้าง ทำให้ประสบปัญหาในเรื่องการสืบค้นหลักฐาน และไม่สามารถออกเอกสารทดแทนให้ได้

ทางองค์กรพัฒนาเอกชนที่ช่วยเหลือแรงงานข้ามชาติประสบภัยสึนามิ (TAG) จึงได้ดำเนินการติดต่อกับแรงงานข้ามชาติและที่ว่าการอำเภอเพื่อนำแรงงานไปจัดทำเอกสารแสดงตนโดยจัดล่ามแปลภาษาเพื่อให้การสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่กับแรงงานข้ามชาติ รวมทั้งดำเนินการค้นหาเอกสารให้แก่แรงงานข้ามชาติเพื่อเลขประจำตัว 13 หลักไปใช้ในการค้นหาเอกสารในระบบคอมพิวเตอร์และให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการออกเอกสารให้ตามลำดับต่อไป

อย่างไรก็ดีการดำเนินการก็ยังดำเนินการได้ไม่รวดเร็วนักเนื่องจากข้อจำกัดของตัวแรงงานเอง การที่นายจ้างไม่อนุญาตให้แรงงานมาจัดทำเอกสาร รวมทั้งสถานที่และระยะเวลาในการจัดทำที่มีข้อจำกัด นอกจากนั้นแล้วยังเป็นปัญหาในเรื่องมุมมองในการแก้ไขปัญหาที่ไม่ตรงกันระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน ทำให้การดำเนินการจึงยุติลงเมื่อวันที่ 22 เมษายน 2548 โดยที่มีแรงงานได้ดำเนินการจัดทำเอกสารทดแทนได้ประมาณ 250 คน ซึ่งคณะทำงานฯ ได้ดำเนินการช่วยในเรื่องการให้คำปรึกษาด้านกฎหมายและการดำเนินการบางส่วน รวมทั้งการผลักดันเชิงนโยบายในประเด็นนี้

ในส่วนของบัตรประกันสุขภาพนั้นเมื่อแรงงานได้ดำเนินการจัดทำเอกสารทดแทนแล้ว ก็จะนำเอกสารที่ได้รับไปแจ้งให้ทางโรงพยาบาล ซึ่งก็ต้องดำเนินการสืบค้นอีกครั้ง เนื่องจากระบบการสืบค้นแตกต่างจากระบบของกระทรวงมหาดไทย และบางโรงพยาบาลก็ยืนยันที่จะให้แรงงานข้ามชาตินำนายจ้างมารับบัตรไป ทำให้แรงงานข้ามชาติส่วนหนึ่งยังไม่ได้รับบัตรประกันสุขภาพ

การช่วยเหลือด้านคดี

แรงงานข้ามชาติถูกจับกุมและอยู่ระหว่างดำเนินการสั่งฟ้องในข้อหาลักทรัพย์ แรงงานข้ามชาติไม่รู้ว่าตัวเองถูกจับด้วยสาเหตุใด เมื่อถูกจับแรงงานไม่สามารถอธิบายถึงสถานะภาพของตนและไม่สามารถสื่อสารกับเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ และถูกดำเนินคดีโดยไม่ได้รับทราบถึงสิทธิที่จะได้รับในกระบวนการยุติธรรม และมักจะถูกหว่านล้อมให้รับสารภาพ เมื่อกระบวนการขึ้นสู่ชั้นศาลแรงงานก็ไม่สามารถเข้าใจขั้นตอนต่าง ๆ ซึ่งขั้นตอนในการดำเนินการจึงสิ้นสุดลงอย่างรวดเร็ว และแรงงานก็ถูกศาลตัดสินว่ากระทำความผิด โดยกระบวนการยุติธรรมไม่ได้นำมาใช้กับกลุ่มแรงงานข้ามชาติตามสิทธิที่แรงงานจะได้รับ

การให้ความรู้ในเรื่องสิทธิและกฎหมายให้แก่แรงงานข้ามชาติ

เนื่องจากปัญหาหลักปัญหาหนึ่งของแรงงานข้ามชาติ คือ แรงงานข้ามชาติส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องสิทธิและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับแรงงานข้ามชาติ ทำให้แรงงานข้ามชาติไม่สามารถเข้าถึงกลไกในการปกป้องคุ้มครองสิทธิของตนเอง รวมทั้งยังเป็นช่องทางให้มีการละเมิดสิทธิในกลุ่มแรงงานข้ามชาติ ทั้งในด้านสิทธิแรงงานและสิทธิขั้นพื้นฐานอื่น ๆ ดังที่เกิดขึ้นในพื้นที่ต่าง ๆ มาอย่างต่อเนื่อง

การสร้างความรู้ในเรื่องสิทธิและกฎหมายให้แก่กลุ่มแรงงานข้ามชาติจึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งในการสร้างกลไกการคุ้มครองสิทธิ รวมทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้แรงงานสามารถปกป้องคุ้มครองสิทธิของตนเอง ซึ่งคณะทำงานของสภาพทนายความได้ดำเนินการให้ความรู้ในเรื่องสิทธิ และกฎหมายให้แก่ผู้ต้องขังที่เป็นแรงงานข้ามชาติในเรือนจำตะกั่วป่า จังหวัดพังงา เพื่อให้พวกเขาได้รับทราบถึงสิทธิและกระบวนการทางกฎหมายที่จะเป็นประโยชน์ต่อพวกเขาและเผยแพร่ให้แก่แรงงานข้ามชาติกลุ่มอื่นๆ ต่อไป ขณะเดียวกันก็เป็นภารกิจที่จะต้องดำเนินการในกลุ่มแรงงานข้ามชาติอย่างต่อเนื่อง

การตรวจพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลผู้เสียชีวิตและการช่วยเหลือเรื่องค่าชดเชย

ในสองประเด็นนี้เป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกันในระดับหนึ่ง ซึ่งปัญหาหลักของแรงงานคือ แรงงานข้ามชาติไม่มีข้อมูลในเรื่องดังกล่าว และไม่มีช่องทางในการดำเนินการเพื่อพิสูจน์หรือเพื่อขอรับค่าชดเชย ซึ่งการดำเนินการจำเป็นต้องมีการทำความเข้าใจให้แก่แรงงานได้เข้าใจถึงความจำเป็นและรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินการ รวมทั้งการประสานงานกับหน่วยงานที่รับผิดชอบ ซึ่งทางคณะทำงานได้ดำเนินการในการประสานงาน

อย่างไรก็ดีขั้นตอนที่ซับซ้อนและยุ่งยาก รวมทั้งต้องอาศัยเอกสารหลักฐาน ข้อมูลต่าง ๆ ทำให้แรงงานข้ามชาติไม่สามารถที่จะดำเนินการอย่างต่อเนื่องได้เต็มที่ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำให้กระบวนการต่าง ๆ มีความสะดวก และสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งจะช่วยให้สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างแท้จริง

มุ่งสู่การแก้ไขปัญหาที่แท้จริง

เมื่อมองจากปรากฏการณ์กรณีแรงงานข้ามชาติที่ประสบภัยพิบัติสึนามิ เราจะเห็นว่าเรื่องแรงงานข้ามชาติในสังคมไทยเป็นประเด็นปัญหาที่ซับซ้อน และต้องการความเข้าใจในการจัดการอย่างเป็นระบบ ตระหนักถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมของกลุ่มคนต่าง ๆ การดำเนินการแก้ไขปัญหาและฟื้นฟูแรงงานข้ามชาติหลังสึนามิควรจะต้องประกอบด้วยหลักการสำคัญ ดังนี้

1. ความเข้าใจในข้อจำกัดและความแตกต่างของแรงงานข้ามชาติ เนื่องจากแรงงานข้ามชาติเป็นกลุ่มคนที่มีลักษณะข้ามวัฒนธรรม ปัญหาเรื่องการสื่อสาร ข้อจำกัดด้านสถานภาพทางกฎหมาย จึงจำเป็นที่จะต้องได้รับการตระหนักในแนวทางการดำเนินการแก้ไขและฟื้นฟู ซึ่งข้อนี้ได้สะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนในปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นนี้ ที่สำคัญปัญหาเรื่องทัศนคติของสังคมไทยต่อแรงงานข้ามชาติก็เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ต้องมีการทำความเข้าใจกันเพิ่มมากขึ้น

2. การสร้างกลไกเพื่อให้แรงงานข้ามชาติได้เข้าถึงการแก้ไขปัญหา โดยต้องดำเนินการในหลายประเด็นพร้อมกัน ตั้งแต่การสร้างความรู้ให้แก่แรงงานข้ามชาติในเรื่องสิทธิและกฎหมาย การปรับขั้นตอนการบริการของหน่วยงานราชการ การอำนวยความสะดวกในเรื่องการสื่อสารให้มีล่ามแปลภาษา

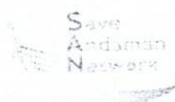
3. นโยบายที่เหมาะสมสอดคล้องกับความเป็นจริงของการย้ายถิ่นข้ามชาติที่เกิดขึ้น รวมทั้งนโยบายที่มีมิติของการคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชนและความหลากหลายทางวัฒนธรรมของสังคมไทยตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ในพื้นที่อย่างแท้จริง

ข้อเสนอต่อแนวนโยบายของรัฐ

1. รัฐต้องเร่งให้ความช่วยเหลือให้กับกลุ่มแรงงานข้ามชาติที่ประสบภัยพิบัติในประเด็นต่อไปนี้
อย่างเร่งด่วน
 - เร่งให้ความช่วยเหลือในเรื่องการพิสูจน์ศพผู้เสียชีวิตที่เป็นแรงงานข้าม การขอรับศพผู้เสียชีวิต และเงินชดเชยกรณีเสียชีวิต โดยจะต้องมีกลไกที่เหมาะสมในการดำเนินการที่คำนึงถึงข้อจำกัดของแรงงานข้ามชาติ
 - ทบทวนและเร่งรัดในเรื่องค่าชดเชยอันเนื่องมาจากประสบภัยพิบัติและกองทุนสงเคราะห์ลูกจ้าง
2. รัฐจะต้องมีมุมมองและเร่งสร้างความเข้าใจในด้านทัศนคติต่อแรงงานข้ามชาติในการให้ความช่วยเหลือในระดับชุมชน องค์กรส่วนท้องถิ่น และระดับนโยบาย เพื่อลดอคติต่อแรงงานข้ามชาติที่เป็นอุปสรรคสำคัญอันหนึ่งในการช่วยเหลือแรงงานข้ามชาติที่ประสบภัยพิบัติ
3. รัฐสร้างกลไกในการเข้าถึงสิทธิพื้นฐานของแรงงานข้ามชาติ เช่น สิทธิด้านสุขภาพ การศึกษา สิทธิแรงงาน
4. จะต้องมีการบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองแรงงานในพื้นที่อย่างจริงจัง รวมทั้งขจัดขบวนการหาประโยชน์จากกระบวนการจ้างแรงงานข้ามชาติที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนและสิทธิแรงงาน
5. เปิดเวทีในการระดมความคิดเห็นของทุกฝ่ายเพื่อร่วมจัดทำนโยบายที่เหมาะสมต่อการฟื้นฟูและแก้ไขปัญหาแรงงานข้ามชาติที่ประสบภัยสึนามิในระยะยาว
6. จัดทำแผนการจ้างแรงงานข้ามชาติหลังภัยพิบัติสึนามิในระยะยาว โดยคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชน สิทธิแรงงานและการมีส่วนร่วมของประชาชนในภาคส่วนต่าง ๆ

สถานการณ์ปัญหาที่ดิน หลังภัยพิบัติคลื่นยักษ์สึนามิ

โดย
สุทธิพงษ์ ลายทิพย์
เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนด้านชุมชนเมือง

เอกสารประกอบการประชุมเวทีสาธารณะ
การฟื้นฟูชีวิตชุมชน หลังภัยพิบัติคลื่นยักษ์สึนามิ :
สิ่งท้าทายยุทธศาสตร์และข้อเสนอทางนโยบาย
โรงแรมมารีไทม์ปาร์คแอนด์สปรังส์รีสอร์ท จังหวัดกระบี่
วันที่ 25-26 กันยายน 2548

การแก้ไขปัญหาที่ดิน ในพื้นที่ประสบภัยธรณีพิบัติ 6 จังหวัด

เรียบเรียงโดย พรรณทิพย์ เพชรมาก
ส่วนวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน

หลังจากเหตุการณ์คลื่นยักษ์สึนามิถล่ม 6 จังหวัดชายฝั่งทะเลอันดามัน ที่ส่งผลให้เกิดความสูญเสียชีวิตคนในครอบครัว ทรัพย์สิน เครื่องมือประกอบอาชีพ การทำมาหากิน ฯลฯ จากปัญหาวิกฤตความเดือดร้อนเฉพาะหน้าในช่วงแรก ได้นำมาสู่ปัญหาที่ยิ่งใหญ่ขึ้น ชาวบ้านบางชุมชนไม่สามารถกลับไปปลูกบ้านในที่เดิมได้เนื่องจากปัญหาที่ดิน ซึ่งเป็นปัญหาพื้นฐานเดิม แต่จากการเกิดคลื่นยักษ์สึนามิทำให้เปิดภาพปัญหาเรื่องที่ดินของชาวบ้านที่อาศัยอยู่ชายฝั่งทะเลมายาวนานมีความชัดเจนและรุนแรง

จากหมู่บ้านที่ประสบภัยธรณีพิบัติ ตามข้อมูลของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย 412 หมู่บ้าน (ช่วงหลังลดเหลือ 407 หมู่บ้าน) จำนวนผู้เดือดร้อน 12,480 ครอบครัว บ้านพักอาศัยเสียหาย 6,842 หลัง (ทั้งหลัง 3,615 บางส่วน 3,209 หลัง) ตามข้อมูลในตารางส่วนข้อมูลที่มาจากเครือข่ายชุมชนพบว่า มีชุมชนผู้ประสบภัยร้ายแรง 47 หมู่บ้าน ประมาณ 5,448 ครอบครัว

ที่	จังหวัด	พื้นที่ประสบ ภัยพิบัติ			พื้นที่ไม่มั่นคง เรื่องที่ดิน
		อำเภอ/กิ่งอำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	
1	พังงา	6	19	69	14
2	กระบี่	5	22	112	13
3	ภูเก็ต	3	14	63	12
4	ระนอง	3	10	47	6
5	ตรัง	4	13	51	15
6	สตูล	1	17	70	13
รวม		25	95	412	81

หมู่บ้านที่ประสบภัยส่วนใหญ่เป็นหมู่บ้านประมง ที่อยู่อาศัยทำมาหากินกับทะเลมายาวนานนับ 100 ปี ผู้อยู่อาศัยมีทั้งเป็นชุมชนชาวเล (ไทยใหม่) เผ่ามอแกน อูรักลาโว้ย ไทยมุสลิม ไทยพุทธ ซึ่งมีวิถีชีวิตเรียบง่ายพอเพียง มีความสัมพันธ์แบบวิถีชีวิตชุมชน ทั้งยังคงรักษาความเป็นเครือญาติรักษาคุณค่าสืบทอดวัฒนธรรม ประเพณีดั้งเดิม แม้ชุมชนเหล่านี้จะอยู่อาศัยมายาวนาน แต่ส่วนใหญ่ไม่ได้มีเอกสารสิทธิ์ในที่ดิน ส่วนใหญ่อยู่ในที่ดินสาธารณะที่ดูแลโดยหน่วยงานต่างๆ เช่น หน่วยงานอนุรักษ์ป่าชายเลน กรมขนส่งทางน้ำฯ อุทยาน ราชพัสดุ ฯลฯ บางพื้นที่เป็นที่ดินเอกชน บางพื้นที่มีการออกเอกสารสิทธิ์ทับซ้อน

จากข้อมูลชุมชนผู้ประสบภัยที่มีความเดือดร้อนเรื่องที่ดินในการที่สร้างที่ดินอาศัยถาวรเข้ามาเร่งด่วน และชุมชนประสบภัยธรณีพิบัติที่บ้านไม่ได้เสียหายรุนแรงแต่มีปัญหาที่ดินอยู่เดิม / ไม่มีเอกสารสิทธิ์ในที่ดินอยู่อาศัย รวม 77 หมู่บ้านแยกเป็น จ. พังงา 14 หมู่บ้าน ระนอง 6 หมู่บ้าน กระบี่ 13 หมู่บ้าน ภูเก็ต 12 หมู่บ้าน สตูล 23 หมู่บ้าน ตรัง 15 หมู่บ้าน นำข้อมูลเข้าสู่กระบวนการแก้ไขปัญหาที่ดินในคณะอนุกรรมการแก้ไขปัญหาที่ดิน พื้นที่ธรณีพิบัติแล้ว 48 หมู่บ้าน

กระบวนการแก้ไขปัญหาที่ดินพื้นที่ธรณีพิบัติในช่วงที่ผ่านมา เริ่มจากที่มีชุมชนประสบปัญหาไม่สามารถเข้าไปก่อสร้างที่พักถาวรในที่เดิมได้เช่น ชุมชนทุ่งหว้า ชุมชนทับตะวัน ชุมชนบ้านโนไร่ ชุมชนแหลม

ป้อม จ. พังงา จากนั้นเครือข่ายชุมชน ผู้ประสพภัย 6 จังหวัดได้สัมมนาวางแผนฟื้นฟูชุมชนร่วมกัน เมื่อวันที่ 26 มค. 48 และศูนย์ประสานงานสนับสนุนผู้เพื่อเอาชนะความยากจนภาคประชาชน (ศตจ.ปชช.) โดยสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนซึ่งเป็นฝ่ายเลขานุการได้นำเสนอแผนปฏิบัติการฟื้นฟูชุมชนผู้ประสพภัยธรรมชาติ 6 จังหวัด ต่อศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจนแห่งชาติ (ศตจ.) เมื่อวันที่ 2 กพ. 48 ซึ่งปัญหาสำคัญในการฟื้นฟูชุมชนผู้ประสพภัยคือ ปัญหาที่ดิน พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ผอ.ศตจ. จึงได้สั่งการให้พลเอกสุรินทร์ พิกุลทอง ในฐานะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินรัฐ (กปร.) กรมการฝ่ายจัดหาที่ดินรัฐด้านอุปทานเป็นประธานประชุมหารือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งภายหลังได้ กปร. ได้มีคำสั่งแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการแก้ไข ปัญหาที่ดินในพื้นที่ประสพภัยธรรมชาติ 6 จังหวัด

คณะกรรมการได้ประชุมไปแล้ว 4 ครั้ง โดยได้ไปประชุมแล้ว 4 ครั้ง โดยได้ไปดูข้อมูลและประชุมร่วมในพื้นที่ 2 ครั้ง คือ จ. ตรัง และจ. กระบี่ ประธานฝ่ายเลขานุการไปดูข้อมูล ประชุมร่วมกับพื้นที่ 3 ครั้ง ใน จ. พังงา มีความคืบหน้าในการดำเนินงานสรุปได้ดังนี้ คือ

1. การตรวจสอบข้อมูลปัญหาที่ดินชุมชนผู้ประสพภัย ได้นำรายชื่อหมู่บ้านที่กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ประกาศว่าเป็นพื้นที่ประสพภัย 412 หมู่บ้าน ให้จังหวัดโดยเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดเป็นฝ่ายเลขานุการ และมีเครือข่ายชุมชนในพื้นที่ตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้นเสนอคณะกรรมการ ซึ่งแต่ละจังหวัดได้รายงานข้อมูลที่ยื่นเลขานุการเรียบร้อยแล้ว แต่ส่วนใหญ่แจ้งว่าเป็นหมู่บ้านที่ไม่ได้รับผลกระทบจากภัยธรรมชาติในเรื่องที่ดินเพื่อการก่อสร้างที่อยู่อาศัยถาวรโดยตรง แต่มีปัญหาเรื่องไม่มีกรรมสิทธิ์ที่ดินอยู่เดิม โดยบางจังหวัด เช่น จังหวัดตรังได้ตั้งคณะกรรมการระดับอำเภอร่วมตรวจสอบข้อมูล จังหวัดภูเก็ตให้ข้อมูลสถานะการครอบครองที่ดินความต้องการและการช่วยเหลือเรื่องที่อยู่อาศัยทั้ง 29 หมู่บ้าน ฯลฯ

2. ผลการพิจารณาแนวทางแก้ไขปัญหาที่ดิน

2.1 พื้นที่ได้ข้อยุติแนวทางแก้ไขปัญหาคัดเจนแล้ว 13 พื้นที่ 1156 ครัวเรือน คือบ้านปากเตริยม และบ้านทุ่งหว้า จ. พังงา บ้านหัวแหลม - สังกาญ จ. กระบี่ ชุมชนปากบาน บ้านนอกเล (หาดกมลา) จ. ภูเก็ต บ้านเกาะมุกด์ บ้านตาสะ บ้านแหลมไทร บ้านฉางกลาง บ้านควนดงกู บ้านมดตะนอย บ้านพระม่วง และบ้านหาดทรายทอง จ. ตรัง ซึ่งแนวทางแก้ปัญหาทั้งการออกเอกสารสิทธิ์ในที่ดินตกสำรวจที่จัดซื้อเป็นที่สร้างชุมชนใหม่ การรับรองการอยู่อาศัยในที่ดินเดิม การใช้ที่ดินสาธารณะมาจัดเป็นที่อยู่อาศัยสำหรับชุมชนผู้ประสพภัย ตามตารางสรุปข้อมูล

ข้อมูลพื้นที่	สรุปมติแนวทางแก้ปัญหา/ความคืบหน้า
1. บ้านปากเตริยม หมู่ 9 ต. คุระบุรี จ. พังงา ชาวบ้านที่ประสพภัยบ้านพังเสียหายหมด 23 ครัวเรือน รวมตัวกันซื้อที่ดินจากเอกชนที่ ครอบครองมานาน 13 ไร่ โดยใช้เงินบริจาคเพื่อ ปลูกสร้างบ้าน จึงเสนอให้ออกเอกสารสิทธิ์ร่วม ของชุมชน	● ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันตรวจสอบข้อมูล ปรากฏว่าเป็นที่ดินตกสำรวจ สามารถดำเนินการออก เอกสารสิทธิ์ได้ สำนักงานที่ดิน จ. พังงา ได้ไปร่างวัด เพื่อออกเอกสารสิทธิ์ร่วมของชุมชนเรียบร้อยแล้ว ● ได้ดำเนินการก่อสร้างบ้าน 23 หลัง ผู้ประสพภัยย้าย เข้าไปอยู่แล้ว มีกลุ่มอาชีพผ้ามัดย้อม สมเด็จพระรัตน ราชสุตา เสด็จเยี่ยมและสนับสนุนกลุ่มอาชีพชาวบ้าน
2. ชุมชนทุ่งหว้า หมู่ 5 ต. ตึกคัก อ. ตะกั่วป่า จ. พังงา เป็นชุมชนชาวมอแกนที่อาศัยอยู่ดั้งเดิมในที่ดิน สาธารณะ 26 ไร่ 71 ครัวเรือน เสนอขอปลูกสร้าง บ้านที่อยู่อาศัยในที่ดินเดิม	● ให้ชุมชนมอแกนปลูกสร้างบ้านอยู่อาศัยในที่เดิมได้ โดยจัดผังชุมชนแบ่งที่ดินสำหรับชุมชน 16 ไร่ และที่ ดินสำหรับหน่วยงานใช้เป็นสาธารณะประโยชน์ 10 ไร่ ● ได้มีการก่อสร้างบ้านไปแล้ว 65 หลัง และต่อเรือ โดย

	ใช้เงินบริจาคหลายแหล่ง
3. ชุมชนริมคลองปากบาง ต.ป่าตอง อ.กระทุ จ.ภูเก็ต เป็นชุมชนประมง 16 ครัวเรือน อาศัยอยู่ในที่ดินริมตลิ่ง ซึ่งกรมการขนส่งทางน้ำดูแลชาวบ้านอยู่ประมาณ 30 – 40 ปี	● ให้ชุมชนสามารถปลูกสร้างบ้านอยู่อาศัยในที่เดิมได้ โดยใช้อำนาจให้อยู่อาศัยตามประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา 9 ในการจัดผังชุมชนให้คำนึงการดูแลรักษา สภาพแวดล้อม และภูมิทัศน์ เพื่อการท่องเที่ยว ● ได้ก่อสร้างบ้าน 16 หลัง โดยใช้งบบริจาค ITV ก่อสร้างแล้วเสร็จและชาวบ้านเข้าไปอยู่เรียบร้อยแล้ว สามารถประกอบประมงได้เหมือนเดิม และวางแผนปลูกป่าชายเลนในวันที่ 12 สค 48 นี้
4. บ้านนอกเล หมู่ที่ 3 ต.กมลา อ.กระทุ จ.ภูเก็ต ชุมชนอาศัยอยู่ในที่ดินปัจจุบัน ซึ่งเป็นที่ดินรัฐประเภทที่สาธารณะ 2 แปลง เนื้อที่ 27 ไร่และ 12 ไร่เศษ จำนวนบ้านที่เสียหายทั้งหมด 97 หลังคาเรือน เสียหายบางส่วน 201 ครัวเรือน ชาวบ้านถือครองที่ดินมาประมาณ 50 ปี	● ในขั้นต้น นายอำเภออนุญาตให้เข้าอยู่อาศัยชั่วคราวตามระเบียบคณะกรรมการจัดการที่ดินแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พศ.2515) ระยะเวลา 1 ปี ● ให้เจ้าหน้าที่ตามมาตรา 9 อนุญาตให้ราษฎรเข้าครอบครอง มีกำหนดระยะเวลา 5 ปี ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วย หลักเกณฑ์และวิธีการอนุญาตตามมาตรา 9 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน พศ 2543 ● อยู่ระหว่างการเช่า/ขอใช้ที่ดินในชั้นอำเภอกระทุ 87 ไร่
5. ชุมชนหัวแหลม – ชุมชนสังกาอู หมู่ 1 ต.เกาะลันตาใหญ่ อ.เกาะลันตา จ.กระบี่ เป็นชาวมุสลิมที่อาศัยอยู่ที่เดิม รวม 170 ครอบเรือน ตั้งบ้านเรือนตามแนวชายาริมทะเลที่ดินที่กรมการขนส่งทางน้ำดูแล ส่วนใหญ่อาชีพประมง บ้านพังทั้งหมด 55 หลัง บางส่วน 88 หลัง เรือเสียหาย 50 ลำ ชุมชนเสนอให้มีการรับรองสิทธิการอยู่อาศัยในที่เดิม	● ให้ชุมชนสามารถก่อสร้างบ้านในบริเวณที่เดิมได้โดยจัดให้มีการปรับผังตามความเหมาะสมจัดพื้นที่ให้ถูก สุลักษณะในการอยู่อาศัย ไม่กระทบต่อสิ่งแวดล้อม โครงการพัฒนาแห่งชาติสหประชาชาติ (UNDP) สนับสนุนโครงการฟื้นฟูชีวิตดั้งเดิมของชุมชนและการจัดระบบนิเวศที่ยั่งยืนของเกาะลันตา ซึ่งประกอบด้วย กิจกรรมการฟื้นฟูด้านที่อยู่อาศัย อาชีพ วัฒนธรรม ภูมิปัญญา การจัดทำแผนการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนได้ลงนามความร่วมมือการก่อสร้างบ้านที่พังทั้งหมด 15 หลัง ซ่อมแซมบางส่วน 72 หลัง และอยู่ซ่อมเรือ
6. บ้านเกาะมุกด์ หมู่ 2 ต.เกาะลันตา อ.กันตัง จ.ตรัง ชุมชนอาศัยอยู่ดั้งเดิม ตั้งบ้านเรือนกระจายอยู่ตามอ่าวต่างๆ 6 อ่าว บ้าน 420 หลัง 480 ครัวเรือน ได้รับผลกระทบจากคลื่นโดยตรง 248 ครัวเรือน บ้านเสียหาย 83 หลัง เรือเสียหาย 75 ลำ อุปกรณ์ประมง 185 ราย กลุ่มที่อยู่ในที่ดินจับจองของเอกชนได้รับผลกระทบจากคลื่น และเจ้า	● ให้คณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริง ไปตรวจสอบข้อมูลที่ดินให้ชัดเจน ซึ่งภายหลังการไปรังวัดพื้นที่และจัดทำผังชุมชนแล้ว จึงต้องใช้ที่สร้างชุมชนใหม่สำหรับ 145 ครอบครั้ว บริเวณอ่าวพังกา 20 ไร่ จากที่รังวัดแล้ว 10:2:98:ไร่ เพื่อสามารถจัดชุมชนใหม่ได้อย่างเหมาะสมกับการอยู่อาศัย และกันแนวเขตของชุมชนบริเวณอ่าวปากัง 90 ครัวเรือน พื้นที่ 19 ไร่ 98 ตร.ว. ซึ่งจะจัดผังชุมชนและพัฒนา ระบบ

ของที่จะให้ย้ายออก รวม 145 ครัวเรือน และชาวบ้านที่อยู่อาศัยในที่ดินป่าสงวนเสื่อมโทรมบริเวณอ่าวปากัง 92 ครัวเรือน ไม่มีความมั่นคงในการอยู่อาศัยจึงเสนอขอใช้ที่ดินป่าสงวนสภาพป่าชายเลนเสื่อมโทรม ก่อสร้างชุมชนใหม่ 145 ครัวเรือน และรับรองสิทธิการอยู่อาศัยของผู้ที่อยู่ในป่าสงวนเสื่อมโทรมอ่าวปากัง 92 ครัวเรือน	สาธารณูปโภคให้ดีขึ้น ● สถาปนิกได้ร่วมกับชุมชนจัดทำสำรวจข้อมูลรายละเอียด และเตรียมวางผังชุมชน ซึ่งจะเสนองบประมาณปรับปรุงสาธารณูปโภคจากโครงการบ้านมั่นคง พอช.
7. บ้านตาสะ ต.ตาสะ กิ่งอำเภอลำตาหลวง จ.ตรัง ชุมชนอาศัยอยู่ดั้งเดิมในที่ดินสงวนที่มีสภาพป่าชายเลน 18 ครัวเรือน และอยู่ในที่ดินริมคลองที่กรมขนส่งทางน้ำดูแล 67 ครัวเรือน เป็นชุมชนที่ดูแลรักษาป่าชายเลน ประมาณ 1500 ไร่ ได้รับผลจากคลื่นในเรือเร็วและอุปกรณ์ประมง แต่มีปัญหาความไม่มั่นคงในการอยู่อาศัย และขอบเขตป่าชายเลนที่ชุมชนดูแลรักษายังไม่ชัดเจน	● กำหนดเขตการอยู่อาศัยของชุมชนให้ชัดเจนตามแนวที่อยู่อาศัยเดิมคือ อยู่ในที่ดินป่าชายเลน 18 ครัวเรือน พื้นที่ 3:1:29 ไร่ รับรองสิทธิการอยู่อาศัยของชุมชนตามแนวที่กำหนด และกำหนดเขตป่าชายเลนให้ชุมชนร่วมรักษาดูแล
8. บ้านแหลมไทร หมู่ ๓ ต.เขาไม้แก้ว อ.สิเกา จ.ตรัง ชาวบ้านอาศัยอยู่ดั้งเดิมในที่ดินริมทะเลชายหาด ซึ่งอยู่ในการดูแลของกรมการขนส่งทางน้ำ 58 ครัวเรือน เนื้อที่ 20-2-56 ไร่ ต้องการอยู่อาศัยอย่างมั่นคงในที่ดิน เนื่องจากมีวิถีชีวิตและอาชีพประมง	● กำหนดเขตการอยู่อาศัยของชุมชนตามแนวที่อยู่เดิม 58 ครัวเรือน ให้ชัดเจน ตามที่รังวัดได้ 20-0-56 รับรองสิทธิการอยู่อาศัยของชุมชน โดยในการจัดผังชุมชนให้กันพื้นที่นอกเหนือจากที่ปลูกบ้านไปแล้วเป็นพื้นที่ส่วนกลางให้ชัดเจน
9. บ้านฉางหลวง หมู่ 5 ต.ไม้ฝาด อ. สิเกา จ.ตรัง ชาวบ้าน 44 ครัวเรือน อยู่อาศัยอยู่ในที่ดิน ซึ่งอุทยานเจ้าไหม หน่วยอนุรักษ์ป่าชายเลนที่ 31 และกรมการขนส่งทางน้ำ	● กำหนดเขตการอยู่อาศัยของชุมชนตามแนวที่อยู่เดิม 44 ครัวเรือน ซึ่งได้รังวัดแล้ว เนื้อที่รวม 10-1-20 ไร่ และรับรองสิทธิการอยู่อาศัยของชุมชน ให้สามารถอยู่ได้อย่างมั่นคงถาวร
ดูแลเนื้อที่รวม 10-1-20 ไร่ เสนอให้มีการรับรองสิทธิการอยู่อาศัยในที่ดินเดิม	
10. บ้านควรงตุ หมู่ 3 ต. บางลึก อ.กันตัง จ.ตรัง ชาวบ้านอาศัยอยู่บริเวณปากคลองตุ้งกู ซึ่งเป็นพื้นที่เสี่ยงภัยธรณีพิบัติ และพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมพิเศษ 16 ครัวเรือน และอาศัยอยู่หน่วยอนุรักษ์ป่าชายเลนดูแล 27 ครัวเรือน กลุ่มที่อยู่อาศัยริมคลองในพื้นที่เสี่ยงภัยต้องการย้ายมาอยู่ริมฝั่ง และให้มีการรับรองสิทธิการอยู่อาศัยให้ถูกต้อง	● กำหนดเขตบริเวณที่เป็นอยู่อาศัยเดิมของชาวชุมชน และพื้นที่รองรับกลุ่มที่ย้ายเข้ามาเพิ่มในพื้นที่รวม 43 ครัวเรือน ด้านขวาของท่าเรือ 1:1:20 ไร่ และด้านซ้ายท่าเรือ 3 ไร่ 80 ตร.วา รวม 4 ไร่ 2 งาน รับรองสิทธิการอยู่อาศัยของชุมชนให้สามารถอยู่ได้อย่างมั่นคง และดูแลรักษาป่าชายเลน
11. บ้านมดตะนอย หมู่ 3 ต.เกาะลิบง อ.กันตัง จ.ตรัง	● กำหนดเขตบริเวณที่อยู่อาศัยของชุมชน 150 ครัวเรือน พื้นที่ 32 ไร่ ให้ชัดเจน รับรองสิทธิการอยู่อาศัย

ชาวบ้านอาศัยอยู่ดั้งเดิม 150 ครัวเรือน แต่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ใดๆ ภายในชุมชนมีโรงเรียน ที่ดินเป็นที่ที่กรมการขนส่งทางน้ำ และหน่วยอนุรักษ์ชายเลนที่ 30 คูแผล พื้นที่รวม 32 ไร่ ชาวบ้านต้องการเอกสารสิทธิ์ในการอยู่อาศัยให้ถูกต้อง	ของชุมชนให้ถูกต้อง
12. บ้านพระม่วง หมู่ 3 ต.นาเกลือ อ.กันตัง จ.ตรัง ชาวบ้านอาศัยอยู่ในที่ดินบริเวณติดกับท่าเรือพระม่วง ที่กรมขนส่งทางน้ำดูแล จำนวน 41 ครัวเรือน เนื้อที่ 6 ไร่ 1 งาน และอยู่อาศัยในที่ดินหลังโรงเรียนพระม่วง อีก 4 ครัวเรือน พื้นที่ 1 งาน 87 ตร.วา ในที่ป่าชายเลนต้องการรับรองสิทธิ์อยู่อาศัยให้มั่นคง	● กันแนวเขตบริเวณการอยู่อาศัยของชุมชน 44 ครัวเรือน ในพื้นที่ติดกับท่าเรือพระม่วง 6; 1 ไร่ และพื้นที่หลังโรงเรียนพระม่วง 1 งาน 87 ตร.วา รับรองสิทธิ์การอยู่อาศัยของชุมชน
13. บ้านหาดทรายทอง หมู่ 4 ต.เกาะสุกร กิ่งอำเภอหาดสำราญ จ.ตรัง ชาวบ้านอาศัยอยู่พื้นที่ 130 ครัวเรือน ซึ่งเป็นเขตที่ดินสาธารณะสมบัติ ประเภทเมืองใช้ประโยชน์ร่วม โดยได้ออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง เมื่อ 12 มีค 27 เนื้อที่ 84 -1-16.9 ไร่ (นส. เลขที่ 19768) ชาวบ้านต้องการจัดการสิทธิ์การอยู่อาศัยให้ถูกต้อง	● ดำเนินการตามนโยบายแก้ไขปัญหาดังกล่าว และความยากจนด้านที่อยู่อาศัย และที่ดินทำกิน โดยออกไปอนุญาตตามมรดก 9 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน จัดที่ดินให้ผู้อยู่อาศัยเดิมเช่าในราคาถูก

ทั้งนี้ในการดำเนินการต่อเนื่องจากมติคณะกรรมการ ผ่านเลขานุการได้ทำหนังสือแจ้งให้หน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลที่ดิน ดำเนินการขออนุญาตใช้พื้นที่ตามระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อรับรองสิทธิการอยู่อาศัยของราษฎรเป็นการถาวร โดยการจัดทำแผนที่เพื่อประกอบการขออนุญาตตามระเบียบ ให้รังวัดของเขตเพื่อที่ราษฎรครอบครองอยู่จริง และกำหนดเงื่อนไขในการอยู่อาศัยโดยคำนึงถึงการดูแลรักษาสภาพแวดล้อม

2.2 กลุ่มที่ได้ข้อมูลแนวทางที่ชัดเจนขึ้น แต่ยังไม่ได้ข้อยุติ ได้แก่ พื้นที่ที่มีความต้องการขัดแย้งที่ดินระหว่างชุมชนกับเอกชน 3 พื้นที่ (บ้านแหลมป้อม บ้านโนไร่ บ้านทับตะวัน จ. พังงา) พื้นที่ที่แผนการใช้ที่ดินยังไม่ชัดเจน (เกาะพีพี) พื้นที่คณะกรรมการเห็นชอบแนวทางดำเนินการแต่ให้จัดทำข้อมูลให้ชัดเจนขึ้น และจัดประชุมร่วมระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและชุมชนใน จ.สตูล 11 พื้นที่

2.3 พื้นที่เสนอปัญหาเข้ามาใหม่ 12 หมู่บ้าน ใน จ.กระบี่ ซึ่งมีประเด็นเรื่องที่อยู่อาศัยที่กระทบจากคลื่นยักษ์ และประเด็นที่ป่าสวน/ อุทยานทับซ้อนที่ทำกิน ซึ่งคณะกรรมการได้ไปดูข้อมูลพื้นที่เมื่อวันที่ 28 พค 48 ที่ผ่านมา

3. ผลจากที่คณะกรรมการได้ไปดูข้อมูลพื้นที่ และประชุมสังเคราะห์ในพื้นที่ โดยฝ่ายเลขานุการไปร่วมจัดทำข้อมูลกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการที่หน่วยงานระดับจังหวัดได้เชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของชุมชนมาประชุมหารือก่อนการประชุมคณะกรรมการ ทำให้ได้ข้อมูลต่างๆ ชัดเจนตรงกัน และได้ขอเสนอแนวทางการแก้ปัญหาาร่วมกัน แต่คณะกรรมการบางส่วนเห็นว่าพื้นที่ที่นำมาสู่กระบวนการแก้ไขปัญห (ซึ่งมาจากข้อมูลกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นพื้นที่ประสบภัยพิบัติ 142 หมู่บ้าน) ไม่ได้เป็นพื้นที่ที่ประสบภัยพิบัติโดยตรง น่าจะเป็นกระบวนการแก้ไขปัญหาที่ดินที่เป็นปัญหาอยู่เดิม ซึ่งเป็นส่วนของนโยบายแก้ไขปัญหาคความยากจน และนำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่จะทำให้เกิดความยั่งยืน จึงได้เสนอให้ ศตจ.

แต่งตั้งคณะกรรมการสนับสนุนการแก้ไขปัญหาที่ดิน เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่ประสบภัยธรณีพิบัติ และพื้นที่อื่นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งพลเอกชิตชัย วรรณสถิตย์ ผู้นำวยการ ศตจ. ได้ลงนามในคำสั่งเรียบร้อยแล้ว เมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2548 (ตามลำดับเหตุการณ์แก้ไขปัญหาที่ดินในเอกสารแนบ)

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการเข้าร่วมกระบวนการกระบวนการแก้ไขปัญหาที่ดินพื้นที่ธรณีพิบัติ

จากสถานการณ์ปัญหาวิกฤตที่ชุมชนได้รับผลกระทบจากภัยคลื่นยักษ์สึนามิ ที่ทำให้เกิดความสูญเสียทั้งชีวิต ทรัพย์สิน การทำมาหากิน จนกระทั่งถึงปัญหาที่ดินที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในการอยู่อาศัย ในช่วงเวลาครึ่งปีได้ทำให้เกิดการเรียนรู้ในหลายเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการทำงานฟื้นฟูผู้ประสบภัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่ได้เข้าร่วมกระบวนการแก้ไขปัญหาที่ดิน ซึ่งจากการทำงานร่วมกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทำให้สามารถแก้ไขปัญหาที่ดินชุมชนผู้ประสบภัย สามารถได้ข้อยุติ แนวทางแก้ไขปัญหาไปได้ 13 หมู่บ้าน และหลายพื้นที่ยังคงอยู่ระหว่างกระบวนการ แต่จากการเข้าไปทำงานร่วมกับหลายฝ่าย ทั้งในส่วนของชุมชนผู้ประสบภัย องค์กรพัฒนาเอกชน หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำงานของประธานอนุกรรมการแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ธรณีพิบัติ (พลเอกสุรินทร์ พิกุลทอง) และเลขานุการ (คุณชัยวัฒน์ ลิ้มลิขิตอักษร) ที่มีประสบการณ์ทำงานเรื่องแก้ไขปัญหาที่ดินมายาวนาน ทำให้ตัวเองได้เรียนรู้ จากประสบการณ์เหล่านั้นเพิ่มขึ้นอย่างไม่น่าเชื่อ รวมทั้งการทำงานร่วมกับแกนนำชาวบ้าน เจ้าหน้าที่องค์กรพัฒนาเอกชน เจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐในพื้นที่ ทำให้เกิดความเชื่อมั่นว่า ทุกฝ่ายมีความตั้งใจจะแก้ปัญหาเมื่อมารวมกันทำงานก็ทำให้เกิดความหวังว่าปัญหาที่ดิน ซึ่งมีความยุ่งยากซับซ้อนก็น่าจะแก้ไขได้แม้ว่าผู้ที่เกี่ยวข้องแต่ละคนจะมีสถานะบทบาท หน้าที่ ประสบการณ์ภูมิหลังที่แตกต่างกัน แต่การทำงานร่วมกันทำให้หลายเรื่องคลี่คลายไปได้

จากการทำงานในช่วง 5 - 6 เดือน ที่ได้เข้าร่วมทำงานเป็นฝ่ายเลขานุการคณะอนุกรรมการแก้ไขปัญหาพื้นที่ธรณีพิบัติ ได้เกิดการเรียนรู้หลายเรื่องที่น่าจะเป็นประโยชน์ต่อการทำงานเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาที่ดิน ทั้งในพื้นที่ประสบภัย และพื้นที่อื่นๆ ที่ยังคงมีปัญหาดินอยู่อีกมากมาย สิ่งที่เป็นข้อสรุป ข้อสังเกตที่พบจากการทำงานมีดังนี้

1. การจัดทำข้อมูลและการใช้ข้อมูลในการแก้ปัญหา

ในช่วงต้นข้อมูลปัญหาที่ดินเข้ามาหลังจากที่เครือข่ายชุมชน เจ้าหน้าที่องค์กรพัฒนาเอกชนและเจ้าหน้าที่ พอช. เข้าไปทำงานในพื้นที่ก็พอจะได้ข้อมูลมาเป็นเบื้องต้นว่าเป็นชื่อชุมชนไหน มีผู้เดือดร้อนเท่าไร แต่ข้อมูลที่เป็นทางการว่าหมู่บ้าน ตำบลอะไร ผู้อยู่อาศัยทั้งหมดเท่าไร อยู่ในที่ดินใคร สถานะการครอบครองที่ดินแบบไหน เพื่อจะนำไปตรวจสอบกับข้อมูลของทางราชการแหล่งอื่นได้นั้นได้มาน้อยมาก หรือข้อมูลจากการบอกเล่าของหลายคนแต่ไม่ตรงกัน แม้จะส่งประเด็นไปให้ช่วยตอบก็ไม่ได้กลับมา จึงใช้วิธีโทรถามเพิ่มเติม แล้วนำมาสรุปซึ่งข้อมูลที่สรุปช่วงแรกมีความคลาดเคลื่อนค่อนข้างมาก แต่ก็ช่วยให้ได้ตัวตั้งที่ผู้ที่จะเกี่ยวข้องจะสามารถช่วยกันตรวจสอบแก้ไขได้ในช่วงต่อมา

เมื่อมีการประชุมแก้ไขปัญหาที่ดินนัดแรกเมื่อวันที่ 15 กพ 48 คนทำงานและชาวบ้านแต่ละพื้นที่ได้เตรียมข้อมูลมานำเสนอ เนื่องจากคนทำงานพื้นที่กำลังมุ่งที่จะจัดกลุ่มชาวบ้านให้เป็นหลักในการแก้ไขปัญหาต่างๆ นำหนักข้อมูลจึงเน้นไปที่งานพัฒนาค่อนข้างมาก แต่กลับมีข้อมูลเกี่ยวกับประวัติ หลักฐานการอยู่อาศัยของชุมชน ที่แสดงให้เห็นถึงการเข้ามาอยู่อาศัยเป็นระยะเวลานานไม่ชัดเจนนัก โดยเฉพาะแผนที่ แผนที่แสดงการอยู่อาศัยก่อนเกิดภัยคลื่น และผังที่ชาวบ้านจะให้พื้นที่อยู่อาศัยต่อซึ่งข้อมูลเหล่านี้มีผลต่อการรับรู้เข้าใจของคณะกรรมการค่อนข้างมาก อย่างเช่น กรณีชุมชนทุ่งหว้าที่สามารถแสดงผังการอยู่อาศัยเดิมของชาวบ้าน ที่ตั้งกูโบร์(สุสาน) ซึ่งใช้มาตั้งแต่รุ่นปู่รุ่นตายาย และการจัดผังที่อยู่อาศัยใหม่ ซึ่งจะขอให้พื้นที่บางส่วนแล้วคืนพื้นที่บางส่วนไปใช้ประโยชน์สาธารณะ ก็ทำให้คณะอนุกรรมการเห็นภาพชัดเจนและเห็นด้วยกับแนวทางที่เสนอ ฯลฯ

หลังจากนั้นที่ได้ทำข้อมูลเกี่ยวกับเอกสารที่ดินประกอบ ก็พบว่าลักษณะเกี่ยวกับการออกหลักฐานเกี่ยวกับที่ดินและกฎหมายที่เกี่ยวข้องมีหลายฉบับมาก ผู้เชี่ยวชาญด้านที่ดินบอกว่าชุมชนที่อยู่อาศัยอยู่ในที่สาธารณะ ซึ่งมีหนังสือรับรองที่หลวง (นสล.)สามารถอนุญาตให้อยู่อาศัยได้ตามมาตรา 9 และพิจารณาให้อยู่ถาวรต่อไปได้ตามมาตรา 10, 11 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ซึ่งเมื่อเอาเอกสารตามมาตราดังกล่าวมาอ่านแล้วก็ยังไม่ค่อยเข้าใจ ส่วนเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับที่ดินที่จะนำมาใช้ประโยชน์ ก็มีแผนที่แสดงที่ตั้งของที่ดิน ภาพถ่ายระยะวาง นส.3 ระยะวางโฉนด ภาพถ่ายทางอากาศ สถานะที่ดินใครเป็นเจ้าของ หน่วยงานไหนดูแลรับผิดชอบ หรืออยู่ระหว่างการดำเนินการเพื่อจัดเป็นที่ดินประเภทไหน เช่นเตรียมประกาศเห็นที่ นสล. เตรียมประกาศอุทยาน ฯลฯ ครอบครองที่ดินโดยเอกสารอะไร (ภพท. 5.6 ซึ่งทางที่ดินบอกว่าเป็นการเสียภาษีบำรุงท้องที่ที่ไม่เกี่ยวกับหลักฐานที่ดิน สค.1 ,สร.3,นส3ก, โฉนด)ออกโดยระเบียบกฎหมายอะไร การเปลี่ยนสถานะที่ดินแต่ละช่วงเมื่อไหร่ เช่นเปลี่ยนจาก สค.1เป็นนส.3 เมื่อไหร่ ใครเป็นเจ้าของแต่ละช่วง ที่ดินแปลงนี้มีภาระผูกพันอะไร ก็พอจะทำให้เข้าใจเรื่องราวเกี่ยวกับที่ดินเพิ่มขึ้นพอจะแยกได้ว่าจะเอาข้อมูลอะไรมาใช้ประโยชน์ได้บ้าง ส่วนอีกขั้นหนึ่งก็ต้องดูความผูกพันหรือติดขัดต้องกันของเอกสารหลักฐานเหล่านี้กับช่วงเวลา เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่

ในช่วงการจัดสัมมนาแนวทางการแก้ปัญหาที่ดินเมื่อปลายเดือนมีนาคมก็ได้มีการให้โจทย์การบ้านกับพื้นที่ที่มีปัญหาที่ดินแต่ละแห่งว่าต้องกลับไปทำงานข้อมูลอะไรบ้าง เช่น ประวัติการอยู่อาศัยของชุมชน เริ่มเข้าอยู่เมื่อไหร่ ตั้งเป็นหมู่บ้านเมื่อไหร่ มีผู้ใหญ่บ้านมาแล้วกี่คน ได้ทะเบียนบ้านเมื่อเมื่อไหร่ สิ่งก่อสร้างสาธารณะต่างๆ เช่น ถนน วัด มัสยิด บาลาย กุโบร์ ไฟฟ้า มีตั้งแต่เมื่อไหร่ ต้นไม้ที่พ่อแม่ปู่ย่าปลูกลมาเดิม แผนที่/แผนผังการอยู่อาศัยของชุมชนที่แสดงให้เห็นถึงจุดสำคัญต่างๆ ในหมู่บ้าน แนวเขตการอยู่อาศัย ป่าชุมชน พื้นที่น้ำท่วมถึง ข้อมูลครัวเรือนที่มีข้อระยะเวลาอยู่อาศัย การครอบครองที่ดิน จำนวนสมาชิก การทำมาหากิน ความเสียหาย ผลกระทบจากคลื่น ปัญหาที่ดิน เอกสารหลักฐานที่มีทั้งในระดับครอบครัวและชุมชน คนเผ่าคนแก่ที่สามารถให้ข้อมูลเรื่องราวของชุมชนได้ ข้อมูลการพัฒนาชุมชน กลุ่มองค์กรที่มาร่วมกันทำงาน ภูมิธรรมงานพัฒนาของชุมชนในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม เช่น การอนุรักษ์ป่าชายเลน รวมทั้งข้อมูลที่เป็นแนวทางแก้ปัญหาของชุมชนที่มาจากการพูดคุยร่วมกันของส่วนใหญ่ไม่ใช่เสนอเฉพาะราย ฯลฯ

แต่อย่างไรก็ตามเมื่อกลับไปชุมชนแล้วหลายพื้นที่ไม่ได้ทำข้อมูลเพิ่มเติมมากนัก มีทั้งที่เป็นเพราะไม่รู้จะเริ่มอย่างไร ไม่มีคนไปช่วย ฯลฯ สำหรับบางพื้นที่ที่ทำข้อมูลสำรวจครบถ้วนอย่างเช่น บ้านเกาะมุกด์ จ.ตรัง ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีทุนเดิมในการทำงานร่วมกันอยู่แล้ว คือ คณะกรรมการอ่าว เมื่อประสบภัยและร่วมกันแก้ปัญหาเรื่องที่ดิน ก็ได้มีอาสาสมัครจากผู้ที่เดือดร้อนมาเป็นคณะทำงานเพิ่มขึ้น และมีสถาบันที่มีประสบการณ์จากการวางผังชุมชนแบบมีส่วนร่วมในชุมชนเมืองเข้าไปช่วย ทำให้กระบวนการทำงานข้อมูลสามารถแสดงให้เห็นผังการอยู่อาศัยของชาวบ้านแต่ละอ่าวมาช่วยกันทำได้อย่างชัดเจน ชาวบ้านก็ได้เห็นผังชุมชนทั้งหมด มีข้อมูลครัวเรือนผู้ที่ย้ายไปอยู่ที่ดินใหม่ 145 ครอบครัวย จากขนาดที่ดินป่าสงวนที่มีสภาพเป็นป่าชายเลน ซึ่งหน่วยอนุรักษ์ป่าชายเลนให้รังวัดว่าเป็นที่ที่น่าจะใช้จัดสร้างชุมชนที่อยู่อาศัยใหม่ได้ประมาณ 10 ไร่ เมื่อสถาบันกลองจัดผังแล้วแสดงให้เห็นว่าจะจะเป็นชุมชนที่มีความหนาแน่นแออัดมาก กับมีอีกทางเลือกหนึ่งที่ขยายพื้นที่ออกไปอีกประมาณ 10 ไร่ โดยแสดงให้เห็นว่าสามารถสร้างบ้านให้กลมกลืนกับสภาพป่าที่เหลืออยู่บางส่วนได้ และป่าชายเลนที่ชุมชนรักษาเป็นป่าชุมชนที่ช่วยกันคลื่นยังคงอยู่ ทำให้เมื่อนำข้อมูลมานำเสนอในคณะทำงานตรวจสอบข้อมูลมานำเสนอให้คณะทำงานตรวจสอบข้อเท็จจริงในระดับจังหวัด ซึ่งประกอบด้วยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เมื่อเห็นภาพผังชุมชนที่จะใช้ที่ดินชัดเจนต่างๆ ก็ได้ข้อสรุปตรงกันว่าควรดูพื้นที่บริเวณใกล้เคียงเพิ่มขึ้น เพื่อให้สามารถจัดวางผังชุมชนช่วยกันดูแลรักษา จึงได้นำเสนอคณะอนุกรรมการเพื่อขอพื้นที่เพิ่มขึ้น จากภาพข้อมูลที่เป็นรูปธรรมเห็นได้ชัดเจนของบ้านเกาะมุกด์ก็มีส่วนสำคัญที่ทำให้แกนนำชาวบ้าน และคน

ทำงานพื้นที่สนใจที่จะไปจัดทำข้อมูล ผังชุมชนให้ชัดเจนขึ้นในแต่ละพื้นที่ แต่เนื่องจากไม่สามารถ Organize เรื่องนี้ได้ต่อเนื่องจากช่วงที่ทุกคนกำลังอยากทำข้อมูล จึงทำให้ไม่เกิดผลในพื้นที่อื่นเท่าที่ควร

จากลักษณะข้อมูลประวัติความเป็นมา การอยู่อาศัยของชุมชนโดยทั่วไปที่มาจากการบอกเล่า ซึ่งแต่ละคนอาจทำได้บางส่วน แต่ถ้ามีการจัดวงพูดคุยเรื่องนี้ มีคนช่วยตั้งคำถามให้เกิดการเล่าสู่กันฟัง ก็สามารถปะติดปะต่อ รวบรวมเช็คข้อมูลให้เป็นเรื่องราวที่เชื่อมโยงกันได้ทั้งนี้ถ้าได้มีการย่อยข้อมูลเอกสาร/คำบอกเล่าของคนในชุมชนทั้งโครงเรื่อง ลำดับเหตุการณ์สำคัญตามช่วงเวลาขึ้นมาก่อน ก็จะทำให้การร่วมเติมเต็ม/ ตรวจสอบข้อมูลทำได้ง่ายขึ้น แต่อย่างไรก็ตามข้อมูลเอกสารในแต่ละพื้นที่หาได้ค่อนข้างยาก ยกเว้นบางพื้นที่ที่มีคติความอยู่ในศาล อย่างเช่น ชุมชนแหลมป้อมชลล ความจำเป็นในการต่อสู้คดีทำให้แกนนำบางรายได้รวบรวม/ ติดตามเอกสารหลักฐานสำคัญที่ใช้เป็นเอกสารประกอบในศาลเสียจนเก็บไว้ ทำให้สามารถนำเอกสารเหล่านี้มาใช้ประโยชน์ต่อได้ ส่วนในพื้นที่อื่นๆ เมื่อลำดับเหตุการณ์ได้แล้วอาจต้องไปประสานติดตามเอกสารจากหน่วยงานมาประกอบภายหลัง

การที่มีหน่วยงานเข้าไปเกี่ยวข้องกับปัญหาที่ดิน ก็ทำให้ชาวบ้านเกิดความหวังว่าปัญหาจะคลี่คลายได้มากขึ้น แต่ในขณะเดียวกันส่วนใหญ่จะเริ่มจากการไปสอบถามข้อมูลเบื้องต้น ซึ่งชาวบ้านก็ได้ให้ข้อมูลไปหลายหน่วยงาน แต่การร่วมกันทำข้อมูลที่จะลงลึกชัดเจนมากขึ้นก็ไม่มีมากนัก เนื่องจากแกนนำติดภารกิจที่ต้องไปร่วมเวทีภายนอก ประชุมร่วมกับหน่วยงาน/ อนุกรรมการชุดต่างๆ บางชุมชนข้อมูลพื้นที่ในช่วงเดือนแรกกับเดือนที่สาม มีรายละเอียดเพิ่มเติมมาแลกเปลี่ยนข้อมูลกัน จะทำให้มีข้อมูลประกอบการทำงานร่วมกันมากขึ้น

2. ข้อมูล ข้อเท็จจริง ความรู้สึก ทศนคติ และการยอมรับ สิ่งที่ได้พบอีกประการจากกระบวนการจัดทำข้อมูล หรือการใช้ข้อมูลเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะอนุกรรมการ คือเรื่องทัศนคติ ความไว้วางใจ/ พื้นฐานความสัมพันธ์เดิมระหว่างหน่วยงานกับชาวบ้าน ทำให้การเขียนข้อมูล การนำเสนอใช้ภาษาเชิงลบ หรือการอธิบายแบบเหมารวม ทั้งที่ข้อมูลมีทั้งสองด้านหรือหลายส่วน หรือใส่ความรู้สึกสมมากไปทำให้เกิดการไม่ยอมรับกัน เช่น ชาวบ้านบุกรุกป่าชายเลน บุกรุกที่ดินอุทยาน ถ้ายอมให้อยู่เดียวก็ขยายไม่มีที่สิ้นสุด ชาวบ้านอยู่มาร้อยปีอุทยานประกาศทับที่ ชาวบ้านบุกรุกที่ดินเอกชน/ ชาวบ้านไม่หลักฐานการเข้าอยู่อาศัย ชาวบ้านมีผู้อยู่เบื้องหลัง เจ้าหน้าที่รัฐเข้าขังนายทุน ถ้าคุณจะวัดเขตการอยู่อาศัยเลยริมตลิ่งไป 20 เมตร ก็ล้มกระดานได้เลย ชาวบ้านมีมติร่วมกันแล้วว่าจะยืนยันข้อเสนอตามนี้ทั้งหมด ฯลฯ ซึ่งคำพูดเหล่านี้ที่มาจากทั้งในส่วนของชาวบ้าน และหน่วยงาน ต่างก็ทำให้เกิดความรู้สึกที่ไม่ดีต่อกัน หรือโต้กันไปโต้กันมา หากพูดมาหักล้างกันแทนการหาแนวทาง ทางเลือก ทางออก ที่อาจมีได้หลายทาง หรือผสมผสานเป็นทางเลือกใหม่ขึ้นมาได้

การไปทำข้อมูลที่พื้นที่ร่วมกัน ทำให้ทั้งชาวบ้านและหน่วยงานรัฐเห็นข้อเท็จจริงตรงกันก่อนส่วนข้อเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาแตกต่างกันในช่วงต้น แต่เมื่อมีการพูดคุยเจรจาด้วยข้อเท็จจริงที่เห็นตรงกันแล้ว ก็สามารถนำไปสู่สรุปร่วมกันได้ บทบาทหลักของคณะทำงาน หรือฝ่ายเลขานุการต้องเน้นที่การประมวลภาพข้อเท็จจริง ไม่ใช่การตัดสินสรุปว่าได้หรือไม่ เป็นการทำงานที่พยายามให้การอยู่อาศัยชอบด้วยกฎหมาย ถูกต้องตามข้อเท็จจริง และเป็นธรรมตามแนวทางการทำงานของคณะอนุกรรมการ

3. การประชุมคณะกรรมการ และการดูแลพื้นที่ การทำข้อมูลเอกสารเสนอในการประชุมคณะกรรมการ บางกรณีอาจไม่สามารถทำได้ครบถ้วน ครอบคลุม และเห็นภาพที่ชัดเจนได้ แต่ถ้าหากคณะกรรมการได้ไปเยี่ยมพื้นที่ มีโอกาสคุยกับชาวบ้านหลายคนเห็นสภาพที่ชัดเจนขึ้น ทั้งในพื้นที่ที่ชุมชนอยู่อาศัยในที่ดินที่หน่วยงานรัฐดูแล โดยไม่มีเอกสารสิทธิ์แต่ชุมชนสามารถดูแลรักษาสภาพแวดล้อม ป่าชายเลนได้ 1500 ไร่ (บ้านตาสะ อ.ตรัง) เห็นสภาพความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ ก็จะทำให้เกิดความเชื่อมั่นว่าชุมชนสามารถอยู่อาศัย โดยดูแลรักษาสภาพแวดล้อมให้ดีขึ้นได้ บางพื้นที่ชุมชนสามารถปลูกบ้านให้กลมกลืนกับป่าชายเลน โดยไม่ได้ตัดต้นไม้ (บ้านควนดุ้ง อ. ตรัง) การที่ชาวบ้านได้มีการจัดระบบการดูแลซึ่งกันและกันของชุมชนที่

จะทำให้อยู่ในบริเวณที่อยู่อาศัยเดิม โดยไม่รุกร้าออกไปก็จะเป็นการยืนยันการอยู่อาศัยโดยการจัดสิทธิแบบชุมชน

นอกจากนั้น ในการประชุมคณะกรรมการ ที่เคยมีการเสนอข้อมูลที่มาจากการจัดทำข้อมูลที่มาจากการจัดทำข้อมูลของชาวบ้าน โดยไม่ได้แจ้งให้หน่วยงานพื้นที่ได้รับทราบมาก่อน ทำให้หน่วยงานเกิดความรู้สึกว่าเป็นการปกปิดข้อมูล ไม่ยอมเปิดให้เห็นก่อน ทั้งๆที่เป็นเพราะชาวบ้านเพิ่งเสนอข้อมูลมา หรือทำเอกสารไม่ทัน ช่วงหลังก็ได้บทเรียนว่าถ้าจะเสนอเรื่องเข้าที่ประชุมคณะกรรมการจะต้องมีการประสานข้อมูลกับทางจังหวัด หรือส่งข้อมูลที่ได้จากชุมชนไปให้ดูก่อน หรือแจ้งว่ามีการเสนอเรื่องนี้แต่ทำข้อมูลไม่ทัน จะเป็นการเสนอเพื่อทราบข้อมูลเบื้องต้นไปก่อน ยังไม่ได้เสนอเพื่อพิจารณา รวมทั้งถ้าบางหน่วยงานถูกจำกัดในที่ประชุมค่อนข้างมาก หรือมีการโต้กันไปมาในที่ประชุม มีส่วนทำให้บรรยากาศการประชุมอึดอัด การทำงานของคณะกรรมการไม่สามารถใช้อำนาจหน้าที่ตามคำสั่งแต่งตั้งเพียงอย่างเดียว แต่ใช้บารมีตัวบุคคล ความสัมพันธ์ของผู้ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องค่อนข้างมาก

3. ความต่อเนื่อง เกาะติดในการทำงานกับชุมชนและหน่วยงานเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหา จากข้อมูลปัญหาที่ดินเข้ามารายพื้นที่ต่างก็ยืนยันให้เห็นว่าปัญหาที่ดินเป็นปัญหาซับซ้อนถูกกดทับ ยึดเยื้อมายาวนาน เกี่ยวข้องกับกฎหมายหลายฉบับ เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่หลายหน่วยงาน รวมทั้งเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์มหาศาลเนื่องจากเป็นที่ดินที่มีราคาเพิ่มสูงขึ้นหลายเท่าตัวกระแสการลงทุนรอบรับการท่องเที่ยว รวมทั้งดนตรีกีฬาชายเลน ท้องทะเล และพื้นที่เกาะต่างๆ เพื่อการรักษาสภาพแวดล้อมและการท่องเที่ยว ที่มี การประกาศเขตอุทยานและเขตอนุรักษ์แบบต่างๆ เพิ่มมากขึ้นโดยไม่ได้กันพื้นที่อยู่อาศัยเดิมของชุมชนออกไปก่อน ในขณะที่ชุมชนประมงที่อยู่อาศัยมาดั้งเดิมก็ได้มีการขยายครอบครัว ความหนาแน่นชุมชนเพิ่มขึ้น การขายที่ดินมือเปล่าและการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน ต้องไปแทรกอาศัยอยู่ในชุมชนเดิม หรือหาพื้นที่อยู่อาศัยใหม่ ความขัดแย้งในการใช้ที่ดินแรงขึ้น หลายครอบครัวอยู่ในภาวะที่ไม่รู้จะถอยไปไหน หรือถอยไม่ได้ อีกแล้ว จากสถานการณ์ที่เป็นอยู่ทำให้การแก้ไขปัญหาที่ดินเป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลายาวนานในขณะเดียวกันหลายพื้นที่เป็นปัญหาเร่งด่วนที่ชาวบ้านต้องมีที่ปลูกสร้างบ้านอยู่อาศัย ซึ่งคณะกรรมการก็ได้ให้ความสำคัญกับพื้นที่เร่งด่วนก่อน แต่อย่างไรก็ตามในส่วนของที่ดินที่มีเอกสารสิทธิ์เป็นของตนเอง ก็ทำได้เฉพาะในการช่วยประสานเจรจา หรือใช้อำนาจหน้าที่ของหน่วยงานในคณะกรรมการ เช่น กรมที่ดินในการตรวจสอบการออกเอกสารสิทธิ์ที่ผ่านมา ส่วนเรื่องที่อยู่ในชั้นศาล การดำเนินการต่างๆก็เป็นอำนาจศาล ในช่วงที่ไปเริ่มทำงานเรื่องนี้ก็มีการถูกตั้งคำถามว่าสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนเป็นใคร มาทำให้ปัญหาที่ชาวบ้านจะยอมอยู่แล้วกลายเป็นปัญหามากขึ้นหรือเปล่า หรือหน่วยงานส่วนกลางเข้ามาทำงานแต่ไม่ต่อเนื่อง ปลดปล่อยให้จังหวัดต้องรับหน้ากับปัญหาชาวบ้านอีกหรือไม่ หรือในส่วนชาวบ้านเองก็มีการสะท้อนให้เห็นหลายครั้งแล้วที่หน่วยลงมาว่าจะแก้ปัญหาแล้วก็เงียบหายไป

การที่จะดำเนินการเรื่องนี้ให้ได้ความคืบหน้าจึงต้องมีการเกาะติดอย่างต่อเนื่อง หลายเรื่องที่เป็นข้อตกลงร่วมกันในการคณะกรรมการ คณะทำงาน หรือการประชุมสมัชชาของชาวบ้านเอง ถ้าไม่มีใครติดตามเกาะติดให้เกิดการทำงานต่อ ก็ยากที่จะได้ความคืบหน้า เพราะทั้งในส่วนของหน่วยงาน และชาวบ้านเองต่างก็มีการกิจเร่งด่วนในเรื่องอื่น โดยเฉพาะในส่วนที่ชาวบ้านพบว่าเมื่อมีการตกลงว่าจะทำอะไรร่วมกันแล้วต้องมีคนเข้าไปช่วยทำต่อเลยในช่วงที่กำลังอยากทำต่อ หรือการนัดหมายการไปทำงานต่อระหว่างชาวบ้านกับหน่วยงานก็ต้องมีผู้ประสานเกาะติดให้เกิดการทำงานในช่วงเวลาที่กำหนดชัดเจน เช่น การเสนอ ในการประชุมครั้งต่อไปที่ได้นัดหมายไว้แล้ว

นอกจากนี้ ยังมีอีกหลายเรื่องที่ได้เรียนรู้ แต่เนื่องจากไม่ได้เข้าไปร่วมในงานด้านนั้นๆ โดยตรงทำให้ไม่มีข้อมูลพอที่จะเขียนได้ เช่น การที่สื่อมวลชนมีการติดตามข้อมูล เกาะติดสถานการณ์ปัญหาที่ดินสีนามืออย่างต่อเนื่อง เช่น นสพ. โปสทูเดย์ รายการถึงลูกถึงคน ฯลฯ ก็เป็นส่วนสำคัญมากที่ทำให้ภาคการเมืองเร่งรัดให้หน่วยงานดำเนินการแก้ไขปัญหา แต่ทั้งนี้เมื่อช่วงเวลาล่วงเลยไป คงจะต้องหาวิธีการที่จะทำให้สื่อเกาะติดเรื่องราวเหล่านี้ต่อเนื่อง การทำงานกับแกนนำชุมชนในพื้นที่ประสบปัญหาซึ่งมีหลายองค์กร/เครือข่าย เกี่ยวข้อง ทั้งองค์กรที่ทำงานอยู่ องค์กรที่เข้าไปทำงานใหม่ ความไว้วางใจของชาวบ้านที่จะให้ข้อมูล ซึ่งขึ้นอยู่กับความไว้วางใจ/ ความหวาดระแวงสงสัย ส่วนเรื่องอื่นๆ ที่คงต้องติดตามเร่งรัดต่อไป คือ การดำเนินการตามมติคณะอนุกรรมการ ก็ได้เห็นชอบแนวทางไปแล้ว แต่หลายเรื่องมีขั้นตอนการดำเนินการหลายชั้น จึงถึงต้องเข้ากรม. ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องคงต้องร่วมกันติดตามอย่างต่อเนื่องต่อไป

ลำดับเหตุการณ์ การแก้ไขปัญหาที่ดินชุมชนผู้ประสบภัยธรณีพิบัติ 6 จังหวัด

21 ม.ค. 48 พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ รองนายกรัฐมนตรี ได้เป็นประธานในพิธียกเสาเอกชุมชน ทำนตรไทย จ.ภูเก็ต ปลุกสร้างบ้านในที่ดินราชพัสดุ และได้แวะเยี่ยมผู้ประสบภัยที่ศูนย์ที่พักชั่วคราวบางม่วง จ.พังงา ทำให้รับทราบว่าเป็นปัญหาสำคัญคือ ปัญหาที่ดิน

16 ม.ค. 48 เครือข่ายผู้ประสบภัย 6 จังหวัด ได้มีการสัมมนาวางแผนฟื้นฟูหลังประสบภัยพบว่าชุมชนผู้ประสบภัยส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในที่ดินที่ไม่ได้มีเอกสารสิทธิ์ของตนเอง แผนงานและข้อเสนอที่สำคัญ คือ แผนฟื้นฟูพัฒนาที่อยู่อาศัยและชุมชน

2 ก.พ. 48 ศูนย์ประสานสนับสนุนการแก้ไขปัญหาความยากจนภาคประชาชน (ศตจ.) ได้นำเสนอแผนปฏิบัติการฟื้นฟูชุมชนผู้ประสบภัยธรณีพิบัติผลการสัมมนา 26 ม.ค. 48 ซึ่งพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ได้สั่งการให้พลเอกสุรินทร์ พิกุลทอง ในฐานะกรรมการแก้ไขปัญหาที่บุกรุกที่ดินของรัฐ (กบร.) อนุกรรมการที่ดิน ศตจ. เป็นประธานการประชุมเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหา

15 ก.พ. 48 พลเอกสุรินทร์ พิกุลทอง เป็นประธานในการประชุมหารือนำเสนอภาพรวม สถานะ และปัญหาการครอบครองที่ดินรายพื้นที่ 32 ชุมชน ใน 5 จังหวัด ได้แนวทางการแก้ไขปัญหารายพื้นที่ ดังนี้

1. กรณีชุมชนที่อยู่ในที่จับจอง / ที่ตกสำรวจ ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกับชุมชนไปตรวจสอบว่าอยู่ในที่ดินเขตป่า/หรือที่ดินสาธารณะหรือไม่ ถ้าไม่มีปัญหาให้ดำเนินการออกเอกสารสิทธิ์ต่อไปได้
2. กรณีที่ชุมชนมีปัญหาแนวเขตไม่ชัดเจน/อยู่ในพื้นที่ที่เตรียมประกาศเป็นเขตอุทยานให้ใช้ภาพถ่ายทางอากาศเป็นหลักฐานการดำเนินการพิสูจน์สิทธิ์
3. กรณีชุมชนที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ดั้งเดิมในพื้นที่ชายหาด ให้ชุมชนสามารถอาศัยในบริเวณเดิมได้โดยมีการจัดปรับผังสภาพพื้นที่ให้ถูกสุขลักษณะ/ไม่กระทบต่อสิ่งแวดล้อม
4. กรณีชุมชนที่อยู่ดั้งเดิมโดยมีหลักฐานชัดเจนว่า อยู่มาก่อนประกาศเป็นที่สาธารณะ ให้ชุมชนสร้างในที่เดิมโดยใช้กฎหมายที่ดินมาตรา 9 และดำเนินมาตรา 10, 11 ต่อไป
5. กรณีปัญหาที่ดินมีความซับซ้อนและเป็นกรณีพิพาทระหว่างเอกชนกับเอกชน ให้ฝ่ายปกครอง (นายอำเภอ) ไปช่วยประนีประนอมเบื้องต้น และให้แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริง ซึ่ง กบร. เป็นประธาน

17 ก.พ. 48 คณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินรัฐ (กบร.) ได้มีคำสั่ง 2/2548 แต่งตั้งคณะทำงานสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการครอบครองที่ดินในพื้นที่ธรณีพิบัติ โดยพลเอกสุรินทร์ พิกุลทอง กรรมการ กบร. เป็นประธาน

21 ก.พ. 48 ฝ่ายเลขานุการคณะทำงานได้ไปประสานงานสำนักงานที่ดินจังหวัดภูเก็ต และจังหวัดพังงา เพื่อประสานข้อมูลที่ดินจากพื้นที่

24 ก.พ. 48 ประชุมแก้ไขปัญหาที่ดินพื้นที่ธรณีพิบัติครั้งที่ 2 นำข้อมูลพื้นที่ที่กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ประกาศว่าเป็นพื้นที่ประสบภัย 412 หมู่บ้าน 95 ตำบล 21 อำเภอ 6 จังหวัด มาเสนอให้จังหวัดและเครือข่ายชุมชนไปรวบรวมข้อมูลให้ชัดเจน

25-28 ก.พ. 48 ประธานและฝ่ายเลขานุการคณะทำงานตรวจสอบข้อเท็จจริงไปเยี่ยมพื้นที่ประสบภัยที่มีปัญหาที่ดิน

25-28 ก.พ. 48 จัดงานมหกรรมฟื้นฟูชีวิตชุมชน สร้างชีวิต หลังสึนามิ ที่โรงเรียนตะกั่วป่า

เสนาหกุล มีชาวบ้านผู้ประสบภัยและหน่วยงานเข้าร่วม 1123 คน ผู้เข้าร่วมสัมมนาในเวทีประชุมวันที่ 27 ก.พ. และในวันที่ 28 ก.พ. พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ได้กล่าวก่อนปิดการสัมมนาจะเร่งรัดการแก้ไขปัญหาที่ดิน

1 มี.ค. 48 คณะทำงานตรวจสอบข้อเท็จจริงได้เสนอเรื่อง ให้พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ เห็นชอบแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ดินตามทางของ กปร. และได้เสนอตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ธรณีพิบัติ 6 จังหวัด

2 มี.ค. 48 พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ประธาน กปร. ลงนามแต่งตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ธรณีพิบัติ 6 จังหวัด โดยพลเอกสุรินทร์ พิกุลทอง เป็นประธาน โดยมีแนวทางการทำงานตามแนวทางแก้ไขปัญหาของ กปร.

7 มี.ค. 48 นำเสนอความคืบหน้าผลการดำเนินงานแก้ไขปัญหาที่ดินในการประชุม ศตจ. ซาติ

10 มี.ค. 48 ประชุมคณะกรรมการแก้ไขปัญหาที่ดินพื้นที่ระบอบกษัตริย์พิบัติ ได้พิจารณากรอบแนวทางการดำเนินงานของคณะกรรมการฯ ตามแนวทางแก้ไขปัญหาที่ดินของ กปร. จึงได้มอบหมายให้แต่ละจังหวัดสำรวจข้อมูล และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ประสานชุมชน และองค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำงานในพื้นที่สนับสนุนให้ชุมชนจัดทำข้อมูลปัญหาที่ดิน

19-20 มี.ค. 48 ได้มีการจัดสัมมนา "แนวทางแก้ไขปัญหาที่ดินหลังสึนามิ" ที่อานดาบุรีรีสอร์ท จังหวัดพังงา โดยมีผู้เข้าร่วม รวม 12 คน

25 มี.ค. 48 การประชุมคณะกรรมการแก้ไขปัญหาที่ดินครั้งที่ 2/258 ได้นำเสนอรวม 48 หมู่บ้าน (26 พื้นที่ย่อย ใน 5 จังหวัด) และมีมติแต่งตั้งคณะกรรมการเพิ่ม 3 คน

8 เม.ย. 48 จังหวัดตรังจัดให้มีการประชุมคณะทำงานตรวจสอบข้อเท็จจริงระดับจังหวัด โดยรองผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานแต่ไม่สามารถในรายละเอียดได้ ที่ประชุมจึงไม่มีมติแต่งตั้งคณะทำงานสอบสวนข้อมูลระดับอำเภอตรวจสอบข้อมูลนำเสนอต่อไป

10-11 เม.ย. 48 เจ้าหน้าที่ที่ดิน เจ้าหน้าที่ป่าไม้ เจ้าหน้าที่ขนส่งทางน้ำ ชมชมประมงพื้นบ้าน องค์กรพัฒนาเอกชน และเจ้าหน้าที่ พอช. ได้ไปติดตามข้อมูลและประชุมในพื้นที่สรุปข้อมูล และเสนอแนวทางแก้ปัญหา เตรียมเสนอคณะกรรมการ 5 พื้นที่และติดตามข้อมูลเพิ่มเติมอีก 7 พื้นที่

18 เม.ย. 48 ประชุมคณะกรรมการแก้ไขปัญหาที่ดินฯ ได้ไปดูงานพื้นที่บ้านตาเซะ และประชุมสันจรที่ศาลากลางจังหวัดตรัง พิจารณาแนวทางแก้ปัญหาในพื้นที่ จ. ตรัง 5 พื้นที่และไปจัดทำข้อมูลต่ออีก 7 พื้นที่ ส่วน จ.สตูล ได้นำเสนอพิจารณา 6 พื้นที่ ไปจัดทำข้อมูลโดยให้นำเสนอคณะกรรมการในประชุมครั้งต่อไปอีกครั้งหนึ่ง

20 พ.ค. 48 เจ้าหน้าที่ที่ดิน เจ้าหน้าที่หน่วยงานในพื้นที่ ชมชมประมง พื้นบ้าน จ. ตรัง องค์กรพัฒนาเอกชน และ พอช. ร่วมสรุปข้อมูลรายละเอียดจำนวนครัวเรือน เขตพื้นที่ที่รังวัดและเสนอแนวทางการแก้ปัญหาในพื้นที่ร่วมกันมีการจัดทำข้อมูลอย่างชัดเจน จะทำให้เห็นรูปธรรม และแนวทางการแก้ไขชัดเจน

27 พ.ค. 48 ประชุมคณะกรรมการแก้ไขปัญหาที่ดินที่ จ. กระบี่ ได้พิจารณาแก้ไขปัญหาชุมชนใน จ. ตรัง จากเดิมได้เสนอมาทั้งหมด 12 หมู่บ้าน นั้นปรากฏว่ามี 4 หมู่บ้านที่อยู่ในกระบวนการแก้ไขปัญหาตามระบบปกติในเรื่องพิสูจน์สิทธิ์จึงได้เสนอให้คณะกรรมการพิจารณา 8 ชุมชนที่ได้มีการรังวัดขอบเขตพื้นที่โดยมอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการฯ ทำหนังสือแจ้งหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลที่ดิน ดำเนินการขออนุญาตตามระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อรองรับสิทธิ์การอยู่อาศัยของราษฎรเป็นการถาวรโดยการจัดทำแผนที่เพื่อประกอบการขออนุญาตตามระเบียบ ส่วนการแก้ไขปัญหาที่ดินใน จ.สตูล ได้ตั้งคณะทำงานแก้ไขปัญหาที่ดินและแนวทางแก้ไขปัญหามาแล้ว แต่ยังไม่ได้จัดประชุมร่วมจึงยังไม่สามารถเสนอพิจารณาได้ปัญหาที่ดินของเอกชนแหลมบ่อม จ.พังงา ได้มีมติขอให้กรมที่ดินตรวจสอบเอกสารสิทธิ์ที่ดินในบริเวณดังกล่าวให้เสร็จภายใน 15 วัน กรณีปัญหาที่ดินใน จ.กระบี่ กรณีชุมชนหัวแหลมในราษฎร 1 ครัวเรือนมี 1 สิทธิ์ ในการเลือก

ที่อยู่เดิม ส่วนเกาะพีพีให้ประสานกับองค์กรพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยว(อพท)และกรมโยธาธิการและผังเมืองเพื่อเร่งรัดดำเนินการ หลังการประชุมคณะอนุกรรมการฯได้ลงพื้นที่เกาะลันตา

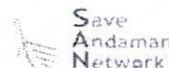
17 มิ.ย.48 พลเอกชิตชัย วรรณสถิตย์ ผอ.ศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจนแห่งชาติ (ศตจ.) ลงนามในคำสั่งแต่งตั้งคณะอนุกรรมการสนับสนุนการแก้ไขปัญหาที่ดิน เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่ประสบภัยพิบัติและพื้นที่อื่นที่เกี่ยวข้องโดยปลัดกระทรวงมหาดไทยเป็นประธาน พลเอกสุรินทร์ พิกุลทอง เป็นรองประธานคณะอนุกรรมการ

26 มิ.ย 48 ประธานและฝ่ายเลขานุการการประชุมได้ร่วมพบปะกับชาวบ้านในการสัมมนาการฟื้นฟูชุมชน หลังครั้งปีสึนามิ ปรีกษาหรือแนวทางแก้ไขปัญหาภัยกับแกนนำชุมชน และเยี่ยมพื้นที่ปัญหาที่ดินใน จ.พังงา 4 พื้นที่ คือชุมชนแหลมป้อม ชุมชนทับตะวัน ชุมชนทับยาง และบ้านโนไร่

ข้อมูลจาก
คณะกรรมการสิทธิในการจัดการที่ดินและป่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
คณะอนุกรรมการแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ประสบพิบัติ 6 จังหวัด
สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)
หนังสือพิมพ์โพสทูเดย์

รวบรวมบทความ มุมมองสถานการณ์โคลนยักษ์สีนามิ

โดย
คณะกรรมการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตย(ครป.)

เอกสารประกอบการประชุมเวทีสาธารณะ
การฟื้นฟูชีวิตชุมชน หลังภัยพิบัติโคลนยักษ์สีนามิ :
สิ่งท้าทายยุทธศาสตร์และข้อเสนอทางนโยบาย
โรงแรมมารีไทม์ปาร์คแอนด์สปรารีสอร์ท จังหวัดกระบี่
วันที่ 25-26 กันยายน 2548

บทเรียนหลังคลื่นยักษ์สึนามิ มุมมองและการเยียวยา

โดยคอลัมน์ มมองมุมใหม่ : รศ.ดร.พิชิต ลิขิตกิจสมบูรณ์, คณะเศรษฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์

กรุงเทพฯ รก 6 มกราคม 2548

คลื่นยักษ์สึนามิที่เข้าถล่มจังหวัดตลอดชายฝั่งทะเลอันดามันของไทย เมื่อวันอาทิตย์ที่ 26 ธันวาคม 2547 ได้กลายเป็นอุบัตินภัยธรรมชาติ ร้ายแรงที่สุดในประวัติศาสตร์ คลื่นยักษ์สึนามินอกจากจะสร้างความพินาศ ทางวัตถุและชีวิตแล้ว ยังได้ทำลายความเชื่อมั่นในจิตสำนึกส่วนลึกของคนไทยอีกด้วย

เราเคยภาควมใจหนักหนา ว่า ไทยนั้นโชคดีอย่างยิ่ง เพราะไม่อยู่ในข่ายที่จะมีภัยธรรมชาติครั้งยิ่งใหญ่ ไม่มีทั้งภูเขาไฟ แผ่นดินไหว น้ำท่วมร้ายแรง หรือภัยแล้งแบบสุดขั้ว

มีเพียงพายุไต้ฝุ่นหลายๆ ปีสักครั้งที่กลายเป็นตำนาน เช่น แผลมตะลุมพุก หรือพายุเกย์ ซึ่งเมื่อเทียบกับอุบัตินภัยในประเทศอื่นๆ แล้ว ก็นับว่ายังเล็กน้อย

ความเชื่อมั่นที่เข้าขั้นประมาทดังกล่าว เป็นสาเหตุที่ทำให้ทุกคนหัวเราะเยาะกระทั่งรุมประณามผู้เชี่ยวชาญที่ออกมาเตือนเมื่อหลายปีก่อน ถึงความเป็นไปได้ของภัยคลื่นยักษ์สึนามิ

บัดนี้ความเชื่อมั่นได้ถูกทำลายหมดสิ้น มลายสูญไปกับกระแสน้ำยักษ์ที่โหมกระหน่ำเข้ามาแล้วก็ถอยหายไปในวันนั้น

เราเรียนรู้อะไรได้บ้างจากมหาอุบัตินภัยสึนามิในครั้งนี้?

ประการแรก คลื่นยักษ์สึนามิในมหาสมุทรอินเดียเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ แม้ว่าจะเกิดขึ้นได้น้อยกว่าในมหาสมุทรแปซิฟิก แต่เมื่อเกิดขึ้นแล้ว จะมีความรุนแรงและสร้างความเสียหายหนักหน่วง เพราะชายฝั่งมหาสมุทรมีประเทศและประชากรอาศัยอยู่โดยรอบที่หนาแน่นกว่ามาก

ทางออกคือ ประเทศโดยรอบบริเวณนี้ ต้องมีระบบเตือนภัยล่วงหน้าร่วมกัน

นี่เป็นข้อสรุปที่ยอมรับร่วมกันแล้ว และได้มีความเคลื่อนไหวระดับนานาชาติ เพื่อจัดตั้งระบบเตือนภัยขึ้น โดยรัฐบาลไทยประกาศชัดเจน ว่า จะเข้าร่วมเป็นภาคีแน่นอน

ในส่วนประเทศไทยเอง ก็ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการเตือนภัยแห่งชาติขึ้นมาดูแลการเตือนภัยธรรมชาติทุกชนิดอย่างเป็นระบบ

ประการที่สอง อุบัตินภัยครั้งนี้แม้มีสาเหตุหลักจากธรรมชาติ แต่อีกส่วนหนึ่งก็มีสาเหตุจากมนุษย์ นั่นคือความล้มเหลวของไทยในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ

บริเวณชายฝั่งทะเลของไทยทั้งด้านอ่าวไทยและอันดามัน เต็มไปด้วยปัญหาการจัดการทรัพยากรที่ผิดพลาดและล้มเหลว

ในพื้นที่เศรษฐกิจมีการทำนาุ้งที่ทำลายภูมิทัศน์ และสภาพแวดล้อมอย่างรุนแรงยาวนาน ในขณะที่นอกชายฝั่ง ปล่อยให้มีการประมงเกินขนาดจนทรัพยากรอาหารในทะเลร่อยหรอ เกิดปัญหาชาวประมงไทยรุกร้าเขตแดนประเทศเพื่อนบ้านอยู่เสมอ

ในเขตท่องเที่ยว มีการทิ้งขยะลงทะเล ทำลายหรือขโมยปะการัง พันธุ์สัตว์และพืชบนบกตามแนวชายฝั่ง และในเขตอุทยานแห่งชาติ มีการรุกร้าชายฝั่งสาธารณะทั้งโดยชาวบ้านที่เข้ามาทำมาหากิน ทำที่พักอาศัย เปิดร้านอาหารค้าขาย รวมถึงการรุกร้าโดยกลุ่มนายทุนที่เข้ามาทำโรงแรมรีสอร์ท

ชายฝั่งของไทยจึงขาดระเบียบมากที่สุด มีตั้งแต่เพิง กระโจม บ้าน เกสท์เฮ้าส์ ร้านอาหาร ภัตตาคาร ร้านค้า ไปจนถึงคอนโดมิเนียม และอาคารโรงแรมหลายชั้น ทางเดินและถนนที่ยอกย้อน แออัดยัดเยียด ระเกะระกะ กีดขวางไร้ระเบียบ ไปตลอดแนวชายฝั่ง

จากสภาพของผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บ รวมทั้งคำบอกเล่าของผู้ที่รอดชีวิต จะเห็นได้ว่า น้ำทะเลที่สาหัสจัดไม่ใช่ มาตรการเดียว แต่ยังมีแนวชายฝั่งที่ไร้ระเบียบ ไร้ทางหนี เต็มไปด้วยเศษซากสิ่งของ ท่อนไม้ เหล็ก กระจก วัสดุก่อสร้าง อันตรายนานาชนิด ที่ทำให้มีผู้บาดเจ็บล้มตายจำนวนมากมาขนาดนี้

บทเรียนคือ ถึงเวลาแล้วที่ประเทศไทยจะต้องมีระบบการจัดการทรัพยากรชายฝั่งอย่างถูกต้องชัดเจน มีประสิทธิภาพ และไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวของใคร

ต้องมีมาตรการผลักดันทั้งชาวบ้านและกลุ่มนายทุน ที่บุกรุกแนวชายฝั่งสาธารณะและอุทยานออกไป โดยใน ส่วนของชาวบ้านนั้น รัฐบาลจะต้องมีมาตรการช่วยเหลือที่เหมาะสมด้วย

การสร้างสิ่งปลูกสร้าง ร้านค้า บ้าน ภัตตาคาร ดิกรสูงและรีสอร์ท รวมทั้งทางเดินและถนนตลอดแนวชายฝั่ง จะต้องมีการกำหนดและผังเมืองที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ที่ให้ได้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ แต่ก็ปลอดภัย สะอาด และเป็นระเบียบ โดยเราอาจศึกษาจากประเทศที่พัฒนาแล้ว ซึ่งมีประสบการณ์การบริหารทรัพยากรแนวชายฝั่งอย่างเป็น ระบบมายาวนานกว่า

ดูเหมือนว่า รัฐบาลก็ได้เรียนรู้บทเรียนนี้ ดังที่นายกรัฐมนตรีได้ประกาศอย่างชัดเจนแล้ว ว่า เราจะกลับไป เหมือนเดิมไม่ได้ แต่จะต้องมีการจัดระเบียบการใช้ประโยชน์จากชายฝั่งทะเลกันใหม่

หวังแต่เพียงว่า ไม่ใช่เพียงนายกรัฐมนตรี แต่ทั้งระบบราชการ ประชาชน ชาวบ้าน และกลุ่มทุนธุรกิจโรงแรม รีสอร์ทริมทะเลจะเข้าใจและยอมรับกฎกติกา เพื่อให้การแสวงหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากแนวชายฝั่งเป็นไปอย่าง ปลอดภัยและยั่งยืนยาวนาน

ประการที่สาม ที่ผ่านมา การกักเงินส่วนใหญ่อยู่มือในมือมูลนิธิการกุศลต่างๆ โดยเจ้าหน้าที่อาจมีการ อบรมมาบ้าง แต่ยังขาดการฝึกฝนในขั้นตอนวิธีการระดับสูง และไม่มีเครื่องมือ หรือเทคโนโลยีที่ดีพอ

เจ้าหน้าที่กักเงินทั้งหลายซึ่งแม้จะเจตนาดี และทุ่มเทกำลังกันสุดชีวิต แต่ก็แทบจะทำงานกันด้วยมือเปล่า มีเพียงถุงมือและผ้าปิดปากจุกเท่านั้น การทำงานก็ขาดการประสานร่วมมือกัน ระหว่างหน่วยงาน หรือมูลนิธิ เท่าที่ควร

ข้อนี้ต่างกันชัดเจนกับเจ้าหน้าที่กักเงินต่างชาติที่เข้ามาสนับสนุน ซึ่งมีเครื่องมือประจำกายอย่างครบถ้วน มีการ วางแผนดำเนินการ และลงมือทำงานเป็นขั้นตอนอย่างเป็นระบบ

เราจึงต้องการยกเครื่องระบบกักเงินทั้งหมด ตั้งแต่บุคลากร การฝึกอบรม เครื่องมือที่จำเป็นทั้งหนัก และเบา รวมถึงการเรียนรู้ขั้นตอนการวางแผน และการลงมือภาคสนามอย่างถูกต้อง เป็นระบบตามหลักวิชาการ โดย เราอาจเรียนรู้จากประเทศที่มีประสบการณ์มากเป็นพิเศษ เช่น สหรัฐอเมริกา หรือญี่ปุ่น

รัฐบาลจะต้องก้าวเข้ามารับผิดชอบจัดตั้งระบบกักเงินแห่งชาติอย่างเต็มตัว มีมูลนิธิการกุศล ต่าง ๆ เป็นกำลังสนับสนุน โดยให้การกักเงินเป็นหน้าที่อีกอย่างหนึ่งของรัฐ

การฟื้นฟูหลังสึนามิถล่ม ...ตัวอย่างจากญี่ปุ่น

โดยกาแฟดำ : กรุงเทพมหานคร 3 มกราคม 2548

หากเราจะเรียนรู้บทเรียนจากประเทศอื่น ที่เคยโดนเจ้าคลื่นยักษ์ tsunami ถล่ม การฟื้นฟูของเกาะ "โอกูซิริ" ทางใต้ของเกาะฮอกไกโด ของญี่ปุ่น น่าจะเป็นหนึ่งในหลายๆ แนวทางที่น่าจะนำมาพิจารณา

เกาะแห่งนี้ถูกคลื่นยักษ์สึนามิ ทำลายเกือบจะหมดสิ้นเมื่อปี 1993 และมันไม่ได้ให้เวลาเตรียมตัว รับแรงถาโถมอย่างหนักหน่วงเลย เพราะพอแผ่นดินไหวได้น้ำเกิดได้เพียง 3 นาที คลื่นยักษ์ก็วิ่งเข้าถล่มเกาะนี้พังเสียหายยับเยิน

ผู้คนอพยพกันไม่ทัน และคนตายกว่า 200 คน, บ้านเรือน, โรงแรม และสิ่งเพาะปลูกพังพินาศหมดสิ้น

เกาะโอกูซิริ แห่งนี้มีความละม้ายกับภูเก็ต และพังงา ตรงที่เคยเป็นหมู่บ้านประมง ต่อมากลายเป็นแหล่งท่องเที่ยว และมีความเหมือนกันอีกประการหนึ่งตรงที่ว่าชาวบ้านบนเกาะแห่งนี้เคยเชื่อว่าพวกเขาปลอดภัยจากคลื่นยักษ์ tsunami แน่ เพราะ "ไม่เคยเกิดเรื่องอย่างนี้มาก่อน"

แต่พอเกิดภัยธรรมชาติครั้งเดียว ทุกอย่างก็พังทลายต่อตา ชาวบ้านต้องร่วมมือกับรัฐบาลท้องถิ่น และรัฐบาลกลางที่โตเกียวช่วยกันสร้างเกาะนี้กลับมา

วันก่อน รายงานในหนังสือพิมพ์ Asian Wall Street Journal เล่าว่าวันนี้เกาะแห่งนี้กลับฟื้นคืนสภาพเดิมกลับมาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเหมือนเดิมด้วยมาตรการที่น่าสนใจคือ

1. สร้างกำแพงริมชายหาดยาว 14 กิโลเมตรและสูง 12 เมตรเพื่อเป็นกันชนหากคลื่นยักษ์กลับมาอาละวาดอีก ประเด็นนี้เป็นที่ถกเถียงกันบนเกาะพอสมควร เพราะมีความเป็นห่วงเรื่องทัศนียภาพ และความเป็นไปได้ที่เจ้าคลื่นยักษ์อาจจะมาถล่มจากอีกด้านหนึ่งของเกาะที่ไม่มี "กำแพงทะเล"

หลังจากถกเถียงกันอยู่นาน ก็ตกลงที่จะสร้างกำแพงริมชายหาดนี้ ใครไปที่นั่นวันนี้ก็จะเห็นกำแพงแห่งนี้ เป็นสัญลักษณ์ของการป้องกันภัยธรรมชาติของคนที่นี่

แน่นอนว่าผู้เชี่ยวชาญและผู้รู้ของเราจะมีแนวความคิดในเรื่องการสร้าง "กันชน" เป็นอีกแบบหนึ่ง ซึ่งก็ควรจะได้มีการพิจารณาให้รอบคอบ แต่แน่นอนว่า หลังเหตุการณ์ครั้งนี้แล้ว เราจะต้องนั่งลงพิจารณาหนทางป้องกันอย่างละเอียดถี่ถ้วนกว่าที่ผ่านมา

2. จัดระบบฝึกซ้อมหนีภัยสึนามิให้กับประชาชนบนเกาะอย่างสม่ำเสมอทุกปีอย่างจริงจัง เพราะเขาไม่ถือว่า การซ้อมเช่นนี้ จะสร้างความกลัวให้กับชาวบ้านหรือนักท่องเที่ยวอย่างที่เรเคยกลัวกันบนเกาะภูเก็ต เพราะเมื่อเราเผชิญกับความจริง เราจะทำให้คนที่อาศัยอยู่และผู้มาท่องเที่ยว มีความเชื่อมั่น ในระบบป้องกันภัยธรรมชาติของเรามากขึ้น

3. พิมพ์ "คู่มือป้องกันภัยธรรมชาติ" จำนวนมากแจกจ่ายให้ประชาชนทั่วไป เพื่อบอกกล่าวรายละเอียดว่า ด้วยขั้นตอนว่าใครจะต้องทำอะไรเมื่อเจอกับภัยที่คาดไม่ถึงอย่างนี้

4. วางเส้นทาง "หนีภัย" ไปที่สูงอย่างชัดเจน มีป้ายบอกเส้นทางหนีไปสู่จุดปลอดภัยอย่างจะแจ้งทั่วเกาะ

5. วางระบบที่จะส่งสัญญาณเตือนภัย ให้ประชาชนอพยพไปที่ปลอดภัยทันทีที่วัดแผ่นดินไหวได้ตั้งแต่ 4 บนมาตรวัดของญี่ปุ่น เพราะนั่นคือระดับความแรงของแผ่นดินไหวที่จะปลุกให้คนปกติตื่นอยู่แล้ว

ที่น่าสนใจคือระบบเตือนภัยนี้จะดังโดยอัตโนมัติเมื่อความแรงของแผ่นดินไหวถึงระดับที่วางเอาไว้โดยไม่ต้องอาศัย "วิจารณ์ญาณ" ส่วนตัวของเจ้าหน้าที่

และถ้าเสียงเตือนที่บ้านของทุกคนดัง คุณอพยพหนีไปที่ปลอดภัยที่เคยฝึกฝนเอาไว้ หากไม่เกิด tsunami คุณก็จะไม่ต่อว่าต่อขานเจ้าหน้าที่เกี่ยวข้อง เพราะนี่คือระบบอัตโนมัติที่ต้องเตือนภัยเพื่อจะเกิดเหตุร้าย

ที่ผู้คนตายมากในเหตุการณ์เช่นนี้ก็เพราะคำสั่งให้อพยพไปที่ปลอดภัยไม่มีจนกว่าเจ้าคลื่นยักษ์มันถล่มเข้าฝั่ง และถึงเวลานั้น ก็สายเกินกาลเสียแล้ว

6. สร้าง "พิพิธภัณฑ์สึนามิ" เพื่อเป็นเครื่องเตือนใจของคนบนเกาะ และผู้มาเยือนว่าเหตุร้ายทางธรรมชาติ ย่อมจะเกิดขึ้นได้เสมอ

พิพิธภัณฑ์ทำนองนี้มีประโยชน์อย่างยิ่งต่อคนรุ่นหลัง ในอันที่จะเข้าใจความเป็นมาความเป็นไป ของปรากฏการณ์ธรรมชาติที่เป็นภัยของคน อีกทั้งยังสามารถเฝ้าดู และเรื่องของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นบันทึกเอาไว้ให้ทุกคน เข้าใจ และมีความรู้สึกร่วมกัน ในการแสวงหาหนทางป้องกันภัยอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้นได้อีกโดยไม่มีใครรู้ล่วงหน้า

คนบนเกาะโอกูชิริ แห่งนี้บอกว่าเขาใช้เวลา 5 ปีในการฟื้นตัวกลับมาถึงจุดที่เกือบจะสมบูรณ์เหมือนเก่า แต่ วันนี้เขายังไม่อาจจะลืมความหฤโหดของธรรมชาติ และบทเรียนของการตั้งอยู่บนความประมาทแม้แต่นาทีเดียว เพราะแต่ละนาทียของความประมาทย่อมหมายถึงชีวิตของทุกคนบนเกาะแห่งนี้

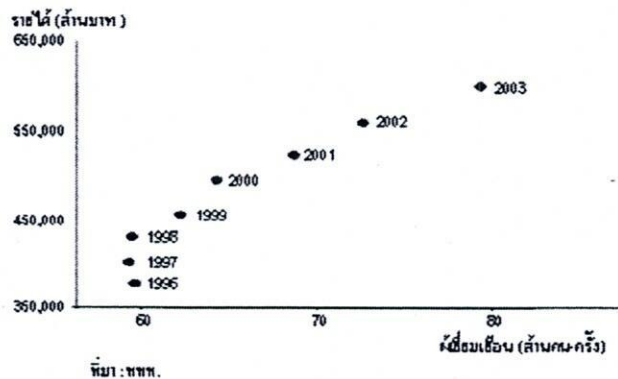
ท่องเที่ยวไทย ไปทิศไหนหลังสึนามิ

คอลัมน์ นอกรอบ โดย ดร.นิตินัย ศิริสมรรถการ

ประชาชาติธุรกิจ 3 กุมภาพันธ์ 2548 ปีที่ 28 ฉบับที่ 3659 (2859)

โศกนาฏกรรม ธรณีพิบัติจากคลื่นยักษ์สึนามิที่ถาโถมกระหน่ำเข้า 6 จังหวัดภาคใต้ นับว่าเป็นความสูญเสียครั้งใหญ่หลวง ในประวัติศาสตร์ของประเทศไทย การสูญเสียครั้งนี้มิใช่เป็นเพียงการสูญเสียทรัพย์สินของประชาชนหลายหมื่นล้านบาท แต่การสูญเสียที่สำคัญคือชีวิตมนุษย์อีกนับแสนทั่วโลก คนที่ยังมีชีวิตอยู่หลายคนก็อยู่ในสภาพที่ไม่ต่างจากคนตาย หลายคนไม่มีเครื่องมือทำมาหากิน และที่ยิ่งไปกว่านั้น หลายคนยังไม่รู้เลยว่าจะทำมาหากินไปเพื่ออะไร ? ทำไปเพื่อใคร ? เพราะคนที่เป็นที่รักของพวกเขาไม่มีชีวิตอยู่แล้ว

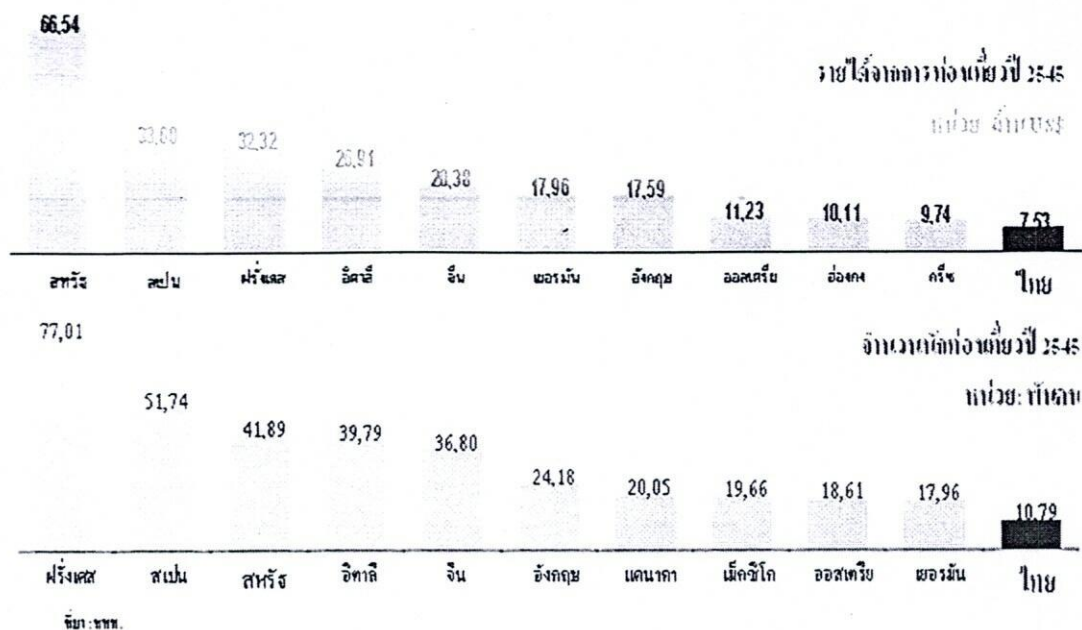
ผมติดตามข่าวแล้วก็รู้สึกหดหู่ สิ่งที่เคยไปแล้วเราคงเรียกอะไรกลับคืนมาไม่ได้แน่ครับ แต่ภายใต้ความโศกเศร้า ผมยังดีใจว่าน้ำใจชาวไทยต่อทั้งคนไทยเองและชาวต่างชาติที่ประสบเคราะห์กรรมในครั้งนี้ ไม่มีประเทศใดในโลกจะทัดเทียมได้ ที่เป็นห่วงที่สุดก็คือ หลังจากกระแสความห่วงใยนี้จะยังคงเหลืออยู่อีกหรือไม่ ? ชาวบ้านไม่มีงานทำ จากการที่เรือประมงเสียหาย จากการปิดกิจการและเลิกจ้างงานของเจ้าของธุรกิจที่ขาดทุน จากการไม่มีนักท่องเที่ยว อีกแค่ครึ่งปีข้างหน้า ยังมีธารน้ำใจเหล่านี้หลงเหลือไปช่วยมากน้อยแค่ไหน ?

รายได้หลักของชาวใต้ 6 จังหวัดมาจากการท่องเที่ยว ! ในภาวะที่การท่องเที่ยวไทยดิ่งวันดีคืน รายได้จากการท่องเที่ยวของ 6 จังหวัดก็เพิ่มขึ้นอย่างมากเป็นเงาตามตัว คาดว่าในปี 2547 ที่ผ่านมารายได้จากการท่องเที่ยวของ 6 จังหวัดนี้จะที่อยู่ระดับสูงถึงประมาณ 1.02 แสนล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 2.7 ของ GDP

เมื่อมาดูตัวเลขจำนวนนักท่องเที่ยวเฉลี่ย 3 ปีที่ผ่านมา แม้จังหวัดภูเก็ตจะมีนักท่องเที่ยวเฉลี่ยเป็นอันดับ 3 (ราว 4 ล้านคนต่อปี) รองจากจังหวัดชลบุรี (กว่า 5 ล้านคนต่อปี) และจังหวัดกาญจนบุรี (ราว 4.5 ล้านคนต่อปี) ก็ตาม แต่จังหวัดภูเก็ตเป็นจังหวัดที่เฉลี่ย 3 ปีแล้วมีรายได้จากผู้มาเยี่ยมเยือนมากที่สุด (กว่า 7 หมื่นล้านบาทต่อปี) ทั้งห่างอันดับ 2 คือชลบุรี (กว่า 4 หมื่นล้านบาทต่อปี) อย่างขาดลอย นั่นแสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวที่ภูมิภาคนี้เป็นนักท่องเที่ยวที่มีระดับ จังหวัดเหล่านี้ได้รายได้ต่อหัวนักท่องเที่ยวสูง ก็เพราะอย่างนี้แหละสิครับ ก่อนจะมีสึนามิรัฐบาลถึงได้มุ่งหวังให้จังหวัดภูเก็ต พังงา กระบี่ เป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับโลก และสวรรค์ของนักช้อปปิ้ง (world class holiday destination and shopping paradise)

การท่องเที่ยวในกลุ่ม 6 จังหวัด โดยเฉพาะจังหวัดภูเก็ต พังงา กระบี่ นี่จึงนับว่าเป็นตัวอย่างของการพัฒนาการท่องเที่ยวของไทย เนื่องจากที่ผ่านมาการท่องเที่ยวไทยเน้นการเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยว แต่ไม่ได้เพิ่มรายได้ต่อหัวนักท่องเที่ยวมากนัก ส่วนแบ่งรายได้จากการท่องเที่ยวของไทยในตลาดโลกยังคงทรงตัวที่อันดับ 17 ในช่วง 7 ปีที่ผ่านมา แม้ว่าจำนวนนักท่องเที่ยวไทยมีอันดับดีขึ้นจากอันดับที่ 22 ขึ้นมาอยู่ที่ 18 ในปี 2545

การที่นักท่องเที่ยวมาเรื่อยๆ แต่ไม่สร้างรายได้ให้แก่ประเทศ เป็นสิ่งที่ไม่พึงประสงค์อย่างยิ่ง สำหรับประเทศที่จะเอาดีทางการท่องเที่ยว ทั้งนี้เนื่องจากนอกจากนักท่องเที่ยวจำนวนมากดังกล่าว จะไม่นำรายได้มาให้ชาวบ้านไทยแล้ว การที่มีนักท่องเที่ยวจำนวนมากเป็นต้นทุนทางสังคมที่สำคัญ มีขยะมูลฝอยมากขึ้น ปัญหาอาชญากรรม ฉกชิงวิ่งราวมากขึ้น ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลาย ฯลฯ ดังนั้น หากประเทศไทยจะเอาดีทางด้านการท่องเที่ยวคงจะต้องมุ่งเน้นการเพิ่มรายได้ต่อหัวนักท่องเที่ยวมากกว่าการเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยว ซึ่งตรงนี้คงต้องดูจังหวัดแถบภูเก็ต พังงา และกระบี่ เป็นตัวอย่างนะครับ (ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวอาจแตกต่างกันแต่ละภูมิภาค ทั้งนี้แล้วแต่ว่าภูมิภาคไหนมีอะไรดี)

เปลี่ยนวิกฤตเป็นโอกาส ! จะดู 3 จังหวัดดังกล่าวเป็นตัวอย่างเสียหน่อย ก็ดันไม่เหลืออะไรให้ดูเสียแล้ว ! การที่ไม่เหลืออะไร ไม่ใช่เป็นสิ่งที่เลวร้ายเสมอไปหรอกครับ เราสามารถสร้างขึ้นใหม่ให้ดีกว่าเก่าได้ ประเทศไทยมีทรัพยากรธรรมชาติที่สวยงามอันดับต้นๆ ของโลก ซึ่งไม่ได้ถูกทำลายมากนัก เมื่อเทียบกับประเทศผู้ประสบภัยประเทศอื่น การสร้างขึ้นใหม่ของเราเริ่มจากภาพลักษณ์ของคนไทย ที่มีความเอื้ออาทรต่อนักท่องเที่ยว ทั้งในและต่างชาติ จนได้รับคำชมเชยผ่านสื่อมวลชนทั่วโลก แต่การสร้างขึ้นใหม่ที่ประสบความสำเร็จกว่าเดิม หรือการเปลี่ยนวิกฤตเป็นโอกาส ต้องการมากกว่านั้น !

ก่อนการถล่มของคลื่นสึนามิสำหรับเอกชน มีโรงแรมหัวดาวกี่โรง ? ดัชนีราคาตัวเองหรือไม่ ? มีการบุกรุกทำลายทรัพยากรธรรมชาติอันสวยงามหรือไม่ ? ฯลฯ สำหรับรัฐบาล มีการจัดสรรงบประมาณ การจัดสรรทรัพยากรบุคคลด้านการท่องเที่ยวเหมาะสมหรือไม่ ? มียุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของประเทศที่เหมาะสม กับโอกาสด้านการท่องเที่ยวของพื้นที่ และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวในภาพรวมของประเทศหรือไม่ ?

Land of Eco Health Agro
Tourism and Northern
Culture

พม่า
เมือฉางฉวน
ฉะเชิงเทรา
ลาว

Cultural Zone of SEA

Historical Zone & Natural Zone

Shopping Paradise and
World Exhibition,
Conference and MICE

Active Beach / Entertainment
complex

World Class Holiday
Destination

ข้าวจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 404 หน่วย งานที่ได้เข้า 4 กับ การท่องเที่ยว เมื่อวันที่ 27 ค.ค. 2547 ที่ โรงแรมสยามซิตี้ กรุงเทพฯ

การพัฒนาการท่องเที่ยวต้องทำอย่างบูรณาการ เหมาะสมกับโอกาสด้านการท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่ ภาคเหนือของเรามีอารยธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ มีธรรมชาติที่สวยงาม พื้นที่เพาะปลูกที่อุดมสมบูรณ์ ภาคอีสานมีการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน (South-east Asia : SEA) ทั้งอินโดจีน ลุ่มแม่น้ำโขง รวมทั้งเส้นทางแพรไหม ฯลฯ ภาคกลางมีโบราณสถานมากมาย มีสถานที่ท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ เชิงผจญภัย ทั้งชายหาดตลอดจนถึงลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา กรุงเทพมหานคร เป็นมหานครที่มีนักท่องเที่ยวมาแวะเวียนมาติดอันดับต้นๆ ของโลก การแวะเวียนทั้งเพื่อธุรกิจ เป็นทางผ่านไปท่องเที่ยวจังหวัดอื่นๆ ในไทยและภูมิภาค ในขณะที่ภาคตะวันออก และภาคใต้ของเรา มีชายหาดอันสวยงามเป็นที่น่าหลงใหลของนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ ในขณะที่ภาคตะวันออก มีทรัพยากรธรรมชาติที่สวยงามน้อยกว่าภาคใต้ แต่ภาคตะวันออกมีข้อได้เปรียบด้านการเดินทางที่สะดวก และมีแหล่งบันเทิงมากมาย

ท่องเที่ยวไทย ไปในทิศทางไหน หลังสึนามิ ? ตอบคำถามนี้ง่าย ๆ ก็คงต้องตอบว่า ขอให้การท่องเที่ยวในภาคใต้ของเรากลับมาเหมือนเดิม แต่หากเรามองปัญหาเป็นวิกฤต การท่องเที่ยวไทยคงไม่ไปไหน วนไปวนมา ก็กลับมาที่การแย่งตลาดกันเอง การเน้นจำนวนนักท่องเที่ยวแต่ไม่เกิดรายได้ ทรัพยากรถูกทำลาย ระยะเวลาที่ไม่มีใครมาเที่ยวอีก ถ้าหากเราถือเอาความหายนะครั้งนี้ลุกขึ้นมาสู้ ปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับจุดแข็งของพื้นที่และยุทธศาสตร์ของชาติโดยรวม การท่องเที่ยวไทย สดใสกว่าเดิมแน่นอนครับ ต่างชาติมิได้รักเฉพาะเมืองไทยครับ แต่ธารน้ำใจคนไทยยังเป็นที่เลื่องลือไปทั่วโลก !

ประชาชาติธุรกิจ หน้า 2

เปิดโอกาสคนในพื้นที่ร่วมฟื้นฟู

บทนำ : กรุงเทพมหานคร 5 มกราคม 2548

คลื่นยักษ์สึนามิ เมื่อวันที่ 26 ธ.ค.ปีที่แล้ว ได้สร้างความสูญเสียต่อชายฝั่งทะเลอันดามัน ของไทยอย่างมิอาจประเมินได้ โดยเฉพาะด้านการท่องเที่ยว ไม่เพียงแต่โครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยวของไทยที่ใช้เวลาพัฒนามานับสิบปีจะสูญสิ้นไปในพริบตาแล้ว ทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นแม่เหล็กดึงดูดนักท่องเที่ยวจากทั่วโลก ก็ได้รับความเสียหายไปด้วย แม้ว่าจะมีการประเมินว่าความเสียหายเหล่านี้ไม่มากอย่างที่คาดการณ์กันไว้ตั้งแต่แรก ซึ่งความสูญเสียที่เกิดขึ้นเหล่านี้ต้องใช้เวลาอีกหลายปีกว่าจะฟื้นฟูขึ้นมาให้อยู่ในระดับเดิมได้

อันที่จริง ชายฝั่งทะเลอันดามันของไทย ทรัพยากรทางทะเลที่เป็นตัวดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เผชิญกับปัญหาความเสื่อมโทรมอยู่แล้ว แต่เมื่อเผชิญกับคลื่นยักษ์ก็เท่ากับซ้ำเติมให้ทรัพยากรทางธรรมชาติเหล่านี้ยิ่งบอบช้ำ ซึ่งความพยายามของหลายฝ่ายที่จะพยายามฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติอย่างจริงจังถือเป็นเรื่องที่น่ายินดีอย่างยิ่ง เพราะอย่างน้อยจะเป็นพื้นฐานการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระยะยาว และในที่สุดแล้ว ประเทศชาติโดยรวมจะได้ประโยชน์จากความมั่งคั่งของธรรมชาติที่กลับคืนมาอีกครั้ง

ความพยายามเยียวยาผลกระทบที่เกิดขึ้นในขณะนี้อาจกล่าวได้ว่าไม่เพียงแต่ภาครัฐเท่านั้นที่ทุ่มเททรัพยากรที่หาได้ทั้งหมดลงไปช่วยเหลือ แต่ยังรวมถึงคนไทยทั้งสังคมต่างช่วยกันคนละไม้คนละมือเท่าที่จะสามารถทำได้ ดังนั้นเชื่อว่าการฟื้นฟูให้ทุกสิ่งทุกอย่างกลับคืนมาดังเดิมไม่ใช่เรื่องยากเย็นนัก แม้จะต้องใช้เวลาพอสมควร แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าความจริงใจในการแก้ปัญหาอย่างต่อเนื่องของหน่วยงานภาครัฐที่จะต้องเป็นแกนนำ เพราะมีเพียงภาครัฐเท่านั้นที่มีกำลังมากพอที่จะเข้าไปฟื้นฟู โดยให้ภาคประชาชนเป็นฝ่ายสนับสนุน

ดังนั้น ประเด็นที่ทำหายอย่างยิ่งของภาครัฐ คือ ความสามารถในการจัดการ ซึ่งแน่นอนว่า รัฐบาลของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ย่อมมีความสามารถในการจัดการค่อนข้างดีเยี่ยม ทั้งประสบการณ์การบริหารประเทศมาครบ 4 ปี และอำนาจทางการเมืองที่ค่อนข้างเบ็ดเสร็จ ซึ่งหากรัฐบาลแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเสร็จสิ้นแล้ว ก็หวังว่าจะเห็นรัฐบาลเริ่มเข้ามากำหนดทิศทางการพัฒนา และจัดการการใช้ทรัพยากรในพื้นที่ใหม่ เพื่อให้ทะเลอันดามันของไทยเป็นมรดกสืบทอดต่อคนรุ่นหลังสืบไป แม้จะเป็นเรื่องที่หนักหนาก็ตาม

เรื่องการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติเป็นสิ่งที่ไม่น่าเป็นห่วงมากนัก หากต้องการฟื้นฟูให้กลับคืนมา เพราะปัจจุบันเรามีความพร้อมทางเทคโนโลยีและความช่วยเหลือจากต่างประเทศมากมาย ที่เราสามารถนำมาใช้ได้ กล่าวคือความรู้เรื่องการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติไม่ใช่เป็นประเด็นปัญหาใหญ่อีกต่อไป แต่ที่มีปัญหานั้นจะเป็นประเด็นการใช้พื้นที่ของประชาชน และนักธุรกิจมากกว่า เพราะอย่าลืมว่าธุรกิจท่องเที่ยวในบริเวณชายฝั่งทะเลอันดามันของไทยมีประชาชนที่เกี่ยวข้องนับล้านคน ดังนั้น จึงไม่ใช่เรื่องง่ายในการจัดการนัก

เราเห็นว่า ประเด็นเรื่องการจัดสรรและแบ่งปันผลประโยชน์อันจะเกิดจากการใช้ทรัพยากรเป็นสิ่งสำคัญที่สุด โดยเฉพาะประชาชนเจ้าของพื้นที่ เพราะนอกจากเป็นการเยียวยาผลกระทบที่เกิดขึ้นแล้ว ยังเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเจ้าของพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการฟื้นฟูด้วย การมีส่วนร่วมของประชาชนเท่านั้นที่จะทำให้การพัฒนาที่ยั่งยืนได้ ซึ่งเราเห็นด้วยกับการจัดระเบียบใหม่ของรัฐบาล แต่การจัดระเบียบใหม่ต้องมีประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วม หากขาดสิ่งนี้เสียแล้วเป็นเรื่องที่สูญเสียอย่างมาก หากทุกอย่างจัดการโดยอำนาจรัฐเพียงอย่างเดียว เพราะจะทำให้โอกาสที่ประชาชนเจ้าของพื้นที่จะถูกกันออกไปมีมากขึ้น และปัญหาความขัดแย้งก็จะตามมา ซึ่งเท่ากับว่าโอกาสในการฟื้นฟูระยะยาวก็เป็นไปได้ยาก

การดูแลตนเอง ของผู้ช่วยเหลือผู้ประสบภัย

โดย สุวัฒนา ศรีพันธ์ผล สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์

มติชนรายวัน 6 มกราคม 2548 ปีที่ 27 ฉบับที่ 9798

หากท่านผู้ปฏิบัติงานช่วยเหลือผู้อื่นในภาวะภัยพิบัติ สิ่งที่ท่านเผชิญในขณะที่ทำการช่วยเหลือก็คือ สถานการณ์อันซบมุนวุ่นวาย สับสน ซากปรักหักพัง รวมทั้งกลิ่น และสภาพศพที่เริ่มเปลี่ยนแปลง ความเจ็บปวดและ น้ำตา ของผู้สูญเสีย

ผู้ปฏิบัติงานช่วยเหลือในภาวะภัยพิบัติมีความเสี่ยงต่อการเป็น "เหยื่อมือสองของภัยพิบัติ" ในขณะที่ท่านต้องปฏิบัติ ตรายาคตรา ในช่วงระยะเวลาอันยาวนาน ภายใต้สถานการณ์อันจำกัดต่างๆ บางรายอาจต้องทำงานเสี่ยงชีวิต ขาดสิ่ง อำนาจความสะดวกเพราะต้องปฏิบัติงานในพื้นที่เป็นระยะทางยาวไกล ไม่มีระบบการสนับสนุนที่คุ้นเคย ต้องปรับตัว เข้ากับระบบใหม่ในขณะที่ปฏิบัติการ หัวหน้างานในพื้นที่อาจมีวิธีสั่งการหรือปฏิบัติงานที่แตกต่างกันออกไป

กฎเกณฑ์ต่างๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงโดยไม่มีการแจ้งล่วงหน้าหรือแจ้งในระยะเวลาอันสั้น สิ่งเหล่านี้ล้วน แล้วแต่เป็น "ที่มาของความตึงเครียด" ในขณะที่ท่านต้องทำงานตอบสนองความต้องการของผู้ประสบภัย ซึ่งเป็น ผู้รับบริการโดยตรง

ผู้ปฏิบัติงานส่วนใหญ่มักจะเป็นผู้มีแนวโน้มชอบอุทิศตนเพื่อการช่วยเหลือผู้อื่นและมีลักษณะ "ชอบความ สมบูรณ์แบบ"

ลักษณะภายในตัวท่านเช่นนี้เป็นเสมือน "แรงผลักดัน" ให้ท่านยังทำงานหนักและไม่ค่อยพอใจแม้ว่างานนั้นจะ ลุล่วงไปแล้ว แต่ท่านมักจะตกอยู่ในภาวะที่ยังมีงานอีกมากมายที่ยังไม่สามารถทำได้ ซึ่งมันทำให้ท่านลึ้มซึมกับ ความพยายามและงานที่ท่านได้ช่วยกันทำสำเร็จลุล่วงไปแล้ว

ภาวะคับข้องใจดูเหมือนจะเป็นเรื่องที่ท่านต้องเผชิญจนเป็นปกติ อารมณ์ขันของท่านหายไป

ผู้ปฏิบัติงานด้านภัยพิบัติจึงมักรู้สึกอ่อนล้า และโกรธง่าย ความรู้สึกโกรธมักจะเริ่มผุดขึ้นมาเมื่อเวลาผ่านไป ท่านอาจรู้สึกโกรธสิ่งต่างๆ ได้ง่าย ไม่ว่าจะเป็นผู้ร่วมงาน เหยื่อภัยพิบัติ และสื่อมวลชน ท่านอาจรู้สึกขมอารมณ์ได้ยาก จนกลายเป็นเรื่องบาดหมางระหว่างบุคคล โดยที่ท่านลึ้มไปว่านั่นเป็นปฏิกิริยาของท่านต่อความเหนื่อยล้า ในขณะที่ ท่านต้องมองเห็นแต่ความสูญเสียของผู้อื่น ความรู้สึกหนึ่งที่อาจเกิดขึ้นได้ คือความรู้สึกผิด

แล้วท่านจะจัดการอย่างไร เมื่อสิ่งที่ท่านกำลังปฏิบัติต่อผู้ประสบภัย คือของขวัญต่อตัวท่านเอง เวลาที่ท่านให้ เขา และการดูแลเอาใจใส่ของท่าน เป็นของขวัญที่ท่านได้นำไปมอบให้

ของขวัญที่ท่านไม่อาจจะเป็นผู้ให้ได้ ถ้าหากท่านกลายเป็นเหยื่อของภัยพิบัติเสียเอง

หลายท่านอาจเพิ่งมีประสบการณ์เป็นครั้งแรก ภาพเหตุการณ์ของสิ่งที่เกิดขึ้น ซากปรักหักพังและการทำลาย ภาพของผู้บาดเจ็บและผู้เสียชีวิตเหล่านี้ล้วนเป็นภาพความเป็นจริงที่เราไม่ได้พบเจอในชีวิตประจำวัน และการเอาชนะ ความรู้สึกเหล่านี้ก็ไม่ใช่ว่าเรื่องที่จะทำได้เพียงข้ามคืน ในตัวเราแต่ละคนล้วนมีขมกมของความหวาดกลัวที่ซ่อนเร้นอยู่ ความหวาดกลัวที่ว่าแม้แต่เราหรือคนที่เรารักก็อาจตกเป็นเหยื่อของความหายนะที่เกิดขึ้นนี้เช่นกัน จำเป็นที่ท่านต้อง เข้าใจและมองเห็นอารมณ์ภายในของตนเอง เพื่อที่จะพูดคุยบอกเล่าความรู้สึกของตัวท่าน ให้กับผู้อื่นได้รับฟัง

แม้ว่าขณะปฏิบัติงานท่านอาจทำหน้าที่ราวกับไม่ใช่มนุษย์ ความตึงเครียดอันเนื่องมาจากการทำให้เกิดขึ้นได้ เสมอ ความรู้สึกเหน็ดเหนื่อย สับสน เจ็บปวด และกลัว เป็นประเด็นสำคัญ ซึ่งทั้งผู้ปฏิบัติงานและผู้ประสบภัยจำเป็นที่ จะต้องเข้าใจถึงผลของมัน และพยายามจัดการกับความรู้สึกเหล่านี้

กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการผ่อนคลายความตึงเครียด เป็นสิ่งจำเป็น ลองใช้เวลาเดินเล่นผ่อนคลายอารมณ์ หลังพักรับประทานอาหาร หรือในช่วงเวลาพัก พูดคุยกับเพื่อนผู้ร่วมงาน หัวหน้างาน หรือกับเจ้าหน้าที่ด้านสุขภาพจิต หากเวลาออกไปรับประทานอาหารเย็น ดูภาพยนตร์ หรือฝึกปฏิบัติผ่อนคลายลมหายใจจะช่วยลดความรู้สึกตึงเครียดได้ มาก

ในระหว่างปฏิบัติงานก็ภัย ท่านควรจะต้องดูแลตนเอง เรื่องการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ หลีกเลี่ยงการดื่ม เครื่องดื่มที่มีคาเฟอีนและแอลกอฮอล์จำนวนมาก ออกกายบริหารสม่ำเสมอ และนอนพักผ่อนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ จะช่วย ทำให้ท่านมีพลังกำลังที่จะปฏิบัติงานต่อไปได้ด้วยความเข้มแข็ง อดทน

ผู้ที่เป็นหัวหน้างานปฏิบัติการก็ภัยในภาวะวิกฤตจำเป็นที่จะต้องเข้าใจการจัดการสลับเวรปรับตารางการทำงาน เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานได้พักผ่อน หรือพักในช่วงสั้นๆ ปรับเปลี่ยนการปฏิบัติหน้าที่ให้เหมาะสมกับบุคคล สำหรับ ผู้ปฏิบัติงานเมื่อถึงเวลาผลัดเปลี่ยนเวร ท่านควรกลับไปพักผ่อนให้เต็มที่ และให้เวลาตนเองเพื่อ "เติมพลัง" ของท่าน

ขอให้ทุกท่านมีทั้ง "พลังกาย และพลังใจ" เพียงพอเสมอที่จะมอบของขวัญด้วยการทำงานเพื่อผู้ประสพภัย และอย่าลืมนชื่นชมกับความพยายามของตนเองที่ทำงานผ่านไปในแต่ละครั้ง

หมายเหตุ : สายด่วน สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ โทร.0-2354-8300 <http://www.icamtalk.com/>

หน้า 6

วิธีรับมือสึนามิในอนาคต

ดร. โสภณ พรโชคชัย ประธานกรรมการ มูลนิธิประเมินค่าทรัพย์สินไทย

กรุงเทพมหานคร วันที่ 6 มกราคม 2548

ที่เมืองฮิโล (Hilo) ในหมู่เกาะฮาวาย มีคำกล่าวว่า "สึนามิเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตของเรา ในการวางแผนเมือง ฮิโล เราจำเป็นต้องตระหนักว่า มันยังมีอีกและอาจใหญ่กว่าที่เคยมีมาก่อน เพราะฮาวายเป็นบริเวณที่เกิดสึนามิบ่อยที่สุดในโลกคือปีละหน แต่ของไทยและมหาสมุทรอินเดีย อาจเกิดขึ้นร้อยปีหน (หลังภูเขาไฟภรรกะตัวระเบิดเมื่อปี พ.ศ.-อาการที่ถูกกระทบ เพราะอาจพังลงมาได้อีก ยิ่งกว่านั้นทางองค์กรฯ ยังเตือนอย่างละเอียดอีกเช่นว่า เวลากลับเข้าบ้านต้องระมัดระวัง (เมื่อพังลงมา) อย่าเปิดเครื่องใช้ไฟฟ้าจนกว่าทางกระแสจะแจ้ง เปิดหน้าต่าง ประตู เพื่อไล่ความชื้น ดักโคลนที่ยังเปียกออกก่อนแห้ง และตรวจดูว่าอาหารยังมีอยู่มากน้อยเพียงใด และน้ำประปายังสามารถใช้ได้หรือไม่

สิ่งที่ควรรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับสึนามิ

สิ่งก่อสร้างที่สูงไม่เกิน 15 เมตร จากระดับน้ำทะเลและตั้งอยู่บนพื้นราบในระยะจากชายหาด 1.5 กิโลเมตร มีโอกาสจะถูกคลื่นสึนามิซัดได้ อาคารที่เราพบว่า น้ำลงเร็วผิดปกติ (ประมาณ 500 เมตรจากฝั่งที่พบที่ภูเกิด) คืออาคารของคลื่นสึนามิ คนตายจากคลื่นสึนามิมักเกิดจากการจมน้ำ ในการบริจาสสิ่งของจะต้องมีการเตรียมแผนการแจกจ่าย (จะได้ไม่เกิดการเดินขบวนเหมือนที่ฟิฟ) และอาสาสมัครกู้ภัยควรมาจากหน่วยงานที่น่าเชื่อถือ และได้รับการฝึกฝนมาดี (จะได้ไม่ "รูดทรัพย์" จากศพผู้ตายเช่นที่เป็นข่าว)

สำคัญที่สุดคือชุมชน

ชุมชนควรได้รับการศึกษาต่อเนื่องถึงสึนามิคล้ายกับในญี่ปุ่นที่มีการเตรียมตัวมานานนับสิบปีก่อนเกิดแผ่นดินไหวครั้งใหญ่ในโกเบปี พ.ศ.2538 ชาวบ้านควรได้รับความรู้และมีการฝึกซ้อมเป็นระยะ เพื่อไม่ให้แตกตื่นและยังจะสามารถช่วยเหลือผู้อื่น เช่น นักท่องเที่ยว การออกข่าวสารผ่านสื่อมวลชนแขนงต่างๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การศึกษานั้นไม่ใช่การรบกวนบรรยากาศการลงทุนทางธุรกิจ แต่จะกลับเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับธุรกิจ และนักท่องเที่ยวมากกว่า ความเสียหายของไทยมูลค่า 4 หมื่นล้านบาทหรือเท่ากับจีดีพี 0.3% นั้น เป็นเพียงตัวเลขเบื้องต้น ค่าเสียหายทางอ้อมยังต้องประเมินให้ละเอียดกว่านี้อีก

อย่าลืมว่าสึนามิเป็นเพียงภัยอย่างหนึ่ง ยังมีภัยที่เราไม่คุ้นเคยและควรเตรียมพร้อมอีกหลายรายการ เช่น เชื้อนพิษ แผ่นดินไหว ฝนแล้ง (ข้าซาก...จนเคยชิน) ร้อนจัด (จนตาย) ไฟป่า น้ำท่วม พายุ แผ่นดินถล่ม (น้ำก้อ/กระทุบ - ป่านนี้ไม่รู้เลิกล้อมคอกหรือยัง) นิวเคลียร์ ตลอดจนการก่อการร้าย ขออนุญาต "list" ไว้ เพื่อจะได้รับป้องกันแทนการล้อมคอก

พลิกฟื้นท่องเที่ยวไทยหลัง "สึนามิ"

ธุรกิจไทยสู่โลก : เกียรติศักดิ์ จักรเขื่อนนาถ

กรุงเทพธุรกิจ 10 มกราคม 2548

ความสูญเสียของมนุษยชาติในครั้งนี้ ได้ทำลายอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทย อินโดนีเซีย ศรีลังกา ไปอย่างย่อยยับ ความย่อยยับของโรงแรมชั้นหนึ่ง และระดับกลางกว่า 2 หมื่นห้อง ย่อมมีความเสียหายกว่า 3 หมื่นล้านบาท เข้าไปแล้ว หากนับรวมเอาอาคารพาณิชย์ บ้านเรือนที่อยู่อาศัย และสิ่งก่อสร้างอื่นก็คงมีมูลค่าเสียหายไม่น้อยกว่ากันสักเท่าใดนัก

ภูเก็ตและพังงา เป็นแหล่งท่องเที่ยวของกลุ่มนักท่องเที่ยวกระเป๋าหนัก จึงทำให้เกิดความวิตกว่า รายได้จากการท่องเที่ยวของประเทศ จะขาดหายไปอย่างน้อย 1 ใน 3 หรือเป็นมูลค่านับแสนล้านบาท นี่ยังไม่นับธุรกิจต่อเนื่องที่สนับสนุนการท่องเที่ยว แม้ว่าเราจะพยายามเร่งฟื้นฟูสถานท่องเที่ยวของเรา ให้พร้อมในการรับนักท่องเที่ยวได้ภายในเวลาอันสั้นก็ตาม แต่เรายังไม่สามารถวางใจได้เสียทีเดียว เพราะการท่องเที่ยวในช่วงนี้ เป็นระยะที่เรียกว่า "High Season"

การยกเลิกจองห้องพักในช่วงที่ผ่านมา ยืนยันได้ว่า โอกาสของปีนี้น่าจะหมดไปแล้วสำหรับภูเก็ต และพังงา เพราะฤดูท่องเที่ยวของปีนี้ จะเหลือเพียง 3 เดือนเท่านั้น แม้การฟื้นฟูด้านกายภาพจะทำได้ แต่ด้านจิตใจของนักท่องเที่ยวที่จะเรียกคืนมาภายในเวลาชั่วข้ามคืนได้

นอกจากนี้การวางแผนท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวมีอาชีพเหล่านี้ เขากำหนดการเดินทางทั้งภูมิภาค และที่ยอดฮิตก็เป็นภูเก็ต พังงา และเกาะสมุยของไทย กับบาหลีของอินโดนีเซีย แกมบางส่วนอาจจะแวะที่ศรีลังกา แต่เป็นส่วนน้อย เมื่อเป็นเช่นนี้ก็ย่อมส่งผลกระทบต่ออย่างไม่ต้องสงสัย

ถ้ามองในแง่ของ GDP เราอาจจะไม่เสียหายมากนัก เพราะการฟื้นฟูทางกายภาพ และการอัดฉีดเงินช่วยเหลือลงมาจากภาครัฐ และเงินช่วยเหลือจากแหล่งต่างๆ ย่อมทำให้เกิดการปรับยอดของ GDP ได้ ภาคเศรษฐกิจที่จะเติบโตทันทีทันใด ได้แก่ การก่อสร้าง ธุรกิจการเงิน และธุรกิจค้าปลีก คำสั่ง แต่เป็นการเติบโตจากสถานะที่ไม่ใช่ปกติ

ในการบันทึกถึงมหันตภัยที่รุนแรงที่สุด 10 อันดับของโลก ที่มีผู้เสียชีวิตมากที่สุดของโลกในรอบ 1,149 ปี ปรากฏว่า จีนประสบภัย 4 ครั้ง (ในปี ค.ศ.1556, 1920, 1927, และ 1976) อิหร่าน 2 ครั้ง (ในปี ค.ศ. 856, และ 893) ซีเรีย ญี่ปุ่น อิตาลี และเติร์กเมนิสถาน (ในปี ค.ศ. 1138, 1908, และ 1948) หากนับความรุนแรงกันแล้วปรากฏว่า "สึนามิ" ในฝั่งแปซิฟิกยังมีความรุนแรงมากกว่าด้านอันดามัน (ถ้าดูจากสถิติผู้เสียชีวิต)

ข้อที่น่าสังเกตเกี่ยวกับการใช้สถิติ เช่น 1) ความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่ในหนึ่งพันปีก่อน หรือในหลายสิบปีก่อนย่อมมีความหนาแน่นน้อยกว่าเป็นอย่างมาก 2) อาคารและสิ่งปลูกสร้างยังคงมีความแข็งแรงน้อยกว่าอาคารในปัจจุบัน 3)ความเข้าใจเกี่ยวกับ "สึนามิ" ยังไม่มีเลย หรือมีจำกัด หากจำนวนผู้เสียชีวิตใกล้เคียงกันแล้ว ก็น่าจะแน่ใจได้เลยว่า ความรุนแรงในอดีตมีมากกว่าในปัจจุบันหลายเท่าตัว

นักวิชาการ และผู้ทรงคุณวุฒิด้านผังเมือง วิศวกร และสิ่งแวดล้อม ของประเทศต่างมีความพยายามในการเตือนภัยเรื่องแผ่นดินไหวอยู่บ่อยครั้ง แต่ผมไม่ค่อยได้ยินถึงการเตือนภัยเรื่อง "สึนามิ" สักเท่าใดนัก ผมได้พยายามสมมติว่าถ้าตัวเองและครอบครัวอยู่ในเหตุการณ์ เราจะวิ่งหนีไหม คำตอบคือ "ไม่วิ่ง" เพราะเรา "ไม่มีความรู้" และ "ไม่มีประสบการณ์" เกี่ยวกับคลื่นมหาภัยนี้

มันมาจากได้นำจันมากระแทกกำแพง คือ ชายฝั่งและอาคารด้วยความเร็วกว่า 500 กิโลเมตรต่อชั่วโมง คุณด้วยปริมาณน้ำในทะเล ดังนั้นมันจึงมีอำนาจเพียงพอที่จะกระแทกเกาะทั้งเกาะให้สูญหายไปได้ในพริบตา นับประสาอะไรกับอาคารที่อยู่ในทิศทางการไหลของมัน

มนุษย์ไม่มีทางเอาชนะธรรมชาติได้ สิ่งที่มีมนุษย์ผู้ฉลาดที่สุดสามารถทำได้ คือ เรียนรู้ธรรมชาติให้มากที่สุด ผมมีความเชื่อโดยบริสุทธิ์ใจว่า มนุษย์ทั้งโลกไม่ว่าจะเป็นอัจฉริยะระดับใดก็ตาม ยังมีความเข้าใจ "สึนามิ" อย่างจำกัด เราจึงไม่สามารถ

คาดหมายผลเลิศใดๆ จากการสร้างสัญญาณเตือนภัย หรือความเก่งที่เราเชื่อไม่ว่าจะเป็นความเก่งก่อน หรือหลังเหตุการณ์ก็ตาม

ถึงเวลาแล้วที่เราต้องตระหนักถึงความเสี่ยงเหล่านี้ เรียนรู้มัน คำนวณให้ออก และหาทางที่จะลด หรือรับมืออย่างมีหลักวิชา และเต็มไปด้วยสติ ความเสี่ยงเช่นนี้เป็นความเสี่ยงในระบบธรรมชาติ ที่มนุษย์ต้องเผชิญกับมันอย่างไม่มีทางหลีกเลี่ยงได้

หากพูดแบบการบริหารความเสี่ยงในสมัยนิยม ก็คือ ต้องคำนวณถึงความเสี่ยงในการประกอบธุรกิจท่องเที่ยวในบริเวณนี้ และนักท่องเที่ยวที่มีความรู้มาก (ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีเงิน และเราก็อยากได้เป็นลูกค้า) ก็มักจะใช้แนวคิดเดียวกันมาประเมินความเสี่ยง การลดความเสี่ยงทางธุรกิจโดยทำประกันภัย และประกันชีวิต น่าจะช่วยให้ด้านเดียว คือ ด้านเศรษฐกิจ แต่ไม่สามารถช่วยความกลัว หรือสภาวะจิตใจ หากสภาพจิตใจที่ยังหวาดระแวงนานไปย่อมจะเปลี่ยนสภาพเป็นความเชื่อฝังใจที่จะเล้าขานเป็นตำนาน

ผมอยากจะเอาใจช่วยให้การท่องเที่ยวไทยฟื้นฟูโดยเร็วที่สุด โดยการพลิกฟื้นอย่างมียุทธศาสตร์ และมีสติ ผมขอเสนอข้อสังเกตสำหรับท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อมในการเร่งรัดฟื้นฟูดังนี้ครับ

1) ธรรมชาติได้จัดระเบียบการใช้ธรรมชาติให้แก่มวลมนุษย์ ระเบียบเช่นว่านี้ดีกว่าระเบียบที่บังคับไว้ในกฎหมายผังเมือง ผู้มีอำนาจจัดระเบียบใช้พื้นที่ชายฝั่งทะเล ไม่ว่าจะเป็นการออกกฎหมาย และบังคับใช้กฎหมาย ให้ยึดแนวทางที่ธรรมชาติให้มาเป็นหลักสำคัญในการออกกฎหมาย อย่าได้ยึดตามความเชื่อ หรือตามอำนาจที่ตนมีอยู่เพียงชั่วขณะ เพราะธรรมชาติมีความมั่นคง และเที่ยงธรรมเสมอมา

2) การจัดโซน และมาตรฐานอาคารกับสิ่งปลูกสร้างในพื้นที่เสี่ยงภัย ควรแบ่งตามระดับความเสี่ยง รัฐควรเร่งรัดออกกฎหมาย หรือมาตรการให้มีผลบังคับใช้แก่ชายหาดทุกแห่งที่มีโอกาสรับมหาภัย "สึนามิ" ไม่ว่าจะเป็นภูเก็ต พังงา กระบี่ สมุย พัททยา

3) ใช้อำนาจรัฐจัดการกับผู้ที่มีอิทธิพลในการหากินกับธุรกิจท่องเที่ยวต่างๆ กลุ่มคนเหล่านี้มีส่วนอย่างมากในการทำให้เกิดการสูญเสียเป็นทวีคูณ ไม่ว่าจะเป็นการสร้างพื้นที่การค้าแออัดที่รูก้าเข้าไปในหาด การตั้งร้านค้าริมหาด

4) ภาครัฐและเอกชนร่วมกันจัดทำแผนการฟื้นฟูธุรกิจท่องเที่ยว อย่าปล่อยให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งทำการฟื้นฟู เพราะจะไปคนละทางสองทาง และผลที่ออกมาจะกลายเป็นสิ่งมหัศจรรย์หลัง "สึนามิ" ทั้งนี้เพราะ "จิตวิญญาณของคนในภาครัฐกับภาคเอกชนยังคงแตกต่างกันมาก"

5) ไทยร่วมกับประเทศต่างๆ เสนอความจริงเกี่ยวกับเหตุการณ์ให้มากที่สุด และต้องไม่เป็นการพูดด้านเดียว เพราะเหตุการณ์คราวนี้สั่นสะเทือนความรู้สึกไปยังคนทั้งโลก ซึ่งต่างเชื่อว่าการฟื้นฟูต้องใช้เวลานานหลายเดือน เราอย่าพยายามสร้างภาพว่าเราพร้อมภายในสัปดาห์เลย เราควรแจ้งความพร้อมตามวิถีปกติจะได้ผลสูงกว่าการพยายามปิดฟ้าด้วยฝ่ามือ

6) ให้ความสำคัญในการฟื้นฟูบุคลากรต่างๆ กับการฟื้นฟูกายภาพ ซึ่งรัฐบาลได้ทำไปมากแล้ว แต่เอกชนควรที่จะเร่งสร้างบุคลากร และรักษาทรัพยากรที่ตกงานเหล่านี้ให้ผ่อนหนักเป็นเบา

7) ธรรมชาติให้วงการท่องเที่ยวของโลกได้รู้ถึงแหล่งท่องเที่ยวชายทะเลที่ยังมีความพร้อมอยู่ อาทิ พัททยา สมุย ภูเก็ต โดยอย่าพยายามยึดยึดแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นภูเขาผาผาดแทนชายทะเลเลย เพราะนักท่องเที่ยวเป็นคนละกลุ่มกัน

หากมองอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทยในมุมมองของการสร้างความสามารถแข่งขันแล้ว ไทยได้เปรียบในเชิงภูมิประเทศที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวในปีหนึ่งๆ กว่า 9 เดือน เรามีทั้งชายหาดที่อยู่ในแถวหน้าของโลก ประวัติศาสตร์ และสังคมที่อบอุ่น วัฒนธรรมงดงาม

เราจึงมีความสามารถในการสร้างความโดดเด่นให้แก่การท่องเที่ยวได้ ในวันนี้ธรรมชาติได้เตือนเราให้เกิดการสร้างระเบียบใหม่ เป็นระเบียบที่ยั่งยืนกว่าระเบียบที่มนุษย์พยายามสร้าง

จากความพร้อมกว่าประเทศอื่นๆ ในการจัดการกับภาวะวิกฤติในครั้งนี้ ทำให้เกียรติภูมิของไทยอยู่โดดเด่นกว่าชาติต่างๆ ที่ประสบชะตากรรมเดียวกัน ส่วนความบกพร่องในการประสานงาน และความพยายามจะสร้างภาพของบุคคลบางคนก็ถือว่าเป็นกระพริบของเหตุการณ์

อันสืบสานการดำเนินงานของคนไทยทั้งชาติในครั้งนี้ เป็นที่ประจักษ์แก่สายตาของชาวโลกทั้งปวง ผมจึงมีความเชื่อว่า อุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทยในปี 2549 คงจะบูมยิ่งกว่าที่ผ่านมา

ฟื้นฟู "พีพี-เขาลัก"

คอลัมน์ จอดป้ายประชาชน โดย บทเรียนจากเกาะช้าง psanti@matichon.co.th

มติชนรายวัน วันที่ 04 เมษายน พ.ศ. 2548 ปีที่ 28 ฉบับที่ 9886

หลังจากเกิดเหตุธรณีพิบัติคลื่นยักษ์สึนามิถล่มชายฝั่งอันดามันภาคใต้ของไทย และรัฐบาลทักษิณได้มอบหมายให้ "องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน" หรือ "อพท." เข้าฟื้นฟูพื้นที่ที่ได้รับความเสียหาย เช่น เกาะพีพี และพื้นที่เขาลัก จ.พังงา ได้สร้างความหวังเกรงให้แก่ชาวบ้านและผู้ประกอบการรายย่อยว่าอาจจะเกิดเหตุการณ์ซ้ำรอยเหมือนกับเกาะช้าง จ.ตราด ที่กลุ่มทุนยักษ์เข้าครอบครองพื้นที่เกือบทั้งเกาะ

ข้อเสนอในเบื้องต้นของ อพท.คือ ให้เวนคืนพื้นที่ชายหาดบนเกาะพีพี แล้วอพยพทุกอย่างขึ้นภูเขา พร้อมกับข้อเสนอโครงการรีสอร์ทหรูที่ต้องใช้เงินมหาศาลในการลงทุน

อันแตกต่างกับข้อเสนอของกรมโยธาธิการและผังเมือง ที่ยังคงชุมชนและสถานประกอบการอยู่ในบริเวณเดิม เพียงแต่ต้องจัดระเบียบใหม่ และถอยร่นออกจากชายหาด 20 เมตร

ในส่วนของพื้นที่เขาลัก อพท.เสนอให้แบ่งเป็น 3 พื้นที่คือ ด้านเหนือสุดบริเวณบ้านน้ำเค็ม ต.บางม่วง อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา จัดให้เป็นชุมชนอยู่อาศัย ถัดมาพื้นที่หาดบางเนียง หมู่ที่ 5 ต.คึกคัก อ.ตะกั่วป่า จัดเป็นพื้นที่ก่อสร้างบังกะโลและรีสอร์ทขนาดเล็ก ส่วนบริเวณหมู่ 5-7 ต.คึกคัก จะเป็นพื้นที่สำหรับโรงแรมและรีสอร์ทขนาดใหญ่

อย่างไรก็ตาม ข้อเสนอของ อพท.ได้รับการคัดค้านอย่างหนัก จึงต้องยอมถอยก้าวหนึ่ง อ้างว่าขอเวลา 2 เดือนในการศึกษารายละเอียดอีกครั้งหนึ่ง

อพท.เป็นองค์การมหาชน จัดตั้งขึ้นตามพระราชกฤษฎีกาเมื่อปี 2546 มีหน้าที่ในการจัดทำนโยบายและแผนยุทธศาสตร์หลักในการบริหารจัดการและพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยว ขึ้นตรงกับสำนักนายกรัฐมนตรี หากมีโครงการเร่งด่วนที่เห็นสมควร จะสามารถเสนอขอใช้งบกลางได้ทันที

ผู้ประกอบการรายใดที่สนใจเข้ามาลงทุน สามารถนำเสนอแผนงานไป อพท. โดย อพท.จะเป็นผู้ออกใบอนุญาตให้ไปยื่นกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรง เป็นไปเบิกทาง และจะได้รับอนุมัติภายในเวลาไม่เกิน 30 วัน

เมื่อ อพท.ประกาศให้พื้นที่ใดเป็นพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวแล้วก็สามารถนำพื้นที่นั้นไปร่วมทุนกับเอกชน ทั้งที่เป็นตัวบุคคล หรือเป็นนิติบุคคล รวมทั้งเป็นตัวแทน เป็นนายหน้า มอบหมายหรือว่าจ้างให้บุคคล หรือนิติบุคคลอื่น ประกอบกิจการต่างๆ ในพื้นที่พิเศษนั้นได้

ดังนั้น ถ้า อพท.ประกาศให้เกาะพีพีและเขาลักเป็นพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยว ก็สามารถร่วมทุนกับเอกชนที่เข้าไปประกอบธุรกิจท่องเที่ยวได้ทันที ขณะที่ทุนท้องถิ่นและผู้ประกอบการรายย่อยได้แต่ทำตาปริบๆ ยังไม่นับเงินงบประมาณการลงทุนสร้างสาธารณูปโภครองรับ เช่น ถนน ท่าเรือ บ่อบำบัดน้ำเสีย กำจัดขยะ ฯลฯ ที่จะตามมาในนามของการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยว

พื้นที่แรกที่ อพท.ประกาศเป็นเขตพื้นที่พิเศษเมื่อเดือนกันยายน 2547 คือ เกาะช้าง และพื้นที่เชื่อมโยง ซึ่งรัฐบาลได้จัดสรรงบกลางของงบประมาณประจำปี 2548 จำนวน 540 ล้านบาท เพื่อใช้ในการพัฒนา ประกอบด้วยสร้างท่าเรือ 4 ท่า เป็นชายฝั่งบนเกาะ 2 ท่า คือที่เกาะช้าง และเกาะกูด เป็นชายฝั่งบนแผ่นดินใหญ่อีก 2 ท่า รวมทั้งการสร้างศูนย์บริการด้านการท่องเที่ยว อาคารสำนักงาน เรือรับร่อนนักท่องเที่ยว และร้านอาหาร

พื้นที่ที่จะดำเนินการต่อไปในปี 2548 คือ ไน้ชาฟารี จังหวัดเชียงใหม่ หมู่เกาะเสม็ด และพื้นที่เชื่อมโยงจังหวัดระยอง

ความจริงเกาะพีพีอยู่ในแผนประกาศเป็นพื้นที่พิเศษในปี 2549 พร้อมกับหมู่เกาะตะรุเตา และพื้นที่เชื่อมโยง จ.สตูล

แต่เกิดคลื่นยักษ์สึนามิขึ้นก่อน ทำให้ อพท.ได้โอกาสลุยดำเนินการทันที

นอกจากนั้น ในปี 2550 อพท.มีแผนจะประกาศให้หาดเจ้าไหม และหมู่เกาะทะเลตรัง จ.ตรัง ภูเก็ต ภูเก็ต และภูเก็ต จ.เลย เป็นพื้นที่พิเศษตามลำดับ

อะไรจะเกิดขึ้นจากการเข้ามาจัดการของ อพท. ให้ดูเกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยงเป็นตัวอย่าง

ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นคือ การหลั่งไหลเข้าไปของกลุ่มทุนการเมืองและกลุ่มทุนขนาดใหญ่ โดยมีแนวโน้มว่า จะทำให้กลุ่มทุนท้องถิ่นและผู้ประกอบการรายย่อยต้องล้มหายตายจากไปในที่สุด

กลุ่มทุนที่ว่ามีทั้งคนในตระกูลเจียรวนนท์ กาญจนพานิช หรือแม้แต่วัฒนศิริ ส. ในรัฐบาลหลายคน รวมทั้งที่ปรึกษาได้ติดต่อกว้านซื้อที่ดินมูลค่าหลายร้อยล้านบาทก่อนหน้าจะประกาศให้เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยงเป็นพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

นอกจากนี้ ยังมีนักลงทุนจากต่างประเทศอีก 2 กลุ่ม คือ กลุ่มธุรกิจจอร์เจีย เข้ามาซื้อที่ดินบริเวณอ่าวสลัก อวน ต่อจากบริษัทสยามอัลไพน์ (เจ้าของสนามกอล์ฟอัลไพน์เดิมที่รู้กันว่าหัวหน้ากลุ่มการเมืองไทยรักไทยมีเอี่ยวอยู่ด้วย) ของ 2 แปลง มูลค่าประมาณ 200-300 ล้านบาท

และกลุ่มธุรกิจโซนูด อินเตอร์เนชั่นแนล ที่กว้านซื้อที่ดินบนเกาะมูลค่าไม่ต่ำกว่า 300 ล้านบาท ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยฝีมือ อพท. ย่อมทำให้ทุนท้องถิ่นและผู้ประกอบการรายย่อยหวาดผวายเป็นธรรมดา

สังคมไทยสมควรได้รับรู้"ผลสอบสีนามิ"

โดยประวิตร โรจนพฤกษ์
กรุงเทพฯธุรกิจ 18 มีนาคม 2548

ผ่านไปแล้วยังเจียบๆ โดยที่สาธารณะส่วนใหญ่ แทบจะไม่ได้ยินข่าว หรือรับรู้เลย ได้แก่ ผลการสอบสวน บทบาทกรมอุตุนิยมวิทยา ในเช้าวันที่ 26 ธ.ค.2547 หรือเช้าวันระ ก่อนคลื่นยักษ์สีนามิ จะพรากชีวิตคนที่ภาคใต้ของ ไทย ไปกว่า 8,000 คน (หากรวมผู้สูญหาย)

คุณสมิทธ ธรรมสโรช ผู้ช่วยรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี และประธานการสอบสวนเรื่องนี้ของรัฐบาล ได้ออกมายอมรับเมื่อวันอังคารที่แล้ว (8 มี.ค.) ณ แพทยสมาคม ในงานสัมมนาเรื่อง บทเรียนจากสีนามิ ซึ่งจัดโดย รพ. กรุงเทพฯ ว่า

"ผมจะลงโทษเขายังไง ผมก็ยังไม่ทราบ" โดยคุณสมิทธกล่าวต่อว่า "ถ้าเขาทำดี ๆ มีเวลาเตือนล่วงหน้า หนึ่งชั่วโมง 15 นาที"

เหตุที่คุณสมิทธสอบเสร็จแล้ว ไม่รู้จะสรุปผลเช่นไร ก็เพราะว่า คุณสมิทธอ้างว่า พวกญาติของฝรั่งที่เสียชีวิต ในภาคใต้ของไทย ประมาณ 60 คน กำลังจ้องฟ้องรัฐบาลไทยอยู่ และอาจทำให้รัฐสูญเสียเงินเป็นพันล้านบาทได้ หาก แพ้คดี ซึ่งเท่ากับเป็นการยอมรับทางอ้อมว่า กรมอุตุนฯ อาจบกพร่องในหน้าที่หากผลสอบถูกเปิดเผย

หลังจากสัมมนาผู้เขียนจึงเดินไปตามที่คุณสมิทธบอกว่า ตกลงจะเอาเช่นไรกันแน่ คุณสมิทธจึงบอกว่า สำหรับ รายงานการสอบสวนการปฏิบัติหน้าที่ของกรมอุตุนฯ ว่าบกพร่องหรือไม่ ที่ไม่ได้เตือนสาธารณะนั้น "ผมไม่เปิดเผย เปิดเผยไม่ได้ report ก็อาจจะไม่ออก ก็ไม่มีอะไร ก็เจียบไป" พร้อมย้ำว่าฝรั่ง "เขาไม่มีข้อมูลที่จะมาฟ้องเอาหรอก"

แต่สิทธิในการรับรู้ของประชาชน โดยเฉพาะญาติผู้เสียชีวิต ทั้งไทยและเทศ รวมถึงความยุติธรรมได้ตายไป เสียแล้ว เพื่อรักษาผลประโยชน์แคบๆ ของชาติ ที่ว่า "แคบ" เพราะคุณสมิทธให้คำกับเงินพันล้าน ที่รัฐอาจต้องสูญเสีย (เพราะความบกพร่องในหน้าที่ขององค์กรบางองค์กรของรัฐเอง) มากกว่าความโปร่งใส สิทธิในการรับรู้ และความ ยุติธรรมในสังคม

หากท่านผู้อ่านเชื่อว่าที่เจ้าหน้าที่กรมอุตุนฯ ชายผู้หนึ่งซึ่งให้ข่าวแก่ นสพ.เดอะเนชั่น (หน้าหนึ่ง, 28 ธ.ค.47) ว่าแท้จริงแล้วมีการประชุมในเช้าวันนั้น แต่กรมฯตัดสินใจที่จะไม่เตือน เพราะกลัวว่าถ้าเตือนแล้วไม่เกิด ผลกระทบต่อ ท่องเที่ยว และกรมฯ ผู้อ่านก็จะพบว่า ตรรกะนั้นมีต่างจาก "ความรักชาติ" ของคุณสมิทธสักเท่าไร เพราะเอา ประโยชน์ของชาติ (ธุรกิจท่องเที่ยว+รัฐ ซึ่งรวมถึงกรมอุตุนฯ) ไว้เหนือสิทธิในการรับรู้ของประชาชน (โดยตัดสินใจไม่ เตือน)

เมื่อเป็นเช่นนี้ สังคม (และกรมอุตุนฯ) จะได้บทเรียนอะไร?

ข้อมูลจากแหล่งต่างๆ เช่น หนังสือหลายเล่มที่ถูกพิมพ์ เรื่องสีนามิ หากอ่านรวมกับคำบอกเล่าแหล่งข่าว นสพ.เดอะเนชั่น วันนั้นก็ทำให้สังคมพอเข้าใจได้ว่า ทำไม กรมอุตุนฯ จึงตัดสินใจที่จะไม่เตือนในเช้าวันนั้น (ซึ่งอาจ สมมติฐานได้ดังนี้

1.คนในกรมอุตุนฯ จำนวนหนึ่งไม่เชื่อจริงๆ ว่า จะเกิดสีนามิในไทยได้ ทั้งนี้ เพราะตีความเสี่ยงโดยข้อมูล ประวัติศาสตร์ อย่างตื้นและแคบ (ข้อมูลหลักๆ ของไทย เลย 200 ปี ไปในอดีตมิหรือเชื่อถือได้แคไหน) และคุณสมิทธก็ เคยเขียนในจดหมายถึงคุณออตเทอร์โบ (แห่ง นสพ.ไทยรัฐ) เมื่อปี 2541 หลังจากคุณสมิทธถูกวิพากษ์วิจารณ์จากสื่อ และสาธารณะอย่างหนัก เพราะออกมาเตือนว่า

"ผมยังไม่เคยเห็นนักวิชาการท่านใดออกมายืนยันกับผมทางวิชาการอย่างชัดเจนเลยว่า จะไม่มีการเกิดคลื่นสี นามิในภาคใต้ฝั่งตะวันตก มีแต่ออกมาพูดเลียงบาลีว่า จะมีโอกาสเกิดขึ้นน้อยมาก หรือบางท่านออกมาให้ข่าวว่าใน

อดีตยังไม่เคยมีการเกิดคลื่นสึนามิในทะเลอันดามันเลย แล้วก็สรุปเองง่ายๆ ว่า ถ้าในอดีตไม่มีการเกิดคลื่นสึนามิในทะเลอันดามัน ในอนาคตก็ต้องไม่มีการเกิดคลื่นสึนามิในทะเลอันดามันเช่นเดียวกัน ผมได้แต่อธิษฐานว่า ขอยeahให้ได้ มีเหตุการณ์ซ้ำรอยเหมือนกับการเกิดพายุไต้ฝุ่นเกย์อีกเลย" (จากหน้า 70-71, สึนามิ : สัญญาณเตือนจากโลก, โดย สมัย สุทธิธรรม)

2. สำหรับคนในกรมก็เชื่อว่า โอกาสในการเกิดมีไม่น้อยในเช้าวันนั้นก็อาจต้องคิดหนัก เพราะนายเก่า ซึ่งก็คือคุณสมิทธนั้นได้เคยถูกทั้งข้าราชการระดับสูงในภูเก็ต สื่อมวลชน และแม้แต่สมาคมธุรกิจ โจมตีจนแทบเสียคน (เรื่องนี้น่าจะเป็นหัวข้อวิทยานิพนธ์ที่ดีได้)

เจริญ ธนสถิตกุล คนไทยหนึ่งในสอง (อีกคนคือคุณสมิทธ) ที่เคยเตือนเรื่องภัยสึนามิมาก่อน เขียนในหนังสือเล่มล่าสุด (สึนามิในประเทศไทย และวิธีเตรียมรับมือในอนาคต, 1 ก.พ.48) ว่า หลังจากคุณสมิทธ ออกมาเตือนในเดือน ส.ค. 2541

"ทำให้หลายฝ่ายออกมากล่าวโจมตีคุณสมิทธ ธรรมสโรจน์ อย่างรุนแรง ทั้งที่เป็นการวิเคราะห์จากข้อมูลทางด้านธรณีวิทยา...สมาคมธุรกิจท่องเที่ยว และโรงแรมถึงกับเปิดแถลงข่าวที่จังหวัดภูเก็ต เรียกร้องให้คุณสมิทธหยุดพูดเรื่องคลื่นยักษ์สึนามิ เวลานั้นผู้เขียนไม่เห็นนักวิชาการหรือนักธรณีวิทยาท่านใด ออกมาให้ความเห็นในเรื่องดังกล่าว ทุกคนปิดปากเงียบ ทั้งๆ ที่เวลานั้นทุกคนก็รู้ในข้อมูลทางธรณีวิทยา ที่ผู้เขียนได้ยกขึ้นมากล่าวแล้ว เมื่อเป็นเช่นนั้น ในฐานะที่เป็น "นักธรณีวิทยา" โดยวิชาชีพจึงคิดว่า ควรจะทำอะไรสักอย่างในสิ่งที่ควร เพื่อเป็นการบอกกล่าวให้คนในสังคมไทย ได้ตระหนักหรือรับรู้" (โดยการเขียนหนังสือที่ขายได้เพียง 500 เล่ม)

เหตุการณ์เหล่านี้ รวมถึงการยอมรับของคุณสมิทธเองว่า คงทำให้เจ้าหน้าที่กรมอุตุนิยมฯ คิดหนักอย่างยิ่งในเช้าวันนั้น ว่าหากเตือนแล้วไม่เกิด จะเกิดอะไรตามมา

และถึงแม้บางคนในกรมอาจจะอยากเตือน กรมอุตุนิยมฯ ณ วันที่ 26 ธ.ค.ก็อยู่ในสภาพที่ขาดการเตรียมการถึงแม้ว่าคุณสมิทธเองจะเคยได้เสนอ 10 มาตรการ ป้องกันภัยต่ออธิบดีกรมการปกครอง ในจดหมายลับ (ที่ ค.ค. 0804/3157) ณ วันที่ 13 ธ.ค.2536 (สมัยที่นายสมิทธยังเป็นอธิบดีกรมอุตุนิยมฯ) ว่า ควรมีการ "วางแผนในการฝึกซ้อมรับภัย" (ข้อ 7) มีการ "ประชาสัมพันธ์และให้ความรู้ประชาชน เรื่องการป้องกันและบรรเทาภัย" (ข้อ 9) และให้มีการ "วางแผนล่วงหน้า หากเกิดสถานการณ์ขึ้นจริง ในเรื่องการประชุมงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง"

ลูกหม้อเก่าของคุณสมิทธ ก็ไม่เคยเชื่อหรือเตรียมการเหล่านี้เลย เหตุการณ์วันนั้น จึงนำไปสู่ความวิปโยคอย่างเห็น และมาวันนี้สังคมก็ถูกลิตรอนสิทธิในการรับรู้และเรียนรู้ จากความอ่อนแอในการปฏิบัติหน้าที่ของกรมฯนี้ แถมยังพึงพอใจในการเชื่อและเดินไปกับข่าวลือทั้ง "ราหู" และอื่น ๆ ต่อไป

คลื่นยักษ์สึนามิ... ไม่ต้องนัดมันก็จะมาอีก?

โดยกาแฟดำ : กรุงเทพมหานคร 18 มีนาคม 2548

อย่าทำเป็นเล่นไป เรื่องนี้ไม่เกี่ยวกับราหู ไม่เกี่ยวกับความมั่งงาย แต่เป็นคำเตือน จากนักวิทยาศาสตร์ ว่า ด้วยเรื่องแผ่นดินไหว

เขาเตือนว่าอาจจะเกิด "สึนามิ" ลูกใหม่ใกล้ๆ บ้านเราอีกครั้งก็ได้

เพราะเขาเชื่อว่า รอยแยกจากแผ่นดินไหววันที่ 26 ธันวาคมที่ผ่านมาตรงใกล้ ๆ กับเกาะสุมาตราของ อินโดนีเซียนั้น มีสิทธิ์จะกระตุ้นให้เกิดแผ่นดินไหวใหญ่อีกครั้ง และอาจจะตามมาด้วยคลื่นยักษ์สึนามิอีกรอบหนึ่งก็ได้

นี่ย่อมมิใช่ความตื่นตระหนกอย่างไรเหตุผล เพราะมันมาจากนักวิจัยของ University of Ulster ที่เมือง Coleraine ที่อังกฤษที่เอาข้อมูลของเหตุการณ์สึนามิโลกเมื่อวันที่ 26 ธันวาคมมาวิเคราะห์ถึงผลข้างเคียงที่อาจจะเกิด

และเขาก็สรุปว่า "มันทำท่าจะมาอีกรอบแล้ว..."

เขาไม่ได้พูดลอยๆ ให้เป็นข่าวตื่นเต้นเท่านั้น แต่บทความเรื่องนี้ยังตีพิมพ์ในนิตยสารชื่อดัง Nature ที่ได้รับความเชื่อถือระดับสูงมาตลอดด้วย

เหตุผลของเขามาจากการประเมินทางธรณีวิทยา เขาเชื่อว่า รอยแยกที่ก่อให้เกิดแผ่นดินไหวครั้งใหญ่เมื่อ 26 ธันวาคม นั้นไปกดทับเส้นเปลือกโลก Sumatran fault และ Sunda Trench ใต้ทะเล และอาจจะนำไปสู่รอยแยกใหม่ ที่ทำให้เกิดแผ่นดินไหวขนาด 7 ถึง 7.5 บนเครื่องวัดริกเตอร์บนดินและ 8 ถึง 8.5 ใต้ทะเล

หากเป็นเช่นนี้โอกาสที่จะเกิดคลื่นยักษ์พลังทำลายมหาศาลอย่างที่เกิดขึ้นที่ภูเก็ต, พังงาและกระบี่โดนมาเพียงเมื่อ 80 วันก่อนอีกครั้งก็มีความเป็นไปได้ โดยไม่เกี่ยวกับผีสิงเทวดาที่ไหน หรือดาวเคราะห์ดวงไหน จะตัดกับดวงไหน จะมาทำให้มันเกิดหรือไม่

เพราะที่เกิดครั้งที่แล้วนั้น เกิดเพราะแผ่นเปลือกโลกอินเดีย หลุดลงไปอยู่ใต้แผ่นเปลือกโลกพม่า (อย่างที่เห็นในภาพประกอบนี้) คราวนั้น ความรุนแรงของแผ่นดินไหวอยู่ที่ 9.0 ในมาตรวัดริกเตอร์ คราวใหม่นี้หากมันแรงถึง 8 หรือ 8.5 ก็ย่อมน่ากลัวไม่น้อย

โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าหากมาตรการเตือนภัยชั่วคราวของเรายังไม่ได้เกิดขึ้นอย่างเป็นทางการเป็นเรื่องเป็นราวหลังจากประชุมกันทั้งระดับชาติ, ระดับภูมิภาคและระดับสากลมาแล้วหลายรอบ

อินโดนีเซียทนไม่ไหว ต้องหันไปจับมือกับเยอรมนี เพื่อติดตั้งระบบเตือนภัยก่อนแล้ว เพราะรอให้มีการตัดสินใจของหลายๆ ประเทศพร้อมกันไม่ได้ ยิ่งเมื่อนักวิจัยคณะนี้บอกว่า อาการน่ากลัวว่าจะเกิดแผ่นดินไหวครั้งใหม่ ต่อเนื่องจากครั้งที่แล้วนั้นอยู่ใกล้ๆ กับบันดา อาเจห์ ซึ่งมีคนตายเป็นแสนคนจากเหตุการณ์ 26 ธันวาคม และจนถึงวันนี้ก็ยังเจ็บปวดเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ

ถามว่า นักวิจัยกลุ่มนี้บอกได้ว่าไหม่ว่าหากแผ่นดินไหวครั้งใหม่จะเกิด หรือสึนามิจะมาเยือนอีกครั้ง มันจะเกิดเมื่อไหร่? พวกเขาบอกว่า ไม่อาจจะระบุชัดแจ้งถึงวันเวลา แต่ดูจากประวัติของเหตุการณ์ละม้ายคล้ายๆ กันแล้ว มันอาจจะเกิดภายในไม่กี่ปี

หรืออาจจะห่างกันเพียงไม่กี่เดือนเขาเรียนรู้จากญี่ปุ่นว่า แผ่นดินไหวครั้งใหม่เคยเกิดซ้อนกัน 5 ครั้งใน 5 ปี แต่อีกกรณีหนึ่งที่ตุรกี เกิดตามเพียง 3 เดือนให้หลังเท่านั้น

กรณี Sunda trench ใกล้ๆ อาเจห์นั้นเคยเกิดครั้งสุดท้ายเมื่อ 150 ปีก่อน แต่หลังเกิดเหตุร้าย 26 ธันวาคม แล้ว วงจรอุบาทว์นี้อาจจะสั้นลงกว่าเดิม

จะสั้นลงเหลือ 5 ปีหรือ 3 เดือนหรือ 3 สัปดาห์ ไม่มีใครล่วงรู้ธรรมชาติได้

ยิ่งทำให้เห็นว่า จะต้องเร่งให้ตั้งระบบเตือนภัยสึนามิในประเทศไทยเรา และเร่งซ่อมการอพยพผู้คนในยามวิกฤติมากยิ่งขึ้นมิใช่หรือ

ภาคผนวก การเยียวยาโดยภาครัฐ

ความก้าวหน้าในการเบิกจ่ายเงินเพื่อดำเนินโครงการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติภัยของ ส่วนราชการต่าง ๆ
ในคณะกรรมการคณะอำนาจการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาจากธรณีพิบัติใน 6 จังหวัดภาคใต้

วันที่	ผลการเบิกจ่าย(%)
26/01/2548	8.78
30/01/2548	13.53
06/02/2548	13.17
23/02/2548	18.65
09/03/2548	19.19
28/04/2548	27.71
21/06/2548	43.12
21/07/2548	52.04
23/08/2548	57.77
31/08/2548	59.02
08/09/2548	60.64
19/09/2548	63.61
22/09/2548	63.77

แสดงการเปรียบเทียบงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรกับการเบิกจ่าย

ข้อมูล ณ วันที่ 22 กันยายน 2548

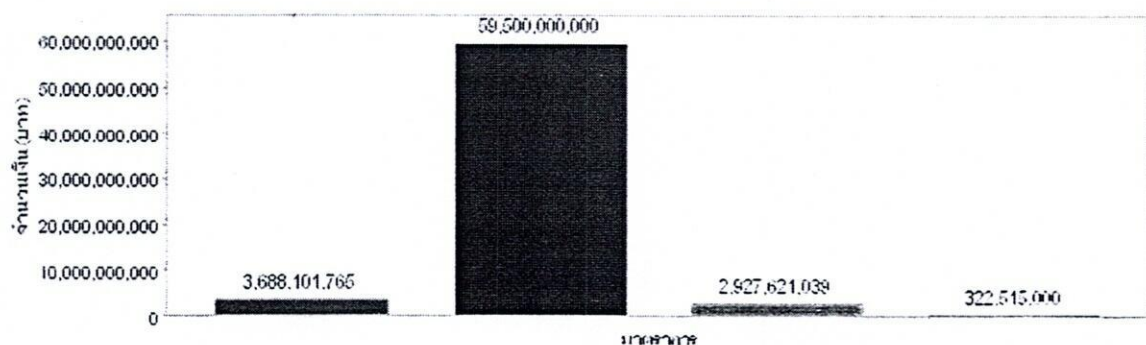
คณะกรรมการ	กองทุนและงบกลาง 2548	งบประมาณที่เบิกจ่าย	ร้อยละของ การเบิกจ่าย(%)
01. คณะอนุกรรมการให้การช่วยเหลือ นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ	191,174,662.02	75,458,517.79	39.47
02. คณะอนุกรรมการช่วยเหลือ ผู้ประสบภัย	810,608,008	770,681,008	95.07
03. คณะอนุกรรมการช่วยเหลือ ผู้ประสบภัยอาชีพประมง	821,082,500	515,494,405	62.78
04. คณะอนุกรรมการให้ความช่วยเหลือแก่ ผู้ว่างงานฯ	215,809,565	171,580,677.5	79.51
05. คณะอนุกรรมการพิจารณาให้ความ ช่วยเหลือผู้ประกอบการรายย่อย	139,920,000	137,997,369.62	98.63
07. คณะอนุกรรมการจัดหาที่พักอาศัยแก่ ผู้ประสบภัย	94,660,000	83,800,000	88.53
08. คณะอนุกรรมการให้การช่วยเหลือเด็ก นักเรียนที่ได้รับผลกระทบ	389,659,750	371,247,750	95.27
09. คณะอนุกรรมการให้การช่วยเหลือส่วน ราชการที่ได้รับความเสียหาย 10 หน่วยงาน	1,766,114,504.07	753,229,493.49	42.65
10. คณะอนุกรรมการพิจารณาชดเชย ค่าใช้จ่ายของหน่วยงานที่สำรองจ่ายแล้ว และงบประมาณภายหลังภัยพิบัติ 9 หน่วยงาน	1,041,770,919.28	704,104,452.91	67.59
11. คณะอนุกรรมการพิจารณาสีทธิ ประโยชน์ตอบแทนข้าราชการ	400,000,000	217,988,819	54.5
12. คณะอนุกรรมการการจัดทำฐานข้อมูล เกี่ยวกับการช่วยเหลือ	5,500,000	993,750	18.07
13. คณะอนุกรรมการบูรณะฟื้นฟู โครงสร้างพื้นฐานและโยธา	308,208,000	141,495,062.7	45.91

การช่วยเหลือผู้ประสบภัยรายบุคคลของส่วนราชการต่าง ๆ
ภายใต้คณะกรรมการอำนวยการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหากรณีพิบัติใน 6 จังหวัดภาคใต้
ข้อมูล ณ วันที่ 22 กันยายน 2548

หน่วยงาน	ราย
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย	1,935
สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข	1,672
สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี	33,733
กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	117,985
กรมประมง	24,486
สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน	23,456
กรมการจัดหางาน	7,546
กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน	21,546
กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน	1,192
กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น	7,047
สำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง	7,226
สำนักงานประกันสังคม	6
สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	3,288
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ	23,423
กรมสุขภาพจิต	556

**การช่วยเหลือผู้ประสบภัยรายบุคคลของคณะกรรมการต่าง ๆ
ในคณะกรรมการอำนวยการช่วยเหลือ และแก้ไขปัญหาธรรมชาติพิบัติใน 6 จังหวัดภาคใต้
ข้อมูล ณ วันที่ 22 กันยายน 2548**

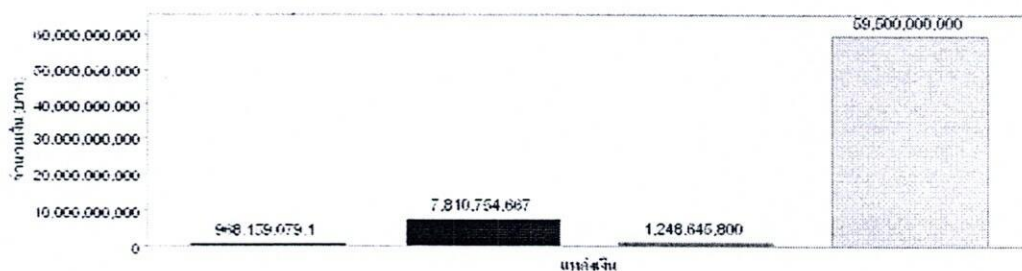
ข้อมูล	ราย
คณะอนุฯที่01. คณะอนุกรรมการให้การช่วยเหลือนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ	3,607
คณะอนุฯที่02. คณะอนุกรรมการช่วยเหลือผู้ประสบภัย	151,718
คณะอนุฯที่03. คณะอนุกรรมการช่วยเหลือผู้ประสบภัยอาชีพประมง	24,486
คณะอนุฯที่04. คณะอนุกรรมการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ว่างงานฯ	53,740
คณะอนุฯที่05. คณะอนุกรรมการพิจารณาให้ความช่วยเหลือผู้ประกอบการรายย่อย	7,047
คณะอนุฯที่06. คณะอนุกรรมการพิจารณาให้ความช่วยเหลือผู้ประกอบการรายใหญ่	7,232
คณะอนุฯที่07. คณะอนุกรรมการจัดหาที่พักอาศัยแก่ผู้ประสบภัย	3,288
คณะอนุฯที่08. คณะอนุกรรมการให้การช่วยเหลือเด็กนักเรียนที่ได้รับผลกระทบ	23,979

■ มาตรการช่วยเหลือเบื้องต้น • มาตรการช่วยเหลือผู้ประกอบการรายใหญ่ * มาตรการช่วยเหลือผู้ประกอบการรายย่อย
 มาตรการบูรณะฟื้นฟูโครงสร้างพื้นฐานและอาชีพ

ภาพรวมการอนุมัติวงเงินเพื่อช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาหนี้พิบัติ
ข้อมูล ณ วันที่ 22 กันยายน 2548

แหล่งเงิน	จำนวนเงิน(บาท)
กองทุนเงินช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย สำนักนายกรัฐมนตรี	968,159,079.1
งบกลาง รายการเงินสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉิน หรือจำเป็นปีงบประมาณ พ.ศ. 2548	7,810,754,667
เงินอุดหนุนทั่วไปของคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1,248,645,800
สินเชื่อกระทรวงการคลัง	59,500,000,000
รวม	69,527,559,546.1

■ กองทุนเงินช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย สำนักนายกรัฐมนตรี • งบกลาง รายการเงินสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็นปีงบประมาณ พ.ศ. 2548
 ■ เงินอุดหนุนทั่วไปของคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ■ สินเชื่อกระทรวงการคลัง

**รายการอนุมัติเงินกองทุนช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย สำนักราชการรัฐมนตรี
เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติภัย 6 จังหวัดภาคใต้**

ลำดับ ที่	วันที่ คณะกรรมการ กองทุนฯ อนุมัติ	โครงการ/วัตถุประสงค์	คณะกรรมการ/ หน่วยงานรับผิดชอบ	จำนวนเงิน(บาท)
1	11/03/2548	จ่ายสนับสนุนจังหวัด พังงา (พัฒนาระบบการให้บริการโลหิตอย่างมีประสิทธิภาพ)	คณะกรรมการอำนวยการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาจากธรณีพิบัติใน 6 จังหวัดภาคใต้	903,500.00
2	19/01/2548	จ่ายกรณีอื่น ๆ ผู้ประสบภัยมาขอรับความช่วยเหลือที่ สปน.	คณะกรรมการอำนวยการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาจากธรณีพิบัติใน 6 จังหวัดภาคใต้	6,261,000.00
3	19/01/2548	จ่ายหน่วยงานเพื่อดำเนินโครงการช่วยเหลือผู้ประสบภัย/ชดเชยค่าใช้จ่าย- ททท (สร้างโอกาสการทำงานให้คนตกงาน)	คณะกรรมการอำนวยการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาจากธรณีพิบัติใน 6 จังหวัดภาคใต้	29,000,000.00
4	19/01/2548	โครงการจัดทำระบบฐานข้อมูลการช่วยเหลือผู้ประสบภัย(จะเบิกจ่ายเป็นงวดๆ)	คณะกรรมการอำนวยการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาจากธรณีพิบัติใน 6 จังหวัดภาคใต้	5,226,250.00
5	26/01/2548	จ่ายช่วยเหลือเกี่ยวกับการตรวจ DNA คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี	คณะกรรมการอำนวยการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาจากธรณีพิบัติใน 6 จังหวัดภาคใต้	21,176,628.00
6		วงเงินเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัย (คณะอนุกรรมการฯ คณะที่ 2)	คณะกรรมการอำนวยการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาจากธรณีพิบัติใน 6 จังหวัดภาคใต้	45,985,000.00
7	06/01/2548	จ่ายเงินช่วยเหลือเร่งด่วน จังหวัดภูเก็ต	หน่วยงานต่างๆที่ไม่ผ่านคณะกรรมการ	20,000,000.00
8	06/01/2548	จ่ายเงินช่วยเหลือเร่งด่วน จังหวัด	หน่วยงานต่างๆที่ไม่ผ่าน	10,000,000.00

		กระบี่	คณะกรรมการ	
9	11/03/2548	จ่ายกรณีอื่น ๆ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของศูนย์รับบริจาค ทำเนียบฯ (จ่ายจากดอกเบี้ยเงินฝาก เพื่อเป็นค่ารับรองผู้มาบริจาคและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ค่าล่วงเวลาเจ้าหน้าที่	หน่วยงานต่าง ๆ ที่ไม่ผ่าน คณะกรรมการ	267,766.00
10	11/03/2548	จ่ายสนับสนุนจังหวัด พังงา (เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของผู้ประสบภัย จ.พังงา)	หน่วยงานต่าง ๆ ที่ไม่ผ่าน คณะกรรมการ	5,000,000.00
11	11/03/2548	จ่ายกรณีอื่น ๆ ศูนย์อำนวยการ 6 จังหวัด (ผต.นร.นำเงินไปจ่ายในพื้นที่)	หน่วยงานต่าง ๆ ที่ไม่ผ่าน คณะกรรมการ	115,144,000.00
12	11/03/2548	จ่ายสนับสนุนจังหวัด กระบี่ (ฟื้นฟูช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติภัยอย่างยั่งยืน)	หน่วยงานต่าง ๆ ที่ไม่ผ่าน คณะกรรมการ	10,000,000.00
13	16/06/2548	จ่ายหน่วยงานเพื่อดำเนินโครงการช่วยเหลือผู้ประสบภัย/ชดเชย ค่าใช้จ่าย จังหวัดพังงา (โครงการศูนย์ประสานข้อมูลฯ)	หน่วยงานต่าง ๆ ที่ไม่ผ่าน คณะกรรมการ	2,540,000.00
14	19/01/2548	จ่ายช่วยเหลือเกี่ยวกับการตรวจ DNA ศูนย์ปฏิบัติการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลและการส่งกลับ	หน่วยงานต่าง ๆ ที่ไม่ผ่าน คณะกรรมการ	18,366,200.00
15	22/02/2548	จ่ายช่วยเหลือเกี่ยวกับการตรวจ DNA คณะแพทยศาสตร์ศิริราช	หน่วยงานต่าง ๆ ที่ไม่ผ่าน คณะกรรมการ	25,999,261.10
16	22/02/2548	จ่ายสนับสนุนจังหวัด ภูเก็ต (จ่ายคืนเงินบริจาคที่ส่งเข้าบัญชีกองทุนเงินช่วยเหลือฯ)	หน่วยงานต่าง ๆ ที่ไม่ผ่าน คณะกรรมการ	16,987,872.00
17	22/02/2548	จ่ายหน่วยงานเพื่อดำเนินโครงการช่วยเหลือผู้ประสบภัย/ชดเชย ค่าใช้จ่าย กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (สร้างบ้านน็อคดาว์น 300 หลัง)	หน่วยงานต่าง ๆ ที่ไม่ผ่าน คณะกรรมการ	40,125,000.00
18	26/01/2548	จ่ายช่วยเหลือเกี่ยวกับการตรวจ DNA คณะแพทยศาสตร์	หน่วยงานต่าง ๆ ที่ไม่ผ่าน คณะกรรมการ	14,000,000.00

		จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย		
19	26/01/2548	จ่ายช่วยเหลือเกี่ยวกับการตรวจ DNA สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	หน่วยงานต่าง ๆ ที่ไม่ผ่าน คณะกรรมการ	19,207,470.00
20	26/01/2548	จ่ายช่วยเหลือเกี่ยวกับการตรวจ DNA คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	หน่วยงานต่าง ๆ ที่ไม่ผ่าน คณะกรรมการ	10,000,000.00
21	26/01/2548	จ่ายหน่วยงานเพื่อดำเนินโครงการ ช่วยเหลือผู้ประสบภัย/ชดเชย ค่าใช้จ่าย กรมส่งเสริมการปกครอง ส่วนท้องถิ่น (ผู้ประกอบการราย ย่อย)	หน่วยงานต่าง ๆ ที่ไม่ผ่าน คณะกรรมการ	139,920,000.00
22	26/01/2548	จ่ายหน่วยงานเพื่อดำเนินโครงการ ช่วยเหลือผู้ประสบภัย/ชดเชย ค่าใช้จ่าย ร.ส.พ. (ชดเชยค่าใช้จ่าย ในการขนส่งสิ่งของบริจาค)	หน่วยงานต่าง ๆ ที่ไม่ผ่าน คณะกรรมการ	2,840,420.00
23	26/01/2548	จ่ายหน่วยงานเพื่อดำเนินโครงการ ช่วยเหลือผู้ประสบภัย/ชดเชย ค่าใช้จ่าย กระทรวงแรงงาน (จัดจ้าง เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูลการ ช่วยเหลือผู้ประสบภัย)	หน่วยงานต่าง ๆ ที่ไม่ผ่าน คณะกรรมการ	273,750.00
24	26/01/2548	จ่ายหน่วยงานเพื่อดำเนินโครงการ ช่วยเหลือผู้ประสบภัย/ชดเชย ค่าใช้จ่าย กระทรวงสาธารณสุข (ฟื้นฟูความรู้ผู้ให้บริการนัดเพื่อ สุขภาพ)	หน่วยงานต่าง ๆ ที่ไม่ผ่าน คณะกรรมการ	6,601,000.00
25	26/01/2548	จ่ายหน่วยงานเพื่อดำเนินโครงการ ช่วยเหลือผู้ประสบภัย/ชดเชย ค่าใช้จ่าย กระทรวงการพัฒนา สังคมฯ (สร้างบ้านพักถาวร)	หน่วยงานต่าง ๆ ที่ไม่ผ่าน คณะกรรมการ	28,260,000.00
26	26/01/2548	จ่ายหน่วยงานเพื่อดำเนินโครงการ ช่วยเหลือผู้ประสบภัย/ชดเชย ค่าใช้จ่าย กรมสุขภาพจิต (โครงการ To Be number one)	หน่วยงานต่าง ๆ ที่ไม่ผ่าน คณะกรรมการ	6,600,000.00
27	29/12/2547	จ่ายเงินช่วยเหลือเร่งด่วน จังหวัด พังงา	หน่วยงานต่าง ๆ ที่ไม่ผ่าน คณะกรรมการ	10,000,000.00

28	29/12/2547	จ่ายเงินช่วยเหลือเร่งด่วน จังหวัด ระนอง	หน่วยงานต่างๆที่ไม่ผ่าน คณะกรรมการ	5,000,000.00
29		จ่ายสนับสนุนจังหวัด พังงา (เพื่อ จัดการเกี่ยวกับศพผู้เสียชีวิตจากสึ นามิ)	หน่วยงานต่างๆที่ไม่ผ่าน คณะกรรมการ	5,000,000.00
30		จ่ายสนับสนุนจังหวัด พังงา (เพื่อ ก่อสร้างและปรับปรุงอาคารศูนย์ พิสุจน์เอกลักษณ์)	หน่วยงานต่างๆที่ไม่ผ่าน คณะกรรมการ	4,480,000.00
31		จ่ายสนับสนุนจังหวัด พังงา (เพื่อ ก่อสร้างเมรุไว้มรณะและศาลา สวดศพ)	หน่วยงานต่างๆที่ไม่ผ่าน คณะกรรมการ	28,685,855.00
32		โครงการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ ให้แก่ประชาชนในภาคใต้ (สอช.) (จ่ายภายใน ก.ย. 48)	หน่วยงานต่างๆที่ไม่ผ่าน คณะกรรมการ	300,000.00
33		จ่ายกรณีอื่น ๆ สรรองเงินไว้จ่าย ช่วยเหลือผู้ประสบภัยหรือญาติ ที่มาติดต่อขอรับความช่วยเหลือ	หน่วยงานต่างๆที่ไม่ผ่าน คณะกรรมการ	400,000.00
34		สนับสนุนเงินเพื่อเป็นทุนการศึกษา สำหรับเด็กนักเรียน นักศึกษา ที่ กำพร้าจากประสบภัยพิบัติภัย (กระทรวงศึกษาธิการ)(มติให้จ่ายปี การศึกษา 2549)	หน่วยงานต่างๆที่ไม่ผ่าน คณะกรรมการ	15,450,000.00
35		จ่ายหน่วยงานเพื่อดำเนินโครงการ ช่วยเหลือผู้ประสบภัย/ชดเชย ค่าใช้จ่ายสนับสนุนกิจกรรม นักศึกษาอาชีวศึกษา สร้างบ้านพัก ให้ประชาชน	หน่วยงานต่างๆที่ไม่ผ่าน คณะกรรมการ	15,664,000.00
36		จ่ายหน่วยงานเพื่อดำเนินโครงการ ช่วยเหลือผู้ประสบภัย/ชดเชย ค่าใช้จ่ายเสริมสร้างศักยภาพให้ ผู้ประสบภัยในด้านอุตสาหกรรมต่อ เรือ	หน่วยงานต่างๆที่ไม่ผ่าน คณะกรรมการ	5,802,815.00
รวม				691,467,787.10

พุทธวิธีแห่งการเยียวยา น้อมรับความทุกข์ จึงสามารถช่วยคนทุกข์

อารยา พยุงพงศ์
เครือข่ายพุทธิกา

เอกสารประกอบการประชุมเวทีสาธารณะ
การฟื้นฟูชีวิตชุมชน หลังภัยพิบัติคลื่นยักษ์สึนามิ :
สิ่งท้าทายยุทธศาสตร์และข้อเสนอทางนโยบาย
โรงแรมมารีไทม์ปาร์คแอนด์สเปา รีสอร์ท จังหวัดกระบี่
วันที่ 25-26 กันยายน 2548

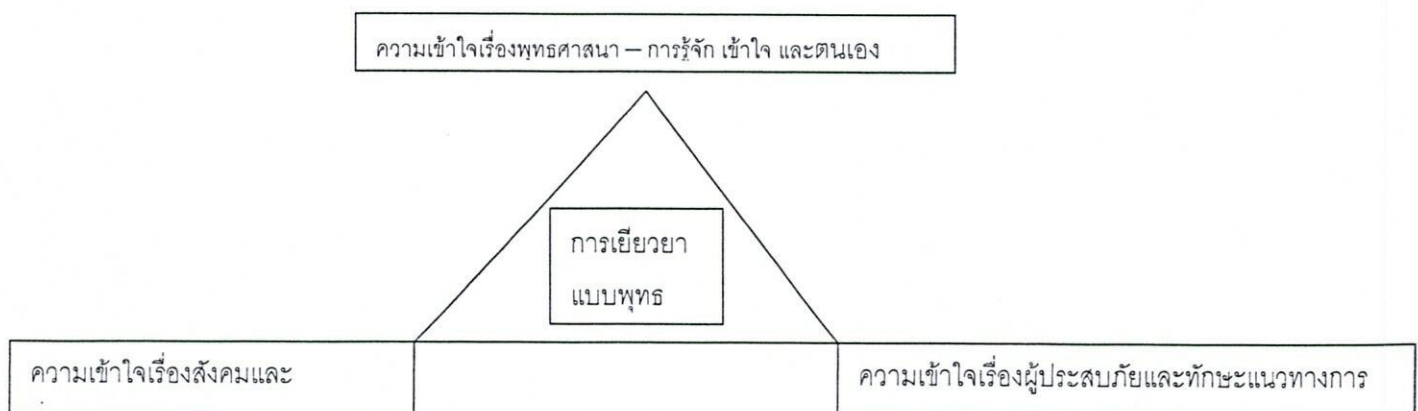
พุทธวิธีแห่งการเยียวยา

น้อมรับความทุกข์ จึงสามารถช่วยคนทุกข์

อารยา พยุงพงศ์

การเยียวยาแบบพุทธเป็นอย่างไร คำถามนี้เป็นคำถามที่ชาวพุทธร่วมกันแสวงหาคำตอบ โดยเฉพาะในยามที่เกิดเหตุการณ์วิกฤตเหมือนเช่นภัยพิบัติจากคลื่นสึนามิ เดือนเมษายนที่ผ่านมา โครงการธรรมะกับการเยียวยา แต่เพื่อนผู้ได้รับผลกระทบจากคลื่นสึนามิร่วมแสวงหาคำตอบนี้ด้วยการจัดอบรมเรื่อง “พุทธวิธีแห่งการเยียวยา” วิทยากรโดยพระไพศาล วิสาโล และคุณอวยพร เชื้อนแก้ว พระภิกษุ แม่ชี และผู้ปฏิบัติธรรมทั้งจากพื้นที่และภายนอกได้ระดมความคิดและอธิบายความหมายของการเยียวยาแบบพุทธไว้ว่า “การที่จะช่วยเหลือคนทุกข์ตามวิถีทางแบบชาวพุทธ แท้ที่จริงนั้นเริ่มจากการที่เราเข้าใจความทุกข์ในชีวิตของเราเองเสียก่อน และยังหมายรวมถึงการที่เราพยายามหาหนทางคลี่คลายระงับความทุกข์ด้วยวิธีการอันเป็นกุศล” หากไม่เราก็มิแน่วแน่มิจะแยกขาดตนเองออกจากผู้อื่นที่ยังทนทุกข์ และมีแน่วแน่มิที่จะเทศนาสั่งสอน โดยปราศจากความเข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงภาวะที่เขา กำลังประสบอยู่ พูดอย่างง่าย ๆ ก็คือ ขณะที่เราทำงานช่วยคนที่มีความทุกข์นั้น ตัวเราเองจะต้องทำงานคลี่คลายความทุกข์ในใจ หรือเงื่อนไขที่เรายังติดขัดไว้ด้วยเช่นกัน นี่จึงนับว่าเป็นการช่วยเหลือแบบพุทธ ความทุกข์หรือเงื่อนไขดังกล่าวอาจเกิดขึ้นในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น ความกลัว ความเจ็บปวด ความสับสน ฯลฯ การรู้จัก เข้าใจ และเยียวยาตนเอง เป็นรากฐานสำคัญของความเข้าใจเรื่องพุทธศาสนา ดังเราเห็นได้จากพระพุทธองค์ ท่านก็ทรงตรัสรู้ธรรมด้วยการเผ่าสังเกต เรียนรู้ชีวิตของท่านเอง ดังนั้น เมื่อเราไปช่วยผู้ประสบภัย เรามิได้พูดจากทฤษฎี แต่ผ่านการฝึกปฏิบัติด้วยชีวิตของเราทั้งชีวิต แน่แน่นอนว่า เรายังไม่สามารถคลี่คลายทุกข์นั้นได้ทั้งหมด แต่ก็นับเป็นข้อเตือนใจให้ตระหนักว่า เรากำลังพยายามที่จะโอบกอดและอยู่ร่วมกับความทุกข์นั้นฉันมิตร นอกจากนั้น จะทำให้เราตระหนักถึงความเชื่อมโยงสัมพันธ์ระหว่างตัวเราเองและผู้ประสบภัยในฐานะเพื่อนร่วมทุกข์ ไม่แยกตัวเองออกมาเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือแบบที่ถือตนว่าบริบูรณ์พร้อมด้วยโอกาสและปัจจัยที่เหนือกว่าคนทุกข์ยากด้วยประการทั้งปวง

นอกจากนั้น การเยียวยาจะเกิดขึ้นได้ยังมีองค์ประกอบสำคัญอีกสองส่วนคือ ความเข้าใจและทักษะการทำงานเพื่อช่วยผู้ประสบภัย และส่วนสุดท้ายคือ ความเข้าใจเรื่องสังคมและสิ่งแวดล้อม ดังแผนภาพข้างล่างนี้

ความเข้าใจเรื่องผู้ประสพภัยก็นับว่าเป็นสิ่งสำคัญมาก กลุ่มอาการที่เกิดขึ้นกับผู้ที่ได้รับความสะเทือนใจอย่างรุนแรงนั้นมีแตกต่างหลากหลาย กลุ่มอาการต่าง ๆ ที่เราเรียนรู้ก็ยังหมายรวมครอบคลุมไปถึงผู้ที่ผ่านเหตุการณ์ความรุนแรงประเภทอื่น ๆ หรือการได้รับความกระทบกระเทือนทางจิตใจอย่างรุนแรง ไม่ว่าจะเป็นภัยพิบัติด้านอื่น ๆ เช่นไฟไหม้ น้ำท่วม หรืออาชญากรรม ทารุณกรรม ช่มชืด เป็นต้น กลุ่มอาการต่าง ๆ เช่น รู้สึกผิดที่รอดชีวิต ซึมเศร้า เหม่อลอย โกรธจัด เสียใจอย่างหนัก ก็เป็นสิ่งที่ปกติธรรมดาที่สามารถเกิดขึ้นได้ มิได้หมายความว่า ผู้ที่มีอาการดังกล่าวจะวิกลจริต เป็นบ้า คนเรापกติทั่วไป หากผ่านประสบการณ์ที่ทำให้จิตใจได้รับความกระทบกระเทือน ย่อมต้องมีอาการบางอย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้นได้ และหากได้รับการเยียวยาที่ถูกต้อง สภาพจิตใจย่อมจะฟื้นคืนและสามารถใช้ชีวิตได้เหมือนปกติทั่วไปได้ในที่สุด

กลุ่มอาการที่ต้องการกล่าวถึงมากในที่นี้คือ วิกฤตทางความเชื่อหรือสิ่งที่เคยเป็นที่นับถือยึดเหนี่ยวทางจิตใจ (spiritual crisis) บางคน หลังจากรอดชีวิตแล้วอาจเกิดคำถามขึ้นในใจว่า **“ทำไมเรื่องนี้ต้องเกิดขึ้นกับเรา ทั้งที่เราทำความดี มาตลอด ต่อไปนี้เราจะไม่เชื่อในคุณความดีอีกต่อไปแล้ว”** อาการนี้ก็นับว่าเป็นอาการที่สามารถเกิดขึ้นได้ตามปกติทั่วไป แต่บางครั้ง ผู้ประสพภัยอาจมีแนวโน้มโน้มมนำลัทธิความเชื่อ หรือศาสนาใดศาสนาหนึ่งมายึดเหนี่ยวเป็นที่พึ่งสูงสุด ทั้งที่ไม่เคยศึกษาหรือปฏิบัติอย่างลึกซึ้งมาก่อนก็ได้ หากเราพบผู้ประสพภัยที่มีอาการเช่นนี้ ขอให้เราตระหนักรู้อาการนี้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ตามปกติ ไม่ใช่เรื่องร้ายแรงแต่อย่างใด แต่ในเบื้องต้น เราไม่ควรโต้เถียงในสิ่งที่เห็นต่างจากผู้ประสพภัย

จากการที่เราได้รับฟังเรื่องราวที่มีเชื้อสายมอแกนคนหนึ่ง เราพบว่า การตายของหมอผีผู้ประกอบพิธีกรรมประจำหมู่บ้าน ประกอบกับศาลที่เป็นที่ทำพิธีซึ่งตั้งอยู่ชายทะเลถูกคลื่นซัดหายไปอย่างไม่มีที่เหลืร่องรอยใด ๆ แม้แต่น้อย ทำให้นางหวาดหวั่นและตัดสินใจว่าจะไม่ย้ายกลับไปอาศัยในพื้นที่เดิม รวมทั้งไม่อยากไปเห็น ไม่อยากรับรู้เกี่ยวกับความเป็นไปของพื้นที่ซึ่งเคยเป็นที่ตั้งบ้านของตนเอง เราฟังด้วยสติ และขอคิดกันว่า ประเด็นทางจิตวิญญาณเช่นนี้ ผู้ให้ความช่วยเหลือ และรัฐบาลให้ความใส่ใจกันน้อยเหลือเกิน ทั้งที่ การฟื้นฟูทางจิตใจและจิตวิญญาณ ควรเป็นประเด็นที่ต้องทำไปพร้อม ๆ กันกับการเร่งฟื้นฟูบ้านช่อง อาชีพ และชุมชน อาจเป็นเพราะว่า ประเด็นทางจิตใจและจิตวิญญาณนั้นเป็นนามธรรม และต้องสัมผัสได้ยาก ทั้งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในฐานะเป็นสิ่งที่รื้อรัดให้เกิดความเป็นชุมชนที่มีเอกภาพเหนียวแน่น และมีคุณธรรม

ความเข้าใจเรื่องสังคมก็มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน การทำความเข้าใจโครงสร้างสังคมทำให้เราเห็นได้รอบด้านมากขึ้นว่า สังคมทุนนิยมโลกาภิวัตน์เช่นที่เป็นอยู่นี้ มีความเกี่ยวข้องกับการเกิดทุกข์อย่างไรบ้าง ทุกคนไม่ว่าเพศใด สีผิวใด โดยรู้ตัวหรือไม่รู้ก็ตามต่างเผชิญทุกข์อันเกิดจากวัฒนธรรมในสังคมแบบนี้ทั้งสิ้น โดยเฉพาะที่เราควรใส่ใจมากคือ คนยากคนจน คนตัวเล็กตัวน้อยซึ่งมีที่ทางน้อยนิดอยู่ในสังคม การที่จะช่วยกันแก้ทุกข์เหล่านี้ได้จึงไม่ใช่ธุระของปัจเจกบุคคลคนหนึ่งคนใด หากแต่หมายถึงคนทุกคน กล่าวถึงกรณีคลื่นสึนามิ มิใช่เราหรือที่ใช้น้ำ ใช้น้ำไฟ จนมีส่วนทำให้ฟ้าดินวิปริตปรวนแปรเช่นนี้ มิใช่นโยบายต้อนรับความทันสมัย ขบไล่ความยากจนหรือหอกหรือ ที่ทำให้เราอินดีกับการบริโภคและกดขี่ขูดรีดคนจน หากเรามองจนสุดแล้วเราจะพบสายสัมพันธ์ที่ถักทอเชื่อมร้อยถึงกันทั้งหมดอย่างไม่อาจแยกเรื่องใดเรื่องหนึ่ง คนใดคนหนึ่งออกมาต่างหากได้ วิธีคิดนี้ ทำให้เราเข้าใจเรื่อง กรรมร่วม ไม่เหมารวมตีความว่าเป็นผลจากกรรมที่ผู้ประสพภัยกระทำไว้ การคิดว่าเป็นกรรมของผู้ประสพภัยคนใดคนหนึ่งเท่านั้น นอกจากจะทำให้เราแยกขาดจากเขาเหล่านั้นในฐานะเพื่อนร่วมทุกข์ ยิ่งจะไม่เป็นการช่วยเหลือเขาหากเราบอกเขาไปว่า **“ยอมรับเสียเถอะ นี่เป็นกรรมของเธอ”** เพราะยิ่งจะทำให้จิตใจของเขาหดหู่และเหมือนถูกประณามตัดสิน

ความเข้าใจเรื่องพุทธศาสนา ความเข้าใจเรื่องผู้ประสพภัย และความเข้าใจเรื่องสังคม ทั้งสามองค์ประกอบนี้ เปรียบได้ดั่งมุมของสามเหลี่ยมที่ถ้าหากขาดไปมุมใดมุมหนึ่งไป ก็ไม่อาจเรียกได้ว่าสามเหลี่ยมอีกต่อไป เช่นเดียวกันหากละเลยเรื่องใดเรื่องหนึ่งก็ไม่อาจนับว่าได้เข้าถึงพุทธวิธีแห่งการเยียวยาอย่างแท้จริง

กระบวนการฝึกอบรม ใช้รูปแบบกิจกรรมมีส่วนร่วมแบบผ่านประสบการณ์ โดยเฉพาะทักษะการให้ความช่วยเหลือ เราได้ทดลองฝึกปฏิบัติจากเหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้นจริงในชีวิตของเราเองและกรณีตัวอย่าง โดยมีหัวข้อสำคัญที่ควรหมายไว้ในใจคือ การรับฟังอย่างมีเมตตา การสะท้อนกลับ และคิดแก้ปัญหาาร่วมกันกับผู้ประสพภัย ช่วงที่ให้ความช่วยเหลือ จึงเป็นช่วงที่เราต้องฝึกปฏิบัติธรรม โดยเฉพาะการเจริญสติ โดยอยู่กับบุคคลนั้นอย่างเต็มที่ ไม่พะวัภพะวงกับความคิดตัดสินของตนเอง ไม่จำเป็นต้องเทศน์ ไม่ต้องให้ข้อแนะนำ เพราะเชื่อมั่นว่าคนทุกคนล้วนมีสติปัญญา เพียงแค่เรา "ฟังเป็น" เราสามารถช่วยเขาให้กลับมามีสติรู้ตัว เคารพในปัญญาของตนเองได้

ฟังดูเหมือนง่าย และบางทีก็เหมือนง่ายเกินไป แต่เมื่อเสร็จสิ้นการอบรม มีเสียงสะท้อนว่า ไม่ใช่อย่างที่เรจะทำอย่างนั้น เราเคยชินกับการเทศน์สอน ตัดสินใจแทนผู้อื่นอยู่บ่อยครั้ง จนไม่สามารถที่จะอยู่ร่วมกับเขา ณ ขณะนั้นอย่างแท้จริงได้ แต่ในขณะเดียวกัน ทุกท่านสะท้อนว่า วิธีนี้เป็นวิธีที่ฟื้นฟูกำลังใจ เกิดพลัง ทำให้คนทุกข์เห็นคุณค่าในตนเอง ฟังตนเองได้ ที่สำคัญ มิใช่ว่ายากเย็นเสียจนเราไม่สามารถทำได้ เราทุกคนต่างก็มีความสามารถ หากเพียงเราพยายามทำความเข้าใจตนเองอย่างลึกซึ้ง

หลังจากนั้น ทุกคนได้ลงสนามฝึกจริง การไปเยี่ยมเยียนศูนย์พักพิงชั่วคราวสำหรับบ้านน้ำเค็ม ซึ่งตั้งอยู่ที่สำนักสงฆ์แหลมป้อม (น้ำเค็ม) เป็นไปด้วยไมตรีจิต เราได้เห็นภาพของพระภิกษุ แม่ชีเข้าไปนั่งอยู่ภายในบ้าน เปิดใจ และรับฟังด้วยความเมตตากรุณา

หลังจากเสร็จสิ้นการอบรม พระภิกษุ ๓ รูป และแม่ชี ๑ องค์ที่อาสาไปอยู่กับชุมชนหัตถะวันรอบนี้ก็ได้ฝึกใช้พุทธวิธีแห่งการเยียวยาอย่างต่อเนื่อง ทั้งทำงานภายในจิตใจตนเองในฐานะเพื่อนร่วมทุกข์ และปฏิบัติศาสนกิจอย่างเคร่งครัดยิ่ง ชาวบ้านยังคงตักบาตรด้วยข้าวปลาอาหารอย่างล้นเหลือ ผู้คนมาสดมภ์ที่ศาลาเอนกประสงค์และพูดคุยปรับทุกข์สุขกันเหมือนเช่นภาพของวัดวาแต่ก่อน พระภิกษุเล่านิทานชาดก เด็ก ๆ มานั่งล้อมหน้าล้อมหลัง และกลับไปกับตักพวกเราเมื่อเวลายืดยาวถึงมืดค่ำ แม่ชีสวดบทพิจารณาสังขารไฟเราจับใจ ชาวบ้านซาบซึ้งร้องไห้ทั้งจากปิติและจากใจที่ยังคงทำงานน้อมรับความพลัดพรากสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก

ชีวิตยังคงดำเนินต่อไป สติ การมองแง่บวก และความศรัทธาในชีวิต มีความสำคัญอย่างยิ่งในสถานการณ์เช่นขณะนี้ ผู้มาเยือนเช่นเราในฐานะเพื่อนร่วมทุกข์เตรียมตัวกลับไปยังที่ที่เราจากมาและจะพิจารณาการทำงานแห่งจิต โดยมีผู้ประสพภัยเหล่านี้เองเป็นครู ชีวิตเขาเหล่านั้นมีคุณค่ายิ่ง สำคัญยิ่งใหญ่มากพอที่เราจะเปิดหัวใจเรียนรู้ยอมรับทั้งทุกข์และสุข.

**มติคณะรัฐมนตรี
การประชุมนอกสถานที่
วันที่ 6 กันยายน 2548
ว่าด้วยการแก้ไขปัญหาค้นภัยชีนนามิ**

เอกสารประกอบการประชุมเวทีสาธารณะ
การฟื้นฟูชีวิตชุมชน หลังภัยพิบัติค้นภัยชีนนามิ :
สิ่งท้าทายยุทธศาสตร์และข้อเสนอทางนโยบาย
โรงแรมมารีไทม์ปาร์คแอนด์สไปรตส์ จังหวัดกระบี่
วันที่ 25-26 กันยายน 2548

สรุปข่าวการประชุมคณะรัฐมนตรีนอกสถานที่

วันนี้ เมื่อเวลา 08.30 น. ณ ห้องประชุมสโมสรนายทหารชั้นสัญญาบัตร ฐานทัพเรือพังงา จังหวัดพังงา พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี เป็นประธานการประชุมคณะรัฐมนตรี

นายสุพงษ์ สืบวงศ์ลี โฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี นางสาวคันสนีย์ นาคพงศ์ นายธนุพร ปุณณกันต์ และนายเฉลิมชัย มหากิจศิริ รองโฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ได้ร่วมกันแถลงผลการประชุมคณะรัฐมนตรี สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

1. เรื่อง กองทุนเพื่อจัดตั้งระบบเตือนภัยสึนามิในมหาสมุทรอินเดียและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Tsunami Regional Trust Fund)

2. เรื่อง สรุปผลการดำเนินงานช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติพิบัติจังหวัดกระบี่

3. เรื่อง สรุปการให้ความช่วยเหลือฟื้นฟูพื้นที่ที่ประสบภัยพิบัติโดยกระทรวงการคลัง

4. เรื่อง สรุปผลและรายละเอียดผลการดำเนินงานและการเบิกจ่ายภายใต้คณะกรรมการอำนวยการฟื้นฟูและพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และชุมชนพื้นที่ประสบภัยพิบัติภัย

5. เรื่อง การติดตามผลการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติพิบัติของจังหวัดกระบี่ พังงา และภูเก็ต

6. เรื่อง รายงานผลการดำเนินการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติพิบัติใน 6 จังหวัดภาคใต้

7. เรื่อง รายงานความคืบหน้าการให้ความช่วยเหลือ SMEs ในพื้นที่ 6 จังหวัดที่ประสบภัยคลื่นยักษ์

สึนามิ

8. เรื่อง สรุปความก้าวหน้าการให้ความช่วยเหลือจังหวัดที่ประสบภัยธรรมชาติพิบัติ "สึนามิ"

9. เรื่อง สรุปผลการตรวจเยี่ยมพื้นที่อำเภอของรัฐมนตรี

12. เรื่อง รายงานสรุปข้อมูลการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากแผ่นดินไหวและคลื่นยักษ์

(ครั้งที่ 19)

24. เรื่อง ภาพรวมและแนวทางการแก้ไขปัญหากลุ่มจังหวัดสามเหลี่ยมอันดามันและจังหวัด

พังงา

25. เรื่อง รายงานผลการติดตามการดำเนินการตามมาตรการป้องกันและระบบเตือนภัยธรรมชาติ

1. เรื่อง กองทุนเพื่อจัดตั้งระบบเตือนภัยสึนามิในมหาสมุทรอินเดียและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Tsunami Regional Trust Fund)

คณะรัฐมนตรีพิจารณาเรื่องกองทุนเพื่อจัดตั้งระบบเตือนภัยสึนามิในมหาสมุทรอินเดียและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Tsunami Regional Trust Fund) ตามที่กระทรวงการต่างประเทศเสนอ แล้วมีมติเห็นชอบและอนุมัติทั้ง 3 ข้อดังนี้

1. เห็นชอบร่างความตกลงระหว่างคณะกรรมการสิทธิการเศรษฐกิจและสังคมสำหรับเอเชียและแปซิฟิก กับรัฐบาลไทย เรื่อง กองทุนโดยสมัครใจสำหรับการจัดการเตือนภัยสึนามิล่วงหน้าในมหาสมุทรอินเดียและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Multi Donor Voluntary Trust Fund for Tsunami Early Warning Arrangements in the Indian Ocean and Southeast Asia : Tsunami Regional Trust Fund)

2. เห็นชอบให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศลงนามในร่างความตกลงจัดตั้ง Tsunami Regional Trust Fund

3. อนุมัติในหลักการ วงเงิน 10 ล้านดอลลาร์สหรัฐจากงบกลางเพื่อเป็นเงินตั้งต้นกองทุน และให้เบิกจ่ายเท่าที่จำเป็นต้องจ่ายจริง โดยให้ขอตกลงรายละเอียดด้านการเงินกับสำนักงานงบประมาณต่อไป

ทั้งนี้ ร่างความตกลงดังกล่าวมีสาระสำคัญดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการใช้เงินจากกองทุนเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการพัฒนาระบบเตือนภัยสึนามิในระดับภูมิภาค และลดช่องว่างของความแตกต่างในสมรรถนะด้านการจัดการภัยพิบัติของแต่ละชาติในภูมิภาค

ผ่านระบบเชื่อมโยงของศูนย์ระดับอนุภูมิภาค ระดับภูมิภาค และนอกภูมิภาค และจะใช้สนับสนุนกิจกรรมในการพัฒนาระบบเตือนภัยสำหรับภูมิภาค รวมทั้งกิจกรรมขององค์กรอย่าง เช่น ADPC ที่จะเป็ศูนย์กลางระดับภูมิภาคและอนุภูมิภาคในการพัฒนาระบบเตือนภัย นอกจากนั้น กองทุนนี้ยังใช้สนับสนุนการดำเนินการของศูนย์ระดับภูมิภาคและระดับชาติอื่น ๆ ที่มีภารกิจด้านระบบเตือนภัยด้วย

2. UNESCAP เป็นผู้บริหารกองทุนฯ และมีการจัดตั้ง Advisory Council เพื่อทำหน้าที่ในการควบคุมและกำหนดนโยบายการใช้เงินกองทุนฯ สมาชิกของ Advisory Council ประกอบด้วยผู้แทนจากเอสแคป ผู้บริจาคเงินตั้งต้นกองทุน (Foundation donor) ซึ่งหมายถึงประเทศไทย และผู้บริจาคหลักอื่น ๆ (key donors) ซึ่งจะต้องบริจาคคิดเป็น ร้อยละ 20 ของยอดเงินคงเหลือของกองทุนฯ

3. ในประเทศไทยเป็นผู้บริจาคเงินตั้งต้นกองทุนฯ ทำให้มีสถานะเป็นสมาชิก Advisory Council ตลอดไป

4. การยกเลิกกองทุนดำเนินการได้โดยเอสแคป โดยจะต้องทำเป็นหนังสือแจ้งแก่ผู้บริจาคเงินตั้งต้นกองทุน และผู้บริจาคเงินอื่น ๆ ล่วงหน้า 90 วัน หรือโดยการเสนอแนะจาก Advisory Council ภายใต้หลักการฉันทามติของสมาชิก

5. ประเทศที่เข้าร่วมในกองทุนฯ สามารถบอกเลิกการมีส่วนร่วมในกองทุนฯ โดยจะได้รับเงินคืนส่วนที่เหลือตามสัดส่วนของการบริจาคในระยะ 5 ปีที่ผ่านมาด้วยยอดเงินคงเหลือ

6. มีการระบุชื่อ Asian Disaster Preparedness Center (ADPC) ด้วยว่าเป็นองค์กรหนึ่งที่จะได้รับเงินสนับสนุนจากกองทุนฯ ทั้งนี้ ADPC เป็นองค์กรระหว่างประเทศที่ไทยสนับสนุนให้มีบทบาทนำในการจัดตั้งระบบเตือนภัยสึนามิในมหาสมุทรอินเดียและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

2. เรื่อง สรุปผลการดำเนินงานช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรณีพิบัติจังหวัดกระบี่

คณะรัฐมนตรีรับทราบตามที่รองนายกรัฐมนตรี (นายพินิจ จารุสมบัติ) รายงานสรุปผลการดำเนินงานช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรณีพิบัติจังหวัดกระบี่ สรุปได้ดังนี้

1. การเร่งรัดคืนทรัพย์สินแก่ผู้ประสบภัย ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดได้มีหนังสือถึงผู้ว่าราชการจังหวัดภูเก็ต ให้จัดทำบัญชีสิ่งของต่าง ๆ พร้อมสิ่งของคืนให้จังหวัดกระบี่ที่เก็บได้บริเวณเกาะพีพี หากไม่มีญาติมารับคืน จังหวัดกระบี่จะรวบรวมไว้เป็นอนุสรณ์สำหรับผู้ประสบภัย

2. การเร่งรัดจ่ายเงินช่วยเหลือแก่ผู้ประสบภัยที่ย้ายถิ่นฐานในภายหลัง จำนวน 101 ราย ขณะนี้คงเหลือ 10 ราย ได้แก่

- กรณีทรัพย์สินเสียหาย ค้างจ่าย 8 ราย เป็นเงิน 29,100 บาท เนื่องจากไม่สามารถติดต่อผู้เสียหายได้

- กรณีบาดเจ็บเล็กน้อย ค้างจ่าย 1 ราย เป็นเงิน 2,000 บาท เนื่องจากขาดใบรับรองแพทย์

- กรณีค้าขายย่ำศพ ค้างจ่าย 1 ราย เป็นเงิน 6,000 บาท มีปัญหาผู้รับมรดกตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

3. กรณีผู้ประกอบการประมง จังหวัดกระบี่ได้มอบหมายให้ประมงจังหวัดสอบสวนเรื่องราวพิสูจน์ความเสียหายเพิ่มเติมจนถึง 25 สิงหาคม 2548 เพื่อช่วยเหลือผู้เดือดร้อนอย่างแท้จริง หากมีผู้มาแจ้งเท็จให้จังหวัด ดำเนินการอย่างเฉียบขาด

4. โครงการพัฒนาเกาะพีพี โดยกรมโยธาธิการและผังเมืองได้เสนอโครงการให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา การก่อสร้างแนวถนน เพื่อเป็นเส้นทางความปลอดภัยบนเกาะพีพี ระยะทาง 5.7 กิโลเมตร งบประมาณ 259 ล้านบาท ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มอบหมายให้รองนายกรัฐมนตรี (นายพินิจ จารุสมบัติ และนายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ) ไปพิจารณาทบทวน ต่อมารองนายกรัฐมนตรี (นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ) ได้เดินทางไปตรวจพื้นที่ที่จะก่อสร้างเส้นทางความปลอดภัยบนเกาะพีพี เมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2548 แล้วมีความเห็นในเบื้องต้น ดังนี้

- ราคาก่อสร้างเส้นทางเพื่อความปลอดภัย ระยะทาง 5.7 กิโลเมตร งบประมาณ 259 ล้านบาท นั้น เป็นราคาที่ค่อนข้างสูง แม้ว่าจะได้มีการปรับลดราคาก่อสร้างลงมาเหลือ 166 ล้านบาท แล้วก็ตาม ซึ่ง

ราคาที่สูงส่วนหนึ่งเนื่องจากการเป็นการก่อสร้างบนเกาะทำให้ต้องเพิ่มราคาค่าก่อสร้างอีกร้อยละ 30 และเหตุผลอีกประการหนึ่งก็คือระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ คือ ระบบไฟฟ้าจะนำลงใต้ดินทั้งหมด

- การก่อสร้างใด ๆ ก็ตามจะต้องคำนึงถึงความสวยงามตามธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบกับคณะรัฐมนตรีได้มอบหมายให้องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) ดำเนินการศึกษาอยู่ และใกล้จะแล้วเสร็จ ดังนั้น ควรจะรอผลการศึกษาของ อพท. ก่อน

- ในระยะเร่งด่วนนี้ เห็นควรที่จะดำเนินการปรับสภาพภูมิทัศน์ในพื้นที่ 30 เมตร จากระดับน้ำทะเลสูงสุดท่วมถึง ซึ่งเป็นพื้นที่ห้ามก่อสร้าง ในเบื้องต้นจะต้องทำความเข้าใจกับเจ้าของที่ดินที่มีกรรมสิทธิ์ครอบครองอยู่ จำนวน 10 ราย เพื่อจัดทำโครงการปรับสภาพภูมิทัศน์ต่อไป

- การจัดหาที่ดินเพื่อก่อสร้างโรงพยาบาลและโรงเรียนบนเกาะพีพี จังหวัดได้มอบหมายให้นายอำเภอเมืองดำเนินการ ปรากฏว่าสามารถประสานงานกับผู้มีจิตศรัทธาบริจาคที่ดิน จำนวน 12 ไร่ ให้แก่ทางราชการ เพื่อเป็นที่ก่อสร้างโรงพยาบาลและโรงเรียนบนเกาะพีพีได้เรียบร้อยแล้ว

- การก่อสร้างบ้าน Knock Down ซึ่งสาธารณรัฐประชาชนจีนให้การช่วยเหลือ จำนวน 400 หลัง แต่ปรากฏว่าบ้านดังกล่าวไม่มีฐานบ้าน ห้องน้ำ ห้องส้วม ระบบไฟฟ้า ระบบประปา ซึ่งจังหวัดได้ขอรับการสนับสนุนงบประมาณในส่วนนี้ไปยังสำนักนายกรัฐมนตรี จำนวน 22 ล้านบาท (ราคาค่าก่อสร้างบนแผ่นดินใหญ่ ราคาหลังละ 49,000 บาท ราคาค่าก่อสร้างบนเกาะ ราคาหลังละ 57,000 บาท) ในเบื้องต้นจังหวัดได้ปรับเปลี่ยนโครงการตามยุทธศาสตร์ของจังหวัด เพื่ोज้างงบประมาณไปดำเนินการก่อสร้างเป็นกรณีเร่งด่วนเฉพาะหน้า จำนวน 160 หลัง วงเงินประมาณ 8 ล้านบาทเศษ และรองนายกรัฐมนตรี (นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ) ได้มีข้อสั่งการเบื้องต้นให้ผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรีนำเงินกองทุนสงเคราะห์ผู้ประสบภัยมาช่วยเหลือ

3. เรื่อง สรุปการให้ความช่วยเหลือฟื้นฟูพื้นที่ที่ประสบภัยพิบัติโดยกระทรวงการคลัง

คณะรัฐมนตรีรับทราบความคืบหน้าและแนวทางการให้ความช่วยเหลือฟื้นฟูพื้นที่ที่ประสบภัยพิบัติตามที่กระทรวงการคลังเสนอ ในเรื่องการให้ความช่วยเหลือด้านการเงิน ได้แก่ การให้ความช่วยเหลือด้านสินเชื่อ การร่วมลงทุนภาครัฐและเอกชน และค่าธรรมเนียม ณ สิ้นเดือนกรกฎาคม 2548 สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1. การให้สินเชื่อ (ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2548)

1.1 การให้สินเชื่อโดยสถาบันการเงินเฉพาะกิจ และบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย ได้อนุมัติให้ความช่วยเหลือด้านสินเชื่อแก่ลูกค้าแล้วจำนวน 9,843 ราย หรือร้อยละ 94.75 ของจำนวนผู้ยื่นคำขอทั้งหมด รวมเป็นเงินที่อนุมัติแล้ว 5,818.34 ล้านบาท หรือ ร้อยละ 91.99 ของ วงเงินที่ยื่นคำขอ และมีการเบิกจ่ายเป็นเม็ดเงินสู่ผู้ประกอบการและประชาชน จำนวน 5,591 ราย หรือ ร้อยละ 56.80 ของจำนวนรายที่อนุมัติทั้งหมด คิดเป็นเงินที่เบิกจ่ายแล้ว 5,295.70 ล้านบาท หรือ ร้อยละ 91.02 ของวงเงินที่อนุมัติ

ทั้งนี้ การเบิกจ่ายเงินกู้เพื่อปรับโครงสร้างหนี้เดิมคิดเป็นร้อยละ 99.80 ของวงเงินที่อนุมัติในขณะที่การเบิกจ่ายเงินกู้ฟื้นฟูกิจการคิดเป็นร้อยละ 52.51 ของวงเงินอนุมัติ ซึ่งการดำเนินงานโดยรวมแล้วอยู่ในระดับเดียวกับเมื่อสิ้นเดือนมิถุนายน 2548

1.2 การให้สินเชื่อโดยธนาคารพาณิชย์ ได้อนุมัติให้ความช่วยเหลือด้านสินเชื่อไปแล้วจำนวน 2,236 ราย หรือ ร้อยละ 87.69 ของจำนวนผู้ยื่นคำขอทั้งหมด คิดเป็นเงินที่อนุมัติแล้ว 46,526.32 ล้านบาท หรือ ร้อยละ 84.26 ของวงเงินที่ยื่นคำขอ และมีการเบิกจ่าย จำนวน 1,886 ราย หรือ ร้อยละ 84.35 ของจำนวนรายที่อนุมัติทั้งหมด คิดเป็นเงินที่เบิกจ่ายแล้ว 35,101.66 ล้านบาท ร้อยละ 75.44 ของวงเงินที่อนุมัติ ซึ่งยอดวงเงินการอนุมัติและเบิกจ่าย เพิ่มขึ้นจากสิ้นเดือนมิถุนายน 2548 ประมาณร้อยละ 21.99 และ 25.32 ตามลำดับ

ทั้งนี้ การเบิกจ่ายเงินกู้เพื่อปรับโครงสร้างหนี้เดิม คิดเป็นร้อยละ 85.66 ของวงเงินอนุมัติ และการเบิกจ่ายเงินกู้เพื่อฟื้นฟูกิจการ คิดเป็นร้อยละ 28.55 ของวงเงินอนุมัติ

1.3 ธนาคารแห่งประเทศไทย ได้อนุมัติวงเงินสินเชื่อเงื่อนไขผ่อนปรนให้กับสถาบันการเงินเพื่อนำไปปล่อยกู้กับลูกค้าแล้ว 2,363 ราย คิดเป็นวงเงิน 48,140.74 ล้านบาท โดยลดจากเดือนมิถุนายน 2548 เล็กน้อยเนื่องจากสถาบันการเงินที่ได้รับอนุมัติวงเงินแล้ว ได้ทบทวนความต้องการของลูกค้าที่ได้ยื่นขอไว้ได้

ถูกต้องมากขึ้น จึงทำให้วงเงินที่ต้องการจริงเริ่มลดลง และทำให้มีวงเงินเหลือเพื่อจัดสรรให้กับลูกค้ารายอื่น ๆ ที่มีความจำเป็นต้องใช้สินเชื่อ ผ่อนปรน แต่ไม่สามารถขอได้ทันตามกำหนดในรอบแรก

1.4 ภาพรวมการให้ความช่วยเหลือด้านสินเชื่อทั้งหมดพบว่า มีการเบิกจ่ายเป็นเม็ดเงินสู่ผู้ประกอบการและประชาชน จำนวน 7,477 ราย หรือ ร้อยละ 61.90 ของจำนวนรายที่อนุมัติทั้งหมด คิดเป็นเงินที่เบิกจ่ายแล้ว 40,397.36 ล้านบาท หรือร้อยละ 77.18 ของวงเงินที่อนุมัติ ซึ่งคิดเป็นจำนวนรายเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.44 และเม็ดเงินเพิ่มขึ้นร้อยละ 12.06

สำหรับเม็ดเงินการเบิกจ่ายเพื่อปรับโครงสร้างหนี้เดิมคิดเป็นร้อยละ 86.13 ของวงเงินที่อนุมัติ ส่วนวงเงินการเบิกจ่ายเงินกู้ใหม่เพื่อฟื้นฟูกิจการคิดเป็นร้อยละ 31.34 ของวงเงินที่อนุมัติ

ทั้งนี้สาเหตุหลักที่สถาบันการเงินไม่อนุมัติสินเชื่อลูกค้าไม่ได้รับผลกระทบจริงทั้งทางตรงและทางอ้อม (ร้อยละ 56.14 ของวงเงินที่ไม่อนุมัติทั้งหมด) และสำหรับลูกค้าที่อยู่ระหว่างดำเนินการส่วนใหญ่ยังอยู่ในขั้นตอนการพิจารณาภายในของธนาคารเอง (ร้อยละ 91.71 ของวงเงินที่อยู่ระหว่างดำเนินการทั้งหมด)

2. การร่วมลงทุนโดยกองทุนร่วมลงทุน

2.1 กองทุนร่วมทุนเพื่อผู้ประกอบการรายย่อย (Tsunami SMEs Fund) (ณ วันที่ 11 สิงหาคม 2548) มีการอนุมัติร่วมลงทุนแล้ว 24 ราย หรือร้อยละ 17.65 ของจำนวนผู้ยื่นคำขอทั้งหมด คิดเป็นวงเงิน 440.70 ล้านบาท หรือร้อยละ 12.15 ของวงเงินที่ยื่นคำขอ โดยส่วนที่ยังไม่ได้อนุมัติ ขณะนี้อยู่ระหว่างการวิเคราะห์ข้อมูลตามหลักการก่อนดำเนินการต่อไป ทั้งนี้มีการเบิกเม็ดเงินให้ผู้ประกอบการแล้ว 5 ราย หรือ ร้อยละ 20.83 ของจำนวนรายที่อนุมัติทั้งหมด คิดเป็นเงินที่เบิกแล้ว 215 ล้านบาท หรือร้อยละ 48.79 ของวงเงินที่อนุมัติ

2.2 กองทุนเปิดเพื่อฟื้นฟูและพัฒนากิจการที่ได้รับผลกระทบจากสึนามิ (Tsunami Recovery Fund) (ณ วันที่ 8 สิงหาคม 2548) มีการอนุมัติกรอบเงินให้ความช่วยเหลือประมาณ 2,290 ล้านบาท จำนวน 17 ราย ซึ่งสูงกว่าวงเงินระดมทุนในรอบแรกที่มีจำนวน 1,400 ล้านบาท ทั้งนี้ จากกรอบลงทุนที่อนุมัติไว้ มีการเบิกเงินแล้ว 9 ราย จำนวน 575 ล้านบาท ไม่เปลี่ยนแปลงจากสิ้นเดือนมิถุนายน 2548 โดยมีวงเงินอีกจำนวน 590 ล้านบาทที่จะมีการเบิกจ่ายตามความคืบหน้าของการก่อสร้างของลูกค้าต่อไป ส่วนที่เหลือจำนวน 8 ราย คิดเป็นวงเงิน 1,125 ล้านบาท ส่วนหนึ่งอยู่ระหว่างการหารือเรื่องออกหุ้นกู้และหลักประกัน และอีกส่วนหนึ่งอยู่ระหว่างการตรวจสอบของผู้สอบบัญชี

3. มาตรการภาษีและค่าธรรมเนียม

คณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 28 ธันวาคม 2547 มีมติเห็นชอบให้ดำเนินมาตรการภาษีและค่าธรรมเนียม ซึ่งสรุปสถานะล่าสุด ณ วันที่ 25 สิงหาคม 2548 ดังนี้

3.1 มาตรการภาษีและค่าธรรมเนียมที่มีผลบังคับใช้แล้ว ได้แก่ 1) การหักผลเสียหายในทรัพย์สินเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิ 2) การขยายกำหนดเวลายื่นแบบแสดงภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีธุรกิจเฉพาะ 3) การเสียภาษีของผู้เสียภาษีและผู้ประกอบการที่มีสถานประกอบการตั้งอยู่ใน 6 จังหวัด 4) การยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาให้ผู้ประกอบการ 6 จังหวัดภาคใต้ สำหรับเงินได้พึงประเมินประจำปี พ.ศ. 2547 5) การยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสำหรับเงินบริจาคให้แก่ส่วนราชการ 6) การยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสำหรับเงินบริจาคให้แก่ ส่วนราชการโดยผ่านเอกชน และ 7) การลดหย่อนค่าธรรมเนียมจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมการโอนอสังหาริมทรัพย์

3.2 มาตรการภาษีและค่าธรรมเนียมอื่น ๆ ที่อยู่ระหว่างดำเนินการเพื่อให้มีผลบังคับใช้โดยเร็วต่อไป ได้แก่

3.2.1 การยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลจากค่าสินไหมทดแทนที่ได้รับจากกิจการประกันภัยในส่วนที่เกินมูลค่าทรัพย์สิน ซึ่งคณะรัฐมนตรีเห็นชอบร่างพระราชกฤษฎีกาตามที่กระทรวงการคลังเสนอเมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2548 ขณะนี้อยู่ระหว่างการลงราชกิจจานุเบกษา

3.2.2 การยกเว้นภาษีเงินได้ ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีธุรกิจเฉพาะและอากรแสตมป์ และการลดหย่อนค่าธรรมเนียมจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม การโอนและการจดทะเบียนอสังหาริมทรัพย์ สำหรับกรณีการปรับปรุง

โครงสร้างหนี้ กรณีลูกหนี้ที่ได้รับความเสียหายจากธรณีพิบัติภัย ขณะนี้กระทรวงการคลังอยู่ระหว่างดำเนินการนำเสนอคณะรัฐมนตรี

4. การจัดทำแผนพัฒนาภูมิภาคอันดามัน (The Sub-regional Development Plan for Tsunami

Affected Andaman Region) ภายใต้ความช่วยเหลือทางวิชาการจากธนาคารพัฒนาเอเชีย (Asian Development Bank – ADB) ซึ่งเป็นแผนระยะยาว ที่มีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลอันดามันที่ได้รับผลกระทบจากธรณีพิบัติภัยอย่างยั่งยืนและบูรณาการ สรุปความคืบหน้าที่สำคัญ ดังนี้

4.1 โครงการระยะที่ 1 ที่ปรึกษาได้จัดทำโครงร่างของแผนพัฒนาภูมิภาคอันดามันเสร็จเรียบร้อยแล้วเมื่อเดือนเมษายน 2548 และได้ปรับปรุงข้อมูลให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นในเดือนมิถุนายน 2548 ซึ่งรายงานดังกล่าวจะใช้เป็นกรอบในการดำเนินโครงการในระยะที่ 2

4.2 โครงการระยะที่ 2 ADB ได้คัดเลือกบริษัทที่ปรึกษาเพื่อดำเนินโครงการระยะที่ 2 เรียบร้อยแล้ว โดยจะเริ่มดำเนินงานอย่างเป็นทางการตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน 2548 จนถึง 30 มิถุนายน 2549 (10 เดือน) ทั้งนี้ บริษัท ดังกล่าวประกอบด้วยคณะผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ 13 สาขา ทั้งชาวไทยและต่างประเทศรวม 23 คน

อนึ่ง การจัดทำแผนฉบับสมบูรณ์ที่สามารถนำไปใช้ได้จริง จะใช้เวลาถึง 10 เดือน ดังนั้น กระทรวงการคลังและบริษัทที่ปรึกษาจะได้จัดทำรายงานหรือแนวคิดทั้งในเชิงนโยบายและกฎระเบียบ ที่สามารถเสนอให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไปพิจารณาใช้เป็นระยะ ๆ

4. เรื่อง สรุปผลและรายละเอียดผลการดำเนินงานและการเบิกจ่ายภายใต้คณะกรรมการอำนวยการฟื้นฟูและพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ

สิ่งแวดล้อม และชุมชนพื้นที่ประสบธรณีพิบัติภัย

คณะรัฐมนตรีรับทราบตามที่คณะกรรมการอำนวยการฟื้นฟูและพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและชุมชนพื้นที่ประสบธรณีพิบัติภัย ซึ่งมีรองนายกรัฐมนตรี (นายพินิจ จารุสมบัติ) เป็นประธานรายงานสรุปผลและรายละเอียดผลการดำเนินงานและการเบิกจ่ายภายใต้คณะกรรมการอำนวยการฟื้นฟูและพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและชุมชนพื้นที่ประสบธรณีพิบัติภัย ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 11 และ 18 มกราคม 2548 สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1. มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 11 มกราคม 2548 เรื่อง การสำรวจ ศึกษา และวิจัย เร่งด่วนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และชุมชนพื้นที่ประสบธรณีพิบัติภัย สรุปผลการดำเนินงาน ดังนี้

1) การสำรวจข้อมูลและจัดทำแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศ (วงเงินงบประมาณ 25 ล้านบาท) ได้มีการเบิกจ่ายงบประมาณไปแล้ว 10.20 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 40.80 ของวงเงินที่ได้รับอนุมัติ โดยมีความก้าวหน้าการดำเนินงานร้อยละ 60

2) การสำรวจ วิจัย และพัฒนาเพื่อฟื้นฟูบูรณะทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (วงเงินงบประมาณ 75 ล้านบาท) ได้มีการเบิกจ่ายงบประมาณไปแล้ว 21.38 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 28.50 ของวงเงินที่ได้รับอนุมัติ โดยมีความก้าวหน้าการดำเนินงานร้อยละ 60

2. มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 18 มกราคม 2548 เรื่อง มาตรการหลักการจัดการฟื้นฟูและพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และชุมชนพื้นที่ประสบธรณีพิบัติภัย สรุปผลการดำเนินงานดังนี้

โครงการ/กิจกรรม ตามมาตรการหลักการจัดการฟื้นฟูและพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และชุมชนพื้นที่ประสบธรณีพิบัติภัยในระยะเร่งด่วน ได้รับการจัดสรรงบประมาณจากสำนักงบประมาณรวมทั้งสิ้น 694.22 ล้านบาท มีการเบิกจ่ายงบประมาณไปแล้ว 185.62 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 29.61 ของวงเงินที่สำนักงบประมาณอนุมัติ และส่งคืนสำนักงบประมาณ 67.44 ล้านบาท โดยมีความก้าวหน้าในการดำเนินงาน ร้อยละ 20 -100

5. เรื่อง การติดตามผลการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติของจังหวัดกระบี่ พังงา และภูเก็ต

คณะรัฐมนตรีรับทราบตามที่รองนายกรัฐมนตรี (นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ) รายงานการติดตามผลการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติของจังหวัดกระบี่ พังงา และภูเก็ต ในชั้นแรก โดยจะได้เชิญเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมาประชุม เพื่อเร่งรัดและแก้ไขปัญหาตามที่เสนอมาและจะได้จัดทำรายงานนำกราบเรียนนายกรัฐมนตรีต่อไป ซึ่งสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

ความเสียหาย จากเหตุการณ์ธรณีพิบัติภัยใน 6 จังหวัดภาคใต้ เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2547 ทำให้จังหวัดกระบี่ พังงา และภูเก็ต ได้รับความเสียหาย โดยมีพื้นที่ได้รับความเสียหายรวมทั้งสิ้น 14 อำเภอ 55 ตำบล 217 หมู่บ้าน ราษฎรได้รับความเสียหาย 13,812 ครัวเรือน จำนวน 57,917 คน มีผู้เสียชีวิตทั้งหมด 5,226 คน บาดเจ็บ 11,279 และสูญหาย 2,914 คน ซึ่งอำเภอที่มีผู้เสียชีวิตมากที่สุด คือ อำเภอดงตาล จำนวน 3,808 คน และบาดเจ็บ จำนวน 4,210 คน โดยจังหวัดและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชนได้ดำเนินการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยไปแล้วเป็นส่วนใหญ่

ทั้งนี้ แต่ละจังหวัดได้เสนอความต้องการที่จะขอให้ส่วนกลางช่วยสนับสนุนหรือแก้ไข ดังนี้

1. จังหวัดภูเก็ต

1) เร่งรัดโครงการพัฒนาชายหาดกมลา และหาดป่าตอง โดยเฉพาะการปรับปรุงภูมิทัศน์ให้แล้วเสร็จภายในเดือนพฤศจิกายน

2) เร่งรัดการช่วยเหลือเด็กนักเรียนที่ได้รับผลกระทบที่ยังไม่ได้รับเงินช่วยเหลือให้ครบจำนวนโดยเร็ว

3) เนื่องจากจะเป็นช่วงที่นักท่องเที่ยวกำลังเริ่มเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว จึงมีความเป็นห่วงในการฟื้นฟูสภาพภูมิทัศน์ (Landscape) โดยเฉพาะหาดกมลา และหาดในยาง จึงขอให้เร่งปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ให้สวยงามกลับคืนอยู่ในสภาพเดิม ส่วนการก่อสร้างสิ่งสาธารณูปโภคพื้นฐานที่จะมีส่วนทำให้สภาพภูมิทัศน์ไม่สวยงาม ขอให้ดำเนินการภายหลังจากช่วง High Season แล้ว และควรทำป้ายบอกทางในการหนีภัยในกรณีที่เกิดสึนามิให้ชัดเจนตามชายหาดทุกแห่ง

2. จังหวัดกระบี่

1) การสร้างบ้านถาวร บ้านน็อกดาวที่ได้รับจากประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนยังไม่มีห้องน้ำ ห้องส้วม และฐานราก จึงต้องการงบประมาณมาสนับสนุนในการดำเนินการหลังละ 47,000 บาท และที่เกาะลันตา หลังละ 57,000 บาท โดยขอรับการสนับสนุนงบประมาณดำเนินการทั้งสิ้น จำนวน 22 ล้านบาท

2) การก่อสร้างหอสัญญาณเตือนภัย 19 จุด ที่จังหวัดกระบี่ใช้งบประมาณจากยุทธศาสตร์พัฒนาจังหวัดมาดำเนินการนั้น จังหวัดต้องการให้มีผู้เชี่ยวชาญจากศูนย์เตือนภัยแห่งชาติมาช่วยให้คำปรึกษาด้านเทคนิค เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงกันกับของศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติ

3) การแก้ไขกฎหมายผังเมืองที่เกาะพีพี ขอให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ยกเลิกกฎกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2535) ออกตามความใน พ.ร.บ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ในส่วนของเกาะพีพี เรื่องห้ามก่อสร้างโรงแรม และขอให้แก้ไขประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดเขตพื้นที่และมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมในบริเวณพื้นที่ในจังหวัดกระบี่ พ.ศ. 2546 เฉพาะบริเวณเกาะพีพี ในเรื่องความสูงของอาคาร ให้สอดคล้องกับประกาศของกรมโยธาธิการและผังเมือง เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์การใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ในการวางและจัดทำผังเมืองรวมในท้องที่จังหวัดกระบี่ (ฉบับที่ 2) ลงวันที่ 2 พฤษภาคม 2548

4) การก่อสร้างท่าเทียบเรือที่เกาะพีพี ซึ่งได้รับงบประมาณในการดำเนินการแล้ว แต่ขณะนี้ยังอยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ จึงขอให้พิจารณาดำเนินการเรื่องนี้ เพื่อจะได้ดำเนินการก่อสร้างต่อไป

3. จังหวัดพังงา

1) การก่อสร้างถนน และ Walk way บริเวณเขาหลัก ควรมีระบบไฟฟ้าแสงสว่างและการปรับปรุงภูมิทัศน์ให้แล้วเสร็จโดยเร็ว

2) การก่อสร้างหอสัญญาณเตือนภัยเพื่อสร้างความมั่นใจแก่นักท่องเที่ยว จำนวน 20 จุด (1 เสา ต่อ 1 จุด) และทางหนีภัย ขอให้เร่งรัดดำเนินการโดยเร็ว

3) ความชัดเจนในการจัดงานครบรอบ 1 ปี สีนามิ

โดยเรื่องที่สมควรเร่งรัดโดยเร็ว ได้แก่

1) การก่อสร้างท่าเทียบเรือที่เกาะพีพี จังหวัดกระบี่ เพื่อรองรับการฟื้นฟูเกาะพีพีและรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางมาท่องเที่ยว

2) การก่อสร้างปรับปรุงถนนที่บริเวณเขาหลัก ระยะทาง 3.5 กิโลเมตร เพื่อรองรับการฟื้นฟูเขาหลักและนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่จะกลับมาพักผ่อนในวันครบรอบเหตุการณ์สึนามิ

3) การติดตั้งหอสัญญาณเตือนภัย ป้ายและเส้นทางหนีภัย ของทั้ง 3 จังหวัด เพื่อสร้างความมั่นใจในเรื่องความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว

6. เรื่อง รายงานผลการดำเนินการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรณีพิบัติใน 6 จังหวัดภาคใต้

คณะรัฐมนตรีรับทราบตามที่ นายสุรนนท์ เวชชาชีวะ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี รองประธานกรรมการอำนวยการฯ ทำการแทนประธานกรรมการอำนวยการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาจากธรณีพิบัติใน 6 จังหวัด ภาคใต้เสนอ รายงานผลการดำเนินการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรณีพิบัติใน 6 จังหวัดภาคใต้ ตามภารกิจของรองนายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม) ที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบการช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรณีพิบัติในพื้นที่ 6 จังหวัดภาคใต้ รวม 3 ภารกิจ คือ ภารกิจในฐานะเจ้าภาพรับผิดชอบเกี่ยวกับการจ่ายเงินชดเชยช่วยเหลือ เยียวยา การสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินของผู้ประสบภัยและผู้ได้รับผลกระทบจากธรณีพิบัติ ภารกิจในฐานะประธานกรรมการอำนวยการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาจากธรณีพิบัติภัย 6 จังหวัดภาคใต้ และภารกิจในฐานะประธานกองทุนเงินช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย สำนักนายกรัฐมนตรี สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1. ภารกิจในฐานะเป็นเจ้าภาพรับผิดชอบการใช้จ่ายเงินเพื่อชดเชยช่วยเหลือ เยียวยาการสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินของผู้ประสบภัยและผู้ได้รับผลกระทบจากธรณีพิบัติภัย

รองนายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม) ในฐานะประธานกรรมการอำนวยการฯ ได้เร่งรัดให้มีการใช้จ่ายเงิน ทั้งจากงบกลาง รายการเงินสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็น และเงินกองทุนช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยสำนักนายกรัฐมนตรี เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยซึ่งเป็นการช่วยเหลือ เยียวยาการสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินในลักษณะการช่วยเหลือเร่งด่วนเฉพาะหน้าให้กับผู้ประสบภัยและผู้ที่ได้รับผลกระทบจากธรณีพิบัติ โดยหน่วยงานต่าง ๆ ได้ดำเนินการช่วยเหลือเสร็จสิ้นไปแล้วเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งสามารถสรุปเฉพาะรายการที่สำคัญ ดังนี้

(1) สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีได้ดำเนินการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยที่เสียชีวิต สูญหาย บาดเจ็บ และผู้ว่างงาน รวมจำนวน 33,733 ราย เป็นเงิน 127,463,000 บาท

(2) กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยได้ดำเนินการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยเป็นค่าขนย้ายศพ ค่าทำศพ ช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ ช่วยเหลือญาติผู้ประสบภัย ช่วยเหลือเงินยืมชีพ ช่วยเหลือค่าเช่าบ้านพักอาศัย และกรณีทรัพย์สินเสียหาย เช่น ที่อยู่อาศัย เครื่องมือประกอบอาชีพ เครื่องนุ่งห่ม ของใช้ประจำวัน เป็นต้น รวมจำนวน 117,301 ราย เป็นเงิน 579,150,505 บาท

(3) กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้ดำเนินการเพื่อช่วยเหลือนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ โดยดำเนินการส่งศพผู้เสียชีวิตกลับประเทศและส่งผู้ประสบภัยเข้าที่พักรวม จำนวน 1,884 ราย เป็นเงิน 6,014,692.02 บาท

(4) กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการเพื่อช่วยเหลือเด็กกำพร้าและเด็กที่ได้รับผลกระทบจากธรณีพิบัติไปแล้ว รวม 18,173 ราย เป็นเงิน 284,455,000 บาท และขณะนี้เรื่องอยู่ระหว่างการดำเนินการเพื่อช่วยเหลือเด็กที่ได้รับผลกระทบเพิ่มเติม

(5) กรมประมงได้ดำเนินการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยอาชีพประมงเป็นค่าซ่อมแซมเรือประมง ช่วยเหลือผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เครื่องมือประมง กิจการแปรรูป และเรือท่องเที่ยวไปแล้ว จำนวน 24,486 ราย เป็นเงิน 515,494,405 บาท และขณะนี้เรื่องอยู่ระหว่างการดำเนินการเพื่อช่วยเหลือกรณีผู้ร้องเรียนอุทธรณ์ขอรับความช่วยเหลือเพิ่มเติม

2. การกิจในฐานะประธานกรรมการอำนวยการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาจากกรณีพิบัติในพื้นที่ 6 จังหวัดภาคใต้ คณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติกรอบวงเงินงบประมาณจากงบกลางฯ ให้คณะกรรมการอำนวยการฯ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยกรณีพิบัติ จำนวน 5,972,839,027 บาท โดยสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นเจ้าภาพหลักดำเนินการประสานให้สำนักงานงบประมาณอนุมัติการเบิกจ่ายเงินให้หน่วยงานต่าง ๆ แล้วจำนวน 5,747,300,454.15 บาท และคณะอนุกรรมการชุดต่าง ๆ (รวม 13 คณะ) ได้เบิกจ่ายเงินเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยไปแล้ว จำนวน 3,322,914,329.13 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 57.81

3. การกิจในฐานะประธานกองทุนเงินช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย สำนักนายกรัฐมนตรี (ข้อมูล ณ วันที่ 31 สิงหาคม 2548) คณะกรรมการกองทุนฯ ได้อนุมัติงบประมาณจากกองทุนฯ ให้คณะกรรมการอำนวยการฯ เพื่อใช้จ่ายในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยของคณะอนุกรรมการชุดต่าง ๆ จำนวน 385,243,670 บาท เบิกจ่ายงบประมาณไปแล้ว จำนวน 296,847,408.17 บาท คิดเป็นร้อยละ 77.05

สรุปภาพรวมการใช้จ่ายงบประมาณเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัย คณะกรรมการอำนวยการฯ ได้รับวงเงินทั้งจากเงินกองทุนฯ และจากงบกลางฯ รวมจำนวน 6,132,544,124.15 บาท ใช้จ่ายเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยกรณีพิบัติไปแล้ว จำนวน 3,619,761,737.30 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 59.03 สำหรับการดำเนินการส่วนที่เหลือ ซึ่งเป็นการบูรณะฟื้นฟูโครงสร้างพื้นฐาน และซ่อมแซมสาธารณูปโภคต่าง ๆ ขณะนี้ ได้ทำสัญญาผูกพันหมดแล้ว และอยู่ระหว่างรอการเบิกจ่ายเงินเท่านั้น นอกจากนี้ ยังมีบางส่วนเกี่ยวกับการดำเนินการในส่วนของการช่วยเหลือผู้ประสบภัยอาชีพประมงที่ร้องขออุทธรณ์การช่วยเหลือ และการช่วยเหลือเด็กนักเรียนที่ได้รับผลกระทบ ซึ่งได้มีการแจ้งขอรับความช่วยเหลือเพิ่มเติมจากคณะกรรมการอำนวยการฯ ขณะนี้ เรื่องอยู่ระหว่างการพิจารณาของจังหวัด และหน่วยงานที่รับผิดชอบ ซึ่งจะได้รับนำผลการดำเนินการเสนอให้คณะกรรมการอำนวยการฯ พิจารณาในวันพฤหัสบดีที่ 22 กันยายน 2548 ให้เสร็จก่อนสิ้นปีงบประมาณ พ.ศ. 2548

7. เรื่อง รายงานความคืบหน้าการให้ความช่วยเหลือ SMEs ในพื้นที่ 6 จังหวัดที่ประสบภัยคลื่นยักษ์สึนามิ

คณะรัฐมนตรีรับทราบตามที่กระทรวงอุตสาหกรรมรายงานความคืบหน้าการให้ความช่วยเหลือ SMEs ในพื้นที่ 6 จังหวัดที่ประสบภัยคลื่นยักษ์สึนามิ จนถึงวันที่ 31 สิงหาคม 2548 ดังนี้

1. การเข้าร่วมลงทุนกับผู้ประกอบการ SMEs ที่ประสบภัย โดยมีผู้ประกอบการ SMEs ที่ประสบภัยได้รับอนุมัติเข้าร่วมลงทุน จำนวน 27 ราย วงเงินทั้งสิ้น 500.60 ล้านบาท แบ่งออกเป็น

- จังหวัดภูเก็ต จำนวน 15 ราย วงเงินทั้งสิ้น 205.00 ล้านบาท
- จังหวัดพังงา จำนวน 7 ราย วงเงินทั้งสิ้น 249.5 ล้านบาท
- จังหวัดกระบี่ จำนวน 5 ราย วงเงินทั้งสิ้น 46.10 ล้านบาท

ทั้งนี้ อยู่ระหว่างการวิเคราะห์เชิงลึก เพื่อนำเสนอคณะอนุกรรมการและคณะกรรมการร่วมลงทุนเพื่อยกระดับความสามารถแข่งขันของธุรกิจไทยอีก 71 ราย เป็นวงเงินร่วมลงทุน 1,824 ล้านบาท นอกจากนี้ ผู้ประกอบการ SMEs ที่ได้รับการร่วมลงทุนจาก สสว. แล้ว สสว. ได้จัดส่งพี่เลี้ยงธุรกิจ เพื่อให้ความช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแนะนำในการประกอบธุรกิจด้วย

2. การประสานงานกับสถาบันการเงินต่าง ๆ เพื่อให้ความช่วยเหลือ SMEs ที่ประสบปัญหาทางการเงิน จำนวน 769 ราย วงเงิน 621.86 ล้านบาท ประกอบด้วย ธพว. จำนวน 512 ราย วงเงิน 397.30 ล้านบาท ธนาคารออมสิน จำนวน 61 ราย วงเงิน 19.56 ล้านบาท ธกส. จำนวน 92 ราย วงเงิน 12.7 ล้านบาท และธนาคารพาณิชย์อื่น จำนวน 104 ราย วงเงิน 192.30

ล้านบาท แยกเป็น

- จังหวัดภูเก็ต จำนวน 262 ราย วงเงินทั้งสิ้น 297.16 ล้านบาท
- จังหวัดพังงา จำนวน 62 ราย วงเงินทั้งสิ้น 49.60 ล้านบาท
- จังหวัดกระบี่ จำนวน 272 ราย วงเงินทั้งสิ้น 241.94 ล้านบาท
- จังหวัดระนอง จำนวน 173 ราย วงเงินทั้งสิ้น 33.16 ล้านบาท

3. การจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือกับเทศบาลเมืองป่าตองและ 5 องค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดภูเก็ต ได้แก่ อบต.ฉลอง อบต.ราไวย์ อบต.ไม้ขาว อบต.กมลา และอบต.เชิงทะเล เพื่อให้ความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ แก่ผู้ประกอบการ SMEs ในพื้นที่ดังกล่าว

8. เรื่อง สรุปความก้าวหน้าการให้ความช่วยเหลือจังหวัดที่ประสบภัยธรณีพิบัติ “สึนามิ”

คณะรัฐมนตรีรับทราบตามที่กระทรวงอุตสาหกรรมเสนอสรุปความก้าวหน้าการให้ความช่วยเหลือจังหวัดที่ประสบภัยธรณีพิบัติ “สึนามิ” ของกระทรวงอุตสาหกรรม ในส่วนของความก้าวหน้าการให้ความช่วยเหลือผู้ประกอบการที่ประสบภัยธรณีพิบัติ “สึนามิ” ดังนี้

1. การดำเนินงานของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.)

1.1 สสว. ได้พิจารณาเข้าร่วมลงทุนกับผู้ประกอบการ SMEs ที่ประสบภัย โดยได้รับอนุมัติการเข้าร่วมลงทุน จำนวน 27 ราย วงเงิน 500.60 ล้านบาท แยกตามจังหวัด ดังนี้

จังหวัด	จำนวนราย	จำนวนเงินลงทุน (ล้านบาท)
ภูเก็ต	15	205
พังงา	7	249.5
กระบี่	5	46.10
รวม	27	500.60

ผู้ประกอบการ SMEs ที่ สสว. ได้เข้าร่วมลงทุน จะได้รับความช่วยเหลือให้คำปรึกษา แนะนำในการดำเนินธุรกิจจากระบบพี่เลี้ยงธุรกิจที่ สสว. มีอยู่ด้วย

มีโครงการที่อยู่ในระหว่างการวิเคราะห์เพื่อนำเสนอคณะกรรมการพิจารณาอนุมัติอีก 71 ราย วงเงินขอร่วมลงทุน 1,824 ล้านบาท (ข้อมูล ณ วันที่ 31 สิงหาคม 2548)

1.2 ศูนย์ประสานงานและบริการฟื้นฟู SMEs ที่ประสบภัยสึนามิของ สสว. ได้ประสานสถาบันการเงินต่าง ๆ เพื่อให้ความช่วยเหลือ SMEs ที่มาขึ้นทะเบียนขอรับความช่วยเหลือ จำนวน 769 ราย วงเงิน 621.86 ล้านบาท (ข้อมูล ณ วันที่ 31 สิงหาคม 2548) มีรายละเอียดสรุปแยกตามสถาบันการเงินและรายจังหวัด ดังนี้

สถาบันการเงิน	จำนวนราย	จำนวนเงินที่ต้องการ (ล้านบาท)
ธพว.	512	397.30
ธนาคารออมสิน	61	19.56
ธกส.	92	12.7
ธนาคารพาณิชย์อื่น ๆ	104	192.30
รวม	769	621.86

จังหวัด	จำนวนราย	จำนวนเงินที่ต้องการ (ล้านบาท)
ภูเก็ต	262	297.16
พังงา	62	49.60
กระบี่	272	241.94
ระนอง	173	33.16
รวม	769	621.86

1.3 สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) ได้ลงนามบันทึกความร่วมมือกับ 5 องค์กรบริหารส่วนตำบลจังหวัดภูเก็ต ได้แก่ อบต.ฉลอง อบต.ราไวย์ อบต.ไม้ขาว อบต.กมลา และ อบต.เชิงทะเล ในการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ประกอบการ SMEs ในพื้นที่ดังกล่าว

2. การดำเนินงานของธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย (ธพว.)

2.1 ธพว. อนุมัติให้ผู้ประกอบการ SMEs ที่ประสบภัยธรรมชาติพิบัติภัยเงิน พักหนี้และผ่อนปรน รวมทั้งสิ้น 704 ราย วงเงิน 701.48 ล้านบาท จากยอดคำขอของลูกค้า จำนวน 982 ราย วงเงินขอกู้ 919.74 ล้านบาท (ข้อมูล ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2548) แยกตามประเภทเงินกู้และตามจังหวัด ดังนี้

ประเภทเงินกู้	คำขอกู้จากลูกค้า		วงเงินที่ ธพว. อนุมัติ	
	ราย	วงเงิน (ล้านบาท)	ราย	วงเงิน (ล้านบาท)
1. วงเงินเพื่อการ Refinance	17	411.23	12	376.69
2. วงเงินเพื่อการฟื้นฟูกิจการ (เป็นเงินหมุนเวียนเพื่อซ่อมแซมอาคาร/เครื่องมือ/เครื่องใช้ในส่วนที่เสียหาย)	934	456.04	668	278.88
รวม Refinance และการฟื้นฟู	951	867.27	680	655.57

จังหวัด	วงเงินเพื่อการ Refinance		วงเงินเพื่อการฟื้นฟู	
	ราย	วงเงิน (ล้านบาท)	ราย	วงเงิน (ล้านบาท)
ภูเก็ต	8	301.91	259	142.02
พังงา	-	36.22	170	68.86
กระบี่	2	34.55	191	57.03
ระนอง	-	-	39	8.85
สตูล	1	0.81	6	1.02
ตรัง	1	3.20	3	1.30
รวม 6 จังหวัด	12	376.69	668	278.88

สำหรับการพักชำระหนี้ ผ่อนปรนหนี้ และอื่น ๆ ให้แก่ผู้ประกอบการ ธพว. ได้ดำเนินการในจังหวัดต่าง ๆ ดังนี้

จังหวัด	คำขอจากลูกค้า		ธพว. พิจารณาอนุมัติ	
	ราย	วงเงิน (ล้านบาท)	ราย	วงเงิน (ล้านบาท)
ภูเก็ต	14	30.29	10	29.70
พังงา	-	-	-	-
กระบี่	5	18.94	5	13.60
ระนอง	-	-	-	-
สตูล	7	1.63	5	1.18
ตรัง	5	1.62	4	1.45
รวม	31	52.48	24	45.91

2.2 ธพว. ได้พิจารณาคำขอของลูกค้า แต่ไม่อนุมัติและอยู่ระหว่างการพิจารณาดำเนินการ (ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2548)

คำขอที่ไม่อนุมัติ / คำขอที่อยู่ระหว่างดำเนินการ	ราย	วงเงิน (ล้านบาท)
1. ไม่อนุมัติ (ไม่ได้รับผลกระทบ / ไม่มีความสามารถ)		
1.1 ธนาคารไม่อนุมัติสินเชื่อ	59	32.22
1.2 ผู้ยื่นขอกู้ขอยกเลิกคำขอสินเชื่อ	172	58.03
1.3 รวม	231	90.25
1.4 ไม่อนุมัติพักชำระหนี้	11	38.20
ยอดรวมสุทธิ	242	128.45
2. อยู่ระหว่างดำเนินการ		
อยู่ระหว่างประเมินความเสียหาย	-	-
ลูกค้าอยู่ระหว่างเตรียมเอกสาร/หลักฐาน	11	-43.60
สถาบันการเงินอยู่ระหว่างพิจารณา	24	11.42
อื่น ๆ (โปรดระบุ)	-	-
รวม	35	55.02
อยู่ระหว่างพิจารณาพักหนี้	1	2.90
ยอดรวมสุทธิ	36	57.92
3. อนุมัติไม่เต็มวงเงินขอสินเชื่อ	-	31.90
รวมทั้งสิ้น	218.26	278

หมายเหตุ : กรณีลูกค้า 1 ราย มีการพักชำระหนี้และอนุมัติสินเชื่อเพื่อจะนับจำนวนรายในการอนุมัติสินเชื่อ

9. เรื่อง สรุปผลการตรวจเยี่ยมพื้นที่อำเภอของรัฐมนตรี

คณะรัฐมนตรีรับทราบตามที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) รายงานสรุปข้อสั่งการของรัฐมนตรีแต่ละท่านในการแก้ไขปัญหาของประชาชนในพื้นที่ 8 อำเภอ ของจังหวัด พังงา เมื่อวันที่ 5 กันยายน 2548ดังนี้

1. อำเภอเมือง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (นายประสา มาสินนท์) สั่งการให้การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค สนับสนุนเครื่องกำเนิดไฟฟ้าเคลื่อนที่ให้องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะปันหยีแก้ไขปัญหาไฟฟ้าในแหล่งท่องเที่ยวเกาะปันหยี และสั่งการให้การประปาส่วนภูมิภาคพิจารณาสนับสนุนงบประมาณในการขยายเขตประปาจากเกาะปันหยีไปยังเกาะไม้ไผ่ รวมทั้งให้กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาสินับสนุนงบประมาณในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศบ้านสองแพรกด้วย

2. อำเภอตะกั่วป่า รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (นายยงยุทธ ติยะไพรัช) สั่งการให้กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งเร่งดำเนินการแก้ไขปัญหาตามหลักวิชาการ พร้อมทั้งสำรวจและศึกษาความเป็นไปได้ของการก่อสร้างท่าเทียบเรือและเขื่อนป้องกันตลิ่งทั้งฝั่งบ้านน้ำเค็มและเกาะคอเขาและให้ศูนย์เตือนภัยแห่งชาติเร่งดำเนินการติดตั้งระบบเตือนภัย พร้อมประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักท่องเที่ยว รวมทั้ง ให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตรวจสอบพื้นที่ที่ยังมีปัญหากการทับซ้อนกับที่ดินของรัฐและการกำหนดแนวเขตพื้นที่ให้ชัดเจน

3. อำเภอตะกั่วทุ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม (นายภูมิธรรม เวชยชัย) สั่งการให้อำเภอเร่งรณรงค์ส่งเสริมการเก็บน้ำไว้ในระดับครัวเรือน เพื่อแก้ปัญหาขาดแคลนน้ำเพื่ออุปโภคบริโภค และให้อำเภอประสานกับอุตสาหกรรมจังหวัด สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ร่วมกับสถาบันการศึกษาในท้องถิ่น พัฒนาการออกแบบและคุณภาพสินค้า OTOP ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด รวมทั้งให้กรมขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี สำรวจข้อมูลท่าเทียบเรือทั้งหมดของ 3 จังหวัดสามเหลี่ยมอันดามัน เพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาท่าเทียบเรือโดยรวมของกลุ่มจังหวัดให้ชัดเจน

4. อำเภอย้ายเหมือง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม (นายพงษ์ศักดิ์ รักตพงศ์ไพศาล) สั่งการให้จังหวัดพังงาประสานกับองค์การบริหารส่วนจังหวัด เพื่อโอนถนนสายที่ชำรุดและไม่สามารถทำการปรับปรุง ให้กับกรมทางหลวงชนบทและให้กรมขนส่งทางน้ำจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินการปรับปรุงท่าเทียบเรือท่าบล่มะให้สามารถใช้ประโยชน์ได้สะดวก ตลอดจนสั่งการให้กรมทรัพยากรน้ำบาดาลดำเนินการขุดเจาะบ่อน้ำบาดาลในหมู่บ้านที่ขาดแคลนน้ำ

5. อำเภอกะปง รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ (นายปรีชา เลหาพงศ์ชนะ) สั่งการให้ ธกส. ดำเนินการเปิดสาขาย่อยในพื้นที่อำเภอกะปง เพื่อให้บริการธุรกรรมทางการเงินแก่ราษฎรและให้กระทรวงพาณิชย์พิจารณาจัดตั้งตลาดกลางสินค้าเกษตรขึ้นเพื่อแก้ปัญหาพืชผลตกต่ำ

6. อำเภอทับปุด รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (นายอดิสร เพ็ญเกษ) สั่งการให้กรมชลประทานพิจารณาสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการก่อสร้างโครงการชลประทาน 3 โครงการเพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำให้กับราษฎรในพื้นที่ และมอบหมายให้สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เร่งรัดดำเนินการออกเอกสารสิทธิ์ สปก. 4-01 ในพื้นที่ประกาศเขต สปก. แล้ว เพื่อแก้ปัญหาที่ดินทำกินให้แก่เกษตรกร

7. อำเภอคุระบุรี รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นายรุ่ง แก้วแดง) เห็นชอบในหลักการโครงการจัดตั้งวิทยาลัยเทคโนโลยีคุระบุรี โดยให้พิจารณารายละเอียดเพิ่มเติมในเรื่องความเหมาะสมของจำนวนนักเรียน รูปแบบสถานศึกษาซึ่งอาจเป็นวิทยาลัยชุมชน รวมทั้งการมีส่วนร่วมของนักธุรกิจในพื้นที่ และการปรับลดงบประมาณลงโดยระยะแรกควรทำการศึกษาออกแบบและเตรียมพื้นที่ก่อน

8. อำเภอกะยั่ว รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม (พล.อ. ชัยนันทน์ เจริญศิริ) สั่งการให้กรมทางหลวงชนบทบรรจุโครงการสร้างถนนของอำเภอกะยั่ว สายบ้านป่าทราย-บ้านท่าเขา เป็นโครงการเพิ่มเติมไว้ในแผนปี 2549 และให้กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี จัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมปี 2549 หรือ 2550 เพื่อดำเนินการขุดลอกร่องน้ำระหว่างเกาะยว่น้อยและเกาะยว่นใหญ่ เพื่อให้การคมนาคมขนส่งทางเรือระหว่างเกาะยว่น้อยและเกาะยว่นใหญ่มีความสะดวกขึ้น รวมทั้งให้กรมทรัพยากรน้ำสนับสนุนงบประมาณดำเนินการก่อสร้างบ่อดิบสำหรับระบบประปาเทศบาลตำบลเกาะยว่น

12. เรื่อง รายงานสรุปข้อมูลการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากแผ่นดินไหวและคลื่นยักษ์ (ครั้งที่ 19)

คณะรัฐมนตรีรับทราบตามที่กระทรวงมหาดไทย โดยสำนักเลขาธิการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย รายงานสรุปข้อมูลความก้าวหน้าในการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยจนถึงวันที่ 31 สิงหาคม 2548 ดังนี้

1. สรุปภาพรวมการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ

รัฐบาลได้อนุมัติงบประมาณจากเงินกลางฯ ปี 2548 และเงินบริจาคผ่านหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งผ่านระบบสินเชื่อของธนาคารและสถาบันการเงิน เพื่อให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติสินไหมไปแล้ว (ข้อมูลถึงวันที่ 23 สิงหาคม 2548) รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 43,823.43 ล้านบาท แยกเป็น

- จากเงินกลาง ปี 2548 เป็นเงิน 5,630.01 ล้านบาท
- จากเงินบริจาคกองทุนสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นเงิน 385.24 ล้านบาท
- จากระบบสินเชื่อของธนาคาร เป็นเงิน 37,808.18 ล้านบาท รายละเอียดผลความ

คืบหน้าในการให้ความช่วยเหลือแต่ละด้าน สรุปได้ ดังนี้

1.1 การจ่ายเงินช่วยเหลือผู้ประสบภัยในภาวะเร่งด่วน ตามระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. 2546 ของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (จนถึงวันที่ 29 สิงหาคม 2548) ได้จ่ายเงินช่วยเหลือไปแล้ว รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 609,476,615 บาท แยกเป็น

- ด้านช่วยเหลือผู้ประสบภัย เป็นเงิน 317,381,574 บาท (ค่าจัดการศพ 2,012 ราย สูญหาย 1,406 ราย บาดเจ็บ 4,284 ราย ค่าเครื่องมือประกอบอาชีพ ค่าเครื่องครัว เครื่องนอน ฯลฯ)
- ด้านสังคมสงเคราะห์และฟื้นฟูผู้ประสบภัย เป็นเงิน 4,397,520 บาท
- ด้านการแพทย์และสาธารณสุข เป็นเงิน 2,409,712 บาท
- ด้านพืช เป็นเงิน 8,966,900 บาท

- ด้านประมง เป็นเงิน 921,000 บาท
- ด้านปศุสัตว์ เป็นเงิน 5,495,511 บาท
- ด้านป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เป็นเงิน 80,622,592 บาท
- ด้านการปฏิบัติงานให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย เป็นเงิน 189,281,806 บาท

1.2 การจ่ายเงินช่วยเหลือชาวประมงและผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ของกรมประมง (ข้อมูล ณ วันที่ 24 สิงหาคม 2548) รวมเป็นเงิน 515,494,405 บาท แยกเป็น

- เรือประมง	7,640 ลำ	เป็นเงิน	268,938,280 บาท
- ผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	7,724 ราย	เป็นเงิน	140,187,963 บาท
- เครื่องมือประมง	7,850 ราย	เป็นเงิน	45,936,122 บาท
- เรือท้องเที่ยว	1,212 ราย	เป็นเงิน	50,917,350 บาท
- กิจการแพปลา	60 แห่ง	เป็นเงิน	9,514,690 บาท

1.3 การจ่ายเงินช่วยเหลือผู้ประกอบการรายย่อย จากเงินกองทุนช่วยเหลือ ผู้ประมงสาธารณะสำนักงานกรมธนารักษ์ ของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ได้จ่ายเงินให้ผู้ประกอบการรายย่อยถึงวันที่ 22 มิถุนายน 2548 จากยอด 100 ล้านบาท จ่ายแล้ว จำนวน 4,237 ราย เป็นเงิน 83,910,000 บาท และได้รับอนุมัติความช่วยเหลือเพิ่มเติม ตามมติคณะอนุกรรมการกองทุนเงินช่วยเหลือฯ ครั้งที่ 7/2548 วันที่ 16 มิถุนายน 2548 อีกจำนวน 2,830 ราย เป็นเงิน 53,110,000 บาท ช่วยเหลือไปแล้ว 2,810 ราย เป็นเงิน 52,030,000 บาท (ข้อมูล ณ วันที่ 1 กันยายน 2548) รวมช่วยเหลือไปแล้ว รวม 7,047 ราย รวมเป็นเงิน 135,940,000 บาท

1.4 การจัดหาที่อยู่อาศัยให้ผู้ประสบภัย

การก่อสร้างบ้านพักถาวร (หลังละ 100,000 บาท) ในพื้นที่ประสบภัย 6 จังหวัด ยื่นความจำนง 3,699 ราย ความต้องการให้รัฐสร้างบ้าน 3,167 หลัง (ณ วันที่ 31 สิงหาคม 2548) เป็นเงิน 83,800,000 บาท

1.5 ให้ความช่วยเหลือนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศช่วยเหลือแล้ว 3,556 คน เป็นเงิน 75,458,517.79 บาท

1.6 ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ว่างงาน ช่วยเหลือไปแล้ว 51,057 คน เป็นเงิน 165,785,597.00 บาท

1.7 ให้ความช่วยเหลือเด็กนักเรียนที่ได้รับผลกระทบ ช่วยเหลือแล้ว 16,954 คน เป็นเงิน 266,769,750.00 บาท

1.8 พิจารณาสหสิทธิประโยชน์ตอบแทนข้าราชการ ได้รับอนุมัติตามมติคณะรัฐมนตรี 11,18,25 ม.ค. 2548 จำนวน 400,000,000 บาท ช่วยเหลือแล้ว เป็นเงิน 217,988,819.00 บาท

1.9 จัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับการช่วยเหลือ และแก้ไขปัญหาจากกรณีพิบัติใน 6 จังหวัดภาคใต้ (โดยสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ใช้เงินบริจาค 5.5 ล้านบาท)

1.10 ให้ความช่วยเหลือผู้ประกอบการรายใหญ่ ได้ให้ความช่วยเหลือโดยการอนุมัติสินเชื่อผ่านสถาบันการเงินไปแล้ว 7,232 คน เป็นเงิน 37,808,184,000.00 บาท (ไม่ใช้งบประมาณ)

1.11 ให้ความช่วยเหลือส่วนราชการที่ได้รับความเสียหาย 10 หน่วยงาน ช่วยเหลือแล้ว เป็นเงิน 623,792,322.48 บาท

1.12 พิจารณาชดเชยค่าใช้จ่ายของหน่วยงานที่สำรองจ่ายแล้ว และบัพพื้นที่ภายหลังภัยพิบัติ 9 หน่วยงาน ช่วยเหลือแล้ว 1,017 คน เป็นเงิน 678,241,829.06 บาท

1.13 การบูรณะฟื้นฟูโครงสร้างพื้นฐานและโยธา เป็นเงิน 87,946,077.57 บาท

2. ผลความคืบหน้าการตรวจพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลและบริหารจัดการศพของศูนย์ปฏิบัติการฯ (TTVI) (ณ วันที่ 29 ส.ค. 48)

- ยอดจำนวนผู้เสียชีวิตทั้งหมด 5,395 คน
- ตรวจพิสูจน์ยืนยันบุคคลผู้เสียชีวิต โดยญาติรับศพไปแล้ว (ช่วงแรก) จำนวน 1,618 ศพ แยกเป็น คนไทย 1,408 ศพ คนต่างชาติ 210 ศพ

- สามารถพิสูจน์ยืนยันบุคคลและรับศพไปแล้ว 2,218 ศพ (สุสานไม้ขาว 1,877 ศพ สุสานบางมะรวน 191 ศพ สุสานทุ่งโพรง 150 ศพ) ในจำนวนนี้เป็นคนต่างชาติจาก 37 ประเทศ จำนวน 1,654 ศพ (เยอรมัน 467, สวีเดน 492, ฟินแลนด์ 157, สวิสเซอร์แลนด์ 82, นอร์เวย์ 79, อังกฤษ 78, ออสเตรีย 69 ฯลฯ)

- คงเหลือศพคนต่างชาติและศพคนไทยที่รอการยืนยัน จำนวน 1,490 ศพ และตรวจพิสูจน์ยืนยันแล้ว แต่ฝากไว้ 69 ศพ รวมคงเหลือ 1,559 ศพ แยกเป็น

- เก็บไว้ที่สุสานบางมะรวน จ.พังงา 399 ศพ (คาดว่าเป็นคนไทย)
- เก็บไว้ที่สุสานไม้ขาว จ.ภูเก็ต 1,160 ศพ (คาดว่าเป็นคนต่างชาติ

1,091 ศพ และที่ฝากเก็บไว้ 69 ศพ)

3. กรมที่ดิน ได้ดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบภัยที่เอกสารสิทธิขาด สูญหาย และทำการรังวัดปูเขตที่ดินที่หลักเขตสูญหาย ตลอดจนช่วยเหลือการจัดระเบียบที่ดิน สรุปผลการปฏิบัติงานจนถึงวันที่ 30 สิงหาคม 2548 ดังนี้

3.1 การอำนวยความสะดวกในการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม

จังหวัด	การขอออกไปแทน (แปลง)	บริการถ่ายเอกสารสิทธิที่ดิน (แปลง)	การจดทะเบียนจำนวนที่ดิน (แปลง)	การจัดระเบียบที่ดิน (แปลง)
พังงา	743	499	110	1,406
ภูเก็ต	51	67	71	39
กระบี่	21	60	23	-
ระนอง	3	-	-	42
รวม	818	626	204	1,487

- หมายเหตุ
- การขอออกไปแทน และบริการถ่ายเอกสารสิทธิที่ดิน กรมที่ดินออกค่าใช้จ่ายให้
 - การจดทะเบียนจำนวนที่ดิน ได้ลดค่าธรรมเนียม

3.2 การเดินสำรวจขอบเขตที่ดินทั้งตำบล และการเดินสำรวจออกโฉนดในพื้นที่จังหวัดพังงา

ภูเก็ต กระบี่ ระนอง

เริ่มดำเนินการตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม – 30 กันยายน 2548 ผลการดำเนินงาน ดังนี้

- สอบเขตที่ดินทั้งตำบล แล้วเสร็จ 1,724 แปลง (เป้าหมาย 4 จังหวัด คือ พังงา ภูเก็ต

กระบี่ และระนอง รวม 4,112

แปลง) คงเหลือ 2,388 แปลง

- เดินสำรวจออกโฉนด แล้วเสร็จ 328 แปลง (เป้าหมาย 2 จังหวัด คือ พังงา และสตูล

รวม 2,726 แปลง คงเหลือ 2,398 แปลง)

4. กรมโยธาธิการและผังเมือง ดำเนินการจนถึงปัจจุบันใน 5 การกิจ ดังนี้

- 1) การตรวจสอบโครงสร้างอาคาร
- 2) การจัดทำแผนที่พื้นที่ประสบภัย
- 3) การออกแบบวางผังที่พักอาศัยสำหรับผู้ประสบภัยและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวระยะเร่งด่วน
- 4) การวางและจัดทำผังฟื้นฟูชุมชนและโครงสร้างพื้นฐาน การจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่

จังหวัด	ตรวจสอบอาคาร (หลัง)	ออกแบบวางผังที่พักอาศัย (หลัง)	ทำแผนที่พื้นที่ประสบภัย	การวางและจัดผังฟื้นฟูชุมชนและโครงสร้างพื้นฐาน	การจัดรูปที่ดินเพื่อการพัฒนาพื้นที่
ภูเก็ต	994	108	-	-	-
กระบี่	1,700	358	เกาะพีพี อ่าวนาง	ชุมชนอ่าวนาง	ชุมชนบางส่วน

			เกาะลันตาใหญ่	ชุมชนเกาะลันตาใหญ่	ของเกาะพีพี
พังงา	2,267	603	เกาะคอเขา เกาะพระทอง บ้านเขาหลัก บ้านน้ำเค็ม ชายทะเลท้ายเหมือง ทัพ ละมู และบ้านโนไร	ชุมชนบ้านน้ำเค็ม ชุมชนเกาะคอเขา และชุมชนเกาะพระ ทอง	ชุมชนบ้านบาง เหียง-เขาหลัก ชุมชนบ้านน้ำ เค็ม อ.ตะกั่วป่า
ตรัง	189	33	เกาะมุก ม.2 เกาะลิบง ม.3,5 เกาะสุกร ม.2-4	-	-
ระนอง	366	166	กิ่ง อ.สุขสำราญ	ชุมชนประพาส กิ่ง อ.สุขสำราญ	-
สตูล	171	-	ต.เกาะสาหร่าย บ้านบ่อเจ็ดลูก ม.1	-	-

5. การฝึกซ้อมแผนอพยพประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัยจากคลื่นยักษ์ (สึนามิ) ในพื้นที่ 6 จังหวัดภาคใต้ชายฝั่งทะเลอันดามัน

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ได้ร่วมกับ 6 จังหวัดชายฝั่งทะเลอันดามันและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดการฝึกซ้อมแผนอพยพประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัยจากคลื่นยักษ์ (สึนามิ) เสร็จเรียบร้อยแล้ว ดังนี้

จังหวัด	สถานที่ฝึกซ้อม	วันที่ฝึกซ้อม
ภูเก็ต	บริเวณหาดป่าตอง อำเภอกระทุง	29 เมษายน 2548
กระบี่	บริเวณเทศบาลตำบลแหลมสัก อำเภออ่าวลึก	26 พฤษภาคม 2548
พังงา	บริเวณบ้านน้ำเค็ม ตำบลบ้านม่วง อำเภอตะกั่วป่า	20 มิถุนายน 2548
ตรัง	บริเวณหาดปากเมง ตำบลไม้ฝาด อำเภอสิเกา	4 กรกฎาคม 2548
ระนอง	บริเวณหาดประพาส ตำบลกำพวน กิ่งอำเภอสุขสำราญ	27 กรกฎาคม 2548
สตูล	บริเวณหาดบ้านปากบารา ตำบลปากน้ำ อำเภอละงู	4 สิงหาคม 2548

สำหรับการฝึกซ้อมในพื้นที่เสี่ยงภัยอื่น ๆ ขณะนี้ได้มอบให้อำเภอ/กิ่งอำเภอ ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเร่งดำเนินการจัดแผนการอพยพประชาชนและจัดการฝึกซ้อมให้ครบถ้วนแล้ว

6. การจัดเก็บและบันทึกข้อมูลการช่วยเหลือผู้ประสบภัยในระบบฐานข้อมูล(Database)ของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

การจัดเก็บและบันทึกข้อมูล ได้จัดเก็บในส่วนการช่วยเหลือผู้ประสบภัยเป็นรายบุคคลที่ได้รับการช่วยเหลือในระยะเร่งด่วนฉุกเฉินและเบื้องต้น จากส่วนราชการต่าง ๆ ซึ่งปัจจุบันยังคงมีการช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง และจังหวัดได้จัดเก็บและบันทึกเพิ่มเติมจนถึงปัจจุบัน ณ วันที่ 31 สิงหาคม 2548 มีข้อมูลการช่วยเหลือผู้ประสบภัยเป็นรายบุคคลบันทึกไว้ จำนวน 94,666 ราย สามารถสืบค้นใน www.disaster.go.th ของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

24. เรื่อง ภาพรวมและแนวทางการแก้ไขปัญหากลุ่มจังหวัดสามเหลี่ยมอันดามันและจังหวัดพังงา

คณะรัฐมนตรีพิจารณาภาพรวมและแนวทางการแก้ไขปัญหากลุ่มจังหวัดสามเหลี่ยมอันดามันและจังหวัดพังงา ตามที่รองนายกรัฐมนตรี (นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ) ในฐานะผู้กำกับการปฏิบัติราชการเขตตรวจราชการที่ 14 เสนอ แล้วมีมติเห็นชอบตามที่เสนอทั้ง 6 ข้อ ดังนี้

1. เห็นชอบกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดสามเหลี่ยมอันดามันตามที่เสนอ

2. เห็นชอบโครงการพัฒนาระยะเร่งด่วน โดยมอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำรายละเอียดโครงการขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานงบประมาณจำนวน 6 โครงการ ดังนี้

(1) พัฒนาโครงข่ายการคมนาคมขนส่งทางบกและทางทะเล จำนวน 2 โครงการ คือ 1) พัฒนากำแพงกั้นน้ำ 4 ช่วงพังงา-กระบี่ ตอนทับปุด-อ่าวลึก ระยะทาง 27 กิโลเมตร และ 2) การพัฒนาการเชื่อมโยงการคมนาคมขนส่งทางทะเลอ่าวท่าเลน (กระบี่) - เกาะยาว (พังงา) - ภูเก็ต เพื่อเพิ่มความสะดวกในการเดินทางท่องเที่ยวทางทะเลตามแนวเส้นทางอ่าวท่าเลน (กระบี่) - เกาะยาว (พังงา) - ภูเก็ต และเป็นการเชื่อมโยงโครงข่ายถนนเป็นวงจรการท่องเที่ยวของกลุ่มสามเหลี่ยมอันดามันที่สมบูรณ์มากขึ้น ประกอบด้วยการก่อสร้างท่าเทียบเรือท่องเที่ยวและพาณิชย์เพิ่มเติมอ่าวท่าเลน (กระบี่) และการก่อสร้างสะพานท่าเทียบเรือบ้านแหลมทราย ตำบลเทพกษัตรี (ภูเก็ต)

(2) พัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวเกาะพีพีที่ได้รับผลกระทบจากธรณีพิบัติภัย 1 โครงการ

(3) การวางรากฐานการเป็นศูนย์กลางการพัฒนาปาล์มน้ำมันและศูนย์กลางการผลิตพลังงาน Biodiesel รวม 3 โครงการ ดังนี้

- โครงการขยายกำลังผลิต Biodiesel จังหวัดกระบี่ ของชุมชนสหกรณ์ชาวสวนปาล์มน้ำมันกระบี่ เพื่อเพิ่มกำลังการผลิตจาก 10,000 ลิตรต่อวันเป็น 50,000 ลิตรต่อวัน ซึ่งเป็นการต่อยอดและขยายกำลังการผลิตน้ำมันปาล์มดิบและไบโอดีเซลของสถาบันเกษตรกรที่สามารถขยายกำลังการผลิตเพิ่มขึ้นได้อีก และยังจะเป็นการช่วยเสริมความเข้มแข็งแก่ธุรกิจของสถาบันเกษตรกรอีกด้วย

- โครงการพัฒนาวิจัยปาล์มน้ำมัน ด้วยการจัดหาเครื่องมือและอุปกรณ์ที่จำเป็นสนับสนุนแก่ศูนย์วิจัยปาล์มจังหวัดกระบี่ เพื่อพัฒนาความรู้ทางวิชาการที่จะนำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถด้านการผลิตปาล์มน้ำมันและอุตสาหกรรมต่อเนื่องต่อไป

- สนับสนุนโครงการผลิต Biodiesel แก่สถาบันเกษตรกรจังหวัดพังงา ในวงเงินลงทุน 20 ล้านบาท กำลังผลิต 10,000 ลิตร/วัน โดยใช้รูปแบบการดำเนินการของชุมชนสหกรณ์ชาวสวนปาล์มน้ำมันกระบี่ เพื่อเป็นการนำร่องการผลิต Biodiesel ในจังหวัดพังงา

3. เห็นชอบการพัฒนาระยะปานกลาง ดังนี้

(1) เห็นชอบโครงการ 2 โครงการ คือ

• พัฒนากำแพงกั้นน้ำ 4090, 4032, 401 ตอนพังงา-กะปง-ตะกั่วป่า ระยะทาง 60.5 กิโลเมตร ซึ่งโครงการนี้จะช่วยให้โครงข่ายคมนาคมทางบก เชื่อมโยงระหว่างพังงา-กระบี่ มีความสมบูรณ์ขึ้น

• การศึกษาความเป็นไปได้ในการนำน้ำจากเขื่อนรัชชประภาหรือแหล่งอื่นมาใช้ในกลุ่มจังหวัดสามเหลี่ยมอันดามัน โดยกลุ่มจังหวัดสามเหลี่ยมอันดามันมีแหล่งน้ำที่ได้รับการพัฒนาแล้ว รวม 19 โครงการ เก็บกักน้ำได้รวม 37 ล้าน ลบ.ม. ซึ่งไม่เพียงพอต่อปริมาณความต้องการที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้มีแนวโน้มการขาดแคลนน้ำอย่างรุนแรงในอนาคต โดยเฉพาะในแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ ๆ เช่น เกาะพีพี เขาหลัก และเกาะภูเก็ต

• แผนพัฒนาแหล่งน้ำในระยะสั้นและระยะกลาง (ปี 2548-2550) จะเพิ่มปริมาณที่ใช้การได้อีก 18.13 ล้าน ลบ.ม. จากการเพิ่มความจุอ่างบางวาดในปี 2548 อีก 0.83 ล้าน ลบ.ม. และปี 2549 อีก 3.3 ล้าน ลบ.ม. อ่างคลองกระทะแล้วเสร็จปี 2550 ใช้น้ำได้ 5.0 ล้าน ลบ.ม. อ่างบางเหนียวดำแล้วเสร็จปี 2552 ใช้น้ำได้ 6.0 ล้านลบ.ม. และระบบสูบน้ำใช้จากท้ายอ่างบางเหนียวดำ 3.0 ล้าน ลบ.ม.

- สำหรับแผนในระยะยาวได้มีแนวคิดในการวางระบบส่งน้ำจากเขื่อนรัชชประภาจังหวัดสุราษฎร์ธานี (ความจุ 5,638.5 ล้าน ลบ.ม.) ระยะทาง 180 กิโลเมตร มาใช้ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดสามเหลี่ยมอันดามัน ซึ่งจำเป็นต้องมีการศึกษาความเป็นไปได้ของแนวคิดดังกล่าว รวมทั้งความเป็นไปได้ในการจัดหาเงินจากแหล่งอื่น เพื่อเตรียมการสำหรับรองรับความต้องการน้ำในอนาคต

(2) เห็นชอบในหลักการโครงการพัฒนาอ่าวภูเก็ต เพื่อเป็นศูนย์กลางธุรกิจบริการ โดยในขั้นการวางแผนและการจัดเตรียมโครงการ ควรให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่กำกับดูแล ประสานงาน

และบริหารโครงการ รวมทั้งให้หน่วยงานเจ้าของโครงการจัดทำการศึกษา และวิเคราะห์โครงการโดยละเอียด และนำเสนอ เพื่อพิจารณาตามขั้นตอนต่อไป

4. เห็นชอบกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดพังงาตามที่เสนอ

5. เห็นชอบโครงการแก้ไขปัญหาระยะเร่งด่วน และมอบหมายให้จังหวัดพังงาประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำรายละเอียดโครงการขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานงบประมาณ จำนวน 30 โครงการ ดังนี้

(1) การปรับปรุงเส้นทางคมนาคมขนส่งเชื่อมสู่แหล่งท่องเที่ยวทั้งทางบกและทางทะเล รวม 10 โครงการ

(2) การประชาสัมพันธ์และการจัดตั้งศูนย์บริการช่วยเหลือนักท่องเที่ยว รวม 4 โครงการ

(3) การพัฒนาแหล่งน้ำและระบบประปาในแหล่งท่องเที่ยวและชุมชน รวม 6 โครงการ

(4) การส่งเสริมการผลิตสัตว์น้ำและพืชผักมูลค่าสูง รวม 3 โครงการ

(5) การพัฒนาศูนย์บริการเทคโนโลยีและพัฒนาอาชีพ 1 โครงการ

(6) การพัฒนาคุณภาพบริการการศึกษาและคุณภาพชีวิต รวม 4 โครงการ

(7) การกำจัดขยะมูลฝอยในแหล่งท่องเที่ยวและชุมชน 1 โครงการ

(8) การพัฒนาทักษะแรงงานและคุณภาพกำลังคน 1 โครงการ

6. เห็นชอบโครงการแก้ไขปัญหาระยะปานกลาง

(1) โครงการศึกษาออกแบบสะพานข้ามเกาะคอเขา อำเภอตะกั่วป่า

(2) เห็นชอบในหลักการโครงการพัฒนาเมือง Long Stay อำเภอคุระบุรี สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ที่ลงทุนโดยเอกชน เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาสนับสนุนตามขั้นตอนต่อไป

ยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดสามเหลี่ยมอันดามัน

1) บทบาทกลุ่มจังหวัดสามเหลี่ยมอันดามัน เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางทะเลระดับโลกที่ได้รับสมญานามว่า "Andaman Paradise" หรือ "มรกตเมืองใต้" โดยมีภูเก็ตเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวทั่วโลกรู้จักกันในนาม "ไข่มุกอันดามัน" พังงาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเลที่สงบ และเป็นแหล่งดำน้ำระดับโลกบริเวณหมู่เกาะสุรินทร์และหมู่เกาะสิมิลัน และกระบี่เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ โดยในปี 2547 มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวในกลุ่มจังหวัดนี้จำนวน 9.5 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 52 ของนักท่องเที่ยวทั้งภาคใต้ เป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศถึงประมาณร้อยละ 67 ทำให้มีรายได้จากการท่องเที่ยวสูงถึงปีละกว่า 1 แสนล้านบาท

2) ผลกระทบจากเหตุการณ์ธรณีพิบัติภัยที่เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2547 ได้ก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนเป็นจำนวนมาก ซึ่งรัฐบาลก็ได้ให้ความช่วยเหลืออย่างเต็มที่ทั้งการบรรเทาความเดือดร้อนในระยะเร่งด่วนและการช่วยเหลือเพื่อฟื้นฟูอาชีพและวิถีการดำรงชีวิตของผู้ประสบภัยในระยะยาว รวมทั้งการช่วยเหลือเพื่อฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถเป็นแหล่งสร้างงานสร้างรายได้แก่พื้นที่ต่อไปได้ โดยมีวงเงินที่ให้ความช่วยเหลือไปแล้วรวมทั้งสิ้น 29,549.7 ล้านบาท อย่างไรก็ตามยังมีผลกระทบจากเหตุการณ์คือ (1) จำนวน นักท่องเที่ยวในไตรมาสที่ 1 ของปี 2548 ลดลงถึงร้อยละ 63.4 เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อน (2) การว่างงานจำนวน 2.8 หมื่นคน และ (3) เศรษฐกิจโดยรวมของกลุ่มจังหวัดหดตัวลงร้อยละ 2.0

3) ยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัด มุ่งฟื้นฟูการท่องเที่ยวที่เคยเป็นแหล่งรายได้หลักให้กลับมาสร้างรายได้แบบยั่งยืน ขณะเดียวกันก็จะใช้ศักยภาพและโอกาสใหม่ ๆ มาพัฒนาสินค้าและบริการเพื่อตอบสนองความต้องการ โดยเฉพาะการพัฒนาบริการการศึกษานานาชาติ บริการด้านธุรกิจและอุตสาหกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT) ควบคู่ไปกับการใช้ศักยภาพด้านการเป็นแหล่งผลิตปาล์มน้ำมันมากที่สุดของภาคใต้ เพื่อพัฒนาเป็นศูนย์กลางการผลิตพลังงาน Biodiesel ของประเทศ โดยมียุทธศาสตร์สำคัญคือ (1) การฟื้นฟูสู่ความเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางทะเลระดับโลก (2) การพัฒนาฐานการผลิตสินค้าเพื่อการส่งออก (3) การพัฒนาฐานการผลิตพลังงาน Biodiesel และ (4) การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมอย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดพังงา

1) ภาพรวมของจังหวัดพังงา มีขนาดเศรษฐกิจคิดเป็นร้อยละ 3.3 ของภาคใต้และอยู่ในลำดับที่ 12 ของภาคใต้ แต่มีผลิตภัณฑ์จังหวัดเฉลี่ยต่อบุคคล (GPP Per Capita) เป็นลำดับที่ 3 ของภาครองจากจังหวัดภูเก็ตและสงขลา โดยมีโครงสร้างการผลิตพึ่งพิงการเกษตรเป็นสัดส่วนกว่าร้อยละ 51 ในขณะที่สาขาโรงแรมและภัตตาคารมีสัดส่วนเพียงร้อยละ 4.3 และเป็นสาขาที่มีการขยายตัวในระดับสูงมากคือ มีอัตราการขยายตัวในช่วงปี 2545-2547 เฉลี่ยร้อยละ 32 ต่อปี ในขณะที่เศรษฐกิจส่วนรวมของจังหวัดขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 4.8 ต่อปีในช่วงเดียวกัน ทั้งนี้เนื่องจากการมีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นในอัตราสูง คือ เพิ่มขึ้นจาก 2.0 ล้านคนในปี 2544 เป็น 2.3 ล้านคนในปี 2546 และเพิ่มเป็น 2.9 ล้านคนในปี 2547 ในจำนวนนี้เป็นนักท่องเที่ยวต่างชาติถึงร้อยละ 64 และมีรายได้รวมจากการท่องเที่ยว 9.8 พันล้านบาท

2) บทบาทการพัฒนาของจังหวัดพังงา จังหวัดพังงานับเป็นจุดหมายใหม่ของนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบความบริสุทธิ์ของแหล่งธรรมชาติทางทะเลและการเป็นแหล่ง Supply สินค้าเกษตรให้แก่ตลาดการบริโภคของภูเก็ต ทำให้จังหวัดพังงามีบทบาทสำคัญในบริบทของกลุ่มจังหวัด ดังนี้ (1) เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล เนื่องจากมีทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลที่ยังคงมีความอุดมสมบูรณ์ โดยเฉพาะอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์และหมู่เกาะสิมิลัน ซึ่งเป็นแหล่งดำน้ำดูปะการังที่มีชื่อเสียงติดอันดับ 1 ใน 10 ของโลก (2) เป็นแหล่งพักผ่อนแบบ Long Stay เนื่องจากมีบรรยากาศที่เงียบสงบไม่มีแหล่งบันเทิงเรีงรมย์ (3) เป็นแหล่งผลิตพืชผลการเกษตรคุณภาพดีและสัตว์น้ำมูลค่าสูงป้อนตลาดการบริโภคของภูเก็ตและเพื่อการส่งออก

3) ประเด็นปัญหาที่สำคัญของจังหวัดพังงา คือ (1) ปัญหาการฟื้นฟูบูรณะและพัฒนาพื้นที่การท่องเที่ยวที่ได้รับผลกระทบจากกรณีพิบัติภัย โดยเฉพาะบริเวณเขาหลักและคุระบุรี (2) ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรพื้นฐานด้านไฟฟ้าและโทรศัพท์ ในพื้นที่เกาะปันหยี เกาะยาว ฯลฯ (3) ปัญหาเส้นทางการคมนาคมขนส่งไม่สะดวกและปลอดภัย โดยเฉพาะทางหลวงสายหลัก (ถนนหมายเลข 4) เชื่อมพังงา-กระบี่ และท่าเรือท่องเที่ยวต่าง ๆ (4) ปัญหาราษฎรบุกรุกครอบครองพื้นที่ป่าสงวนและที่ดินสาธารณะประโยชน์ (5) ปัญหาการขาดแคลนน้ำสำหรับอุปโภคบริโภค เนื่องจากไม่มีการพัฒนาแหล่งน้ำต้นทุนใด ๆ ในจังหวัดพังงา (6) ปัญหาด้านบริการการศึกษาที่ยังจำกัดอยู่ในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี

4) ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดพังงา มุ่งเน้นการฟื้นฟูรายได้จากการท่องเที่ยวและเพิ่มรายได้จากสินค้าเกษตร โดยมียุทธศาสตร์สำคัญคือ (1) ฟื้นฟูและรักษาลาดนักท่องเที่ยวคุณภาพ โดยเฉพาะกลุ่มรักธรรมชาติและกลุ่ม Long Stay (2) พัฒนาสินค้าเกษตรมูลค่าสูงโดยเฉพาะพืชผักปลอดสารพิษ และสัตว์น้ำจำพวกปลาเก๋า หอยเปาะฮื้อ ปลิงทะเล และ (3) การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะการยกระดับการศึกษาสู่ปริญญาตรี เพื่อยกระดับการศึกษาของประชาชนและการพัฒนาคุณภาพกำลังคน

25. เรื่อง รายงานผลการติดตามการดำเนินการตามมาตรการป้องกันและระบบเตือนภัยธรรมชาติ

คณะรัฐมนตรีพิจารณารายงานผลการติดตามการดำเนินการตามมาตรการป้องกันและระบบเตือนภัยธรรมชาติ ตามที่รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (นายสุรนันทน์ เวชชาชีวะ) ซึ่งเป็นเจ้าภาพรับผิดชอบเกี่ยวกับการดำเนินการตามมาตรการป้องกันและระบบเตือนภัยธรรมชาติเสนอ แล้วมีมติเห็นชอบและอนุมัติตามข้อเสนอของศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติ ทั้ง 3 ข้อ ดังนี้

1. เห็นชอบในหลักการร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารการเตือนภัยพิบัติแห่งชาติ พ.ศ. ทั้งนี้ให้รองนายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม) รับไปพิจารณาทบทวนร่างระเบียบดังกล่าวให้เหมาะสมชัดเจนอีกครั้งหนึ่งและดำเนินการต่อไปได้

2. เห็นชอบโครงสร้างและอัตรากำลังของศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติ (ศตช.) โดยให้มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานประจำศูนย์ตลอด 24 ชั่วโมง ประกอบด้วย ส่วนบังคับบัญชา ส่วนปฏิบัติการ ส่วนวิชาการ และส่วนบริหาร ประกอบด้วยอัตรากำลัง จำนวนรวมทั้งสิ้น 277 คน สำหรับในปี พ.ศ. 2549 ศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติเห็นควรให้บรรจุอัตราตำแหน่ง 227 อัตรา ก่อน ประกอบด้วย ส่วนบังคับบัญชา 10 อัตรา ส่วนปฏิบัติการ 127 อัตรา ส่วนวิชาการ 31 อัตรา และส่วนบริหาร 59 อัตรา

3. อนุมัติในหลักการงบประมาณ (งบกลาง) ประจำปี 2549 ตามแผนปฏิบัติการประจำปี พ.ศ. 2549 ของศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติ รวมทั้งสิ้น 229,271,410 บาท ทั้งนี้ งบประมาณค่าใช้จ่ายส่วนใดที่

สามารถใช้งบประมาณของจังหวัดดำเนินการได้ ให้ใช้งบประมาณของจังหวัดก่อน โดยให้ขอตกลงในรายละเอียดกับ
สำนักงานงบประมาณ

คณะรัฐมนตรีรับทราบคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 318/2548 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการจัด
งานครบรอบ 1 ปี เหตุการณ์ธรณีพิบัติภัยสึนามิ (วันที่ 26 ธันวาคม 2548) ตามที่สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
เสนอ โดยมีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. องค์ประกอบ รองนายกรัฐมนตรี (นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ) เป็นประธานกรรมการ
รองประธาน กรรมการ จำนวน 4 คน ได้แก่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการ
ท่องเที่ยวและกีฬา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (นายสุรพันธุ์ เวช
ชาชีวะ) กรรมการประกอบด้วย เลขาธิการนายกรัฐมนตรี ผู้ช่วยรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (นายสมิทธ
ธรรมสโรช) ผู้ช่วยรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (นายสมใจนึก เองตระกูล) ผู้ช่วยรัฐมนตรีประจำสำนักนาย
กรัฐมนตรี (นายชาติชาย พุฒยานุรักษ์) ผู้ช่วยรัฐมนตรีประจำกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (นายปลอด
ประสพ สุรัสวดี) ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ปลัดกระทรวงกลาโหม ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ปลัดกระทรวง
การท่องเที่ยวและกีฬา ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม ปลัดกระทรวงมหาดไทย ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ อธิบดีกรม
ประชาสัมพันธ์ ที่ปรึกษานายกรัฐมนตรีฝ่ายข้าราชการประจำด้านการค้าระหว่างประเทศ ผู้บัญชาการตำรวจท่อง
เที่ยว ผู้ว่าการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ ผู้
อำนวยการองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน นายเรวัต นำเฉลิม นายมังกรวิญ
ญ์แสงสุวรรณ นายสุภาพ คลีชฉาย นายไพบุลย์ ดำรงชัยธรรม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุรพล นิธิไกรพนธ์ โดยมีรอง
เลขาธิการนายกรัฐมนตรีฝ่ายการเมือง (นายสมชัย นัฏฐพัฒน์ศิริ) เป็นกรรมการและเลขานุการ และมีที่ปรึกษา
นายกรัฐมนตรีฝ่ายข้าราชการประจำ ด้านประสานกิจการต่างประเทศ ผู้อำนวยการสำนักงานการเมืองต่างประเทศ
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ผู้อำนวยการสำนักโฆษก สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีเป็นกรรมการและผู้ช่วย
เลขานุการ

2. อำนาจหน้าที่

1. ดำเนินการจัดงานเพื่อรำลึกถึงเหตุการณ์ธรณีพิบัติภัยสึนามิ ตามแผนงานดังนี้
แผนงานที่ 1 พิธีรำลึกและไว้อาลัยแก่ผู้เสียชีวิต
แผนงานที่ 2 การส่งเสริมภาพลักษณ์การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่อันดามัน
แผนงานที่ 3 มาตรการของรัฐบาลในการป้องกันภัย ช่วยเหลือผู้ประสบภัยและบูรณะ
ฟื้นฟูสภาพแวดล้อมด้านการท่องเที่ยว นิเวศวิทยา การฟื้นฟูสภาพจิตใจของผู้ประสบภัย
แผนงานที่ 4 กิจกรรมในต่างประเทศ กิจกรรมและความช่วยเหลือจากต่างประเทศ
แผนงานที่ 5 การประชาสัมพันธ์
2. แต่งตั้งคณะอนุกรรมการหรือคณะทำงาน เพื่อช่วยเหลือปฏิบัติงานในเรื่องต่าง ๆ ได้ตาม
ความจำเป็น รวมทั้งสามารถขอข้อมูลและขอความร่วมมือจากหน่วยราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
3. ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องตามที่ได้รับมอบหมาย
สำหรับการเบิกจ่ายเบี้ยประชุมให้เป็นไปตามพระราชกฤษฎีกาเบี้ยประชุมกรรมการ พ.ศ. 2547
โดยเบิกจ่ายจากสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2548 เป็นต้นไป

บทเรียนการฟื้นฟู ภัยพิบัติแผ่นดินไหว จากประเทศญี่ปุ่น

เอกสารประกอบการประชุมเวทีสาธารณะ
การฟื้นฟูชีวิตชุมชน หลังภัยพิบัติคลื่นยักษ์สึนามิ :
สั่งทำลายยุทธศาสตร์และข้อเสนอทางนโยบาย
โรงแรมมารีไทม์ปาร์คแอนด์สปรินกส์ จังหวัดกระบี่
วันที่ 25-26 กันยายน 2548

บทนำ

“ภูมิภาคที่ประสบแผ่นดินไหวครั้งใหญ่ฮันชิน-อวาจิมีพันธะทางจริยธรรมที่จะต้องถ่ายทอดให้แก่คนรุ่นหลังถึงประสบการณ์และบทเรียนในกระบวนการบูรณะพื้นที่ประสบภัย และทำให้ความรู้ที่ถูกใช้ประโยชน์เพื่อลดผลกระทบและบูรณะพื้นที่ประสบภัยขนาดใหญ่ในอนาคต ด้วยเหตุนี้ เราจึงหวังที่จะช่วยสร้างสังคมที่ประชาชนสามารถมีชีวิตอยู่ได้อย่างปลอดภัยและมีสันติในจิตใจ ด้วยการตรวจสอบอย่างรอบด้านถึงความพยายามต่างๆ ที่ได้ทำมาในช่วงทศวรรษที่แล้วและเผยแพร่ผลของความพยายามดังกล่าวและบทเรียนที่เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางทั้งภายในญี่ปุ่นและต่างประเทศเพื่อเป็นข้อเสนอแนะให้แก่คนรุ่นหลัง”

แม้จะมีความริเริ่มด้วยจิตวิญญาณของ “การบูรณะแบบสร้างสรรค์” ที่หลากหลายมาตั้งแต่ช่วงแรกที่เกิดภัยพิบัตินับจนถึงช่วงการฟื้นฟูอย่างเต็มรูปแบบแล้วก็ตาม แต่กระนั้น ก็ยังคงมีภารกิจอีกหลายประการด้วยกันที่จะต้องทำต่อหลังจากที่มีการบูรณะและฟื้นฟูมาได้หนึ่งทศวรรษ

ความสำเร็จที่สำคัญ

แผ่นดินไหวฮันชิน-อวาจิครั้งใหญ่ทำลายเมืองใหญ่ที่มีประชากรเป็นผู้สูงอายุ ในช่วงที่มีการบูรณะพื้นที่ประสบภัย มีการสร้างระบบและกลไกใหม่ ๆ ขึ้น ซึ่งรวมถึงการตั้งมูลนิธิเพื่อบูรณะพื้นที่ประสบภัยและการออกกฎหมายหรือขยายเนื้อหาของของกฎหมายจำนวนหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูภัยพิบัตินั้น การฟื้นฟูอุตสาหกรรม และการมีส่วนร่วมของประชาชน นอกจากนี้ยังมีการขยายหรือประยุกต์ใช้ระบบและโครงการที่มีอยู่อย่างยืดหยุ่นในเรื่องต่าง ๆ เช่น ภาษีการเงินของรัฐบาลท้องถิ่น และเกณฑ์พิจารณาผู้สมควรได้รับความช่วยเหลือด้านที่อยู่อาศัยชั่วคราวในภาวะฉุกเฉิน

ยิ่งไปกว่านั้นยังมีความริเริ่มที่เป็นงานในลักษณะบุกเบิกที่มีพื้นฐานจากมุมมองใหม่เกิดขึ้นหลายด้านด้วยกัน ซึ่งรวมถึงโครงการที่เป็นความร่วมมือในการบริหารจัดการของผู้ที่อาศัยอยู่ในจังหวัด องค์การระดับภูมิภาค องค์การประชาชนที่ไม่ใช่ของรัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน อุตสาหกรรม ฝ่ายรัฐและฝ่ายต่าง ๆ รวมทั้งศูนย์อาสาสมัครและเครือข่ายให้การสนับสนุนต่าง ๆ ความริเริ่มเรื่องที่อยู่อาศัย หนทางใหม่ ๆ ในการทำงาน เช่น ธุรกิจชุมชนและฐานในการลด ภัยพิบัตินั้น

ภารกิจหลักในอนาคต

ตลอดระยะเวลาที่มีกระบวนการการบูรณะพื้นที่ประสบภัยมีปัญหาสองประการปรากฏอย่างชัดเจน นั่นคือ งาน “การบูรณะ” พื้นที่ประสบภัยไม่มีสถานภาพเชิงสถาบันรองรับ และการดำเนินการในการบูรณะพื้นที่ประสบภัยโดยมีภูมิภาคเป็นผู้นำไม่มีความมั่นคงในเชิงสถาบันหรือการเงิน จึงจำเป็นต้องมีการขยายการจัดการความเสี่ยงและมาตรการป้องกันภัยพิบัติสำหรับพื้นที่ขนาดใหญ่ เช่นเดียวกับที่จะต้องมีการกลไกเพื่อให้ความช่วยเหลือในสถานการณ์ฉุกเฉินและการสร้างชีวิตใหม่ และจำเป็นต้องคอยอดกิจกรรมที่มีลักษณะบุกเบิก เช่น กิจกรรมแบบสมัครใจ

นอกจากนี้ ยังมีการปฏิบัติงานที่จะต้องจัดการ เช่น การช่วยผู้ประสบภัยที่เป็นผู้สูงอายุและอาศัยอยู่ตามลำพัง การฟื้นฟูชุมชน การร่างยุทธศาสตร์เพื่อลดหนี้เงินกู้และการบังคับใช้มาตรการการสร้างที่อยู่อาศัยที่สามารถเผชิญกับแผ่นดินไหวในอนาคต รวมทั้งยังมีงานสำคัญในการแบ่งปันประสบการณ์และการส่งเสริมการวิจัยที่ครอบคลุมรอบด้านเกี่ยวกับภัยพิบัตินั้นแผ่นดินไหว

ข้อเสนอแนะโดยรวม

การบูรณะพื้นที่ประสบภัยโดยรวม : ภาพรวมของการบูรณะพื้นที่ประสบภัยแบบองค์รวม

1. กำหนดวันพิเศษเช่น “วันปลอดภัยของประชาชน” ซึ่งเป็นความริเริ่มเพื่อให้มีหลักประกันว่าจะไม่มีใครลืมวันที่ 17 มกราคม
2. ทำให้วิถีชีวิตของพวกเราปลอดภัยด้านทานหาหายนะภัยมากขึ้น
3. กำหนดยุทธศาสตร์เพื่อสร้างอารยธรรมที่เหมาะสมกับศตวรรษที่ 21

ระบบการบูรณะพื้นที่ประสบภัย : ระบบเพื่อดำเนินการบูรณะพื้นที่ประสบภัย

1. กระบวนการการสร้างมาตรฐานของระบบและการจัดการการบูรณะพื้นที่ประสบภัยเมื่อเกิดหายนะภัยขนาดใหญ่และการสร้างระบบต่าง ๆ เอาไว้ก่อน
2. การปรับปรุงธรรมเนียมขององค์กรที่ทำงานลดหายนะภัย
3. ประเมินความต้องการโดยพิจารณาจากเกณฑ์ “ที่นี่และขณะนี้” เป็นพื้นฐาน และสร้างระบบที่มีการนำเสนอมาตรการต่าง ๆ
4. จัดตั้งองค์กรวิจัยแบบครอบคลุมรอบด้านและปฏิบัติได้จริงที่ให้ความสำคัญกับการสร้างอารยธรรมที่เหมาะสมกับศตวรรษที่ 21
5. ให้การสนับสนุนแก่ภูมิภาคที่ประสบภัยโดยอาศัยกิจกรรมการประสานงานกับต่างประเทศ

ระบบการบูรณะพื้นที่ประสบภัย : บทบัญญัติทางกฎหมายเพื่อการบูรณะพื้นที่ประสบภัย

1. เสริมสร้างความเข้มแข็งของการตรวจสอบกฎหมายพื้นฐานเรื่องมาตรการในการจัดการหายนะภัยและมาตรการอื่น ๆ
2. ทบทวนการเตรียมการเพื่อบรรเทาหายนะภัย
3. การจำกัดสิทธิของพลเรือนในการบูรณะพื้นที่ประสบภัย
4. พิจารณาเรื่องการทำให้มาตรการพิเศษต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับหายนะภัยในพื้นที่ขนาดใหญ่มีความเป็นสถาบัน
5. สร้างหลักประกันว่างานการบูรณะพื้นที่ประสบภัยจะมีความเป็นสถาบัน
6. นำเสนอมาตรการการบูรณะพื้นที่ประสบภัย “แบบเป็นชุด”

แผนการบูรณะพื้นที่ประสบภัย : การกำหนดแผนและการนำไปดำเนินการ

1. กำหนดและนำแผนการบูรณะพื้นที่ประสบภัยไปดำเนินการโดยประสานงานและร่วมมือกับฝ่ายต่าง ๆ
2. สรุปว่าในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาอะไรที่บรรลุไปแล้วบ้าง และดูว่ามีอะไรที่ยังต้องทำต่ออีกเมื่อทำแผนบูรณะพื้นที่ประสบภัยเสร็จเรียบร้อยแล้ว
3. กำหนด “แผนการเตรียมการสำหรับบูรณะพื้นที่ประสบภัย” ด้วยการคาดการณ์ล่วงหน้าว่าจะเกิดหายนะภัยขนาดใหญ่ เช่น แผ่นดินไหวโนนันไกและโนนไก ขึ้น

4. กำหนดแผนและนำแผนบูรณะพื้นที่ที่ประสบภัยไปดำเนินการเมื่อเกิดภัยหนะภัยครั้งใหญ่ขึ้น
5. กำหนดขึ้นคอนต่อไปและติดตามผลหลังจากแผนบูรณะพื้นที่ที่ประสบภัยเสร็จสมบูรณ์แล้ว

ส่งเสริมการบูรณะพื้นที่ที่ประสบภัย : กรอบทางสังคมแบบใหม่

1. สร้างระบบทางสังคมที่เอื้อประโยชน์ต่อการสนับสนุนองค์กรประชาชนที่ไม่ใช่ของรัฐ และองค์กรพัฒนาเอกชน
2. แบ่งบทบาทระหว่างรัฐกับองค์กรให้การสนับสนุน
3. พื้นชีวิตของชุมชนในภูมิภาค
4. เพิ่มการมีส่วนร่วมของสาธารณชนในชุมชนในภูมิภาค
5. ออกแบบนโยบายสาธารณะและโครงการที่ส่งเสริมผู้ประสบภัยให้ทำงานโดยใช้วิจารณญาณและความรู้สึกรับผิดชอบของตนเอง
6. ผนวกรงานการเข้าถึงผู้ประสบภัยและการนำเสนอแผนให้เป็นแนวปฏิบัติมาตรฐานของสภาทั่วไปและคณะกรรมการต่าง ๆ
7. ส่งเสริมความเข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างรัฐกับองค์กรประชาชนที่ไม่ใช่ของรัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน
8. ขยายและส่งเสริมความเข้มแข็งของอำนาจในทางปฏิบัติของขบวนการของผู้ที่อาศัยอยู่ในจังหวัด

ส่งเสริมการบูรณะพื้นที่ที่ประสบภัย : กำหนดภารกิจร่วมกันในการนำนโยบายไปดำเนินการ

1. ทบทวนเงื่อนไขในการให้การสนับสนุนอย่างถอนรากถอนโคน
2. สร้างกลไกเพื่อฝึกอบรมผู้เชี่ยวชาญมีอาชีพในการประเมินความเสียหายของที่อยู่อาศัย
3. สร้างกลไกเพื่อให้การสนับสนุนระดับชาติแก่ผู้ที่ต้องอพยพออกจากพื้นที่ที่ประสบภัยที่มีขนาดใหญ่
4. ส่งเสริมความเป็นอิสระโดยการนำเสนอความช่วยเหลือแบบ “เป็นชุด” และมียุทธศาสตร์ในการค่อย ๆ ถอนการสนับสนุน

ปฏิบัติการการบูรณะพื้นที่ที่ประสบภัย : ระบบเพื่อการเผยแพร่ข้อมูลและการปรึกษาหารือ

1. สร้างกลไกเพื่อประเมินความเสียหายโดยรวมให้แล้วเสร็จในระยะเวลาที่เหมาะสม
2. สร้างหลักประกันว่าจะมีช่องทางหลายช่องทางในการส่งข้อมูลในยามปกติ
3. ใช้ประโยชน์จากช่องทางการส่งข้อมูล “ที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง”
4. ดูว่าในยามปกติมีปัญหาในการส่งข้อมูลอะไรบ้างที่จะเป็นอุปสรรคต่อการเผยแพร่ข้อมูลในยามที่เกิดภัยหนะภัย
5. พัฒนากลไกการแบ่งปันข้อมูลแก่ผู้ให้การสนับสนุน
6. สร้างระบบ 1 ระบบที่ช่วยทำให้ประเด็นที่มีการหยิบยกขึ้นมาในระหว่างการปรึกษาหารือนำไปสู่ข้อเสนอเรื่องมาตรการต่าง ๆ ที่จะต้องดำเนินการ

การฟื้นฟูกองทุนต่าง ๆ : หลักประกันการมีกองทุนเพื่อการบูรณะพื้นที่ที่ประสบภัย

1. เสริมสร้างความเข้มแข็งของฐานการเงินของภูมิภาค

2. ความจำเป็นที่จะต้องมีนโยบายทางเลือกไว้ใช้ในยามฉุกเฉินที่แตกต่างจากนโยบายที่ใช้กันอยู่ในยามปกติ
3. พัฒนาระบบประเมินความเสียหายทางเศรษฐกิจที่เกิดจากภัยพิบัติเบื้องต้น
4. สร้างหลักประกันว่าภูมิภาคจะมีศักยภาพในการให้การสนับสนุน
5. สร้างหลักประกันว่าจะมีความยืดหยุ่นและการใช้ดุลพินิจอย่างเพียงพอในการใช้งบประมาณเพื่อการบูรณะพื้นที่ประสบภัย
6. มียุทธศาสตร์เพื่อให้การสนับสนุนทางการเงินแก่รัฐบาลท้องถิ่นในภูมิภาคที่ประสบภัย
7. ทำมูลนิธิเพื่อบูรณะพื้นที่ประสบภัยให้เป็นสถาบัน
8. เตรียมการสำหรับภัยพิบัติครั้งใหญ่ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

สุขภาพและสวัสดิการ

ความริเริ่มเรื่องการแพทย์เมื่อเกิดภัยพิบัติฉุกเฉิน

1. ขยายระบบข้อมูลทางการแพทย์สำหรับภัยพิบัติครั้งใหญ่และเหตุฉุกเฉิน
2. เพิ่มบทบาทหน้าที่ของโรงพยาบาลหลัก ๆ ในระหว่างที่เกิดภัยพิบัติ
3. มีระบบจัดส่งอุปกรณ์ทางการแพทย์

ความริเริ่มในการพยาบาลและสวัสดิการเพื่อคุ้มครองชีวิตและสุขภาพของคนที่จะต้องได้รับความช่วยเหลืออย่างยิ่ง

1. สร้างระบบข้อมูลฉุกเฉินสำหรับคนที่มีปัญหาทางการได้ยินและอื่น ๆ
2. พัฒนาระบบเพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ป่วยและมียุทธศาสตร์เพื่อการประสานงานในการให้ข้อมูลดังกล่าว
3. ส่งเสริมการให้การศึกษแก่ผู้ป่วยให้สามารถดูแลตนเองได้ในสถานการณ์ฉุกเฉิน

การส่งเสริมการรักษาสุขภาพจิตและการให้การสนับสนุนด้านอารมณ์ความรู้สึก

1. ผนวกการดูแลสุขภาพจิตและการให้การสนับสนุนด้านอารมณ์ความรู้สึกไว้ในงานจิตเวชและระบบสวัสดิการปกติที่มีอยู่
2. เพิ่มบทบาทหน้าที่ของสถาบันเฮียวโกะเพื่อความเครียดแบบรุนแรง (Hyogo Institute for Traumatic Stress)
3. พัฒนาระบบเพื่อใช้ในยามที่เกิดภัยพิบัติ

การส่งเสริมด้านสุขภาพและการอยู่ร่วมกันสำหรับผู้สูงอายุ

1. ตรวจสอบระบบการพยาบาลแบบใหม่ที่ให้บริการโดยองค์กรแบบมีอาชีพรูปเป็นส่วนใหญ่
2. ตรวจสอบการส่งเสริมสุขภาพและการอยู่ร่วมกันของสังคมที่มีผู้สูงอายุอยู่จำนวนมาก

การพัฒนากระบวนเฝ้าระวังผู้สูงอายุ

1. สนับสนุนให้กลุ่มผู้ให้การสนับสนุนพลเมืองอาวุโส (Senior Citizen supporters) และระบบอื่นทำงานต่อไป
2. ใช้ระบบข้อมูลฉุกเฉินที่มีอยู่เดิมและพัฒนาระบบการเฝ้าระวังแบบใหม่ที่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและวิธีการอื่น ๆ

3. สร้างระบบการดูแลในท้องถิ่นขึ้นใหม่

วิธีการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย

1. แก้ไขปรับปรุงระบบที่ออกแบบมาโดยไม่มีผลกระทบทางเศรษฐกิจเสียใหม่
2. ร่วมกันนำเสนอระบบการให้ความช่วยเหลือสาธารณชน
3. สร้างฉันทามติเรื่องการแบ่งปันความเสี่ยงในการฟื้นฟูวิถีการดำเนินชีวิต

การส่งเสริมการสร้างชุมชน

1. จัดประชุมเพื่อแลกเปลี่ยน ศึกษาและปรึกษาหารือ
2. ให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่อยู่อาศัยในที่ ๆ กิจกรรมในท้องถิ่นอ่อนแอ
3. ดำเนินนโยบายที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและความร่วมมือในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยในการฟื้นฟูวิถีการดำเนินชีวิตต่อไป

ความริเริ่มในการบูรณะที่อยู่อาศัยของสาธารณชนเมื่อเกิดภัยพิบัติ

1. ใช้ที่อยู่อาศัยของเอกชน
2. ส่งเสริมการร่วมกันบริหารจัดการการพัฒนาที่อยู่อาศัยโดยให้ผู้อยู่อาศัยมีส่วนร่วม
3. ใช้ประโยชน์จากลานชุมชนเพื่อสวัสดิการของภูมิภาค

สังคมและวัฒนธรรม

การมีส่วนร่วมและความร่วมมือของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเฮียวโกะ

1. สร้างระบบเพื่อประสานงานกิจกรรมอาสาสมัครอย่างมีประสิทธิภาพในยามที่เกิดภัยพิบัติ
2. สร้างเครือข่ายที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่แข่งขันในสาขาต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วม
3. แนะนำการใช้วิธีการแบบนวัตกรรมในการสนับสนุนกิจกรรมการสร้างชุมชน
4. พัฒนาแผนการสร้างชุมชนใหม่ขึ้นเพื่อรองรับการเคลื่อนงานไปสู่ทิศทางของการมีปฏิบัติการร่วมกัน
5. สร้างระบบบริหารจัดการที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมและความร่วมมือของสาธารณชนเพื่อให้ผู้ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดมีความพึงพอใจมากที่สุด

การศึกษาเกี่ยวกับภัยพิบัติแบบใหม่ในโรงเรียนและการเตรียมตัวเผชิญกับภัยพิบัติ

1. ส่งเสริมการศึกษาเกี่ยวกับภัยพิบัติในเขตเฮียวโกะ
2. เพิ่มเนื้อหาสาระของการศึกษาเกี่ยวกับภัยพิบัติ
3. ปรับปรุงระบบการเตรียมตัวเผชิญกับภัยพิบัติของโรงเรียน
4. เสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบการเตรียมตัวเผชิญภัยพิบัติโดยใช้กิจกรรมสถานการณ์ฉุกเฉินของทีมช่วยชีวิตโดยเจ้าหน้าที่ของโรงเรียนในเฮียวโกะ (EARTH)

การให้การสนับสนุนด้านอารมณ์ความรู้สึกแก่เด็กที่ได้รับผลกระทบจากภัยพหุภัย

1. ขยายระบบการแนะแนวทางการศึกษาในฐานะเป็นการติดตามผลกิจกรรมที่จัดโดยครูที่มีความเชี่ยวชาญเรื่องการเรียนรู้ทางการศึกษา
2. ขยายการให้การสนับสนุนด้านอารมณ์ความรู้สึกแก่เด็กที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์อื่นๆ ที่นอกเหนือจากเรื่องแผ่นดินไหว
3. ปรับปรุงศักยภาพของครูในการสอนเด็กเรื่องการจัดการความเครียด
4. ส่งเสริมการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับคุณค่าของชีวิตและบทเรียนสำคัญอื่น ๆ จากแผ่นดินไหว
5. ขยายความสัมพันธ์แบบร่วมไม้ร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนต่าง ๆ และองค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ปัญหาด้านจิตใจและอารมณ์ความรู้สึกของเด็ก

ส่งเสริมกิจกรรมด้านวัฒนธรรม

1. เปิดโอกาสให้มีการแสดงที่ท้าทายและทำให้ผู้ได้รับผลกระทบจากภัยพหุภัยมีความสบายใจมากขึ้นและเชิญพวกเขาเข้าร่วมในกิจกรรมทางวัฒนธรรมในท้องถิ่น
2. สร้างสภาพแวดล้อมที่ศิลปินและกลุ่มศิลปะต่าง ๆ สามารถมีบทบาทอย่างแข็งขันในการส่งเสริมกิจกรรมทางวัฒนธรรมในพื้นที่ประสบภัย
3. ส่งเสริมให้มีกิจกรรมที่สร้างสรรค์ในสถานที่ที่เป็นศูนย์กลางของการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมและอำนวยความสะดวกให้สาธารณชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการสถานที่เหล่านี้
4. เพิ่มการตระหนักรู้ในความสำคัญของการเตรียมตัวเผชิญภัยพหุภัยเพื่อปกป้องทรัพย์สินทางวัฒนธรรมและสร้างระบบการลดความเสี่ยงในการเกิดความเสียหาย
5. ส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการสร้างชุมชนด้วยการใช้ทรัพย์สินทางวัฒนธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ
6. สร้างระบบเพื่อสนับสนุนการส่งเสริมด้านวัฒนธรรมแบบครอบคลุมในภูมิภาค

ความร่วมมือจากมุมมองของทั้งชายและหญิง

1. ขยายการสนับสนุนไปสู่กิจกรรมที่มุ่งสู่การฟื้นฟูชีวิตชุมชนท้องถิ่นโดยให้หญิงและชายดำเนินการด้วยตนเอง
2. ทำให้สังคมที่มีความเสมอภาคระหว่างหญิงชายเป็นจริง

โครงการเพื่อเยาวชนและกิจกรรมของกลุ่มเยาวชน

1. สร้างหลักประกันเรื่องการเจริญเติบโตแบบมีสุขภาพแข็งแรงของคนหนุ่มสาว
 - 1.1 เพื่อแก้ปัญหาด้านอารมณ์ความรู้สึกของเด็กและวัยรุ่น
 - 1.2 เพื่อเปิดโอกาสให้เยาวชนสนุกสานกับกิจกรรมในชีวิตจริงมากขึ้น
 - 1.3 สร้างพื้นที่เพื่อให้เด็กและวัยรุ่นได้พักผ่อนหย่อนใจ
2. ทำให้ความมุ่งมั่นที่มีต่อเด็กและวัยรุ่นของชุมชนวงกว้างมีความจริงจังมากขึ้น

- 2.1 ส่งเสริมเด็กและวัยรุ่นให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน
- 2.2 สร้างระบบชุมชนในวงกว้างเพื่อแก้ปัญหาที่เด็กและวัยรุ่นเผชิญอยู่

การสร้างระบบการให้การสนับสนุนแก่ชาวต่างชาติและโลกาภิวัตน์ของชุมชนท้องถิ่น

1. พหุคูณแลกเปลี่ยนเรื่องมาตรการในการให้ข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นแก่ผู้อพยพชาวต่างชาติในยามเกิด
หายนะภัย
2. ขยายการให้การสนับสนุนด้านการศึกษาแก่นักศึกษาต่างชาติโดยใช้ภาษาของพวกเขาเอง
3. ส่งเสริมความพยายามในการช่วยเหลือตัวเองของชุมชนนานาชาติ

อุตสาหกรรมและการจ้างงาน

ฟื้นฟูบริษัทขนาดย่อยและขนาดกลาง รวมทั้งอุตสาหกรรมในท้องถิ่น

1. ข้อเสนอแนะเหล่านี้มาจากกิจกรรมที่เคยทำไปแล้วในอดีต
 - 1.1 ทำคู่มือเพื่อตั้งสำนักงานให้คำปรึกษาทั่วไปในยามฉุกเฉิน
 - 1.2 แสดง “รายการ” ความช่วยเหลือที่มีอยู่และให้ความช่วยเหลือตามรายการนั้นแก่ผู้ที่ไม่สามารถเริ่มธุรกิจใหม่ได้
 - 1.3 เมื่อต้องตัดสินใจเกี่ยวกับการใช้ที่ดินในสถานการณ์ฉุกเฉิน ให้คำนึงถึงการจัดสรรที่ดินเพื่อวัตถุประสงค์ในการทำ
อุตสาหกรรม
 - 1.4 จำเป็นต้องให้การสนับสนุนในระดับที่เหมาะสมอย่างรวดเร็วเพื่อฟื้นฟูเส้นทางการค้าขายและใบสั่งซื้อสินค้าที่สูญ
หายไปกลับคืนมา
 - 1.5 จำเป็นต้องมีเครือข่ายองค์กรสนับสนุนที่แข็งแกร่ง
 - 1.6 หลังจากที่มีมูลนิธิเพื่อการบูรณะพื้นที่ประสบภัยล้มเลิกไปแล้วก็ยังคงจำเป็นต้องมีความพยายามต่อไป
 - 1.7 จำเป็นต้องมีมาตรการเพื่อสร้างหลักประกันว่าการจ่ายเงินกองทุนฉุกเฉินเพื่อการฟื้นฟูหายนะภัยเป็นไปอย่าง
ราบรื่น
2. ใช้หลัก 3 ประการในการฟื้นฟูบริษัทขนาดย่อยและขนาดกลาง รวมทั้งอุตสาหกรรมในท้องถิ่น ได้แก่ “นวัตกรรมใน
การบริหารจัดการ” “การสร้างเครือข่าย” และ “การสร้างกลุ่มอุตสาหกรรม”

กิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว

1. เตรียมสถิติเรื่องการท่องเที่ยวและตั้งสถาบันเพื่อการวิจัยและฝึกอบรมด้านการท่องเที่ยว
2. แนะนำการทำการตลาดแบบมียุทธศาสตร์ รวมทั้งการบริหารจัดการและกระบวนการในการทำการตลาด
3. นิยามสถานที่ที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวใหม่
4. ส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เป็นนวัตกรรมและจัดเทศกาลต่าง ๆ สำหรับเมืองใหม่
5. ส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตเมืองและการสร้าง “ยี่ห้อ” ของภูมิภาค
6. จัดระเบียบสำนักงานการท่องเที่ยวของรัฐเสียใหม่

มาตรการเพื่อกระตุ้นการจ้างงาน เช่น การสร้างงานโดยอาศัยแบบจำลองธุรกิจที่หลากหลาย

เสถียรภาพในการจ้างงาน

1. ควรจัดการให้มีหลักประกันด้านรายได้บางอย่างในยามฉุกเฉินให้แก่คนที่ไม่ได้จ่ายประกันการจ้างงาน
2. ควรมีการตั้งระบบการแบ่งปันงานกันทำในยามฉุกเฉิน โดยบรรษัทขนาดใหญ่ ซึ่งไม่ได้รับผลกระทบจากหาย หนะ ภัยต้องยอมรับคนหนึ่งหรือสองคนเข้าทำงานโดยไม่มีเงื่อนไข
3. ทันทีหลังจากเกิดหายหนะภัยจำเป็นต้องมีธุรกิจประเภทต่าง ๆ เกิดขึ้น ระบบจึงควรมีความพร้อมที่จะรองรับให้ ใครก็ได้สามารถเริ่มทำธุรกิจ (หรือทำธุรกิจต่อไป) ได้ในตอนนี้
4. กระตุ้นให้มีการตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการจ้างงานตั้งแต่วัยหนุ่มสาวและหาสถานที่ที่จะจัดการฝึกอบรม เรื่องการทำงานที่สอดคล้องกับความจำเป็นของชุมชน

ความหลากหลายของงาน

1. เปลี่ยนความต้องการของชุมชนเป็น โอกาสทางธุรกิจเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจของท้องถิ่น
2. ส่งเสริมการแบ่งปันงานกันทำในหมู่คนข้ามรุ่น รักษาลูกจ้างสูงอายุที่มีฝีมือและประสบการณ์และคงขนาดของ กำลังแรงงานที่มีอยู่เอาไว้

การฟื้นฟูเกษตรกรรม ป่าไม้และอุตสาหกรรมประมงเพื่อรักษาสถานการผลิตอาหารไว้ให้มั่นคง

1. การมีส่วนร่วมของผู้ที่อาศัยอยู่ในเมืองในการอนุรักษ์ทรัพยากรในท้องถิ่น
2. ส่งเสริมความเข้มแข็งของมาตรการในการจัดส่งผลผลิตทางการเกษตรในยามฉุกเฉิน
3. ส่งเสริมความเข้มแข็งของตลาดและบริการขายปลีกในยามฉุกเฉิน
4. ส่งเสริมความเข้มแข็งของมาตรการในการลดหายหนะภัยในเขตภูเขา
5. ทำท่าเรือประมงและหมู่บ้านประมงให้สามารถทนทานแผ่นดินไหวได้ดีขึ้น

ส่งเสริมการปฏิสัมพันธ์ระหว่างศูนย์ของเมืองและชุมชนชนบท

1. ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเมืองกับชนบทจากจุดขึ้นของการจัดการวิกฤต ดังต่อไปนี้
 - 1.1 การปฏิสัมพันธ์ที่ส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักกันและกัน เช่น การขายผักโดยตรง จะช่วยส่งเสริมให้มีการให้ความ ช่วยเหลือแก่ภูมิภาคที่ประสบแผ่นดินไหวที่รวดเร็ว เป็นอิสระ และมีความเห็นอกเห็นใจกัน
 - 1.2 ถ้าเครือข่ายมีเป้าหมายในการรักษาชีวิตของผู้คนในยามวิกฤต การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันควรเป็นไปในลักษณะ ที่ส่งเสริมความเข้มแข็งของความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกบุคคลมากกว่าการไปเยี่ยมชนบทเพียงครั้งเดียว
2. มุมมองใหม่เรื่องการปฏิสัมพันธ์ระหว่างเมืองกับชนบท
 - 2.1 สร้างระบบเพื่อรับผู้สมัครจากเขตเมืองเข้ามาทำงานในภาคเกษตร ฯลฯ
 - 2.2 สร้างสิ่งแวดล้อมที่เห็นอกเห็นใจต่อผู้อยู่อาศัยในเมืองที่เป็นผู้สูงอายุมากขึ้น
 - 2.3 สร้างระบบการผลิตและบริโภคในท้องถิ่น
 - 2.4 สร้างระบบที่ส่งเสริมการศึกษาด้านโภชนาการ การผลิตอาหารและการทำการเกษตร

2.5 สร้างระบบให้ความช่วยเหลือการทำการเกษตรในท้องถิ่น

การลดหายนะภัย

ดำเนินการเพื่อปรับปรุงศักยภาพในการลดหายนะภัยของเขตเอียวโกะ (จังหวัด ภูมิภาคและเมือง)

1. การเตรียมโครงการปฏิบัติการเพื่อลดหายนะภัยและเตรียมความพร้อมเมื่อเกิดหายนะภัย
2. การให้การสนับสนุนของจังหวัดแก่ระบบการลดหายนะภัยของเมืองใหญ่และเมืองเล็ก

กิจกรรมการพัฒนาระบบการลดหายนะภัยในพื้นที่ขนาดใหญ่

1. แบ่งปันและทำให้โครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ มีมาตรฐาน
2. สร้างหลักประกันการสื่อสารแบบทวิภาคีระหว่างรัฐบาลระดับชาติกับรัฐบาลของจังหวัด
3. ส่งเสริมการพัฒนาฐานในการลดหายนะภัยในพื้นที่ขนาดใหญ่

การฝึกอบรมการเพื่อลดหายนะภัย

1. การสร้างหลักประกันว่าจะมีบุคลากรทำงานด้านการบูรณะพื้นที่ประสบภัยตั้งแต่แรกเริ่ม โดยให้สอดคล้องกับเงื่อนไขต่าง ๆ เช่น ขนาดของรัฐบาลท้องถิ่นและจุดอ่อนของท้องถิ่น
2. แนะนำให้ใช้ระบบอาสาสมัครที่เป็นผู้เชี่ยวชาญเรื่องการบรรเทาทุกข์ในยามฉุกเฉิน
3. ส่งเสริมความเข้มแข็งของบุคลากรที่ทำหน้าที่บริหารจัดการเรื่องการลดหายนะภัย

การสนับสนุนองค์กรการบริหารจัดการหายนะภัยแบบสมัครใจ

1. ปรับปรุงศักยภาพในการลดหายนะภัยของท้องถิ่นโดยการให้ความสำคัญกับการจำกัดขนาดความเสียหาย
 - 1.1 ขยายการศึกษาเรื่องการปกป้องชีวิต การดับเพลิง การตรวจตราและการช่วยผู้รอดชีวิต การบริหารจัดการ การวัสดุอุปกรณ์ และกิจกรรมการให้การสนับสนุนซึ่งกันและกัน
 - 1.2 สนับสนุนให้องค์กรบริหารจัดการหายนะภัยแบบสมัครใจขยายกิจกรรมขององค์กรไปสู่ครัวเรือนในท้องถิ่นให้ครอบคลุมเรื่องการวิเคราะห์แผ่นดินไหว การปรับปรุงและป้องกันเฟอร์นิเจอร์ไม่ให้ล้ม
2. ทิศทางใหม่ในการสร้างความสามารถในการลดหายนะภัยของท้องถิ่น โดยการดำรงชีวิตในชุมชนท้องถิ่นโดยมีความเข้าใจที่ดีเป็นพื้นฐาน
 - 2.1 เพิ่ม “ความสามารถของชุมชนท้องถิ่น”
 - 2.2 มีความเข้าใจที่ดีเกี่ยวกับชุมชนท้องถิ่น
 - 2.3 พัฒนา “จิซามุไร” (เป็นชามูไรของจังหวัดซึ่งกุมอำนาจทางการเมืองของท้องถิ่นในช่วงยุคกลางของญี่ปุ่น)

การส่งเสริมให้มีบ้านและอาคารที่ปลอดภัยจากแผ่นดินไหว

1. เป็นพื้นฐานของการช่วยเหลือตัวเอง การสนับสนุนจากรัฐ และระบบการสนับสนุนซึ่งกันและกัน เพื่อประโยชน์ร่วมกันและมีการประกันอสังหาริมทรัพย์หลังเกิดแผ่นดินไหวเพื่อบูรณะบ้านให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสมกับการเผชิญแผ่นดินไหว

2. การประเมินต้นทุน-กำไรของการปรับปรุงบ้านให้เหมาะกับการเผชิญแผ่นดินไหว
3. ส่งเสริมการวิเคราะห์แผ่นดินไหว

การพัฒนาเมืองและการสร้างชุมชน

งานการบูรณะและการสร้างชุมชน

1. ควรมีผู้เชี่ยวชาญที่สามารถจัดการกับช่วงเวลาที่ไร้ระเบียบในตอนแรกและควรมีการสร้างเครือข่ายสนับสนุนขึ้น
2. ควรมีกิจกรรมการสร้างชุมชนที่ดำเนินการโดยผู้ที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นเป็นหลักในแต่ละวัน
3. ควรมีระบบสนับสนุนการสร้างชุมชนแบบหลากหลายที่ดำเนินการโดยผู้ที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นเป็นหลัก

โครงการบูรณะพื้นที่ประสบภัยและการปรับปรุงสิ่งแวดล้อมของเมือง

1. ส่งเสริมโครงการบูรณะพื้นที่ประสบภัยที่เมืองค์ประกอบสำคัญคือความเร็ว ความยืดหยุ่นและความหลากหลาย
2. ทำระบบสนับสนุนซึ่งรวมถึงการส่งผู้เชี่ยวชาญไปช่วยในเวทีการประชุมเรื่องการสร้างสังคม (Society Creation Conferences)
3. บูรณาการการสร้างชุมชนเข้ากับการพัฒนาที่อยู่อาศัย
4. ใช้ศูนย์พัฒนาชุมชนเพื่อการพัฒนาชุมชนที่มั่นคงและปลอดภัย

อนุรักษ์และปรับปรุงสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์

1. ตรวจสอบและส่งเสริมความสัมพันธ์ที่สมดุลระหว่างประชาชนกับธรรมชาติ
2. สร้างจิตสำนึกและพึงตระหนักอยู่เสมอถึงประสบการณ์ในการอนุรักษ์และการปรับปรุงสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ
3. ขยายโครงการการมีส่วนร่วมและความร่วมมือเพื่ออนุรักษ์และปรับปรุงสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ
4. ส่งเสริมกิจกรรมที่อนุรักษ์และปรับปรุงสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเหมาะสมกับลักษณะเฉพาะของอำเภอต่าง ๆ และสร้างเครือข่ายของกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้

สร้างสังคมที่มุ่งเน้นการนำกลับมาใช้ใหม่

1. ลดภาระด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างช่วงการฟื้นฟู
2. มีมาตรการเพื่อสร้างสังคมที่มุ่งเน้นการนำกลับมาใช้ใหม่

บังคับใช้มาตรการในการป้องกันแม่น้ำ ทะเล เขื่อนและดินถล่ม

1. ส่งเสริมโครงการอนุรักษ์ป่าไม้และปรับปรุงแม่น้ำอย่างสม่ำเสมอในการเตรียมตัวเผชิญกับภัยหนะภัยทางธรรมชาติ
2. เตรียมการในลักษณะเดียวกันกับที่จะเผชิญกับผลที่เกิดจากแผ่นดินไหว โคนัน ไกและนัน ไก และสึนามิ
3. ส่งเสริมมาตรการแบบอ่อน (soft measures) ซึ่งสามารถใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานได้สูงสุด
4. ทำงานร่วมกันไปสู่การลดภัยหนะภัย
5. ส่งเสริมการปรับปรุงเครือข่ายน้ำและการทำให้มีสีเขียวเพิ่มขึ้น

การปรับปรุงเรื่องน้ำและน้ำโสโครก ไฟฟ้า ก๊าซ และกลไกด้านข้อมูลและการสื่อสาร

1. เขตเสียวโกะควรสร้างวิธีการในการประสานงานกับ lifeline ทั้งหมด
 2. สร้างระบบการบริหารจัดการข้อมูลเรื่องภัยหนะภัยและระบบการให้ความช่วยเหลือเพื่อฟื้นฟูภัยหนะภัย
 3. ส่งเสริมการนำโครงสร้างที่ทนทานต่อแผ่นดินไหวมาใช้ตามความสำคัญของอาคาร
 4. ขยาย lifelines และระบบการติดตามด้านสุขภาพ (การจัดการความเสี่ยงประจำวัน)
-

ข้อมูลพื้นฐานพื้นที่ประสบภัยของผู้เข้าร่วมจากประเทศญี่ปุ่น

1. เกาะโอกุซิริ

เกาะโอกุซิริเป็นเกาะที่เล็กมากแต่มีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ เช่น มีป่าธรรมชาติและมีน้ำทะเลใส โครงสร้างทางอุตสาหกรรมของเกาะแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย การประมง การเกษตร และอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ในปัจจุบันเกาะนี้มีประชาชนอาศัยอยู่จำนวน 3,803 คน (1,709 ครอบครัว) ในจำนวนนี้เป็นชาวประมง 205 คน เกษตรกรประมาณ 54 คน และคนที่ทำงานในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว 520 คน

ชาวประมงดำรงชีวิตด้วยการจับหอยเป๋าฮื้อ หอยเม่น ปลาหมึก และปลาในท้องถิ่น ส่วนเกษตรกรผลิตทั้งผักและเนื้อสัตว์ แต่ละปีมีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวเกาะนี้ 52,000 คน วันที่ 12 ก.ค. 2536 เกิดแผ่นดินไหวและสึนามิพัดเข้ากระหน่ำเกาะ หลังจากเกิดสึนามิขึ้นได้ไม่นานก็มีไฟไหม้เกิดขึ้นจากสถานีจ่ายน้ำมันให้เรือประมง เหตุการณ์ครั้งนี้ทำให้มีผู้เสียชีวิต 172 คน สูญหาย 26 คน และอีก 143 คนทั้งบาดเจ็บเล็กน้อยและบาดเจ็บสาหัส

สึนามิทำลายทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่เดิม ไม่กี่ปีหลังจากที่เกิดสึนามิขึ้นชาวประมงจับหอยเป๋าฮื้อและหอยเม่นได้น้อยกว่าเดิม ในปี 2541 รัฐบาลท้องถิ่นของเกาะโอกุซิริประกาศว่าสามารถฟื้นฟูเกาะได้สำเร็จแล้ว การประกาศนี้เร็วกว่าที่พวกเขาคาดกันไว้ เหตุที่เกาะนี้สามารถฟื้นตัวได้อย่างรวดเร็วเพราะเงินบริจาคจำนวนมากจากทั่วญี่ปุ่น

2. เมืองโกเบ

เมืองโกเบตั้งอยู่ทางตะวันตกของศูนย์กลางของเกาะฮอนชู ซึ่งอยู่ในพื้นที่ที่รู้จักกันในนามของภูมิภาคคันไซ การเดินทางไปมาหาสู่กับเมืองท่าโกเบทำได้โดยสะดวกทั้งจากในประเทศและระหว่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นทางบก ทางทะเล และทางอากาศ การมีที่ตั้งอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสมทำให้เมืองโกเบ รวมทั้งโอซากาและเกียวโตซึ่งมีความร่ำรวยทางวัฒนธรรมเป็นจุดศูนย์กลางของเศรษฐกิจของภาคตะวันตกของญี่ปุ่น

ในทางภูมิศาสตร์ บริเวณตอนใต้ของเมืองโกเบเป็นพื้นที่ที่ถูกพัฒนาเป็นเมือง ในขณะที่พื้นที่ทางตะวันตกและทางเหนือของเมืองเป็นพื้นที่ที่มีการก่อสร้างเมืองใหม่ขนาดใหญ่ ซึ่งยังรักษาความกลมกลืนกับธรรมชาติโดยรอบ เมืองโกเบถูกสร้างขึ้นโดยมีโครงสร้าง 3 ชั้น คือ เขตท่าเรือและเขตอุตสาหกรรมตามแนวชายฝั่งทะเล เขตที่อยู่อาศัยบริเวณเนินเขา และเขตที่ผสมผสานระหว่างที่อยู่อาศัยกับพื้นที่พาณิชย์บริเวณพื้นที่ตอนกลางระหว่างภูเขากับทะเล

ปัจจุบันเมืองโกเบมีพื้นที่ 550.72 ตารางกิโลเมตรและแม้เมืองจะฟื้นฟูขึ้นมาใหม่จากที่เคยพังทลายไป 2 ครั้งในประวัติศาสตร์ (คือช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 กับช่วงแผ่นดินไหว) แต่ประชากรของเมืองโกเบก็มีมากกว่า 1.5 ล้านคน เมื่อไม่กี่ปีที่ผ่านมา อุตสาหกรรม เช่น การขายปลีก ขายส่ง และบริการ เติบโตอย่างรวดเร็วกว่าอุตสาหกรรมการผลิต

เมื่อเวลาตี 5.46 นาฬิกาของวันที่ 17 มกราคม 2538 แผ่นดินไหวบริเวณตอนใต้ของเขตเฮียวโกะ ซึ่งเป็นแผ่นดินไหวครั้งใหญ่ครั้งแรกที่เกิดขึ้นในเขตเมืองของญี่ปุ่น ทำให้เกิดความเสียหายอย่างหนักแบบที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนในเขตคันไซ-อวาจิ เช่น เมืองโกเบ อวาจิ อชิยาและนิชิโนมิยาและพื้นที่บริเวณรอบ ๆ เมืองเหล่านี้

สถิติของความเสียหาย : ผู้ประสบภัย : เสียชีวิต 4,571 คน สูญหาย 2 คน และบาดเจ็บ 14,678 คน
ที่พักพิง : สูงสุดมีอยู่ 599 แห่ง เพื่อให้ที่พักพิงแก่ผู้ประสบภัยจำนวน 222,127 คน
โครงสร้าง : 67,421 แห่งพังทลาย และอีก 6,965 คนถูกไฟไหม้

นอกจากความเสียหายทางตรงแล้ว ประชากรที่อาศัยอยู่ในเมืองยังต้องทนทุกข์กับความเสียหายทางอ้อมอย่างหนักเช่นกัน เพราะการต้องอาศัยอยู่ในที่พักพิงของผู้ประสบภัยเป็นเวลานานทำให้จิตใจของพวกเขาเหนื่อยล้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็ก คนทุพพลภาพ และผู้สูงอายุ นอกจากนี้ โรงเรียนยังทำหน้าที่ในการให้การศึกษาได้ลดลงเนื่องจากเวลาเรียนลดลงและอาคารสถานที่ถูกใช้เป็นที่พักพิงและที่อยู่อาศัยชั่วคราว

การฟื้นฟูเมืองทางกายภาพโดยรวมประสบผลสำเร็จตามที่ได้วางแผนไว้ หรือเร็วกว่าที่วางแผนไว้ด้วยซ้ำ และเป็นไปได้ว่ามีประสิทธิภาพ ตอนนี้อุปสรรคสำคัญ ๆ ส่วนใหญ่ได้รับการแก้ไขไปแล้ว และเมืองโกเบกำลังมองไปข้างหน้าโดยให้ความสำคัญกับเป้าหมายในการฟื้นฟูเมือง การขยายแผนการปรับปรุงเมือง และทำโครงการพัฒนาเมืองมากขึ้นในอนาคตเพื่อให้โกเบเป็นเมืองที่ดึงดูดผู้คนให้ได้มากที่สุดเท่าที่สามารถจะทำได้

3. เมืองนาโกะ

เมืองนี้ตั้งอยู่ทางตอนเหนือของศูนย์กลางของเกาะฮอนชู ครอบคลุมพื้นที่ 525.9 ตารางกิโลเมตร และมีประชากร 236,051 คนและครอบครัว 80,000 ครอบครัว ประมาณร้อยละ 22 ของที่ดินที่มีอยู่ถูกใช้ทำนา และมีพื้นที่ป่าร้อยละ 22 เมืองนาโกะมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์และสวยงาม เวลา 17.56 น. ของวันที่ 23 ตุลาคม 2543 เกิดแผ่นดินไหว นิกะตะชูเอตสึขึ้น ภัยพิบัติครั้งนี้เป็นหนึ่งในภัยพิบัติครั้งล่าสุดที่เกิดขึ้นในญี่ปุ่น มีผู้เสียชีวิต 6 คน และบาดเจ็บ 2,108 คน ส่วนบ้านเรือนถูกทำลายอย่างร้ายแรง โดย 1,395 หลังถูกทำลายอย่างสิ้นเชิงและ 5,537 พังทลายเป็นบางส่วน และเนื่องจากมีหิมะตกหนัก จึงทำให้การฟื้นฟูเป็นไปได้อย่างยากลำบาก จนถึงปัจจุบัน เมืองนาโกะก็ยังคงอยู่ในระหว่างการฟื้นฟู

รายงานเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพจิตของโอคุชิริ ประเทศญี่ปุ่น

ความมั่นคงทางจิตใจของชาวเมืองโอคุชิริเป็นองค์ประกอบที่นำกล่าวถึง แม้จะมององค์ประกอบสำคัญบางประการที่มีความสำคัญต่อปฏิบัติการการฟื้นฟูโอคุชิริ เช่น การฟื้นฟูปัจจัยต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการรอดชีวิต หรือไฮ้เวย์ หรือบ้านเรือน และอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นเรื่องของสาธารณูปโภคพื้นฐานแล้วก็ตาม

ในความเป็นจริงแล้ว นับตั้งแต่เกิดแผ่นดินไหว โอคุชิริมีประชากรที่มีอาการนอนไม่หลับหรือมีความเครียดเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากแผ่นดินไหวโดยตรง ความกลัวว่าจะเกิดสึนามิตามมา ความโศรกเศร้าซึ่งเกิดจากการสูญเสียบ้านเรือนและครอบครัว ความเจ็บปวดในจิตใจ และความเครียดที่สะสมจากการมีชีวิตรอดอยู่ในที่พักพิงเป็นกลุ่ม

เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดจากอาการเหล่านี้ รัฐบาลท้องถิ่นของโอคุชิริได้เพิ่มรายการการตรวจสุขภาพจิตเข้าไปในการตรวจสุขภาพพื้นฐาน 2 ครั้งด้วยกัน คือในเดือนกันยายน 2536 และกรกฎาคม 2537 โดยการสัมภาษณ์ชาวเมืองโอคุชิริและพยายามสำรวจสภาพจิตใจของพวกเขาอย่างระมัดระวัง

ผลการสำรวจ

1. จำนวนคนที่สำรวจและวิธีการ

- จำนวนคนที่ผ่านการตรวจสุขภาพ

เดือนกันยายน 2536 จำนวน 786 คน (ชาย 265 คน หญิง 521 คน) คิดเป็นร้อยละ 53.8 และเดือนกรกฎาคม 2537 จำนวน 889 คน (ชาย 279 คน หญิง 610 คน) คิดเป็นร้อยละ 67.8

- วิธีการ

การสำรวจผู้อยู่อาศัยเรื่องสภาพจิตใจโดยจิตแพทย์เป็นผู้สัมภาษณ์

2. ผลการตรวจสุขภาพจิต

มีชาวเมืองโอคุชิริจำนวน 52 คน (ชาย 13 คนและหญิง 39 คน) จากทั้งหมด 786 คนที่จำเป็นต้องมีการติดตามผลโดยจิตแพทย์ ส่วนหนึ่งในจำนวนนี้บ่นในทำนองว่าพวกเขาหลับไม่สนิท เหนื่อยและหงุดหงิดง่าย เมื่อเปรียบเทียบกับระหว่างหญิงกับชาย จะพบว่าคนที่บ่นเป็นหญิงมากกว่าชาย ถ้าพิจารณาเป็นรายอำเภอ จะพบว่าคนที่บ่นเป็นคนจากอำเภอเอโอโนะ โดยสรุปในจำนวนผู้อยู่อาศัย 52 คนมี 38 คนที่ได้รับคำแนะนำจากจิตแพทย์ คิดเป็นร้อยละ 73 ของจำนวนคนที่ตรวจสุขภาพทั้งหมด

สำหรับคนที่ไม่ได้ตรวจสุขภาพ พยาบาลประจำอำเภอจะไปเยี่ยมที่บ้านและพยายามทำความเข้าใจกับสถานการณ์ของพวกเขา เมื่อพบว่ามีคนใดคนหนึ่งจำเป็นต้องมีจิตแพทย์คอยติดตามผล พยาบาลก็จะไปเยี่ยมคนเหล่านั้นพร้อมกับจิตแพทย์ด้วย

ตอนที่มีการตรวจสุขภาพ ชาวเมืองโอคุชิริฟังจะเข้าไปอยู่ในบ้านพักชั่วคราว พวกเขาพูดในทำนองว่ารักษาความเป็นส่วนตัวจากครอบครัวอื่น ๆ ได้ยาก หรือคิดว่าเพื่อนบ้านส่งเสียงดัง ในขณะที่พวกเขาพยายามทำอะไรเงียบ ๆ ไม่ให้รบกวนคนอื่น แม้ว่าพวกเขาจะไม่ต้องอยู่รวมกันเป็นกลุ่มในที่พักพิงแล้วก็ตาม แต่บางคนยังมีความหุนหัน ซึ่งเกิดจากความไม่พอใจสภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัย หรือการเปลี่ยนแปลงในชุมชนท้องถิ่น สำหรับคนโสดหรือคนสูงอายุ มีความชัดเจนว่าพวกเขามีแนวโน้มจะรู้สึกเครียดหรือหงุดหงิดมากกว่าคนอื่น เพราะไม่มีใครรับฟังความรู้สึกของพวกเขา

นอกเหนือจากปฏิบัติการเหล่านี้แล้ว พยาบาลประจำอำเภอจะไปเยี่ยมแต่ละบ้านตามความจำเป็น เมื่อไปเยี่ยม พยาบาลจะรับฟังพวกเขาอย่างตั้งใจและพยายามทำให้พวกเขาได้เล่าความรู้สึกออกมา ด้วยความพยายามเหล่านี้ ทำให้ชาวเมืองได้สะท้อนความโกรธ ความทุกข์และความร่ำไห้ และพัฒนาความคิดของตัวเองทีละน้อย

จากผลของการตรวจสอบสุขภาพในเดือนกรกฎาคม 2537 ซึ่งเป็นเวลา 1 ปีหลังจากที่มีการตรวจสอบสุขภาพครั้งสุดท้าย เราพบว่ามีชาวเมืองโอคุชิริที่มีอาการทางจิตลดลงอย่างมาก แม้ว่าจะยังมีบางคนที่ไม่สามารถกลับคืนใจได้ก็ตาม ซึ่งสาเหตุไม่ได้มาจากภัยพิบัติหรือสถานการณ์ฉุกเฉินแต่อย่างใด การเริ่มสร้างอาคารใหม่ดูเหมือนจะทำให้ชาวเมืองโอคุชิริ รู้สึกดีว่ากำลังมีอะไรเกิดขึ้นกับอนาคตของตนเองและรู้สึกปลอดภัยมากขึ้น

โดยรวมแล้ว จิตแพทย์และพยาบาลประจำอำเภอออกเยี่ยมชาวเมืองโอคุชิริ 34 คน (ชาย 14 คนและหญิง 20 คน) ระหว่างธันวาคม 2536 – มิถุนายน 2538 ทำให้มียอดรวมจำนวน 73 คน นอกจากนี้ พยาบาลประจำอำเภอจะไปเยี่ยมคนที่สูญเสียสามีหรือลูกหรือประสบภัยพิบัติแผ่นดินไหวที่เกิดขึ้นซ้ำ (ระหว่างตุลาคม 2536 – มิถุนายน 2538 ยอดจริงมี 46 คน เป็นชาย 15 คนและหญิง 31 คน รวมแล้วมีจำนวน 246 คน) ชาวเมืองโอคุชิริกล่าวว่าพวกเขารู้สึกผ่อนคลายและสามารถกลับคืนใจถ้ามีคนคอยรับฟังสิ่งที่พวกเขาพูด บางครั้งพยาบาลประจำอำเภอก็หัวเราะหรือร้องไห้กับพวกเขาด้วย และยังคงแวะไปเยี่ยมพวกเขาอย่างต่อเนื่องเพื่อลดความวิตกกังวลด้วยการแสดงความเห็นอกเห็นใจพวกเขา

แม้ว่าพยาบาลประจำอำเภอจะสามารถให้การสนับสนุนชาวเมืองโอคุชิริและรักษาความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับพวกเขาได้โดยง่าย เพราะโอคุชิริเป็นเพียงเกาะเล็ก ๆ ที่มีประชากรเพียง 4,450 เท่านั้น แต่พยาบาลเหล่านี้ก็รับรู้ถึงสถานการณ์และความทุกข์ของชาวเมืองโอคุชิริมากจนกระทั่งบางครั้งพยาบาลเองก็มีปัญหาในการพูดกับพวกเขาหรือสนับสนุนพวกเขาทันทีที่เกิดภัยพิบัติขึ้น

จากประสบการณ์เหล่านี้ เราจึงคิดว่าการมีจิตแพทย์และคนให้คำปรึกษาเข้าไปในพื้นที่ที่ประสบแผ่นดินไหวและให้การสนับสนุนผู้ประสบภัยตั้งแต่แรกที่เกิดความเสียหายขึ้นเป็นสิ่งที่พึงกระทำ

แผนแม่บทของการฟื้นฟูโอคุชิริ

แผนแม่บทการฟื้นฟูโอคุชิริซึ่งออกมาเมื่อเดือนตุลาคม 2536 มียุทธศาสตร์ 3 ประการด้วยกันที่ดังเป้าไว้ว่าจะบรรลุในปี 2540

โครงการฟื้นฟูชีวิตใหม่ให้แก่ผู้ประสบภัย

โครงการนี้ประกอบด้วย 3 ส่วนด้วยกัน ได้แก่ ที่อยู่อาศัย การปรับปรุงอุตสาหกรรมสำคัญ ๆ และการทำให้สาธารณูปโภคพื้นฐานมีความมั่นคง ในการปรับปรุงอุตสาหกรรมสำคัญ ๆ โครงการให้ความสำคัญกับการประมงและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และมีการฝึกอบรมคนที่สืบทอดอุตสาหกรรมในท้องถิ่น

การพัฒนาเมืองขนาดเล็กเพื่อป้องกันภัยพิบัติ

รัฐบาลท้องถิ่นของโอคุชิริออกแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินใหม่ และมีการย้ายผู้ประสบภัยบางคนไปอยู่ในพื้นที่ที่สูงกว่าเดิม นอกจากนี้ยังตีพิมพ์แผนที่การอพยพและออกแบบแผนรับมือสถานการณ์ฉุกเฉิน

การฟื้นฟูอุตสาหกรรม

แม้ว่าการประมงและการท่องเที่ยวจะเป็นอุตสาหกรรมสำคัญสำหรับโอคุชิริ แต่รัฐบาลท้องถิ่นก็ออกแบบสำหรับการปรับปรุงอุตสาหกรรมการเกษตรด้วย และยังให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยการระดมให้ประชาชนเข้าร่วมในกิจกรรมทางวัฒนธรรมและส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิม

นอกจากนี้ รัฐบาลท้องถิ่นยังตั้งกองทุน (ประมาณ 90,000,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ) สำหรับผู้ประสบภัย โดยกองทุนนี้มาจากการรับบริจาคภายในประเทศ

รัฐบาลท้องถิ่นมีแผน 73 แผนด้วยกันในการฟื้นคืนชีวิตผู้ประสบภัย ป้องกันภัยพิบัติ และปรับปรุงอุตสาหกรรม ผู้ที่ออกแบบแผนเหล่านี้ไม่ได้มีแค่รัฐบาลท้องถิ่นเท่านั้น แต่ยังมีรัฐบาลกลาง รัฐบาลของอำเภอ นักวิชาการ และการพึ่งเสียงของผู้ประสบภัยด้วย นอกจากนี้รัฐบาลยังพิมพ์หนังสือเล่มเล็กออกมาอธิบายเกี่ยวกับแผนทั้ง 73 แผนและแจกจ่ายให้แก่ผู้ประสบภัยในโอคุชิริ ซึ่งทำให้การฟื้นฟูโอคุชิริเป็นไปอย่างรวดเร็ว

ข้อมูลแนะนำผู้เข้าร่วมจากประเทศญี่ปุ่น

1. นากาโอกะ

ข้อมูลองค์กร

“ชิกุ-อิโรบา” ศูนย์กิจการระหว่างประเทศนากาโอกะ

เมื่อนากาโอกะเกิดขึ้นในเดือนเมษายนปี 2548 และจะมีการขยายเมืองอีกในเดือนมกราคม 2549 เมืองนี้มีพลเมืองชาวต่างชาติเพิ่มขึ้นตามลำดับ ศูนย์กิจการระหว่างประเทศนากาโอกะมีเป้าหมายที่จะอยู่อย่างกลมกลืนกับพลเมืองชาวต่างชาติ

ศูนย์นี้ตั้งอยู่ในอาคารว่างบนถนนเซ็นทรัล และ “ชิกุ-อิโรบา” ตั้งอยู่บริเวณชั้นล่าง “ชิกุ-อิโรบา” ส่งเสริมการสร้างชุมชนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและสนับสนุนความร่วมมือระหว่างประเทศ แนวคิดพื้นฐานของ “การปฏิสัมพันธ์ การแลกเปลี่ยนและความร่วมมือระหว่างประเทศที่ดี” มีปรากฏอยู่ในกิจกรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นในงานให้บริการข้อมูล งานให้คำปรึกษาแก่ชาวต่างชาติและโครงการแลกเปลี่ยน

ปีที่แล้ว เมื่อเกิดแผ่นดินไหวชูเอ็ตสึขึ้น ศูนย์ได้ให้ความช่วยเหลือแก่ชาวต่างชาติที่อาศัยอยู่ที่นั่น

2. คุณโทโมโน ฮากะ

• ผู้เชี่ยวชาญของใจก้า

คุณโทโมโนทำงานอยู่ในประเทศไทยในตำแหน่งหัวหน้าผู้ประสานงานโครงการการให้การสนับสนุนทางการแพทย์ของญี่ปุ่นแก่ผู้ลี้ภัยชาวกัมพูชา ปัจจุบันโครงการนี้เป็นที่รู้จักกันในนามของทีมบรรเทาทุกข์ฉุกเฉินระหว่างประเทศ

• โรงเรียนธรรมชาติ

คุณโทโมโนส่งเสริมโครงการฟักตนเองของเด็กเกอร์ เด็กที่ถูกสังคมทอดทิ้งและเด็กที่มีปัญหา โดยใช้ประสบการณ์จากอียิปต์ ออสเตรเลีย พาลาอูและนิวซีแลนด์

• ผู้อำนวยการเครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนนิวกาตะ

ประสานโครงการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างรัฐบาลท้องถิ่น พลเมืองและองค์กรพัฒนาเอกชน

• ใจก้า ผู้สนับสนุนความร่วมมือระหว่างประเทศ

ประสานกับพันธมิตรระดับภูมิภาคในจังหวัดนิวกาตะและโครงการฝึกอบรมสำหรับคนรุ่นใหม่

• คณะกรรมการการศึกษา

เป็นผู้นำในโครงการให้การศึกษาเรื่อง “การสร้างฝันครั้งใหม่ของนากาโอกะ” และส่งเสริมการปฏิรูปการศึกษา

• หัวหน้าศูนย์ชิกุ-อิโรบาซึ่งอยู่ภายใต้ศูนย์กิจการระหว่างประเทศนากาโอกะ

ศูนย์ส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ การให้ความช่วยเหลือชาวต่างชาติ การอบรมคนรุ่นใหม่ การส่งเสริมการแลกเปลี่ยนจิตสำนึกของประชาชนและการสนับสนุนความร่วมมือระหว่างประเทศ เมื่อเกิดภัยพิบัติ ศูนย์ได้สร้างระบบการให้ความช่วยเหลือชาวต่างชาติขึ้น

3. คุณนาโอมิ โครโกเอะ

เธอเป็นเจ้าหน้าที่คนหนึ่งซึ่งเริ่มทำงานเมื่อมีการตั้งศูนย์กิจการระหว่างประเทศนาโกะขึ้น ปัจจุบันเธอกำลังสร้างชุมชนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม และยังเป็นคนประสานงานเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ การให้ความช่วยเหลือชาวต่างชาติ โครงการแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศและการสนับสนุนการให้ทุนค่ากับความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อคนรุ่นใหม่ เมื่อเกิดแผ่นดินไหวขึ้น เธอดำเนินการเพื่อสร้างความมั่นใจเรื่องความปลอดภัยของชาวต่างชาติและให้บริการข้อมูลต่างๆ ในช่วงของการฟื้นฟู เธอทำงานเป็นผู้ประสานงานระหว่างชาวต่างชาติกับรัฐบาลท้องถิ่น ปัจจุบันเธอทำรายการวิทยุเอฟเอ็มหลายภาษา และเป็นบรรณาธิการหนังสือเล่มเล็กเพื่อการป้องกันภัยพิบัติ นอกจากนี้เธอยังทำงานสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับคนรากหญ้าด้วย

4. คุณอิโรชิ โอโกชิริ

คุณอิโรชิ โอโกชิริ ย้ายไปอยู่ที่เกาะโอกุชิริเมื่ออายุได้ 3 ขวบ เมื่ออายุได้ 16 ปีเกิดแผ่นดินไหวทางตะวันตกเฉียงใต้ของฮอกไกโดขึ้น คุณอิโรชิเป็นคนอุ้มย่าหนีออกมา ปัจจุบันคุณอิโรชิทำงานกับกรมการดับเพลิง พนักงานดับเพลิงไม่เพียงต้องทำงานช่วยเหลือชีวิตผู้คนเท่านั้นแต่ยังต้องทำหน้าที่อื่น ๆ ควบคู่ไปด้วย คุณอิโรชิจึงให้ความสำคัญกับการทำงานเป็นทีมหรือความสัมพันธ์แบบไว้วางใจซึ่งกันและกัน รวมทั้งการช่วยชีวิตคนที่ตกอยู่ในอันตราย และการให้การปฐมพยาบาลเบื้องต้นในที่เกิดเหตุ

องค์กรพลเมืองช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติฉุกเฉินในต่างประเทศ (ไคโด) ในเมืองโกเบ

องค์กรนี้เป็นองค์กรพัฒนาเอกชนของญี่ปุ่นซึ่งตั้งขึ้นเพื่อเป็นศูนย์กลางในการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติในต่างประเทศ หลังจากที่ไคโดเริ่มทำกิจกรรมต่าง ๆ เมื่อเกิดแผ่นดินไหวอันชิน-อะวาจิขึ้นในเมืองโกเบ ในเดือนมกราคม 2538 ไคโดได้เรียนรู้บทเรียนหลายอย่างด้วยกันจากกระบวนการฟื้นฟูในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา โดยในระหว่าง 10 ปีนั้น ไคโดได้ทำโครงการบรรเทาภัยพิบัติในต่างประเทศมากกว่า 34 ครั้ง เช่น ในช่วงที่เกิดเฮอริเคนในเม็กซิโกและแผ่นดินไหวในอิหร่าน ฯลฯ รวมทั้งได้แบ่งปันประสบการณ์และความรู้กับประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบและเสริมสร้างศักยภาพของพวกเขาในกระบวนการฟื้นฟูเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ไคโดยังสนับสนุนกิจกรรมการเยียวยาและฟื้นฟูในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบโดยร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับชาวบ้านหรือองค์กรพัฒนาเอกชนในท้องถิ่น และเมื่อไม่นานมานี้ไคโดได้เข้าไปทำกิจกรรมในอิหร่าน อัฟกานิสถาน พื้นที่ที่เกิดแผ่นดินไหวในมหาสมุทรอินเดีย และประเทศที่ได้รับผลกระทบจาก สึนามิ ส่วนในญี่ปุ่น ไคโดมีกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การจัดสัมมนา การจัดประชุม การทำกิจกรรมหารายได้ การผลักดันนโยบาย ฯลฯ

คุณมาซาคิโย มุราอิ

คุณมาซาคิโยเป็นผู้อำนวยการของไคโดและเป็นตัวแทนของศูนย์ความร่วมมือเพื่อการฟื้นฟูจากแผ่นดินไหวครั้งใหญ่อันชิน นับตั้งแต่เกิดแผ่นดินไหวอันชินขึ้น คุณมาซาคิโยได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการการฟื้นฟูเมืองโกเบ

ตลอดระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา ปัจจุบัน คุณมาซาชิโยซึ่งเป็นผู้ประสานงานที่มีประสบการณ์ในการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติในต่างประเทศมาแล้วจำนวน 34 ครั้ง จะเป็นคนแบ่งปันประสบการณ์และบทเรียนที่ได้รับจากวิธีการบูรณะเมืองโกเบ

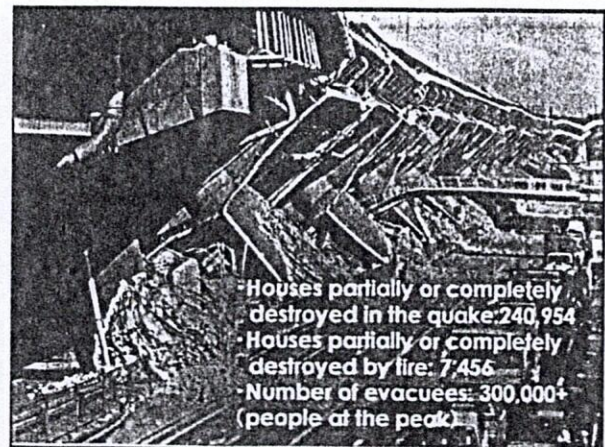
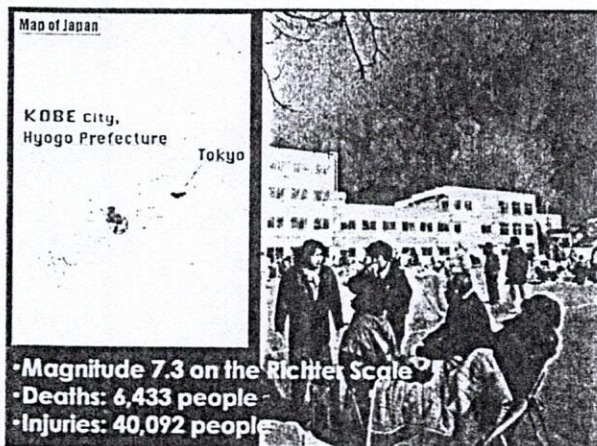
คุณอิซูกะ อากิโกะ

คุณอิซูกะเป็นผู้ประสานงานโครงการของโค้ดที่รับผิดชอบเรื่องการฟื้นฟูจากภัยพิบัติจากแผ่นดินไหวในมหาสมุทรอินเดียและสึนามิ เธอทำโครงการลดผลกระทบจากภัยพิบัติต่าง ๆ การสร้างโรงเรียนก่อนวัยเรียนขึ้นใหม่ และการให้ความช่วยเหลือแก่สหกรณ์ประมงในศรีลังกาโดยร่วมมือกับองค์กรพัฒนาเอกชนในท้องถิ่นนับตั้งแต่เกิดสึนามิเป็นต้นมา นอกจากนี้ เธอยังได้เข้าร่วมทีมตรวจสอบความเสียหายของใจก้าในศรีลังกาในฐานะผู้เชี่ยวชาญเรื่องการฟื้นฟูชุมชนในเดือนกรกฎาคม 2548

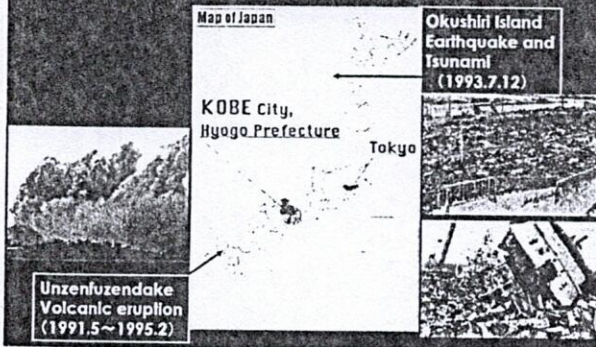
สำหรับประวัติด้านการศึกษา เธอจบปริญญาโทสาขาการพัฒนาจากสถาบันสังคมศึกษาที่ประเทศเนเธอร์แลนด์ และทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “บทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชนในญี่ปุ่นในบริบทของการให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาแก่ต่างประเทศ”

1995. January 17th AM5:46

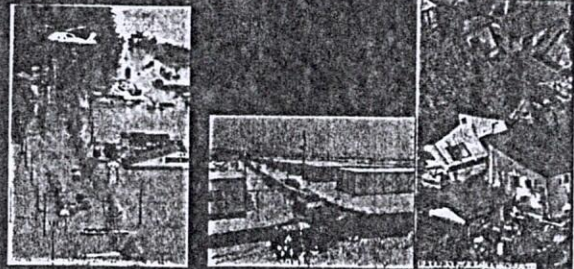

Before KOBE Earthquake

10 years after KOBE Earthquake

- Flooding, earthquake, typhoon, volcanic eruption...
- In 2004, more than 200 people died due to heavy rain, typhoon, and earthquake.

KOBE Earthquake

- Economic loss 10 trillion billion yen
- Limitation of public administration

Lifeline Support by Volunteer Staff

- 200 thousand volunteers / a day
- Distribution of water, food, and relief goods

Pictures of Volunteers

Lessons of KOBE earthquake

- Establishment of Volunteer Culture
- Power of Citizens
- Active Volunteers in the Process of Emergency Relief, Rehabilitation, and Sustainable Development

Disasters in Japan after KOBE earthquake

The Relief Operations for Disaster from KOBE

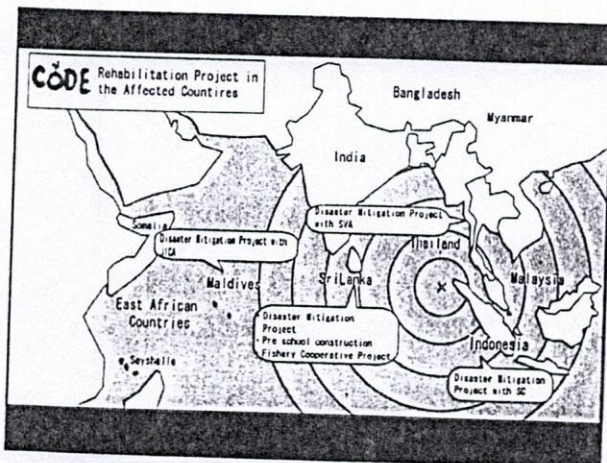
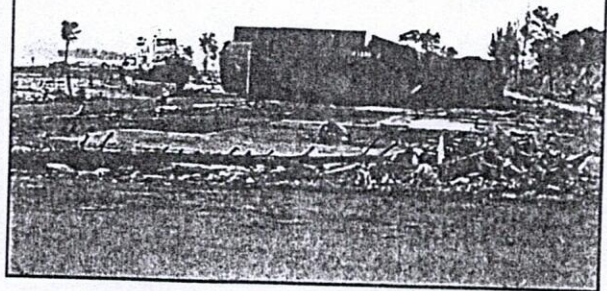

34 relief activities after KOBE earthquake

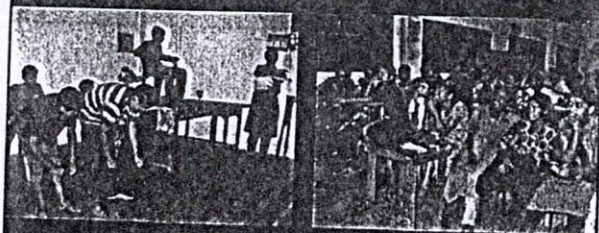
Law System Encouraged by Volunteer Culture

- Natural Disaster Victims Relief Law (November in 1998)
- Law to Promote Specified Nonprofit Activities (NPO Law) (December in 1998)
- Elderly Care Insurance System (April in 2000)
- Market Economy → Grants Economy
- * Establishment of Support and Mutual Cooperation in Society

earthquake sea wave in Sumatra 2004, December 26th, Magnitude 9.0

Disaster Mitigation Project in Sri Lanka

- ① Introduction of Japanese story about Tsunami
- ② The story arranged by local people to fit to their cultural context
- ③ Demonstration by children. → To family, to community

Disaster Mitigation Project in Maldives, Indonesia, and so on.

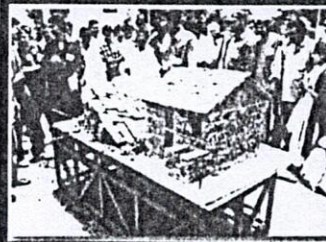
Introduction of "O-HA-SI-MO"
Song which was made by Futto
elementary school.

O = Osanai (Don't Push)
HA = Hashiranai (Don't Run)
SI = Siaberanai (Don't Scream)
MO = Modoranai (Don't Return)

Save lives in proper evacuation way.

- Technology of Earthquake-Resistant Buildings through Workshops
- Necessity of Seakindlines against Tsunami: Trees can prevent.

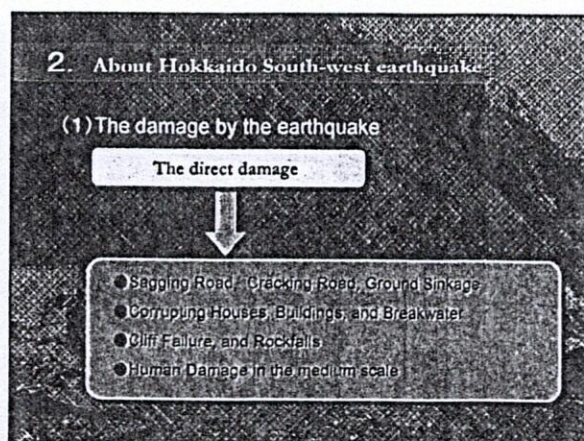
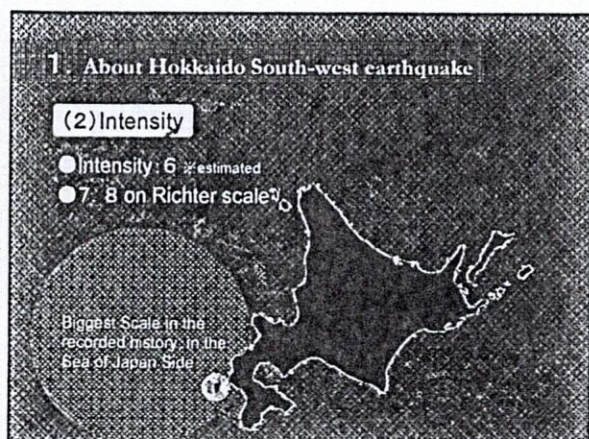
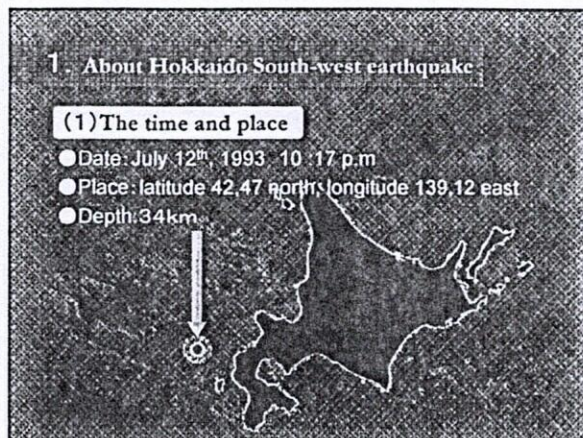
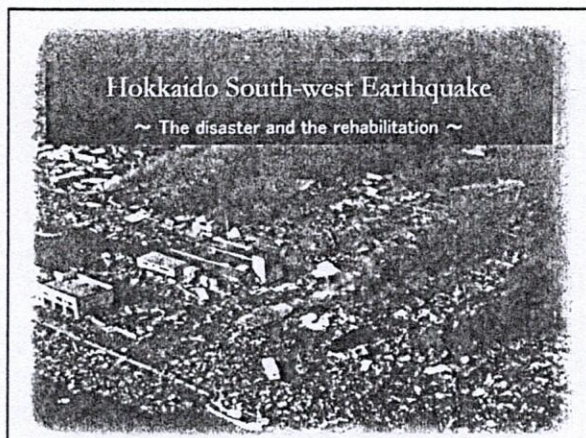
Finally...

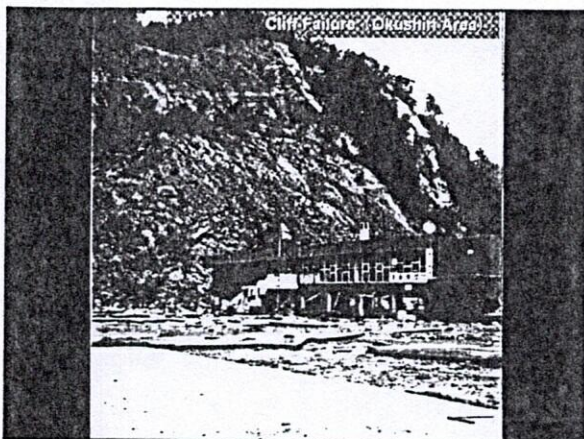
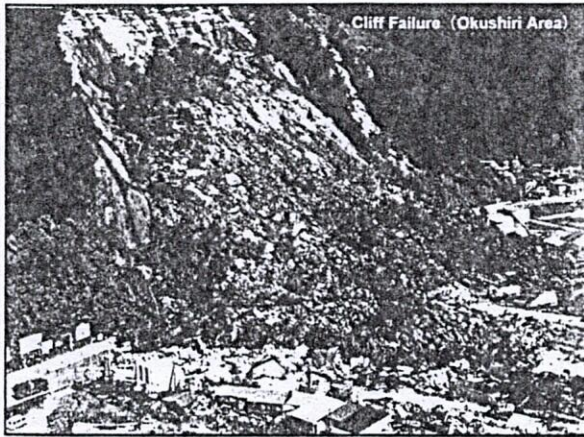
How Can We Build the Disaster-Resistant
Society?

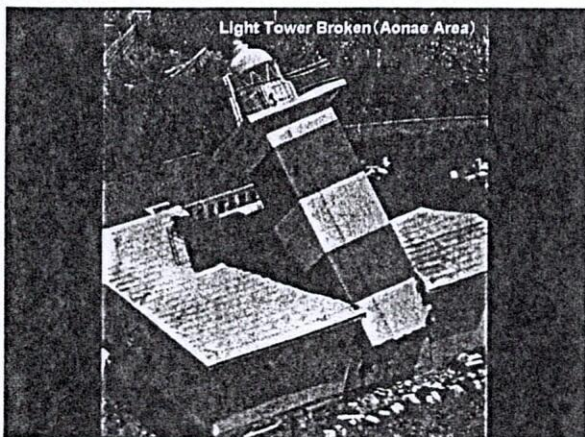
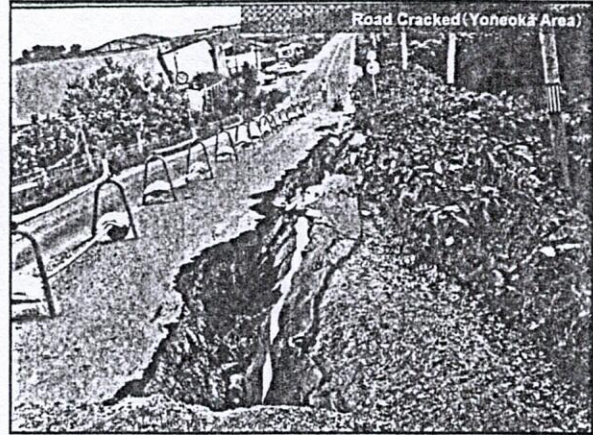
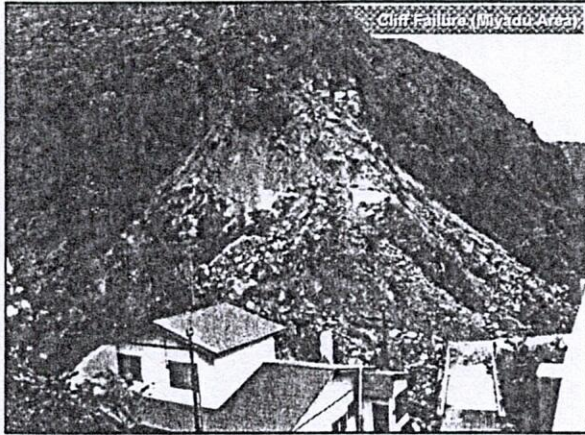
Establishment of

CODE

- Citizen toward
- Overseas
- Disaster
- Emergency

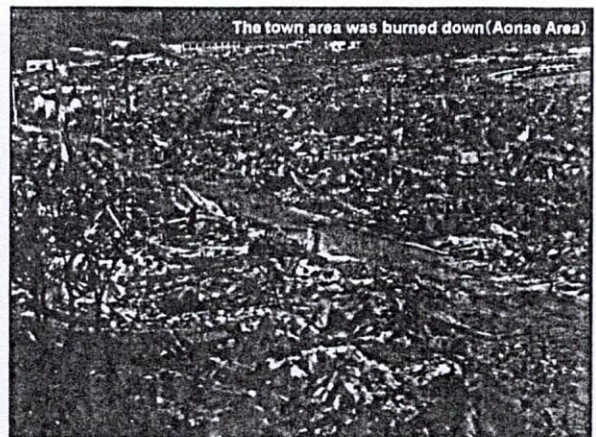
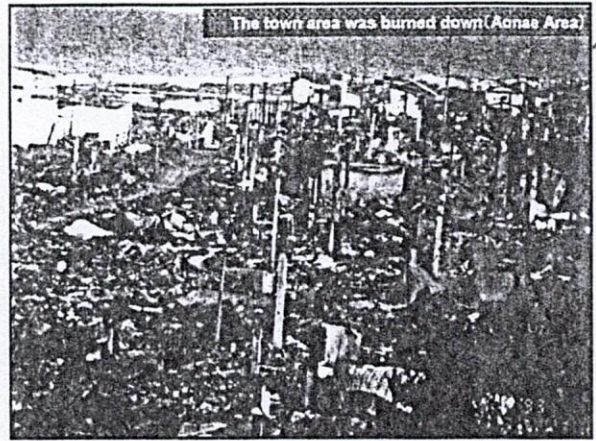
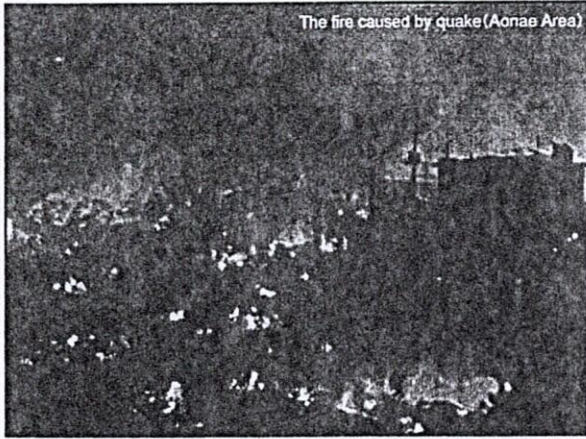
2. About Hokkaido South-west earthquake

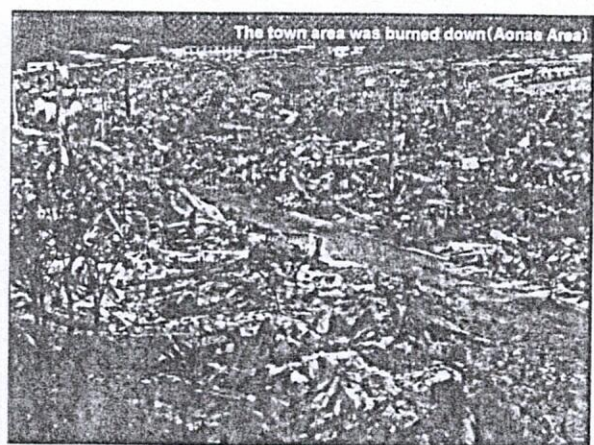
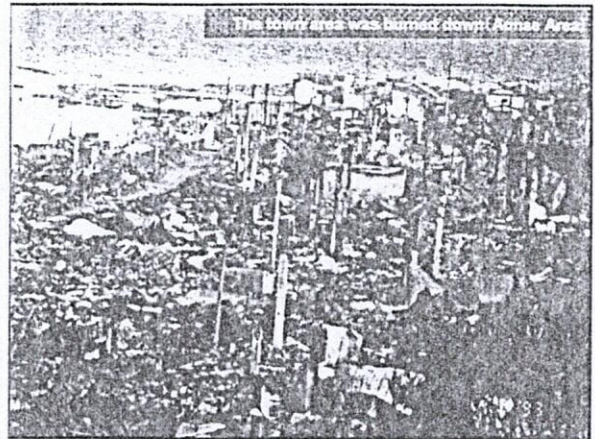
(2) The damage by fire

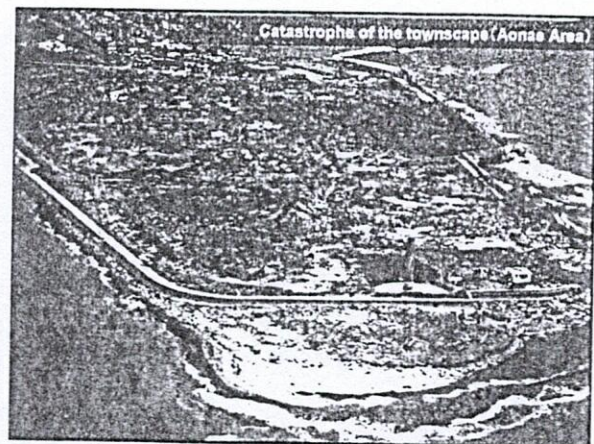
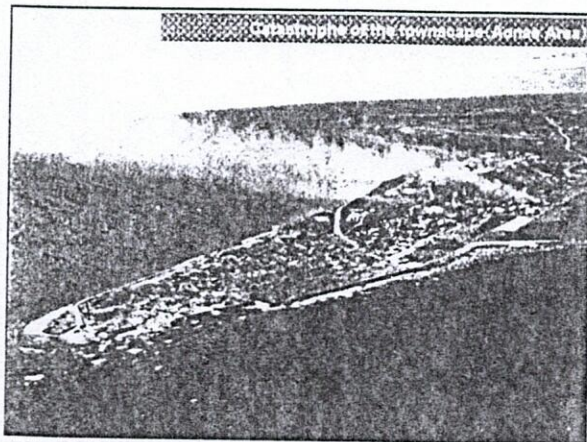
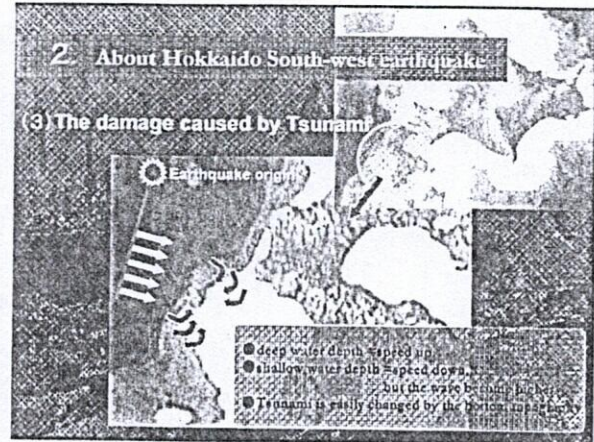
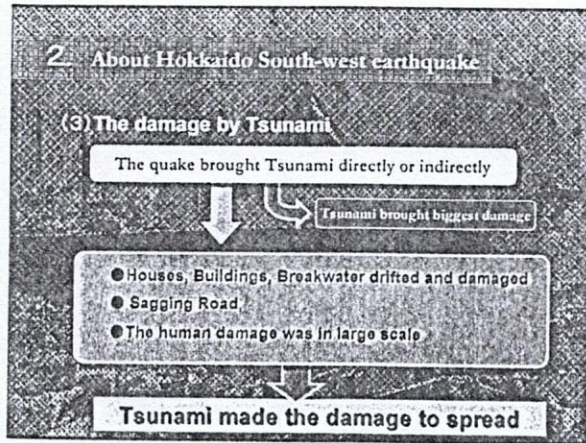
The fire = Secondary damage

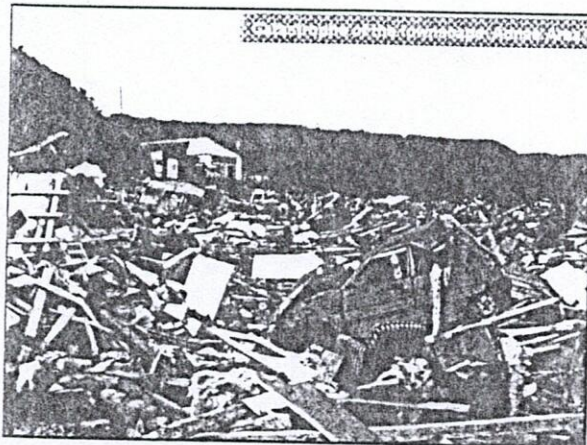
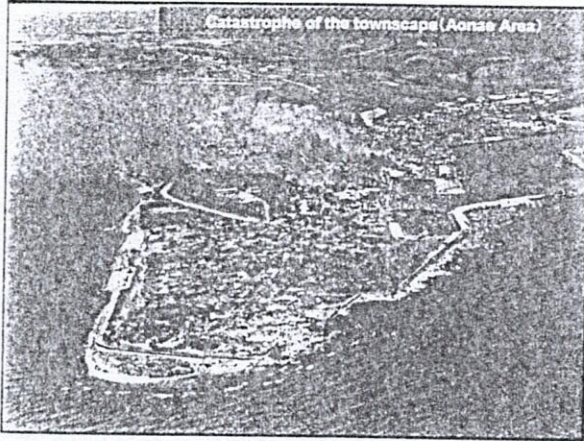

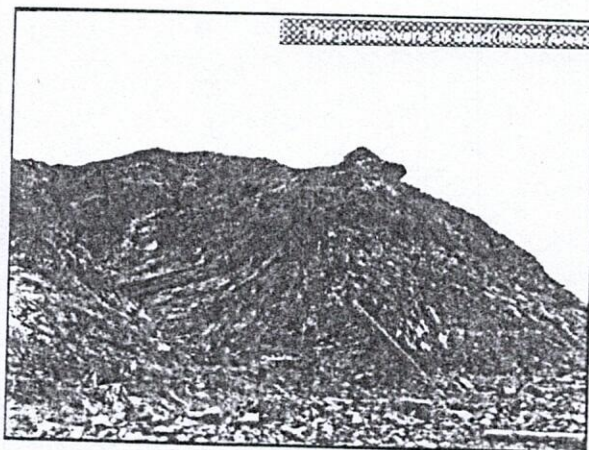
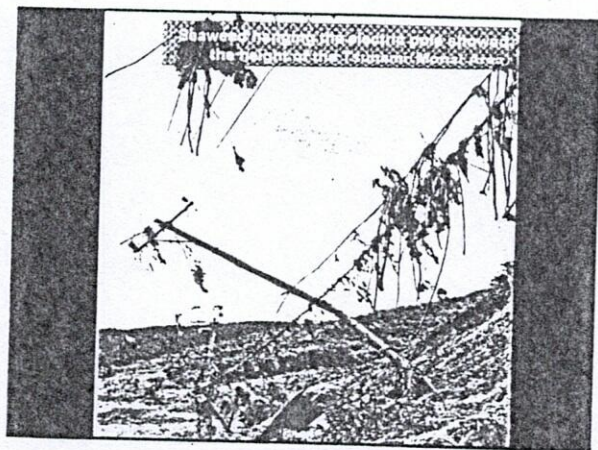
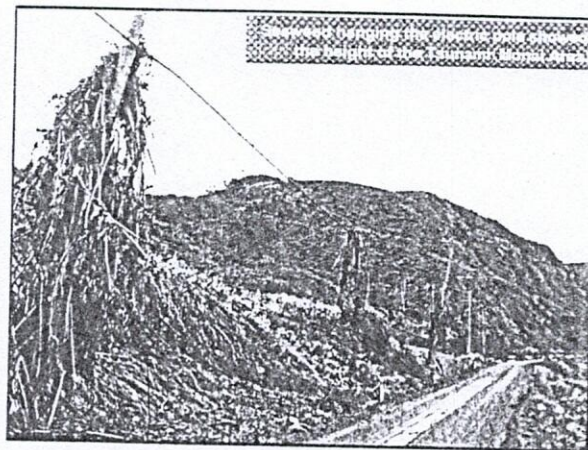
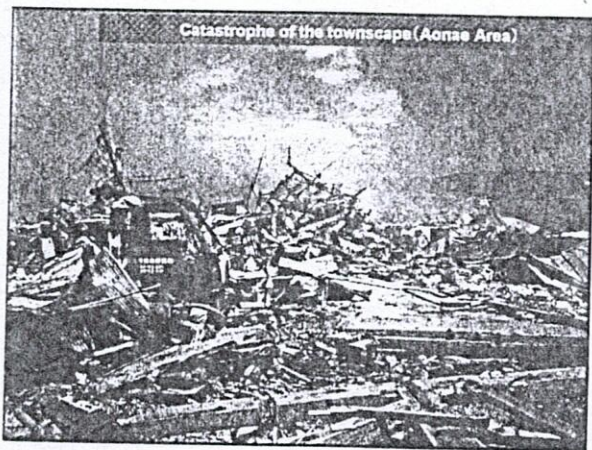
- Houses, Buildings, Asset were burned
- Human damage was small scale

2 About Hokkaido South-west earthquake

(4) Overview of the damage

- Transportation (main road) were stopped
- Electricity and Water system were out of work
- The institutions(hospital, school, etc) were corrupted by mud fluid
- Building and Asset were drifted, burned, or lost
- The fire spread in the city area
- Other damages remained everywhere in Okushiri

<Earthquake>, <Fire>, <Tsunami> came at the same time and this brought many dead, or injured people

3 Rehabilitation Stage

(1) The Master Plan

- Disaster destroyed the everywhere in Okushiri island, and the scale of the damage were catastrophic

It is not the level of "Reconstruction"

"Rehabilitation", the comprehensive approach was needed

The master plan for the rehabilitation

3 Rehabilitation Stage

The master plan
3 main items

Co-ordination with

The concrete program

Efficient operation

Improvement of the rehabilitation level

3 Rehabilitation Stage

(2) Main Affected Area

- Aomae Area

Worst-affected area

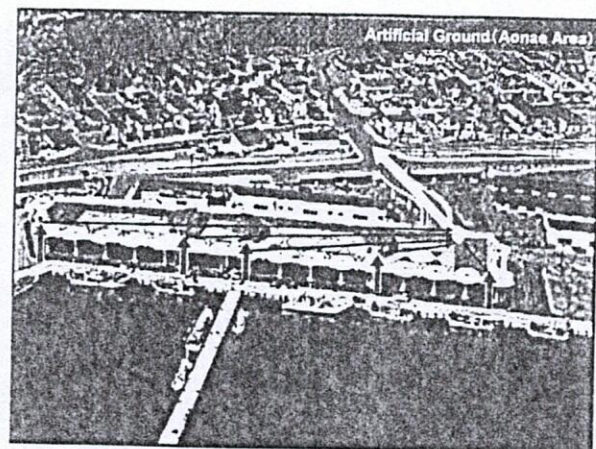
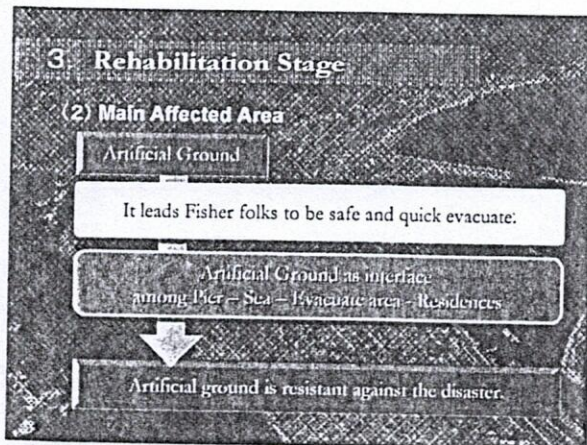
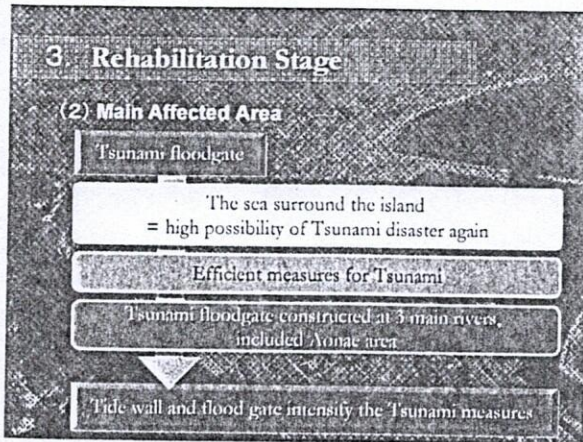
Covered in Disaster Relief Law

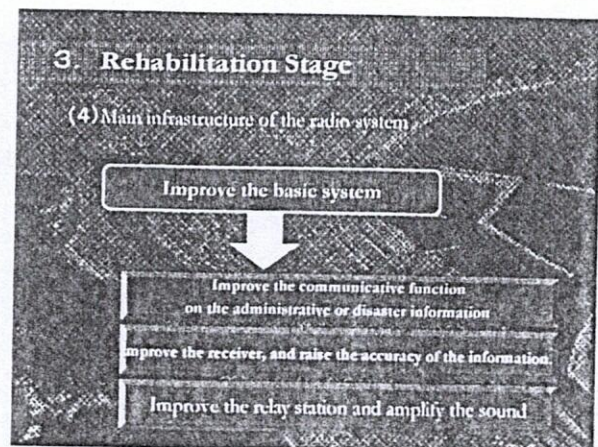
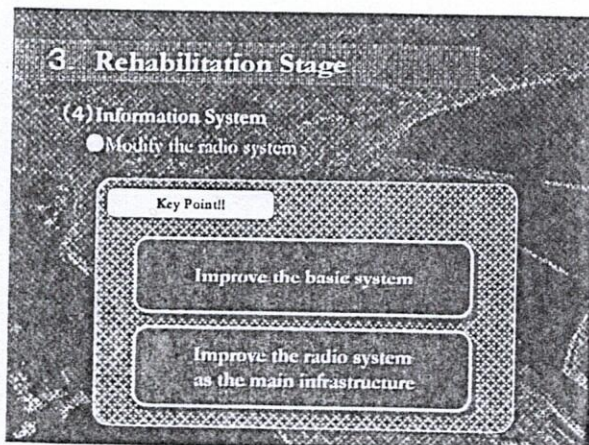
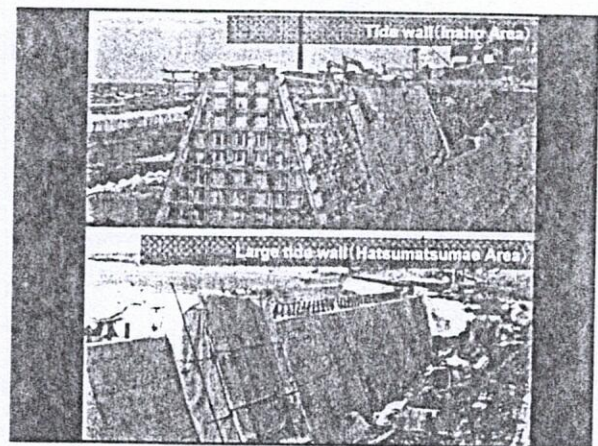
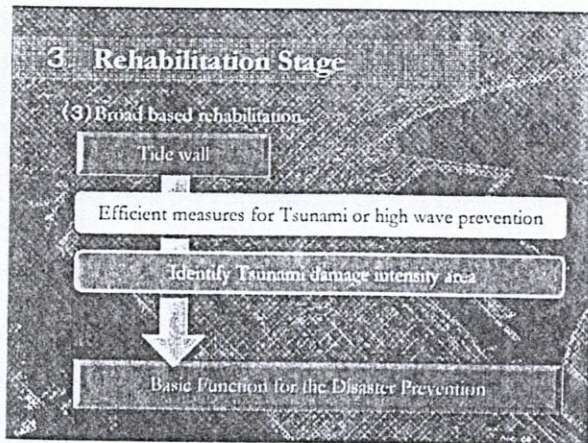
Government and Hokkaido regional government

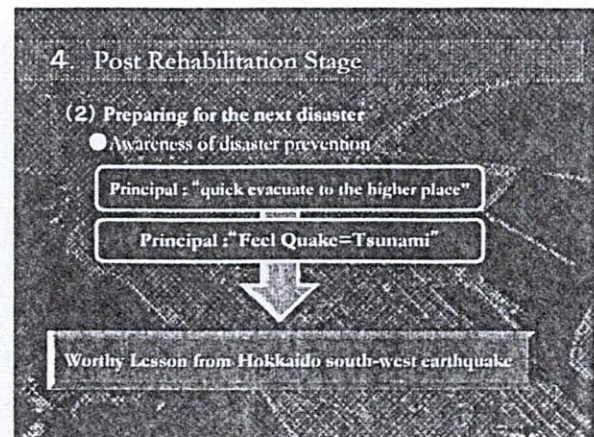
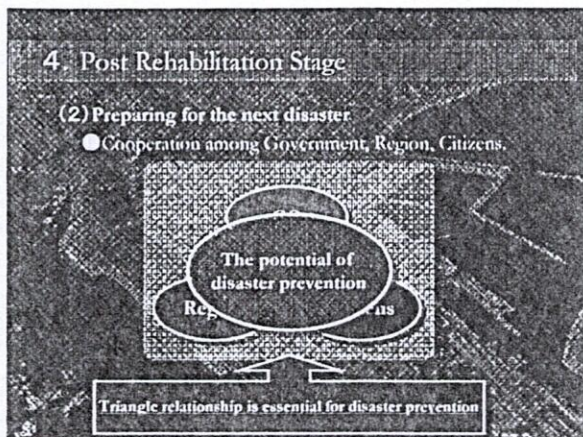
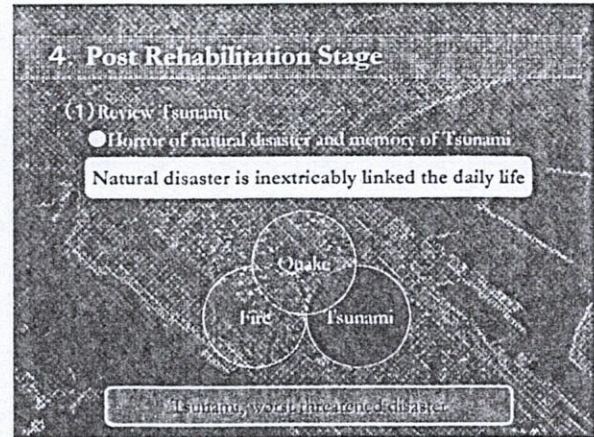
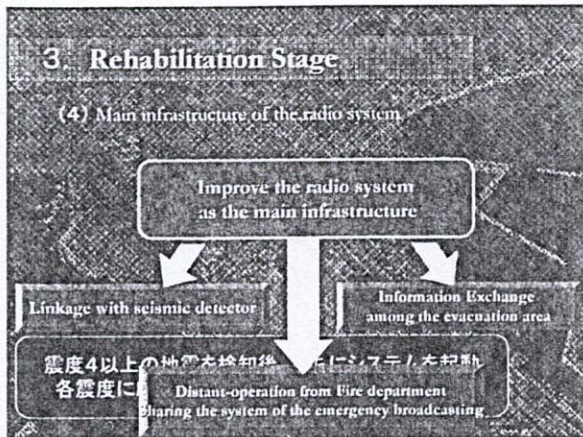
Victim's requirement

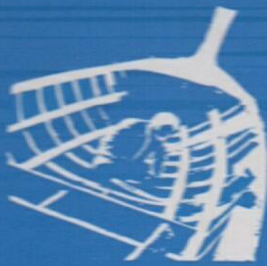
The final direction for the rehabilitation

Concrete shape of the rehabilitation, which emphasize the disaster prevention

องค์กรประสานงานกลาง

คณะกรรมการประสานงาน

องค์กรพัฒนาเอกชน (กป.อพช.)

409 อาคารมูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม

ข.รังสิต จ.ปทุมธานี กรุงเทพฯ 10320

โทรศัพท์/โทรสาร +66 2 691 1216

อีเมล: ngocod@thai.com

เครือข่ายความร่วมมือเพื่อการฟื้นฟูชุมชนและทรัพยากรธรรมชาติ กรณีศึกษา (ดพร.)

1. กลุ่มเพื่อนประสาน
2. กลุ่มเพื่อนจับดาบ
3. คณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชน
4. คณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชนภาคใต้
5. คณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชนภาคเหนือ
6. คณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคกลาง
7. คณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชนภาคอีสาน
8. คณะกรรมการเผยแพร่และสร้างงานพัฒนา
9. คณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ
10. คณะกรรมการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตย
11. คณะกรรมการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตยในพม่า
12. คณะทำงานด้านเด็ก
13. เครือข่ายพุทธิก
14. เครือข่ายสลัม 4 ภาค
15. เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนแรงงานบ้านชาติและครอบครัว
16. เครือข่ายผู้ติดเชื้อ
17. โครงการพัฒนาระบบนิเวศระบบ-สีเขียว
18. โครงการพัฒนาระบบนิเวศที่เป็นสุขที่ภาคใต้ : ดินบ้านดินเมือง เรียนรู้ชีวิตที่ปากใต้
19. โครงการวิจัยและพัฒนาชีวิตสาธารณะท้องถิ่นน่าอยู่
20. โครงการศึกษาและปฏิบัติการงานพัฒนา
21. โครงการเสริมสร้างจิตสำนึกนิเวศวิทยา
22. ชมรมศิษย์เก่าบูรณะชนบทและเพื่อน
23. แนวร่วมเพื่อความก้าวหน้าของพุทธิก
24. มูลนิธิทองกุญไทย
25. มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทย
26. มูลนิธิเด็ก
27. มูลนิธิพุทธรังษี
28. มูลนิธิเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
29. มูลนิธิเพื่อผู้บริโภค
30. มูลนิธิฟื้นฟูชีวิตและธรรมชาติ
31. มูลนิธิโลกสีเขียว
32. มูลนิธิสานแสงอรุณ
33. มูลนิธิสายใยแผ่นดิน / สหกรณ์กรีนเน็ต จำกัด
34. มูลนิธิสืบนาคะเสถียร
35. มูลนิธิสืบสานคุณพระศรี
36. มูลนิธิสุขภาพไทย
37. มูลนิธิธรรมา : โรงเรียนใต้ร่มไม้
38. มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม
39. ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน จ.พิจิตร
40. ศูนย์อาสาสมัครผู้สูงอายุ
41. สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน สำนักงานปฏิบัติการภาคใต้
42. สบิชาตเกษตร
43. สมาพันธ์ชาวประมงพื้นบ้านภาคใต้
44. สหกรณ์เคอเนตติเยียนนิกพัฒนา จำกัด